

ヒロシマを
めぐる旅
在米日本人の足跡
を
追

私の中のヒロシマ・ナガサキ

ฮิโรชิมาและ นางาซากิ ในความทรงจำ เรื่อง คน

เชิญชม Online Kamishibai "เรื่องเล่าจากนางาซากิ - เหตุการณ์ระเบิด
ปรมาณูปี 1945" ซึ่งนิสิตสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ ได้แปลและจัดทำจากต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นที่ได้รับความอนุเคราะห์จาก
สมาคมนิเซอิ ในโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการแปลภาษาตะวันออก
เช่นเดียวกับหนังสือเล่มนี้

YOUTUBE : https://youtu.be/r_fVt6aKP1Y?si=mzVZZNUKgrbckkkl

私の中のヒロシマ・ナガサキ

目次 สารบัญ

頁 面

はじめに คำนำ.....	1
兵庫県被爆二世の会	4
สมาคมนิเซอิ (ทายาทผู้ได้รับผลกระทบระเบิดปรมาณู) จังหวัดเฮียวโก.....	5
二世の証言 I (二世の会日より No1～No5 から)	6
คำบอกเล่าของทายาท 1	15
二世の証言 II (二世の会日より No6～No13 から)	24
คำบอกเล่าของทายาท 2	31
二世の証言 III (二世の会日より No15～No21 から)	39
คำบอกเล่าของทายาท 3	51
二世の証言 IV (二世の会日より No6、No21～No30 から)	64
คำบอกเล่าของทายาท 4	87
ヒバクシャの証言 (二世の会日より No9～No30 から)	113
คำบอกเล่าจากผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู.....	143
翻訳を終えて (日本人留学生)	176
บทส่งท้ายจากผู้แปล (นิสิตชาวไทย)	177
プロジェクトメンバー คณะผู้จัดทำ.....	178

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นโดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการแปล
ภาษาตะวันออก (ภาษาญี่ปุ่น) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

はじめに

昨年に引き続き、学生たちと支援してくださった方々と被爆についての翻訳本ができたことをたいへん光栄に思っております。今回のこの企画は、昨年度のわたしたちの翻訳本「**悲しみの記憶 ー被爆者の証言ー**」について取材してくださった朝日新聞の記事を読まれた河口枝里子様よりのご紹介で、兵庫県被爆二世の会の壺井宏泰様のお話を学生たちと共に拝聴し、兵庫県被爆二世の会より原稿と被爆体験の紙芝居を提供していただき、実現しました。深く感謝しております。被爆については、わたしたちの身の回りで起こるいろいろなことを鑑みても過去のものではなく、これからも考え続けなければならないことだと思っております。人文学部日本語専攻の学生、タイ語を専攻している日本人留学生、合計 43 名が、平和を願う強い気持ちで本プロジェクトに参加していただきました。

今回の翻訳の大きなきっかけ、兵庫県被爆二世の会とつなげてくださった河口様、兵庫県被爆二世の会、壺井様、Zoom にてセミナーに参加していただいた会長中村様をはじめ、会員の皆様に改めてお礼を申し上げます。そして、いつの時もサポートしてくれた本学の非常勤講師松井先生、書き写し、翻訳、編集作業を協力してくれた学生の皆さんにも心より感謝いたします。

パットオン・ピパタナクル
シーナカリンウィロート大学人文学部助教授

昨年の 8 月、新聞記事にて「悲しみの記憶ー被爆者の証言ー」をシーナカリンウィロート大学の大学生がタイ語翻訳が出版されたことを知りました。私の両祖母は被爆者で、私自身は被爆 3 世にあたります。タイに住み始めて 4 年が過ぎ、ウクライナやガザでの戦争も混とんを極める中、タイで原爆について、戦争とはなにか、次世代に伝えることはできないかと考え始めていた矢先のことでした。

早速、同大学で翻訳プロジェクトを指導されるパットオン先生へ関わることをできないかと連絡し、コーディネーターとしてお手伝いさせていただくことを受け入れていただきました。ちょうど前職でお世話になった兵庫県の高校教師の壺井宏泰様が被爆 2 世としての被爆証言活動で活躍されていたため、協力を依頼し、兵庫県被爆二世の会の被爆証言の資料を提供していただくことが実現しました。壺井宏泰様には翻訳する大学生へ、お父さまの被爆

の実体験を含めた原爆の実相についても講義していただき、最後の授業には来タイも実現、学生との交流することもできました。改めまして、多大なるご協力をいただきました兵庫県被爆二世の会のみなさまに深く感謝申し上げます。

原爆投下からもうすぐ 79 年、被爆者が高齢化する中、被爆の惨禍を次世代へつなぐことは課題となっています。そのため、日本では多くの被爆 2 世や 3 世が活躍し、被爆証言を語りつないでいますが、今回同大学の学生たちがタイ語翻訳をするという大役を担ってくださいました。学生たちが心を込めたタイ語翻訳がタイの人たちに伝わることを心から願っております。

コーディネーター 河口 枝里子

คำนำ

ในปีการศึกษา 2565 สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นจัดทำหนังสือชื่อเรื่อง “**หวนคืนสู่ความทรงจำอันแสนเศร้า เรื่องเล่าของผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณู**” โดยได้รับความร่วมมือจากผู้แทนจากเหยื่อกัมมันตรังสีจังหวัดชิบะและจังหวัดฟุกุชิมะ จนสำนักพิมพ์ ASAHI ได้ขอสัมภาษณ์และลงข่าวทั้งในหนังสือพิมพ์และสื่อออนไลน์ทั่วประเทศญี่ปุ่น ดิฉันได้รับความร่วมมือจากคุณคาวากูจิ ที่ทราบเรื่องนี้และช่วยกรุณาติดต่อประสานงานถึง “สมาคมทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู จังหวัดเฮียวโกะ (Hyogo-ken Hibaku Nisei no Kai)” เพื่อขอความอนุเคราะห์ต้นฉบับภาษาญี่ปุ่น และได้รับความร่วมมืออย่างดี ขอขอบคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง

ในปีการศึกษา 2566 นี้ ในการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการแปล หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาตะวันออก ได้นำต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นเกี่ยวกับคำบอกเล่าของทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู มาแปลเป็นภาษาไทยและจัดทำเป็นหนังสือสองภาษาเล่มนี้ โดยมีผู้แทนสมาคมฯ คืออาจารย์สึโบะอิ มาเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ และขอขอบคุณอาจารย์มะทซึอิ อิกุมิ สำหรับคำแนะนำต่างๆ จนการจัดทำหนังสือเล่มนี้เสร็จสิ้นลงอย่างราบรื่น

ประวัติศาสตร์อันน่าเศร้าของสงคราม และภัยของกัมมันตภาพรังสีเป็นสิ่งที่เราควรเรียนรู้และถ่ายทอด เพื่อไม่ให้มีเหตุการณ์เลวร้ายเกิดขึ้นอีก โครงการนี้ นิสิตสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นและนักศึกษาชาวญี่ปุ่น รวม 43 คน ได้ตั้งใจค้นคว้าหาข้อมูล แปลและเรียบเรียง

อย่างเต็มความสามารถ เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการทบทวนถึงสันติภาพของโลก และถ่ายทอดคำบอกเล่าของผู้ที่เคยประสบภัยสงคราม ให้คนทั่วไปได้รับรู้ต่อไป

ผศ.ดร.ภัทรธร พิพัฒกุล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เมื่อเดือนสิงหาคม ปีที่ผ่านมา ดิฉันได้อ่านหนังสือพิมพ์และได้ทราบว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแปลและจัดทำหนังสือเรื่อง “หวนคืนสู่ความทรงจำอันแสนเศร้า เรื่องเล่าของผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณู” ดิฉันเองเป็นหลานของคุณปู่คุณย่าที่เป็นผู้ได้รับกัมมันตภาพรังสีในสมัยสงครามมาก่อน มาอยู่ประเทศไทยได้ 4 ปี ขณะที่โลกเรามีภาวะสงครามทั้งที่ยูเครนและกาซ่า ดิฉันจึงได้คิดว่า เราจะทำอะไรได้บ้างไหมเพื่อบอกต่อคนรุ่นต่อไปเกี่ยวกับเรื่องระเบิดปรมาณู หรือการคิดทบทวนว่าสงครามคืออะไร

ดิฉันได้มีโอกาสพูดคุยกับอาจารย์ภัทรธร ซึ่งรับผิดชอบโครงการแปลนี้ และขอมีส่วนช่วยในการประสานงานด้วย โดยดิฉันได้ติดต่อกับคุณสึโบะอิ ทาคายาสึ ผู้ที่ทำงานเป็นอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดเฮียวโกะ จากที่เคยรู้จักกันในสถานที่ทำงานเดิมของดิฉัน เขาเป็นทายาทรุ่นที่สองของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู และมีกิจกรรมเผยแพร่คำบอกเล่าของผู้มีประสบการณ์ เมื่อได้ลองถามว่ามีข้อมูลที่สามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการได้หรือไม่ เขาก็ได้ติดต่อขอเอกสารเผยแพร่จาก “สมาคมทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู จังหวัดเฮียวโกะ (Hyogo-ken Hibaku Nisei no Kai)” และกรุณาให้ใช้เป็นต้นฉบับในการแปลเป็นภาษาไทย คุณสึโบะอิยังได้บรรยายพิเศษออนไลน์ให้กับนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการ โดยเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่ได้ยินจากคุณพ่อ ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ภัยสงครามจริง และยังได้เดินทางมาประเทศไทย พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนิสิตหลังจากแปลเสร็จแล้วด้วย ทั้งนี้ ต้องขอขอบคุณสมาคมฯ ที่ให้ความร่วมมืออย่างดีมากตลอด

นับจากระเบิดปรมาณูถูกทิ้งลงที่ญี่ปุ่นก็เป็นเวลา 79 ปีแล้ว ผู้ที่ผ่านเหตุการณ์การสัมผัสกัมมันตภาพรังสีก็เริ่มมีอายุมากขึ้นทุกที การถ่ายทอดเรื่องราวความสูญเสียจากระเบิดปรมาณูสู่คนรุ่นหลังจึงเป็นหัวข้อที่ควรคำนึงถึง เพื่อการนี้ ทายาทผู้มีประสบการณ์ รุ่นที่ 2 รุ่นที่ 3 จะต้องช่วยกันรณรงค์ บอกเล่าเรื่องราวประสบการณ์เหล่านั้นสู่คนรุ่นต่อไป ในครั้งนี้ นิสิตผู้เข้าร่วมโครงการแปลจะเป็นกำลังสำคัญของเรา หวังเป็นอย่างยิ่งจากใจว่า ความทุ่มเทของผู้แปลหนังสือเล่มนี้ทุกคน จะช่วยส่งต่อข้อมูลสู่สังคมไทยให้ผู้คนรับรู้ได้

คาวากุจิ เอรียะ ผู้ประสานงาน

「兵庫県被爆二世の会」発足

兵庫県被爆二世の会

会長 中村 典子（なかむら みちこ）

2010 年のころから兵庫県原爆被害者団体協議会（兵庫被団協）の理事長 判智（ばんさとし）さんから、被爆二世の会を作ったらとの働きかけがあり、兵庫被団協の被爆者の子ども等 23 人の名前を集めることができました。2011 年 8 月 3 日に、発足会を開きました。12 人（内二世 6 人）が集まり方針、名称などを決めました。

2011 年 3 月 11 日の東日本大震災で、福島原発事故直後であり、「原発廃止」を掲げたいとの意見も強かったようです。以下の事が決められました。

1. 被爆者が高齢化しているので、被爆者のサポートをし、手伝う。
2. 原爆被害者の思いを次世代に伝えていく。
3. 「被爆二世・三世健康診断（被爆一世の被爆者健康診断と同等）実施を要望」
4. 名称「兵庫県被爆二世の会 ～原爆体験を語り継ぐ～」

2012 年 3 月 8 日、第一回の総会から 12 年経ちます。紆余曲折ありましたが、現在の兵庫県被爆二世の会は、被爆二世・三世で構成する会となり、130 名の会員がいます。

『被爆二世・三世が交流し、原爆体験を語り継ぐことをめざします。核兵器廃絶のため、被爆者の願い「ふたたび被爆者をつくるな」を引き継いでいきます。』と、会の方針を掲げています。

二世の会だよりの発行について

兵庫県各地に住む会員が集まることは難しいため、交流を目的として会報を作り始めました。2013 年に第 1 号を出し、年に約 3 回のペースで発行しています。現在までに第 31 号まで続けてきました。会員には二世としての思いを書いていただいています。

引用：Hihukusho ラジオ#93（トーク：中村典子さん×壺井宏泰さん / 「兵庫県被爆二世の会」） 2024 年 5 月 15 日

สมาคมนิเซอิ(ทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู) จังหวัดเฮียวโกะ (Hyogo-ken Hibaku Nisei no Kai)

นาคามุระ มิจิโกะ นายกสมาคม (เขียนเมื่อ 29 มกราคม 2024)

เมื่อประมาณปี 2010 จากการผลักดันของประธานสภาผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูประจำจังหวัดเฮียวโกะ (Hyogo Hidankyo) คุณบัน ซาโตชิ ทำให้เราสามารถก่อตั้งกลุ่มลูกหลานผู้ประสบภัยจากระเบิดปรมาณูที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเฮียวโกะ โดยมีสมาชิกประมาณ 23 คน และจดทะเบียนเป็นสมาคมในวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ.2011 มีกลุ่มสนับสนุนเพิ่มอีก 12 คน (ในจำนวนนี้มีทายาทรุ่นที่ 2 จำนวน 6 คน) และกำหนดชื่อสมาคมขึ้นอย่างเป็นทางการ

วันที่ 11 มีนาคม ค.ศ.2011 หลังจากเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวและสึนามิครั้งใหญ่ เป็นเหตุให้เกิดระเบิดที่โรงผลิตไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่จังหวัดฟูกูชิมะ เราจึงแสดงความเห็นที่มีร่วมกันเกี่ยวกับ “การหยุดผลิตพลังงานนิวเคลียร์” จึงกำหนดนโยบายไว้ดังนี้

1. ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูมีอายุมากขึ้นเรื่อยๆ เราควรดูแล คอยช่วยเหลือพวกเขา
2. ถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูสู่คนรุ่นต่อไป
3. เรียกร้องให้มีการตรวจสอบสุขภาพและรักษาทายาทรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 (โดยปฏิบัติเหมือนกับทายาทของผู้สัมผัสกับมันตภาพรังสีรุ่นที่ 1)
4. ชื่อสมาคมคือ “สมาคมนิเซอิจังหวัดเฮียวโกะ (Hyogo-ken Hibaku Nisei no Kai) ...บอกเล่าประสบการณ์จากระเบิดปรมาณูต่อไป...”

นับจากการประชุมครั้งที่ 1 ในวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ.2011 เป็นเวลา 12 ปี แม้จะมีอุปสรรคต่างๆ แต่เราก็สามารถรวมกลุ่มและมีกิจกรรมในฐานะสมาคมทายาทรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 ได้อย่างราบรื่น ปัจจุบันมีสมาชิกสมาคม 130 คน เราจะจัดกิจกรรม การประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก และพยายามบอกเล่าเรื่องราวของระเบิดปรมาณู จากประสบการณ์ผู้เกี่ยวข้องให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ต่อไป โดยมุ่งมั่นตามนโยบายว่า “ขออย่าให้มีผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูอีกเลย”

วารสารสมาคมนิเซอิ จัดทำขึ้นเพื่อให้สมาชิกที่อาศัยอยู่หลายแห่งในจังหวัดเฮียวโกะมีโอกาสสื่อสารกัน จัดทำปีละ 3 ครั้ง เริ่มจากฉบับที่ 1 ในค.ศ.2013 จนปัจจุบันพิมพ์ได้ถึงฉบับที่ 31 แล้ว ในวารสารนี้ได้ลงบทความของสมาชิกที่แสดงความสนใจในฐานะทายาทรุ่นที่ 2

อ้างอิงจากรายการวิทยุ Hihukusho (ออกอากาศวันที่ 15 พ.ค.2024)

兵庫県被爆二世の会

二世の証言

(二世の会だより No1～No5 から)

สมาคมนิเชอิจังหวัดเฮียวโกะ

คำบอกเล่าของทายาท

(วารสารสมาคมนิเชอิจ ฉบับที่ 1-5)

「核兵器禁止条約」制定交渉開始を定めた決議案が採択された国連
สหประชาชาติได้มีมติเรียกร้องให้เริ่มการเจรจา “สนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์”

二世の証言の無断転載は、ご遠慮下さい。ห้ามนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

私のなかのヒロシマ・ナガサキ① 平和に向かって

中村 典子 (なかむら みちこ)

撮影場所：兵庫県神戸市
撮影日時：2010 年 10 月 9 日
撮影時年齢：61 歳
被爆者：父親(当時 26 歳)
被爆地：広島市大須賀町(1.7km)

2010 年 8 月 7 日、日経新聞に、吉田敬三さんの記事が載りました。被爆 2 世の写真をとっておられることを知り、さっそく連絡して、写真を撮って下さいとお願いしました。福島原発事故の 5 ヶ月前、2010 年 10 月に写真を撮っていただきました。神戸に住んでから 36 年間通った教会、日本基督教団神戸栄光教会の前です。私は、高校 2 年生のとき洗礼を受け、クリスチャンになって今年で 48 年になります。神戸栄光教会は、夫と 4 人の娘たちと一緒に通っている教会です。我が家の心のよりどころです。4 人の娘は、健康で、それぞれ社会人として自立しています。私も、4 年前まで 25 年間会社勤めをするほど健康でした。でも、2009 年 5 月、人間ドックで慢性骨髄性白血病と診断され、それ以来いまでも闘病を続けています。原爆の後障害といわれる白血病を発症したことで、被爆した父、被爆 2 世である自分を強く意識しました。そんなとき、吉田敬三さんの記事を見たのです。

68 年前、広島に原爆が落ちたとき、父は広島の国鉄病院でレントゲン技師をしていました。病院は、広島駅のすぐ北、爆心地から 1.7 キロのところにあり、父はそこで被爆しました。幸いケガもせずに元気で、患者さん達を連れて広島駅のとなりの矢賀駅まで避難したそうです。

広島の実家は、爆心地から 3 キロの南区翠町にあります。祖父母、叔母達も実家で被爆しました。家は、少し建て付けが悪くはなりましたが、不思議に大丈夫でした。窓ガラスが飛んで、今も板戸にそのガラスの跡があります。被爆後も、実家で家族が生活を続けました。

私の母は、原爆の 1 年後、島根県から広島にお嫁にきました。「原爆のことが心配じゃなかったの？」と聞くと、「そんなこと考えたこともなかった。」というのです。その頃は、誰も残留放射線量など測定しませんでした。内部被爆の知識などなく、被爆地で生活し、雨水さえ飲んでいました。

家族が生きただけで嬉しい、生きることさえ、亡くなった方々に申し訳ない気持ちだったそうです。

私は原爆投下の3年後、1948年10月に生まれました。原爆の後障害のことがだんだんハッキリしてきて、家族は私のことを心配していたことでしょう。被爆者なら誰でも、子や孫に原爆放射線の影響がおよぶのではないかと、不安を心の隅に抱えて生きてきたのです。父は、7年前87才で亡くなりました。

2011年福島原発事故がおきました。原発でいったん事故が起こったら、放射性物質により地球が汚染されていきます。私は、核兵器にも、原子力発電にも反対です。これから世界が平和になるよう、心から祈ります。(その後2014年6月甲状腺がんの手術を受けました。経過は、良好です。)

二世の会だより No2 (2013年9月5日発行) から

私のなかのヒロシマ・ナガサキ②

佐藤 久美子 (さとう くみこ)

撮影場所：福井県永平寺町（永平寺）

撮影日時：2013年3月12日

撮影時年齢：57歳

被爆者：父親（当時16歳）

被爆地：広島市江波（4.2km）

父と祖母が広島で被爆しました。父にとっては弟と兄を、祖母にとっては二人の息子を、その時に亡くしました。私は戦後10年目に生まれましたが、とても元気だったし、父も祖母も原爆の事には、一切触れなかったのも、私自身もあまり意識していませんでした。ただ、父も祖母も二人共原爆手帳を持っていたので、被爆したんだなとおぼろげに思っていた位でした。

私が20才の時、病気のため出血している知人がいました。聞くと、彼女のお母さんが広島で被爆していて、彼女は、「ドクターから白血病で余命2年と宣告された。」と言っていました。でも私は、その当時元気だったので、彼女のことは、忘れてしまっていました。

その後、私は結婚し、二人の子供にも恵まれました。そして、32 才の時、甲状腺の先天性器質異常がわかり、機能低下と診断され投薬治療が始まりました。

しかし、39 才で甲状腺ガンになり、摘出手術を受けました。その時、20 才の時の彼女の事も思い出し、初めて自分は“被爆二世”なんだと自覚するようになりました。

父は 70 才を過ぎた頃から、被爆者としてストーリーテラーを始め、当時の事を語るようになりました。ちょうどその頃に心臓を患い、ある意味自分の余命も覚悟したのだと思います。他に亡き弟への贖罪も含まれていたことは想像できます。

父の兄は、原爆投下の一ヶ月後に白血病で亡くなりました。弟は 35 年間生死不明でした。あの 8 月 6 日に行方不明になった弟を探して、何日も死臭とうじ虫が湧く真っ黒焦げの死体置き場を見て回った地獄のような日。阿鼻叫喚の巷と化した、原爆投下の当時の事を、父は 55 年以上経つまで、話す事が出来ず、でもしっかりと鮮明に覚えていたのです。父は重い課題を背負いながらその人生を生きてきました。

戦後 35 年経って、弟の遺骨が広島市の平和記念ホールで見つかりました。しかも私の長男は、戦後 35 年経った、1980 年 8 月 6 日に生まれたのです。何という偶然でしょうか！祖母が、遺骨が見つかった時、「やっとこれで私の戦後が終わった。」と言ったのを忘れられません。

私はこの自分の傷付いた遺伝子が、2 人の子供たちや、孫達に遺伝していない事を祈るのみです。

二世の会だより No3 (2013 年 10 月 28 日発行) から

私のなかのヒロシマ・ナガサキ③

永井 史朗 (ながい しろう)

撮影場所：大阪市

撮影日時：2013 年 4 月 2 日

撮影時年齢：62 歳

被爆者：母親（当時 24 歳）

被爆地：広島市江波東 2 丁目

（爆心地より 1.8km 以内）母の実家にて親族多数被爆

私の父及び父方の親戚には、被爆者は一人もいません。父は陸軍（第5師団）の兵士として中国大陆に居り、それ以外は疎開していたからです。もし家に居れば、現在の中区堺町なので、多分全員即死だったと思います。この父方からの原爆に関する話しは、全く聞いていませんので、私の原爆に関する知識は、母方からの体験と書物等からのものだけです。又、私の妻の父、つまり私の岳父が、被爆者の救援のため8月6日に、勤労地の宮島から急きょ市街地に入っていますので、被爆者と認定されています。私と妻共々、被爆二世というわけです。なお、私は大腸癌で、それ以外にも持病がありますが、死に繋がるものです。

私の母は幼い私に、原爆のことを「ピカドン」と話し、「ピカ」と言うことも多かったのですが、8月6日が来る度に、「ピカが落ちたのは、朝8時13分じゃった」と言っていましたので、ラジオや後にテレビ、そして新聞等で、8時15分となっているのには、今でも抵抗感があります。多分母の実家の柱時計が、遅れていたのだと思いますが、母方の親戚は、皆そう思っていました。

私の叔母も被爆者ですが、夫、つまり私にとって義理の叔父は、生前私にくれる年賀状に必ず、「原爆の閃光が・・・」と書いていました。大阪市の出身なのですが、陸軍の将校として広島に赴任しており、寄留先の母の実家で母の妹即ち叔母と結ばれ、男子をもうけたのち一年たって被爆し、九死に一生を得たので、記憶が鮮明だったのだでしょう。この叔母は敗戦後、夫の出征前の勤務地に一家で転居し、さらに名古屋に移りました。体調が思わしくなくて病院に診てもらいに行くと、原爆のことを理解せず、また国の医療扶助のことも全く知らず、非常に不愉快な思いをさせられたと語ってくれました。今、福島の人が山形や新潟で受けたような扱いを受けたそうです。

また、原爆のことを語る人の中で、傷痕軍人のことを言う人が少ないのは、一体どう言うことでしょうか

傷痕軍人とは、文字通りの意味は、（戦場で）負傷した復員軍人のことです。しかし、「ショウイグンジン」と言ったら、街角で幟をたてて、アコーディオン等の楽器を使って施し（物乞い）を求める人達のこと、白衣の傷病姿で、多くが義肢、義手、松葉杖を必ず用いていました。幼い時よく目にしましたが、福屋の前等によく数人で立っていたものです。丸い黒眼鏡をかけていた人が多かったのを憶えています。しかし、その実態は在日韓国、朝鮮の人4が多く、全く哀れなものでした。中に多くの被爆者が存在したと、私は考えています。広島には、三菱重工や日本鋼管、呉工廠等、軍需工場が多く、半島から多くの徴用工をかかえ、その人達が多く被爆したからです。

光復節（8月15日）以降、晴れて日本国籍を離脱したのはよかったのですが、軍人恩給も何の補償もないので、日々の糧を得るのに人の憐れみにすがったのです。この人達のうちの多くが、売血と言う手段で何とか生命を繋いで、それでも健康を害し亡くなっていったのです。

この人達の多くは、金を得るとほうれん草を貪り食い、鉄分を補給しようとしていました。被爆者は、そもそも赤血球が減少し、めまいや吐き気、倦怠感に蝕まれ、つらい思いをしているのに、さらに血を売ったのですから、もうどうしようもなかったわけです。被爆者もその二世もそして一般人も、この「傷痍軍人」、在日半島人のお気の毒な状態をもっと考えるべきでしょう。

私が小学校低学年だった頃、母は毎月、小学校に集団検診に行っていました。むろん、行くのは全員被爆者で、小学校の校医とは違う派遣医師により採血され、生活指導されていました。

血球数が平常、人より少なく、やはり鉄分摂取を指導されていました。

前述の叔母（現在愛知県在住）とは別の叔母は、ABCCに毎月行って血液を検査されていました。この叔母は爆心地に近い中電方面で被爆し、背中にガラス片が一面に突き刺さり、出血がひどく、母が祖父と2人で救出に行くまで寝かされていたそうですが、よく助かったものです。もう亡くなって十数年になります。私の母方の親戚で被爆者で亡くなったのは、祖父母、叔母2人、従兄2人、義理の叔父、そして母の8人です。

私が母からよく聞かされたことは、皆裸のような姿で、特に両手の皮膚が火傷でむけて、手からぶら下がり雑巾みたいだったと言うことでした。そして、子供や若い人がこう言って助けを求めていたと言うのです。「兵隊さん、水下さい・・・」

そして、多くの人が元安川（本川）に、身を投げ出したり、飛び込んだりして死んで行ったと言うことです。元安川は、水が見えないほどだったと言います。その中を祖父と母は、2人で伝馬船をこいで、江波から水主町（今は、加古町となっています。）まで行って上陸し、妹（私の叔母）を捜索したのですが、死体のため遡航がはかどらなかったということです。

以上、原子爆弾に関することをほんの少しばかり書いてきましたが、まだまだ書き足りないことは、いうまでもありません。

私のなかのヒロシマ・ナガサキ⑤「被爆二世として」

黒田 一美 (くろだ かずみ)

撮影場所：神戸市垂水区

撮影日時：2016 年 5 月 14 日

撮影時年齢：61 歳

被爆者：母親（当時 22 歳）

被爆地：広島南区出汐（2km）

私の母は、8 月 6 日、広島のとろ治山のすぐ南の（現在も建物がある）当時の陸軍被服支廠倉庫で、被爆しました。爆心地から 2 キロメートル以内で、特別被爆者手帳です。後遺障害が強くでる時期もありましたが、苦勞の中、私と兄二人を育て、4 人の孫とひ孫一人を見て 3 年前 88 歳で他界しました。

母は、神戸市で兵庫県認定の保健婦をしていましたが、8 月 4 日に陸軍大本營のある広島に傷病兵治療のため徴用され、5 日に研修があり、6 日に被服支廠倉庫に派遣され、原爆に遭いました。「原爆に遭いに行つたみたいだ」と母は言っていました。当時、帰還傷病兵が多くて、病院では収容しきれず、被服用の赤レンガ倉庫を病院代わりにしてたのです。

6 日の朝、空襲警報が鳴り、簡素な防空壕に入りました。防空壕から出てみると、母の白衣を見て、焼けただれた皮が手の先にぶら下がった、沢山の人が助けを求めて、集まって来ました。黒い雨が降った時は、倉庫の中で子どもたちの看病をしていたので、気が付かなかったそうですが、神戸から一緒にいった医師や看護師、同僚は、黒い雨が珍しく、外へ出てあたり、白衣の真っ黒な雨の痕を母に見せました。その方々は、2、3 ヶ月後に他界されたそうです。ケロイドを負った子どもが水を欲しがり、水をあげるとすぐ亡くなり、あげなくても水を欲しがりなくなくなり、とても悩んだと言っていました。母は、自分の後遺症より、そのことを言っていました。

私が中学生の時、母の白血球の数値が非常に不安定で、顔色も悪く寝込み、とても心配しました。被爆の様子については、思い出すのが辛く、また私たち子どもに遺伝などの心配をかけたくなくて、ずっと話しませんでした。私が高校生になって広島に行き、原爆ドームや平和公園の慰霊碑の話を

すると、少しずつ語りはじめました。その後も私は、何度も広島に足を運び、そのつど母の話を聞いてきました。私自身も血液関係等、遺伝を心配した時期もありました。

(黒田一美さんは、兵庫県議会議員をなさっておられます。)

二世の会だより No5 (2015 年 1 月 18 日発行) から

私のなかのヒロシマ・ナガサキ⑥

織田 礼子 (おだ れいこ)

撮影場所：神戸市長田区ビフレホール

撮影日時：2010 年 11 月 3 日

撮影時年齢：58 歳

被爆者：母親 (当時 18 歳)

被爆地：広島市二葉の里 (1.8km)

(祖父、祖母、母、伯父、伯母が被爆)

現在、私は母と同居しています。母は88歳で33kg、足が弱っていますが、なんとか暮らしています。祖母も91歳まで生きましたが、8月6日はいつも機嫌が悪かったそうです。母の体験記を読んでいただいた方もありますが、8月6日、当時18歳の母は、勤め先の広島駅北西部、陸軍第二総軍司令部にて被爆しました。腕を少し負傷し、壊れた兵舎の窓から脱出しました。その後負傷者の看護にあたり、翌日トラックで宇品港へ送ったりしました。家は焼失し、真っ暗な焼け跡の青い火を見ながら、母は祖父が収容されていた民家に会いに行ったそうです。祖父は広島の陸軍連隊長でしたが、出勤途上、馬上で被爆し、6日後に亡くなりました。母、祖母、伯父、伯母の4人で山に運び、遺体を焼いたそうです。母は、私達3人の子どもが小さい頃から原爆の話はしていましたが、姉と私が嫁に行くまで、原爆手帳の申請はしませんでした。

私は後世に、この事を、なんらかの形で伝えなくてはという気持ちがあり、二世の会に参加しました。私自身、47歳の時乳がんを患いました。忙しすぎた生活が原因で病気になったのか、遺伝子のせいかは分かりません。今は孫も二人生まれ、元気に過ごしていますが、心配ではあります。

私は、長年仕事として色々な歌の指導をしています。今までに、四つの歌にめぐりあいました。一つは、美空ひばりさんの「一本の鉛筆」という歌です。昭和49年第1回広島平和音楽祭で披露されたそうで、広島原爆投下について描かれた曲です。「8月6日の朝と書く」「戦争はいやだと私は書く」と歌詞があります。（ひばりさん自身も横浜大空襲を経験されています）シャンソンの様な伴奏、三拍子の綺麗な曲で、歌うと不思議な気持ちになります。二つ目は、2010年紅白歌合戦で歌われた、シャンソン歌手クミコさんの「祈り」です。佐々木貞子さん（「原爆の子の像」のモデル）の甥の佐々木祐滋さんが、貞子と平和への想いをつづった歌です。三つ目は、2013年「二世の会の秋の集い」で歌った、「青い空は」という原水爆禁止世界大会のコーラス曲です。「青い空は、青いままで子どもたちに伝えたい」という歌詞を、ぜひ三世四世にも伝えていきたいと思っています。四つ目は、長崎の被爆二世の歌手、福山雅治さん作詞作曲の「クスノキ」です。語る、記録するなど、後生に伝える方法は色々ありますが、歌も一つの方法だと、私は感じています。機会があれば、このような曲を皆さんと一緒に歌いたいと思います。

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (1)

มุ่งสู่สันติภาพ

นาคามุระ มิจิโกะ

สถานที่ถ่ายทำ : เมืองโกเบ จังหวัดเฮียวโกะ

วันที่ถ่ายทำ : 9 ตุลาคม ปี 2010

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 61 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 26 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : เมืองโอซูกะ จังหวัดอิโรชิมะ

วันที่ 7 สิงหาคม ปี 2010 บทความของคุณเคอิโซ โยชิเดะ ถูกตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์นิคเคอิ เมื่อฉันทราบว่าจะมีการถ่ายรูปผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ฉันก็รีบติดต่อไปขอให้เขาถ่ายรูปให้ทันที ภาพนี้ถ่ายในเดือนตุลาคม ปี 2010 ช่วงเวลา 5 เดือนก่อนเกิดอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ในภาพคือด้านหน้าของโบสถ์แห่งเกียรติกูมิโกเบ ซึ่งเป็นโบสถ์คริสต์ที่ฉันไปเป็นประจำตลอด 36 ปีนับตั้งแต่อาศัยอยู่ที่โกเบ ฉันเข้าร่วมพิธีล้างบาปตอนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และได้เป็นคริสเตียนมากกว่า 48 ปีแล้ว โบสถ์นี้เป็นที่ที่ฉันกับสามีและลูกสาวอีก 4 คนมักจะไปด้วยกันอยู่เสมอ ที่นั่นเป็นเหมือนกับที่พึ่งทางใจของครอบครัวเรา ลูกสาวทั้ง 4 คนมีสุขภาพแข็งแรง สามารถพึ่งพาตัวเอง และอยู่ในสังคมได้ ฉันทำงานบริษัทมา 25 ปีและมีสุขภาพแข็งแรงดีจนกระทั่งเมื่อ 4 ปีก่อน ในการตรวจสุขภาพเมื่อเดือนพฤษภาคม ปี 2009 ฉันได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวเรื้อรังชนิดมัยอีลอยด์และนับแต่นั้นฉันก็ยังคงต่อสู้กับโรคนี้อยู่เรื่อยมา การเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวที่เป็นผลกระทบจากการระเบิดทำให้ฉันเริ่มตระหนักได้ถึงพ่อที่โดนระเบิดและตัวฉันที่เป็นทายาท และในตอนนี้เองฉันก็ได้เห็นบทความของคุณโยชิเดะ เคอิโซ

ตอนที่ระเบิดปรมาณูถูกทิ้งลงที่อิโรชิมะเมื่อ 68 ปีก่อน ตอนนั้นพ่อทำงานเป็นนักรังสีการแพทย์อยู่ที่โรงพยาบาลรถไฟแห่งชาติญี่ปุ่นทางตอนเหนือของอิโรชิมะ ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดออกไปประมาณ 1.7 กิโลเมตร ซึ่งเป็นสถานที่ที่พ่อของฉันได้รับสารกัมมันตรังสี นับว่าเป็นโชคดีของพ่อที่ไม่ได้รับบาดเจ็บอะไรและยังช่วยอพยพผู้บาดเจ็บไปยังสถานียากะที่อยู่ใกล้ ๆ กับสถานีอิโรชิมะได้อีกด้วย บ้านเกิดของฉันอยู่ที่เขตมินามิ เมืองมิโดริ ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดประมาณ 3 กิโลเมตร ทางปู่ย่าตายายและน้ำสาวที่นั่นจึงได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเช่นกัน ส่วนตัวบ้านแม้ว่าโครงสร้างจะไม่ค่อยแข็งแรงแต่ก็ยังอยู่ดีราวกับปาฏิหาริย์ จนถึงตอนนี้บนประตูบานเลื่อนไม้ก็ยังมีย่องรอยของกระจกหน้าต่างที่แตก

กระจายหลงเหลืออยู่ แต่คนในครอบครัวก็ยังคงอาศัยอยู่ที่บ้านหลังนั้นต่อไปหลังจากเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู

หลังจากเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู 1 ปี แม่แต่งงานและย้ายจากจังหวัดชิมาเนะมาอยู่ที่จังหวัดอิโรชิมะ ฉันจึงถามแม่ไปว่า “ตอนนั้นแม่ไม่กังวลเรื่องระเบิดปรมาณูเลยเหรอ?” แม่ตอบกลับมาว่า “แม่ไม่เคยคิดถึงเรื่องนั้นเลย” ในช่วงนั้นไม่ได้มีใครมาวัดค่ารังสีตกค้าง และเนื่องจากการไม่มีความรู้เกี่ยวกับระเบิดปรมาณู ผู้คนจึงอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีรังสีปนเปื้อนต่อไป มีหน้าซำยังดื่มน้ำฝนเข้าไปด้วย ตอนนั้นมีเพียงแค่ความรู้สึกโศกเศร้าแก่ผู้ที่จากไป และความรู้สึกยินดีที่คนในครอบครัวรอดชีวิตมาได้

ฉันเกิดในเดือนตุลาคม ปี 1948 หรือ 3 ปีหลังจากการเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู อาการผิดปกติหลังจากการระเบิดปรมาณูค่อย ๆ แสดงออกชัดเจน นั่นคงเป็นสิ่งที่ครอบครัวฉันกังวล เพราะถ้าเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ไม่ว่าใครก็คงจะใช้ชีวิตด้วยความกังวลว่าลูกหลานของตนจะได้รับผลกระทบไปด้วย เมื่อ 7 ปีก่อนพ่อได้เสียชีวิตลงในวัย 87 ปี

ในปี 2011 เกิดอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ หากมีการระเบิดเกิดขึ้นจะทำให้โลกปนเปื้อนสารกัมมันตภาพรังสี ตัวฉันจึงรู้สึกต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์และโรงงานนิวเคลียร์ ฉันภาวนาจากใจจริง ให้นับจากนี้ไปโลกของเรามีแต่ความสงบสุข

(หลังจากนั้นในเดือนมิถุนายน ปี 2014 ฉันเข้ารับการผ่าตัดรักษามะเร็งต่อมไทรอยด์ และผลที่ออกมาก็เป็นไปด้วยดี)

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 2 เผยแพร่เมื่อวันที่ 5 กันยายน ปี 2013

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (2)

ซาโต คุมิโกะ

สถานที่ถ่ายทำ : เมืองเอเฮจิ จังหวัดฟูกูอิ (วัดเอเฮจิ)

วันที่ถ่ายทำ : 12 มีนาคม ปี 2013

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 57 ปี

ผู้สัมผัสสารกัมมันตรังสี : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 16 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : เขตเอบะ เมืองอิโรชิมะ (4.2 กิโลเมตร)

พ่อและย่าโดนระเบิดปรมาณูอิโรชิมะ ในขณะนั้นย่าสูญเสียลูกชายทั้งสองคนไปซึ่งคือพี่ชายและน้องชายของพ่อ

ฉันเกิดหลังจากสงคราม 10 ปี และเติบโตมาอย่างแข็งแรง พ่อและย่าไม่เคยพูดถึงระเบิดปรมาณูเลย ฉันจึงไม่ได้สังเกตอะไรสักเท่าไร แต่เพราะทั้งสองต่างมีสมุดบันทึกผู้อับรังสี ฉันจึงแอบคิดมาตลอดว่าทั้งสองคงได้รับสารกัมมันตรังสี

ตอนที่ฉันอายุ 20 ปี คนรู้จักของฉันป่วยและมีเลือดออกตามร่างกาย เธอบอกกับฉันว่า แม่ของเธอโดนระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมา และยังเล่าอีกว่า “หมอบอกว่าฉันเป็นโรคลูคีเมียและจะมีชีวิตอยู่ได้อีก 2 ปี” แต่ในขณะนั้นฉันแข็งแรงดี ฉันจึงไม่ได้ใส่ใจและลืมเรื่องราวของเธอคนนั้นไป

หลังจากนั้นฉันแต่งงานและให้กำเนิดลูกสองคน เมื่อฉันอายุ 32 ปี ฉันได้รู้ว่าตัวเองเป็นภาวะพร่องฮอร์โมนไทรอยด์แต่กำเนิดและหมอวินิจฉัยว่าอาการของฉันแย่ลง ฉันจึงเริ่มการรักษาด้วยยา

แต่เมื่อฉันอายุ 39 ปี ภาวะนั้นลุกลามจนกลายเป็นมะเร็งต่อมไทรอยด์ ฉันจึงต้องเข้ารับการผ่าตัด ขณะนั้นทำให้ฉันนึกถึงเรื่องราวของผู้หญิงที่เคยคุยกับฉันตอนอายุ 20 ปี และเป็นครั้งแรกที่ฉันตระหนักรู้ว่าตัวเองเป็น “ทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู” ช่วงที่พ่อฉันอายุ 70 กว่าปี เขาก็เริ่มเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นช่วงนั้นในฐานะผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูให้ฉันฟัง ขณะเดียวกันช่วงนั้นเขาเริ่มมีอาการเจ็บหัวใจ ฉันจึงคิดว่าเขาคงเตรียมใจแล้วว่าตนเหลือเวลาอีกไม่มาก และอาจรวมไปถึงไว้อาลัยแก่น้องชายผู้ล่วงลับของเขาด้วย

หนึ่งเดือนหลังการทิ้งระเบิดปรมาณู พี่ชายของพ่อเสียชีวิตด้วยโรคลูคีเมีย ส่วนน้องชายนั้นไม่มีใครทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไรมาเป็นเวลา 35 ปีแล้ว วันที่ 6 สิงหาคม พ่อออกตามหาน้องชายที่หายตัวไป เขาใช้เวลาอยู่หลายวันเฝ้าวนเวียนอยู่บริเวณที่มีร่างของศพไหม้เกรียมซึ่งบอวลไปด้วยกลิ่นศพและนอนแมลงวันราวกับขุมนรก จนเวลาผ่านไปนานกว่า 55 ปี แม้พ่อจะไม่สามารถเฝ้าถึงช่วงเวลาที่ระเบิดปรมาณูถูกทิ้งลงมาและทำให้กลางเมืองเต็มไปด้วยเสียงกรีดร้องระงม แต่เขายังคงจดจำช่วงเวลานั้นได้ชัดเจน พ่อแบกรับเรื่องราวที่หนักอึ้งเหล่านี้ไว้แล้วมีชีวิตต่อไป

35 ปีหลังสงครามจบลง พ่อของฉันค้นพบอัฐิของน้องชายที่อนุสรณ์สันติภาพฮิโรชิมา และลูกชายคนโตของฉันก็ได้ลืมหาดูโลกในวันที่ 6 สิงหาคม ปี 1980 ช่างเป็นเรื่องที่น่าบังเอิญเสียจริง! ตอนที่ย่าพบอัฐินั้น ท่านก็ได้พูดออกมาว่า “ในที่สุดสงครามของฉันก็ได้จบลงแล้ว” คำพูดนั้นตราตรึงอยู่ในใจของฉันตลอดมา

สุดท้ายนี้ ฉันเพียงหวังว่าพันธกรรมที่บกพร่องของฉันจะไม่ถ่ายทอดไปสู่ลูกทั้งสองคนหรือหลาน

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (3)

นากาอิ ชิโร

สถานที่ถ่ายทำ : จังหวัดโอซากะ

วันที่ถ่ายทำ : 2 เมษายน ปี 2013

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 62 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 24 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : บล็อกที่ 2 เขตเอบะ
ตะวันออก

จังหวัดอิโรชิมะ (ในระยะ 1.8 กิโลเมตรจากศูนย์กลางการระเบิด)

ญาติหลายคนโดนระเบิดปรมาณูที่บ้านของแม่

พ่อของผมและญาติฝั่งพ่อนั้นไม่มีใครเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเลยแม้แต่คนเดียว เนื่องจากพ่อเป็นทหารอยู่ในกองทัพบก (กองที่ 5) ซึ่งอาศัยอยู่ที่จีนแผ่นดินใหญ่ ส่วนคนอื่นนอกจากนั้นก็ได้อพยพหนีสงครามไปหมดแล้ว ถ้าหากยังอาศัยอยู่ที่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตนากะ เมืองซาไกในปัจจุบัน ผมคิดว่าทุกคนคงจะเสียชีวิตคาที่กันไปแล้ว และเนื่องจากผมไม่เคยฟังเรื่องเกี่ยวกับการระเบิดจากทางฝั่งพ่อเลย เรื่องราวที่ผมรู้จึงมาจากประสบการณ์ทางฝั่งแม่และจากหนังสือต่าง ๆ เท่านั้น คุณพ่อของภรรยาผมหรือก็คือพ่อตาของผม ได้เดินทางจากที่ทำงานในเมืองมียาจิมะเข้าไปยังเมืองหลวงอย่างกะทันหันในวันที่ 6 สิงหาคม เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู จึงถูกจัดเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีด้วย ผมและภรรยาจึงเรียกได้ว่าเป็นทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู อีกทั้งผมยังเป็นมะเร็งลำไส้ใหญ่และมีโรคประจำตัวอื่น ๆ ที่อันตรายถึงชีวิตด้วย

ตอนที่ผมยังเด็กแม่เคยเล่าเรื่องระเบิดปรมาณูที่เรียกว่า “ฟูกาดอน (フカドン ระเบิดปรมาณู)” ให้ฟังแต่ผมก็จะเรียกแค่ “ฟูกา” มากกว่า เมื่อถึงวันที่ 6 สิงหาคมแม่จะพูดว่า “ระเบิดฟูกาดตกลงมาตอนเช้า เวลา 8 นาฬิกา 13 นาที” ดังนั้นแม้แต่ในตอนนี้ แม่ก็ยังมีความรู้สึกต่อต้านที่วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์บอกว่า ระเบิดตกลงมาในเวลา 8 นาฬิกา 15 นาที บางทีอาจเป็นเพราะนาฬิกาแขวนผนังที่บ้านของแม่เดินช้ากว่าก็ได้ แต่ทางญาติ ๆ ฝ่ายแม่ก็คิดเหมือนกัน

น้าสาวของผมก็เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเช่นกัน ตอนที่สามีมียาจิมะ (น้าชายของผม) ยังมีชีวิตอยู่เขาจะเขียนการ์ดปีใหม่ให้ผม และจะต้องเขียนว่า “แสงวาบของระเบิด...” อยู่เสมอ เดิมทีเขามาจากโอซากะแต่ถูกส่งไปที่อิโรชิมะในฐานะนายทหารของ

กองทัพบกและได้แต่งงานกับน้ำ (น้องสาวของแม่) ที่บ้านพักชั่วคราวของแม่ผม พวกเขามีลูกชายด้วยกันหนึ่งคน แต่หนึ่งปีต่อมาก็เกิดเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูและรอดตายมาได้อย่างปาฏิหาริย์ นั่นทำให้ความทรงจำของเขาจึงยังชัดเจนอยู่ หลังจากการพ่ายแพ้ในสงคราม น้ำสาวได้ย้ายครอบครัวของเธอไปยังที่ทำงานเก่าก่อนที่สามีของเธอจะเข้าร่วมสงคราม จากนั้นจึงย้ายไปอยู่ที่นาโกยะและได้เล่าถึงตอนที่ไปโรงพยาบาลเพราะรู้สึกไม่สบาย เธอไม่เข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูทั้งยังไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางการแพทย์ของรัฐเลย น้ำจึงรู้สึกไม่สบายใจอย่างมาก ในปัจจุบันดูเหมือนคนในฟูกูชิมะจะได้รับการปฏิบัติเหมือนกับคนในยามะกาตะและนิงาตะแล้ว

อีกทั้งในบรรดาคนที่เล่าเรื่องเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู ทำไมคนที่ออกมาพูดถึงเกี่ยวกับทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากสงครามนั้นถึงมีจำนวนน้อย

ความหมายของทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากสงคราม (傷痍軍人) ตามตัวอักษร คือ ทหารผ่านศึกที่ได้รับบาดเจ็บในสนามรบ ทว่าหากพูดถึงทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากสงครามกลับเป็นกลุ่มคนที่แขวนธงของกองทัพและเล่นท๊อบเพลงเพื่อเรียกรายเงินอยู่ข้างถนน (ขอทาน) มักสวมเสื้อคลุมสีขาวและร่างกายที่เต็มไปด้วยบาดแผล พวกเขาส่วนมากจะใช้ไม้เท้า แขนเทียม และขาเทียม ซึ่งพบเจอได้บ่อยตอนเด็ก ๆ ที่มีคนยืนอยู่ตรงหน้าห้างฟูกุยะ ผมจำได้ว่ามีหลายคนใส่แว่นตาสีดำทรงกลม แต่ตัวตนที่แท้จริงของพวกเขานั้นคือคนเกาหลีที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น และคนที่มาจากเกาหลีเหนือมีจำนวนเยอะมาก ช่างน่าสงสารเหลือเกิน ผมคิดว่ามีผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูจำนวนมากในหมู่พวกเขา เพราะในฮิโรชิมาเต็มไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรม เช่น มิตซูบิชิ เฮฟวี่ อินดัสตรีส์ (Mitsubishi Heavy Industries) โรงงานผลิตเหล็กญี่ปุ่น อุตะเรียวคุระ โรงงานอาวุธยุทโธปกรณ์ คนงานที่ถูกเกณฑ์มาส่วนมากมาจากเกาหลี คนเหล่านั้นจึงได้รับสารกัมมันตรังสีเป็นจำนวนมาก

หลังจากวันการคืนอิสราฟ (วันที่ 15 สิงหาคม) แม้การที่ผมละทิ้งสัญชาติญี่ปุ่นเป็นเรื่องที่ดี แต่กลับไม่ได้รับค่าเบี้ยทหารหรือค่าชดเชยใด ๆ ดังนั้นผมจึงต้องพึ่งพาความเมตตาจากผู้อื่นในการหาเลี้ยงชีพในแต่ละวัน ในกลุ่มคนเหล่านี้มีคนจำนวนมากที่สามารถหาเลี้ยงชีพได้จากการขายเลือด แต่กระนั้นสุขภาพของพวกเขาก็แยลงจนเสียชีวิตในที่สุด คนเหล่านี้ส่วนมากหลังจากที่ได้รับเงินก็จะกินผักปวยเล้งเพื่อเพิ่มธาตุเหล็กให้ร่างกาย ผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูต้องทนทุกข์ทรมานจากการที่เม็ดเลือดแดงมีปริมาณลดลง มีอาการเวียนศีรษะ คลื่นไส้ และเหนื่อยล้า แต่ถึงอย่างนั้นพวกเขาก็จำเป็นต้องขายเลือด มันจึงเป็นเรื่องที่ทำอะไรไม่ได้ ดังนั้นทั้งผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูและทายาท รวมไปถึงคนทั่วไปก็ควรตระหนักและคำนึงถึงสถานการณ์ที่น่าสงสารของทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากสงครามและชาวเกาหลีที่อาศัยในประเทศญี่ปุ่นให้มากขึ้น

ช่วงที่ผมเป็นนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น แม่ของผมไปตรวจสุขภาพแบบกลุ่มที่โรงเรียนทุกเดือน ทุกคนที่ไปเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูทั้งหมด แพทย์ที่ได้รับมอบหมายมาตรวจก็แตกต่างจากแพทย์ประจำโรงเรียน โดยแพทย์จะทำการเจาะเลือดและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ จำนวนเม็ดเลือดของเธอต่ำกว่าคนทั่วไปเล็กน้อยซึ่งนั่นเป็นเรื่องปกติของเธออยู่แล้ว จึงได้รับคำแนะนำให้บริโภคธาตุเหล็กมากขึ้น

น้ำอีกคนหนึ่งที่ไม่ใช่คนที่กล่าวมาข้างต้น (ปัจจุบันอาศัยอยู่ในจังหวัดไอจิ) ไป ABCC (หน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นด้วยรัฐบาลญี่ปุ่นหลังจากเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู) ทุกเดือนเพื่อตรวจเลือดของเธอ น้ำของผมคนนี้โดนระเบิดในเขตจูเด็นใกล้กับจุดศูนย์กลางการระเบิด หลังของเธอเต็มไปด้วยเศษแก้วและมีเลือดออกมาก ได้ยินว่าน้ำต้องนอนอยู่หนึ่ง ๆ ทำได้แค่รองจนกว่าแม่และตาจะไปช่วยเธอ แต่ตอนนั้นเธอก็รอดชีวิตมาได้ ปัจจุบันน้ำคนนั้นเสียชีวิตไป 10 ปีแล้ว โดยญาติทางฝั่งแม่ของผมที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูที่จากไปแล้ว ได้แก่ ตายาย น้ำ 2 คน ลูกพี่ลูกน้อง 2 คน ลุงเขย และแม่ของผม รวมทั้งหมด 8 คน

สิ่งที่ผมมักได้ยินแม่พูดบ่อย ๆ คือ ทุกคนเปลือยเปล่า ผิวหนังที่มีมือทั้งสองข้างเป็นแผลไฟไหม้รุนแรงจนดูเหมือนเป็นริ้วผ้าห้อยอยู่ที่มือ อีกทั้งเด็กและคนหนุ่มสาวก็จะพูดขอความช่วยเหลือว่า “คุณทหาร ขอน้ำหน่อย...”

นอกจากนั้นผู้คนจำนวนมากกระโดดข้ามรั้วลงไปแม่น้ำโมโตยาซุ (แม่น้ำสายหลัก) แล้วเสียชีวิต ว่ากันว่าแม่น้ำโมโตยาซุแทบจะมองไม่เห็นน้ำเลย ตาและแม่ของผมต้องพายเรือกรรเชียงขนาดใหญ่ในแม่น้ำสาयนั้นจากเมืองเอบะไปขึ้นบกที่เมืองคะโกะ (水主町) (ปัจจุบันเปลี่ยนตัวอักษรเป็น 加古町) และตามหาน้องสาว (น้ำสาวของผม) แต่การเดินทางไม่คืบหน้าเลยเพราะมีศพลอยอยู่เต็มแม่น้ำ

จนถึงตอนนี้ ผมเขียนเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้แปลว่าผมเขียนถึงมันไม่มากพอ

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (5) ในฐานะทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู

คุโรระตะ คาซึมิ

สถานที่ถ่ายทำ : เขตทารุมิ เมืองโกเบ

วันที่ถ่ายทำ : 14 พฤษภาคม ปี 2016

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 61 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 22 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : เขตเดชิโอะ จังหวัดอิโรชิมะ (2 กิโลเมตร)

แม่ของผมโดนระเบิดปรมาณูเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ทางตอนใต้ของเมืองฮิโรชิมาะ จังหวัดอิโรชิมะ ขณะที่อยู่ในโกดังตัดเย็บเสื้อผ้าของกองทัพบก (ปัจจุบันตัวอาคารยังคงอยู่) จากสมุดปกของผู้รอดชีวิตเขียนไว้ว่าห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดไม่เกิน 2 กิโลเมตร หลังจากเหตุการณ์นั้นแม่ต้องทนทุกข์ทรมานกับผลกระทบร้ายแรงจากระเบิด แต่ถึงแม้จะเป็นเช่นนั้นก็ยังเลี้ยงดูผมและพี่ชายอีก 2 คน หลังจากได้เห็นหน้าหลาน 4 คน และเหลนอีก 1 คน แม่ก็ถึงแก่กรรมเมื่อ 3 ปีก่อนด้วยวัย 88 ปี

แม่เคยเป็นพยาบาลสาธารณสุขที่ได้รับการรับรองในเมืองโกเบ จังหวัดเฮียวโกะ แต่ในวันที่ 4 สิงหาคม แม่ถูกเกณฑ์เข้าไปทำงานที่กองบัญชาการใหญ่กองทัพบกซึ่งตั้งอยู่ที่อิโรชิมะ เพื่อรักษาทหารที่บาดเจ็บ วันที่ 5 มีการฝึกซ้อม ต่อมาวันที่ 6 ก็ถูกส่งตัวไปประจำการที่โกดังตัดเย็บเสื้อผ้าและโดนระเบิดปรมาณู แม่บอกว่า “เหมือนถูกส่งให้ไปรับระเบิดเลย” ในเวลานั้นมีการส่งทหารที่ได้รับบาดเจ็บกลับมาเป็นจำนวนมากจนโรงพยาบาลไม่สามารถรองรับได้ จึงต้องใช้โกดังเสื้อผ้าอิฐแดง (Akarenga) เป็นโรงพยาบาลแทน

ในเช้าวันที่ 6 มีเสียงสัญญาณเตือนภัยการโจมตีทางอากาศดังขึ้น แม่จึงเข้าไปหลบในหลุมหลบภัยที่ดูเรียบง่าย พอลองออกมาจากหลุมหลบภัย มีผู้คนมากมายที่ผิวหนังถูกไฟไหม้ย้อยลงมาตามปลายนิ้วมือ เมื่อเห็นเสื้อกาวน์สีขาวของแม่พวกเขาก็รุมเข้ามาร้องขอความช่วยเหลือ ในตอนที่ฝนสีดำโปรยลงมา แม่กำลังดูแลเด็ก ๆ ที่ป่วยอยู่ในโกดังจึงไม่ทันได้สังเกตอะไรก็ตามเหล่าแพทย์พยาบาลและเพื่อนร่วมงานที่มาด้วยกันต่างคิดว่าฝนดำเป็นเรื่องแปลกประหลาด บ้างก็พากันออกไปดูด้านนอก บ้างก็นำคราบฝนสีดำบนเสื้อกาวน์สีขาวของพวกเขามาให้แม่ดู และดูเหมือนว่าพวกเขาจะเสียชีวิตลงใน 2-3 เดือนต่อมา แม่บอกว่าตอนนั้น

เธอกังวลมาก เพราะเด็กที่กำลังต่อสู้กับคล้อยดต้องการน้ำ แต่หากให้น้ำไปเด็กก็จะเสียชีวิตทันที และหากไม่ให้น้ำเด็กก็เสียชีวิตทั้ง ๆ ที่กระหายน้ำอยู่ดี แม่เล่าถึงเรื่องนี้มากกว่าอาการป่วยจากผลกระทบร้ายแรงของตัวเองเสียอีก

ตอนที่ผมอยู่ชั้นมัธยมต้น จำนวนเม็ดเลือดขาวของแม่ไม่ค่อยคงที่เท่าไร ผมรู้สึกเป็นห่วงมากเมื่อสีหน้าของแม่ดูซีดเซียวขณะนอนหลับสนิท แม่คงรู้สึกเจ็บปวดเมื่อนึกถึงเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู และไม่ยอมให้ลูก ๆ อย่างพวกผมต้องกังวลเรื่องพันธุกรรม แม่จึงไม่ได้พูดถึงมันมานานแล้ว แต่เมื่อผมไปอิโรชิมะตอนอยู่ชั้นมัธยมปลายและเริ่มพูดคุยเกี่ยวกับอนุสรณ์สันติภาพอิโรชิมะและอนุสาวรีย์ที่สวนสันติภาพ เธอจึงเริ่มเล่าเรื่องเมื่อตอนนั้นออกมาทีละน้อย ตั้งแต่นั้นมาผมก็ได้ฟังเรื่องราวของแม่ทุกครั้งที่ไปเที่ยวอิโรชิมะ มีช่วงหนึ่งที่ผมเองก็กังวลเรื่องพันธุกรรมอย่างเช่นความผิดปกติที่เกี่ยวกับเลือดอยู่เหมือนกัน

(คุโรดะ คาซึมิ ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเฮียวโกะ)

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 5 เผยแพร่เมื่อวันที่ 18 มกราคม ปี 2015

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (6)

โอดะ เรโกะ

สถานที่ถ่ายทำ : โรงการแสดงเซตนางาตะ เมืองโกเบ

วันที่ถ่ายทำ : 3 พฤศจิกายน ปี 2010

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 58 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 18 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : ฟุตะบะโนะซาโตะ เมืองอิโรชิมะ (1.8 กิโลเมตร)

(ปู่ ย่า แม่ ลุง และป้า ได้รับสารกัมมันตรังสี)

ปัจจุบันฉันอาศัยอยู่กับแม่ แม่ของฉันอายุ 88 ปี น้ำหนัก 33 กิโลกรัม ขาของแม่ไม่ค่อยแข็งแรงนักแต่ยังสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ ย่าของฉันมีชีวิตยืนยาวจนถึง 91 ปี แต่เมื่อถึงวันที่ 6 สิงหาคมที่ไร ท่านจะมีอารมณ์ขุ่นมัวอยู่เสมอ ฉันคิดว่าน่าจะมีบางท่านที่ได้อ่านบันทึกประสบการณ์ของแม่มาบ้างแล้ว ในวันที่ 6 สิงหาคม ตอนที่แม่อายุได้ 18 ปี เธอโดนระเบิดขณะกำลังทำงานอยู่ที่กองบัญชาการกองทัพบกที่ 2 ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของสถานียอิโรชิมะ แขนได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยจากการกระโดดหนีออกมาจากบันไดที่แตกแล้วของอาคารที่พักของทหาร เวลาต่อมาแม่ได้ปฐมพยาบาลให้กับผู้บาดเจ็บและส่งตัวพวกเขาไปที่ท่าเรืออุจินะด้วยรถบรรทุก

ในวันถัดไปบ้านของเราถูกเผาทำลาย ระหว่างที่มองดูซากปรักหักพังของบ้านที่ไหม้จนเป็นเขม่าดำ แม่ก็รีบเดินทางไปที่บ้านของปู่ ปู่ของฉันเป็นผู้บังคับบัญชากองทัพบก เขาโดนระเบิดขณะอยู่บนหลังม้าระหว่างทางไปทำงาน และเสียชีวิตในอีก 6 วันถัดมา แม่ ย่า ลุง และ ป้า ทั้งสี่คนได้ขนย้ายศพของปู่ขึ้นไปบนภูเขา สภาพศพมอดไหม้ไปทั้งร่าง แม่เล่าเรื่องเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูให้พวกเราสามพี่น้องฟังตั้งแต่ยังเด็กจนกระทั่งฉันกับพี่สาวได้เป็นเจ้าสาวและแต่งงานออกไปแล้ว แต่แม่อีกยังไม่ได้ขอสมรสกับผู้ที่ผู้อาบรังสี

ตัวฉันที่เป็นคนรุ่นหลังไม่รู้ว่าจะถ่ายทอดความรู้สึกต่อเหตุการณ์นั้นออกมาอย่างไรจึงไปเข้าร่วมสมาคมนิเซอิ ตอนนั้นตัวฉันที่อายุ 47 ปีก็ป่วยเป็นโรคมะเร็งเต้านมอยู่ด้วย ที่ป่วยแบบนี้ไม่รู้ว่าเป็นเพราะใช้ชีวิตยุ่งเกินไปหรือเพราะพันธุกรรมกันแน่ ปัจจุบันฉันมีหลาน 2 คน ทั้งคู่เติบโตมาอย่างดีแต่ฉันก็อดเป็นห่วงไม่ได้

ตลอดหลายปีมานี้ฉันได้รับงานสอนร้องเพลงมากมาย จนถึงตอนนี้ก็มี 4 เพลงที่ติดตรึงอยู่ในใจฉัน เพลงแรกมีชื่อว่า “Ippon no Enpitsu” ของคุณมิโซระ อิบาริ เป็นเพลงที่ฉันร้องในงานเทศกาลดนตรีเพื่อสันติภาพอิโรชิมะ ครั้งที่ 1 ในปีโชวะที่ 49 (ค.ศ. 1974) มีเนื้อเพลงเกี่ยวกับการทิ้งระเบิดปรมาณูที่อิโรชิมะ โดยในเนื้อเพลงจะมีท่อนที่ร้องว่า “ฉันเขียนถึงเช้าวันที่ 6 สิงหาคม” และ “ฉันเขียนลงไปว่าฉันเกลียดสงคราม” อยู่ด้วย (คุณอิบาริเองก็ได้ผ่านประสบการณ์การโจมตีทางอากาศครั้งใหญ่ที่โยโกฮามะเช่นกัน) เพลงนี้เป็นเพลงที่บรรเลงออกมาอย่างไพเราะในรูปแบบแนวเพลงยอดนิยมของฝรั่งเศส (chanson) ด้วยโน้ต 3 จังหวะ เมื่อได้ร้องแล้วก็ก่อให้เกิดความรู้สึกน่าพิศวง เพลงที่ 2 ชื่อว่า “Inori” ของคุณคุมิโกะ นักร้องเพลงฝรั่งเศส เธอได้ร้องเพลงนี้ในมหกรรมคอนเสิร์ตขาว-แดงเมื่อปี 2010 โดยคุณซาซากิ ยูจิ ผู้เป็นหลานของคุณซาซากิ ซาดาโกะ (นางแบบในภาพ “รูปปั้นเด็กที่ได้รับสารกัมมันตรังสี”) แต่งเพลงนี้มาจากความปรารถนาที่เรามีต่อสันติภาพและคุณซาดาโกะ เพลงที่ 3 คือเพลง “Aoi Sora wa” ที่ได้แสดงใน “งานรวมตัวสมาคมนิเซอิในฤดูใบไม้ร่วง” ในปี 2013 มันเป็นเพลงประสานเสียงสำหรับการประชุมระดับโลกเพื่อต่อต้านการใช้อาวุธนิวเคลียร์ ฉันอยากจะส่งต่อเนื้อเพลงที่กล่าวว่า “ท้องฟ้าสีคราม อยากให้เหล่าเด็กน้อยได้เห็นมันขณะที่ยังเป็นสีเดิม” ให้แก่ลูกหลาน และเพลงที่ 4 ชื่อว่า “Kusunoki” แต่งเนื้อร้องและทำนองโดยคุณฟุคุยามะ ชับรื่องโดยมาซะฮะรุ นักร้องผู้เป็นทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูในจังหวัดนางาซากิ ฉันรู้สึกว่าการส่งต่อเรื่องราวให้กับคนรุ่นหลังนั้นมีหลายวิธี ทั้งการบอกเล่า การเขียนบันทึก และการร้องเพลงเองก็เป็นหนึ่งในวิธีเหล่านั้นด้วย หากมีโอกาสฉันก็อยากร้องเพลงเหล่านี้ด้วยกันกับทุกคนค่ะ

兵庫県被爆二世の会 二世の証言Ⅱ

(二世の会日より No6～No13 から)

การประชุมสมาคมนิเชอิจังหวัดเฮียวโกะ

คำบอกเล่าของทายาทⅡ

(วารสารสมาคมนิเชอิจ ฉบับที่ 6-13)

「ここにいてほしかった。」 (2017. 3. 29 国連議場におかれた折り鶴)
“ฉันอยากให้คุณอยู่ที่นี้” (นกกระเรียนกระดาษถูกวางไว้ในห้องประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ วันที่ 29 มีนาคม ปี 2017)

二世の証言の無断転載は、ご遠慮下さい。 転載を希望する場合は、必ずしもてお問い合わせください。

私のなかのヒロシマ・ナガサキ⑦

原爆投下から 71 年経って「被爆二世として 思うこと」

中川 道子（なかがわ みちこ）

父、神野修一（じんの・しゅういち）が自分の被爆経験を孫達に話した時の報告集と被爆後の広島を撮影した写真数葉を広島平和記念資料館に寄贈したこと、そして寄贈写真の中から私と姉が映った写真が新着資料として資料館で公開されていることを中村典子さんに話したことがきっかけで、今回新春の集いでお話をするようになりました。公の場で両親の被爆体験と私の被爆二世体験を話すのは初めてです。

父は、1914 年（大正 3 年 8 月 12 日）松山で生まれ。戦時中に日本鉄鋼統制会に入り、1945 年（昭和 20 年 8 月 6 日）出勤途中列車内で「きのこ雲」を見て、翌 8 月 7 日に広島に入市した被爆者です。日常会話で被爆前後の体験や体調について口にするのはほとんどありませんでしたが、1988 年、妹の仲間たちが属している「ニンジン文庫」（『ヒロのシマ・報告集』にんじん文庫、1988 年 8 月）「ひろしまツアー」で孫達に初めて被爆体験の詳細を語っていました。18 年前に父は亡くなりましたので、直接話を聞くことはできませんが、

文章で残していくことの重要さを感じています。

母、スエコは 1924 年（大正 13 年 8 月）広島で生まれ、広島市牛田町南区で被爆しました。閃光を見てすぐに甥を抱えて三方の壁に守られた部屋に避難をして幸いにも無傷でした。母は現在、93 歳、西東京市で健在です。娘達の顔色が優れないと、「大丈夫か、すぐに検査を受けなさい」と被爆の影響を心配し、見合い話が持ちあがると「両親が被爆者であることはあまり言わ

ないように」と風評を気にしていました。原爆記念日 8 時 15 分には必ず黙とうをして「ピカドンの被災者は自分たちで終わりにしないと！」俄かに一言発していました。

「やけどをおって息絶え絶えだった被災者に水を飲ませる前に、せめて氏名と住所等を聞いておけば、彼らは「氏名不詳」で茶毘に付されることはなかったのではないか、申し訳ないと自分たちの非力を悔やんでいました。

(家族写真 1966 年 4 月頃撮影 右写真)

夫、中川純男（なかがわ・すみお）が体調不良で所属先の K 大学病院に緊急入院したのが 2010 年 1 月 22 日、主治医から告げられた病名は「赤白血病」でした。母親が広島市牛田町で被爆した被爆二世なので、発症との因果関係の有無を主治医に尋ねました。主治医は言下に「二世とそれ以外の方々との白血病発症において、数値の上で有意の差はありません。寛解に向けて治療を行いましょう」でした。三度にわたる抗がん剤治療を受けましたが、80 日の入院後、61 歳で急逝いたしました。

夫が被爆二世で白血病を発症したことは、自分も被爆二世であることを切実に感じさせられましたし、漠然とではありますが健康への不安感は福島原発事故で被爆された方々のそれと同じかもしれないと想像しています。そのためにも被爆二世は被爆者援護法の被爆者の分類に含まれておらず、援護の対象からは外されていること、被爆二世の医療費補助は神奈川県、東京都、吹田市、摂津市のみでしか受けられないことなど、様々な情報媒体を通じて社会的認知度を上げていくのが必要ではないかと思います。

2016 年 10 月から日本原水爆被害者団体協議会が「全国被爆二世実態調査」で、これまで以上にきめ細かな健康調査等実施し始めました。被爆二世として年一回の二世検診と今回の実態調査で自身の科学・医学的データを残し、

中川純男・道子 2008 年 8 月撮影

出来るだけ二世としての体験を文書にして残していくことが必要ではないかと考えています。ピカドンの悲惨さは我々だけで十分、世界中の誰も二度と経験してはいけない。させてもいけない。

(2017 年 1 月 14 日兵庫県被爆二世の会 新春の集い)

中川 道子さんのメール

早速ですが、平和資料館で現在展示されている父が撮影した姉と私の写真等を添付送信します。広島平和資料館受付に申し出ていただければ、案内をしていただきます。

展示されている、姉妹の写真

父の被爆体験記録冊子も同時に資料館に寄贈しましたから、閲覧は可能です。両手をあげて。63 年前、元安川にかかる建築直後と思われる平和大橋のたもとにて。（イサム野口の設計。）寄贈した写真の中から、姉妹のものを学芸員の皆さんが選ばれた理由は、被爆後の悲慘な町にあどけない可愛い姉妹が明るくいる、未来が感じられるから、とのことでした。姉、幸子は二才年

上、一級上の広島女学院中・高卒業生でした。43 年前に松任谷由美の兄と結婚しましたが、3 年前に 64 才で亡くなりました。この写真は父と姉との良い思い出となりましたし、平和希求へちよこっと貢献できたかなと思いました。

二世の会だより No9 (2017 年 3 月 10 日発行) から

私のなかのヒロシマ・ナガサキ⑧

野口 さやか (のぐち さやか)

撮影場所：尼崎自宅

撮影日時：2009 年 2 月 9 日

撮影時年齢：-

被爆者：母方祖母（当時 23 歳）

被爆地：長崎、爆心地より 2.7 km

被爆者：父方祖母（当時 16 歳）

被爆地：長崎、爆心地より 4.3 km で被爆後、
兄を探し入市被爆

私が被爆3世であることを自覚するようになったのは、ある授業を受けたことがきっかけでした。私自身、被爆3世という事実は知っていたのですが、祖母に話を聴くこともなく、今までの私は被爆者問題を身近に考えてきたわけではありません。しかし、社会人を経ての佛教大学学部生(佛教大学通信教育課程での大学生)時代に、長年被(2009年2月19日撮影)爆者へ医療ソーシャルワークの視点から携わり、被爆者問題を研究なさっている黒岩晴子先生の講義を受けました。また大学院(通信教育課程 修士課程)に進学後も、再び黒岩先生の講義を受けることが叶い、自分が被爆3世という立場であるということについて、改めて考える機会となりました。

母方の祖母は(当時23歳)、三菱重工の出張所で勤務中に被爆しました。祖母は窓際に居たため、全身に大きなやけどを負いました。手のやけど部分には5~6本程のガラスが突き刺さり、3~4本程自力で取り出しました。しかし、30年程後に傷口が痛み、病院に行くと、取り残してしまった角が取れた丸いガラスが出てきたそうです。

祖母の親戚の家族は、お昼時だったため、昼ご飯を食べようと座った姿で、骨だけが残し、一家11人全員が亡くなってしまいました。それを曾祖父(母方の祖母の父)が見つけたのですが、発見後すぐは熱いために触ることが出来ず、数日後に亡骸を集め、骨壺へ入れて持ち帰りました。祖父(祖母の夫)が戦地から戻ってから、療養のため、祖父の実家のある島原で過ごしましたが、「うつる病気」と離れに住まわされ、偏見や差別がひどく、村八分にされて過した一年間が、一番辛かったようです。

父方の祖母(当時16歳)は、長崎大学の医学生だった兄を、曾祖母(父方の祖母の母)とともに探しに行き、入市被爆しました。顔や背中の皮膚が剥けていながらも夢遊病者のように歩く人や、死んだ馬や人の死体が多数転がっている中、探し回りましたが、遺骨すら見つからなかったそうです。まだ10代の青春時代に、地獄絵図のような過酷な惨状の中で、毎日肉親を捜し続けなければならないという喪失体験を余儀なくされました。

授業後のレポート作成のためという、若干不純な動機でしたが、両祖母に話を聴く中で、壮絶な被爆体験を経て、なおも前を向き、生きてきた祖母達の凄さを改めて感じ、被爆者問題を過去のものとして忘れ去ってはいけないとも感じ始めました。また被爆3世も健康問題を抱えるという点では、かなり身近な問題でもあると思っております。

被爆70年の夏、(母方の)祖母が入所している恵の丘長崎原爆ホームに、安倍首相が来所する予定でしたが欠席で、塩崎厚生労働大臣のみ来所されま

した。その際、祖母が入所者代表として、「新安保法案で集団的自衛権の行使へと踏み出され、戦前状態に戻った感じを受ける。たゆまない国民の努力によって築きあげた平和主義を貫いてほしい。」と訴えました。しかし、祖母は安倍首相が来所しないこと自体が、原爆被爆者の体験をないがしろにしているように感じ、落胆しておりました。94歳になった今でも、一人で関西に来ることが出来るほど、とても元気な祖母ですが、いつか証言することが難しくなった時、祖母達の凄惨な被爆体験や平和への熱い思いを、被爆3世として、両祖母の代わりに語り継いでいけたらと思います。被爆者問題に関して、まだまだ勉強不足ですが、これからもっと詳しく学んでいきたいと思っています。

二世の会だより No12 (2017年11月11日発行) から

私のなかのヒロシマ・ナガサキ⑨

本多 昌代 (ほんだ まさよ)

撮影場所：神戸市西区

撮影日時：2017年11月15日 15:00

撮影時年齢：55歳

被爆者：母親（当時7歳）

被爆地：広島、入市被爆 2003年5月5日没（享年62）

私の母は、原爆投下の翌日に両親と共に叔父を探しに原爆ドーム付近に入った、入市被爆者です。原爆投下時は、倉橋島近くの海上にいたようです。母の家は原爆ドームの近くにあり、恐らく元安川のことだと思うのですが、泳ぎが得意だった母は、シジミを取りに近所の川へ、よく潜りに行っていたそうです。母は原爆投下後に入市した時の事を少しだけ話していましたが、時折断片的に話していたので、全てを思い出せませんが、「みんなが水を求めて川に入り、力つきた人が大勢いて、飛び出した眼球が川の中でゆらゆらと揺れていた。」「山のようになった死体をスコップですくって、トラックに積んでいた。」「学校の先生が爆風を防ぐために耳と目をふさいでいたが、その手が熱でくっついていた。」などです。

母は直接原爆にあっていないので、周りの人達の酷い状況や状態を見て「被爆者」とは、そういう人たちの事を指す、という意識だったのだろうと思います。なので、被爆手帳の申請も、祖母が母に「私が生きて証言できるうちに、もらっておきなさい」という言葉に促されて、40歳頃によく申請することになりました。

母は入市被爆に関しての知識や情報も無く、自分自身は被爆していないという思い込み、そして何よりも、手帳を持つ事によって「被爆者」と分類されたら、世間的にも我が子の嫁入りに傷がついてはいけない等の色々な要素が重なりあって、母は神戸市の胃ガン検診は受けていたのに、被爆者健診は一切受けたことがありませんでした。

母は平成14年（2002年）の初夏に体調不良を訴え、検査をすると卵巣ガンの末期で、すでに腹膜に転移しており、余命が半年と診断されました。それから母が亡くなるまで、1歳にもならない次男を背負って、当時運営していた保育園の仕事の合間に、母の面倒をみる生活をしていました。父は、母のガンがすでに腹膜に転移していることがショックで、ノイローゼ状態で「もう助からん・・・」と、ばっかり言っていました。父のその頃の記憶は、少し途絶えているようです。

この頃、母が被爆者だと知った主人の両親から、被爆二世健康診断の事を教えてもらい、東神戸診療所の郷地秀夫先生に受けるのが良いとの助言をもらいました。母が翌年の春に亡くなり、しばらくして気持ちが一段落した頃に、初めて東神戸診療所で、郷地先生から二世健診を受けました。その時に郷地先生から「放射能は甲状腺に来て、女性には子宮に来る」という事を教わり、ハッとしました。

「母の卵巣ガンは、被爆が原因なのではないか？」

「母がきちんと被爆者健診を受けていれば、卵巣ガンも早期発見できたのではないか？」

「もっと早くに・・・もっと・・・」という思いが、悔しい思いが残っています。でも、最後の母の顔は笑顔でした。悲惨な体験をしたからでしょうか、母はいつも「死ぬ時に悔いの無いように、笑って死ぬるように、人生やりたいいことを思いっきりやりなさい。」と言っていました。

母の生き様を見せつけられたようでした。そして「私はやりきったわよ！」と言わんばかりでした。私も、母はやり切ったのだと、天寿を全うしたのだと思います。

母が亡くなったときは、3人だった私の子どもも5人に増え、母のように出来ませんが、私もどこまで背中を見せることが出来るか・・・！？という

子育ての合間に、ふと気になったのが、橋本病を患っている私の症状に似た様子の子ども二人です。まだ検査もしていませんが、「これは原爆の影響なのではないか？放射能の影響はどこまで続くのか？」という思いが脳裏に浮かびます。放射能によるヒバクというのは、人間に突きつけられた重く、深い、永遠に続く課題なのかもしれないと感じる今日この頃です。

วารสารสมาคมนิเชิ ฉบับที่ 9 เผยแพร่เมื่อวันที่ 10 มีนาคม ปี 2017

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (7)

71 ปีหลังจากการทิ้งระเบิดปรมาณูที่อิโรชิมะและนางาซากิ

“ความคิดในฐานะทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู”

นาคากาวะ มิจิโกะ

พ่อของฉัน จินโนะ ชูอิจิ ได้บริจาครายงานที่รวบรวมเกี่ยวกับสิ่งที่พ่อได้เล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับระเบิดปรมาณูให้หลาน ๆ ฟัง รวมถึงมอบภาพถ่ายหลายภาพของจังหวัดอิโรชิมะหลังเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูให้แก่พิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สันติภาพอิโรชิมะ หนึ่งในภาพถ่ายนั้นก็มีภาพของฉันและพี่สาวที่ได้ถูกจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ในฐานะของจัดแสดงที่เพิ่งมาใหม่ พ่อฉันเล่าเรื่องนี้ให้คุณนากะโมริ โนริโกะฟังก็กลายเป็นว่าการรวมตัวช่วงปีใหม่นี้จะเป็นครั้งแรกที่ฉัน

ได้รับหน้าที่เป็นผู้บรรยายประสบการณ์เกี่ยวกับระเบิดปรมาณูของพ่อและแม่ของฉัน และประสบการณ์ของฉันในฐานะทายาทของผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีต่อหน้าฝูงชน

พ่อของฉันเกิดในปี 1914 (วันที่ 12 สิงหาคม ปีไทโชที่ 3) ที่เมืองมะสึยะ ในช่วงสงครามเขาได้เข้าร่วมสหพันธ์ควบคุมเหล็กกล้าแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น ในปี 1945 (วันที่ 6 สิงหาคม ปีโชวะที่ 20) เขาก็ได้เห็นเมฆรูปเห็ดบนรถไฟระหว่างที่เขากำลังเดินทางไปทำงาน และในวันต่อมาวันที่ 7 สิงหาคม เขาก็ได้เข้าไปยังเมืองอิโรชิมะและกลายเป็นผู้ที่ได้รับสารกัมมันตรังสี ในชีวิตประจำวันนั้นผู้คนไม่ค่อยพูดเรื่องผลกระทบทั้งก่อนและ

หลังจากการได้รับสารกัมมันตภาพรังสีกันเท่าไร แต่ในปี 1988 เพื่อน ๆ ของน้องสาวที่เป็นหนึ่งในผู้เขียนหนังสือรวบรวมเรื่องราวที่อิโรชิมะ ในคอลเล็กชันหนังสือนินจิน (เดือนสิงหาคม ปี 1988) เขาได้เล่าให้หลานแต่ละคนฟังถึงรายละเอียดและประสบการณ์หลังระเบิดปรมาณูในหัวข้อ “การท่องเที่ยวที่อิโรชิมะ” เป็นครั้งแรก พ่อของฉันได้เสียชีวิตไปเมื่อ 18 ปีที่แล้วจึงไม่สามารถรับฟังเรื่องราวได้โดยตรง แต่ฉันรู้สึกว่าการฟังเรื่องราวที่ผ่านมาไว้เป็นบทความให้คนรุ่นหลังได้รับทราบนั้นเป็นเรื่องสำคัญ

แม่ของฉันชื่อซูเอโกะ เกิดในปี 1924 (เดือนสิงหาคม ปีไทโชที่ 13) ที่จังหวัดอิโรชิมะ และประสบกับระเบิดปรมาณูในเขตมินามิ เมืองอุซิตะ จังหวัดอิโรชิมะ ทันทีที่แม่เห็นแสงสว่างวาบ เธอก็คว้ามือของหลานชายแล้วทำการอพยพไปยังห้องที่มีกำแพงสามด้านป้องกันไว้ โชคดีที่ไม่ได้รับบาดเจ็บ ปัจจุบันแม่อายุ 93 ปี เรายังมีชีวิตอยู่และอาศัยอยู่ที่เมืองนิชิโตเกียว

เมื่อเหล่านักสาวมีสีหน้าซีดเซียว แม่ก็จะถามว่า “เป็นอะไรไหม รีบไปตรวจร่างกายนะ” ด้วยความเป็นห่วงเรื่องผลกระทบจากสารกัมมันตรังสี พอพูดเรื่องการแต่งงานแบบคลุมถุงชน แม่ก็จะกังวลเรื่องภาพลักษณ์และกำชับว่า “ต้องระวังไม่ให้เรื่องที่คุณแม่เป็นผู้อาบรังสีหลุดออกไป” วันครบรอบเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู เวลา 8 นาฬิกา 15 นาที แม่ที่นั่งเฝ้าอยู่ก็โพล่งขึ้นมาว่า “เหยื่อจากระเบิดปรมาณูจะต้องยุติลงที่พวกเรา!” ก่อนที่จะให้น้ำผู้ประสพภัยที่กำลังจะสิ้นลมหายใจ อย่างน้อยถ้าได้ถามชื่อหรือที่อยู่ พวกเขาก็คงจะไม่เป็นศพนิรนาม ฉันได้แต่เศร้าใจและเจ็บใจในความไร้กำลังของตนเอง

ภาพถ่ายครอบครัว ถ่ายประมาณ เมษายน ปี 1966

วันที่ 22 มกราคม ปี 2010 สามีนของฉัน (นาคากาวะ สุมิโอะ) เข้ารับการรักษารอบที่ 3 ที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย K เนื่องจากสภาพร่างกายไม่ค่อยดี แพทย์ได้แจ้งว่าเขาเป็นโรค “มะเร็งเม็ดเลือดขาว” เนื่องจากแม่ของเขาเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีซึ่งเคยสัมผัสกับระเบิดปรมาณูที่เมืองอุซิตะ จังหวัดอิโรชิมะ ฉันจึงถามกับแพทย์ว่าสาเหตุของโรคนี้นี้มีความเกี่ยวข้องกับสารกัมมันตภาพรังสีหรือไม่ ทันทีที่พูดจบแพทย์ก็บอกว่า “เมื่อคำนวณผู้ที่ป่วยเป็นโรคนี้ออกมาแล้ว ตัวเลขระหว่างทายาทผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีกับคนทั่วไปก็แทบจะไม่ได้ต่างกันเลย ทางเราจะพยายามรักษาเพื่อให้อาการทุเลาลง” ถึงแม้ว่าสามีนของฉันจะได้รับการบำบัดถึง 3 รอบ แต่เขาก็ได้จากไปอย่างกะทันหันในวัย 61 ปี หลังจากเข้ารับการรักษาอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลา 80 วัน

การที่ทายาทผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีอย่างสามีนของฉันเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว ทำให้ฉันนึกขึ้นได้ว่าตัวฉันเองก็เป็นทายาทเช่นกัน และถึงแม้จะไม่ชัดเจนแต่ฉันคิดว่าความรู้สึกกังวลเรื่องสุขภาพของฉันก็คงคล้ายกับความรู้สึกของผู้ที่เคยสัมผัสกับรังสีในอุบัติเหตุโรงไฟฟ้า

นิวเคลียร์ที่ฟุกุชิมะ ด้วยเหตุนี้พวกเราจึงคิดว่าจำเป็นต้องสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ ให้สังคมรับรู้ว่าการที่ทายาทของผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีนั้นไม่ถูกจัดให้เป็นผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูและไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับความช่วยเหลือ อีกทั้งภายใต้กฎหมายว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ผู้ที่อยู่อาศัยในจังหวัดคานางาวะ นครโตเกียว เมืองซุอิตะ และเมืองเซ็ตสึเท่านั้นที่มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล พอเข้าเดือนตุลาคม ปี 2016 องค์การ Japan Confederation of A- and H-Bomb Sufferers Organization ก็ได้เริ่มดำเนินการสำรวจด้านสุขภาพที่มีรายละเอียดมากกว่าเดิมใน “การสำรวจทายาทผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีทั่วประเทศ” ในฐานะทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู

ภาพถ่ายคุณสุมิโอะ นาคากาวะ และคุณมิจิโกะ
เมื่อสิงหาคม ปี 2008

ฉันคิดว่าการหลงเหลือบันทึกประสบการณ์, ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ของตนเอง ผ่านการตรวจสุขภาพประจำปีของทายาทผู้อาบรังสีด้วยแบบสำรวจนี้ให้ได้มากที่สุดเป็นเรื่องที่จำเป็น โศกนาฏกรรมจากระเบิดปรมาณูนั้นให้แค่พวกเราที่เป็นผู้ได้พบเจอก็พอ ไม่มีใครสมควรประสบพบเจอกับมันอีกเป็นครั้งที่ 2

(14 มกราคม ปี 2017 สมาคมนิเซอิจังหวัดเฮียวโกะได้มารวมตัวกันในช่วงปีใหม่)

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 6 เผยแพร่เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ปี 2016

ข้อความของคุณนาคากาวะ มิจิโกะ

ทางฉันได้แนบภาพถ่ายที่พ่อถ่ายภาพฉันกับพี่สาวที่ได้ถูกนำไปจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สันติภาพส่งไปให้แล้วนะค่ะ หากคุณต้องการนำไปที่พิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สันติภาพโอโรชิมะ กรุณาให้ฉันได้แนะนำคุณด้วย สมุดบันทึกประสบการณ์ระเบิดปรมาณูของคุณพ่อ ฉันก็ได้บริจาคให้กับพิพิธภัณฑ์ด้วยเช่นกัน สามารถใช้มันเพื่อค้นคว้าได้ค่ะ

ภาพนี้คือภาพเมื่อ 63 ปีที่แล้ว มีชื่อว่าแขนทั้งสองยกสูงขึ้น ณ สะพานข้ามฝั่งเฮวะและโอฮาชิที่คาดว่าเพิ่งถูกสร้างขึ้น

รูปของสองพี่น้องที่ถูกจัดแสดง

(ภาพนี้ออกแบบโดย อิชามุ นาคุจิ) ในบรรดาภาพถ่ายที่ถูกบริจาคทั้งหลาย ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ทุกคนต่างก็เลือกภาพถ่ายของพี่น้อง เนื่องจากพวกเขาคิดว่าภาพถ่ายเหล่านี้ให้ความรู้สึกถึงอนาคต โดยมีพี่น้องที่ไร้เดียงสาและน่ารักอาศัยอยู่ในเมืองที่น่าเศร้าหลังจากการโดนระเบิดปรมาณู

ซาซึโกะ พี่สาวของฉันที่อายุมากกว่าฉันสองปี เธอสำเร็จการศึกษามัธยมต้นและมัธยมปลายจากโรงเรียนหญิงล้วนอิโรชิมะ เมื่อ 43 ปีที่แล้ว พี่สาวของฉันได้แต่งงานกับพี่ชายของยูมิ มัตสึโตะยะ แต่เธอเสียชีวิตไปเมื่อสามปีก่อนด้วยวัย 64 ปี ภาพถ่ายนี้จึงเป็นภาพที่ทำให้ฉันหวนนึกถึงความทรงจำในอดีตที่เกี่ยวกับพ่อและพี่สาวของฉัน ถึงแม้ว่ามันอาจจะดูเล็กน้อยแต่ฉันคิดว่าภาพถ่ายนี้จะสามารถช่วยแสวงหาสันติภาพได้ค่ะ

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 9 เผยแพร่เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ปี 2017

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (8)

โนะกุจิ ชายะกะ

สถานที่ถ่ายทำ : บ้านของตัวเองที่เมืองอามากะซากิ

วันที่ถ่ายทำ : 9 กุมภาพันธ์ ปี 2009

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : -

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณยาย (ขณะนั้นอายุ 23 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : จังหวัดนางาซากิ ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 2.7 กิโลเมตร

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณย่า (ขณะนั้นอายุ 16 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : จังหวัดนางาซากิ ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 4.3 กิโลเมตร หลังโดนระเบิดได้เข้าไปตามหาพี่ชายในรัศมี 2 กิโลเมตรจากศูนย์กลางการระเบิดปรมาณู

ฉันเพิ่งจะรู้ว่าฉันเป็นทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูรุ่นที่สามหลังจากเข้าเรียนวิชาหนึ่ง ทำให้ตอนนั้นฉันตระหนักได้ว่าตัวเองเป็นทายาทรุ่นที่สาม แต่ฉันไม่เคยถามไถ่พูดคุยกับยายเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อนและไม่ได้สนใจถึงปัญหาของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูด้วย แต่หลังจากเป็นผู้ใหญ่วัยทำงานแล้ว ในสมัยที่ฉันเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยบุคเคียว (ระดับปริญญาตรี หลักสูตรการติดต่อสื่อสาร มหาวิทยาลัยบุคเคียว) ฉันได้เข้าฟังบรรยายของศาสตราจารย์ฮารุโกะ คุโระอิวะ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูในมุมมองของงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์มานานหลายปี และเป็นผู้ที่ทราบดีเกี่ยวกับปัญหาของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู อีกทั้งตอนที่ฉันเรียนระดับบัณฑิตศึกษา (ระดับปริญญาโท หลักสูตรการติดต่อสื่อสาร) ฉันได้เข้าฟังการบรรยายของศาสตราจารย์ฮารุโกะ คุโระอิวะอีกครั้ง ทำให้ฉันได้มีโอกาสทบทวนสถานะของตัวเองในฐานะทายาทรุ่นที่สาม

ยายของฉัน (ขณะนั้นอายุ 23 ปี) โดนระเบิดปรมาณูขณะทำงานที่สำนักงานมิตซูบิชิเฮฟวี่ อินดัสตรีส์ (Mitsubishi Heavy Industries) เนื่องจากยายอยู่ใกล้หน้าต่าง ทำให้เกิดแผลไหม้รุนแรงทั่วร่างกายและมีเศษแก้วประมาณ 5 ถึง 6 ชิ้นติดอยู่บริเวณมือที่ถูกไฟไหม้ ยายดึงออกมาด้วยตัวเองได้ประมาณ 3 หรือ 4 ชิ้น แต่เมื่อประมาณ 30 ปีต่อมา ยายเริ่มมีอาการเจ็บปวดบริเวณบาดแผล ยายจึงไปโรงพยาบาลและดึงเศษกระจกโค้งมนที่ยังคงหลงเหลืออยู่ออกมาได้

ขณะที่เกิดเหตุระเบิดนั้นเป็นช่วงมือเที่ยงของครอบครัวญาติฝั่งยายพอดี ทำให้สมาชิกครอบครัวทั้ง 11 คนเสียชีวิตลง ร่างของพวกเขາเหลือเพียงโครงกระดูกในท่าที่กำลังนั่งรับประทานอาหาร ในนั้นมีการพบเจอร่างของตาหวด (พ่อของยาย) แต่เนื่องจากร่างของเขาร้อนมากจนไม่สามารถแตะต้องได้ หลายวันผ่านไปจึงค่อยมาเก็บศพที่กลายเป็นโครงกระดูกใส่โกศแล้วนำกลับไป หลังจากปู่ของฉันกลับมาจากพื้นที่สงคราม เขาจึงไปพักฟื้นอยู่บ้านพ่อแม่ที่ชิมาบะระ แต่เนื่องจาก “โรคติดต่อ” เขาจึงถูกบังคับให้ไปอาศัยอยู่ในบ้านที่แยกออกมา เขาต้องเผชิญกับอคติและการเลือกปฏิบัติอย่างรุนแรง ระยะเวลา 1 ปีที่ถูกเนรเทศเช่นนั้นคงเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากที่สุดสำหรับเขาแล้ว

ย่าของฉัน (ขณะนั้นอายุ 16 ปี) ออกไปตามหาพี่ชายซึ่งเป็นนักศึกษาแพทย์ที่มหาวิทยาลัยนาซากิด้วยกันกับย่าหวดของฉัน เมื่อทั้งสองเข้าไปในในรัศมีของการระเบิด ขณะเดินตามหาพี่ชาย ทั้งสองก็เห็นคนที่ผิวหน้าและผิวบริเวณหลังลอกออกมา คนที่เดินล่องลอยราวกับละเมออยู่ ศพของม้าและมนุษย์เกลื่อนกลาดอยู่มากมาย แต่ก็ไม่เจออะไรแม้แต่โครงกระดูกของพี่ชาย สมัยที่ยังเยาว์วัย ย่าต้องค้นหาคนในครอบครัวทุกวันในภาวะอันโหดร้ายราวกับภาพของซุนนรก ทั้งยังต้องพบกับการสูญเสียคนในครอบครัวไปแบบไม่มีวันหวนคืน

ตอนแรกฉันไม่กล้าเขียนเรื่องราวเหล่านี้เป็นรายงานหลังคาบเรียน แต่ระหว่างที่ฉันฟังเรื่องเล่าของย่าและยาย ฉันก็รู้สึกทั้งในความกล้าหาญของทั้งสองที่ในตอนนี้นี้ก็ยังใช้ชีวิตแบบก้าวเดินต่อไปข้างหน้า ทำให้ฉันเริ่มรู้สึกว่าฉันไม่ควรลืมปัญหาของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเพียงเพราะเป็นเรื่องในอดีตและฉันคิดว่าการที่ทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูรุ่นที่สามแบบรับปัญหาสุขภาพอยู่นั้นก็เป็นปัญหาใกล้ตัวอย่างมาก

ในฤดูร้อนซึ่งเป็นวันครบรอบ 70 ปีของการทิ้งระเบิดปรมาณู นายกรัฐมนตรีอาเบะมีกำหนดการไปเยี่ยมศูนย์ระเบิดปรมาณูบนเนินเขานางาซากิแต่เขากลับไม่มาตามกำหนดการ มีเพียงชิโอซะกิ รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขแรงงานและสวัสดิการเท่านั้นที่มาเยี่ยม ยายของฉันก็เรียกร้องในฐานะตัวแทนผู้อยู่อาศัยว่า “การที่ร่างกฎหมายความมั่นคงฉบับใหม่ได้ก้าวขึ้นมีอำนาจในกองกำลังป้องกันตนเอง ทำให้รู้สึกเหมือนกับว่าเรากำลังกลับไปสู่สถานการณ์ก่อนสงคราม ฉันต้องการให้ญี่ปุ่นรักษาความสงบที่สร้างขึ้นจากความพยายามอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยของประชาชน” อย่างไรก็ตามยายของฉันรู้สึกผิดหวังที่นายกรัฐมนตรีอาเบะไม่ได้มาเยี่ยมชมศูนย์แห่งนี้และรู้สึกว่าเขากำลังละเลยประสบการณ์ของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู แม้ตอนนี้ยายจะอายุ 94 ปี ยายก็ยังแข็งแรงมากแถมยังสามารถเดินทางไปคันไซได้ด้วยตัวเอง แต่เมื่อใดที่พวกเขาไม่สามารถบอกเล่าเรื่องนี้ได้ ฉันจะเป็นคนจดจำประสบการณ์อันน่าสลดของทั้งสองที่เกี่ยวกับประสบการณ์โดนระเบิดและความปรารถนาอันแรงกล้าของพวกเขาที่จะมีสันติภาพ ในฐานะทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูรุ่นที่สาม ฉันอยากจะส่งต่อเรื่องราวนี้ในนามของย่าและยายของฉัน แม้ฉันยังขาดความรู้เกี่ยวกับปัญหาของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูอยู่ แต่นับจากนี้ไปฉันจะศึกษาเพิ่มเติมอย่างละเอียดให้มากขึ้น

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (9)

ฮนตะ มาซาโยะ

สถานที่ถ่ายทำ : เขตนิชิ เมืองโกเบ

วันที่ถ่ายทำ : เวลา 15 นาฬิกา 15 พฤศจิกายน ปี 2017

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 55 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 7 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : อิโรชิมะ เสียชีวิตในวันที่ 5 พฤษภาคม ปี 2003 ในวัย 62 ปี

วันถัดจากวันที่เกิดระเบิดปรมาณู แม่ของฉันพร้อมกับตายายได้ออกตามหาลุงของเธอ ซึ่งเป็นผู้รอดชีวิตที่อยู่ใกล้กับโดมที่เกิดระเบิดปรมาณู ดูเหมือนว่าตอนที่เกิดระเบิดพวกเขาจะอยู่ในทะเลที่ใกล้กับเกาะคุราฮาชิ บ้านของแม่อยู่ใกล้กับโดมที่เกิดระเบิด แม่ว่ายน้ำเก่งมาก และชอบไปดำน้ำจับหอยน้ำจืดที่บริเวณแม่น้ำแถวบ้าน ซึ่งฉันคิดว่าน่าจะเป็นแม่น้ำโมโตยาสุ

แม่เล่าเรื่องตอนที่เข้าไปในเมืองหลังจากที่ระเบิดปรมาณูถูกทิ้งให้ฉันฟังเพียงเล็กน้อย และเล่าไม่ปะติดปะต่อเท่าไร ฉันจึงจำทุกคำพูดไม่ได้ เช่น การที่ทุกคนต้องการน้ำเลยลงไปที่แม่น้ำ, มีคนที่หมดเรี่ยวแรงอยู่เป็นจำนวนมาก, ดวงตาที่กระเด็นออกมาแกว่งไปมาอยู่ในแม่น้ำ, การใช้พลั่วตักกองศพขนาดเท่าภูเขาแล้ววางซ้อนกันบนรถบรรทุก หรือเรื่องที่ครูในโรงเรียนเอามือปิดหูปิดตาเพื่อป้องกันแรงระเบิดแต่ก็โดนความร้อนจนทำให้มือติดกัน

เมื่อแม่ที่ไม่ได้โดนระเบิดปรมาณูโดยตรงได้เห็นสภาพอันเลวร้ายของผู้คนโดยรอบแล้ว จึงตระหนักได้ว่าคนเหล่านั้นคือ “ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู” และยายยังคงยืนยันจะขอให้แม่ไปเอาสมุดบันทึกผู้อาบรังสีโดยยายได้บอกกับแม่ว่า “ให้ไปขอตอนที่แม่ยังมีชีวิตและยังเป็นพยานให้ได้อยู่นะลูก” ในที่สุดแม่จึงตัดสินใจทำการยื่นขอสมุดบันทึกผู้อาบรังสีในวัย 40 ปี

แม่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้จึงเข้าใจผิดว่าตนเองไม่ได้รับผลกระทบ และยังไปกว่านั้นยังมีอีกหลายสาเหตุ เช่น การที่มีสมุดพกเล่มนั้นจะทำให้แม่ถูกจำแนกว่าเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู รวมถึงเพื่อไม่ให้ชีวิตการแต่งงานของลูกสาวต้องเจ็บปวดจากสายตาของสังคม นั่นทำให้แม่ที่เคยได้รับการตรวจโรคมะเร็งกระเพาะอาหารที่เมืองโกเบ ไม่เคยเข้ารับการตรวจโรคสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากรังสีเลยสักครั้ง

ในปีเฮเซที่ 14 (ค.ศ. 2002) ในช่วงต้นฤดูร้อน แม่เริ่มมีอาการป่วย พอไปตรวจดูก็พบว่า แม่ป่วยเป็นมะเร็งรังไข่ระยะสุดท้าย นอกจากนี้จากการวินิจฉัยยังพบอีกว่า มะเร็งเริ่มแพร่กระจายไปสู่เนื้อเยื่อในช่วงท้องและแม่จะมีชีวิตอยู่ได้อีกเพียงครึ่งปีเท่านั้น จากนั้นเป็นต้นมาฉันต้องอุ้มลูกชายคนที่ 2 ไว้บนหลัง เขาอายุยังไม่ถึง 1 ขวบเลยด้วยซ้ำ ขณะเดียวกันก็ทำงานที่โรงเรียนเตรียมอนุบาลไปพร้อมกับการดูแลแม่ไปด้วยจนกระทั่งแม่เสียชีวิต ส่วนพ่อตกอยู่ในอาการช็อกและเป็นโรคประสาทหลังจากที่รู้ว่ามะเร็งของแม่ได้ลุกลามไปถึงเยื่อบุช่องท้อง พ่อเอาแต่พูดว่า “ช่วยไม่ได้แล้ว” ดูเหมือนว่าความทรงจำของพ่อในช่วงนั้นจะขาดหายไป

ในช่วงเวลานี้เมื่อพ่อแม่ฝั่งสามีฉันรู้ว่าแม่ของฉันเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู พวกเขาก็ได้บอกฉันเรื่อง “การตรวจสุขภาพทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู” และแนะนำว่าควรไปหาหมอที่ชื่อ โกจิ ฮิเดโอะ ซึ่งอยู่ที่คลินิกฮิกาชิโกเบ แม่ของฉันเสียชีวิตในฤดูใบไม้ผลิในปีต่อมา และหลังจากที่ฉันทำใจได้ก็ไปที่คลินิกฮิกาชิโกเบเป็นครั้งแรก เพื่อให้คุณหมอโกจิตรวจสุขภาพสำหรับทายาทให้ ในตอนนั้นเองที่หมอได้บอกให้ฉันฟังว่า “สารกัมมันตรังสีจะกระจายไปที่ต่อมไทรอยด์ สำหรับเพศหญิงจะลามไปยับนมดลูกด้วย” นั่นทำให้ฉันตกใจมาก

“ที่แม่เป็นโรคมะเร็งรังไข่ก็เป็นเพราะระเบิดปรมาณู”

“ถ้าแม่ได้รับการตรวจร่างกายสำหรับผู้ได้รับผลกระทบตั้งแต่นั้น ๆ ก็น่าจะเจอมะเร็งเร็วขึ้น”

“ถ้าเกิดว่า.....”

ยังคิดถึงเรื่องเหล่านี้ฉันก็ยังรู้สึกเศร้า แต่ถึงอย่างนั้นแม่ก็จากไปด้วยรอยยิ้ม อาจเป็นเพราะเธอเจอประสบการณ์ที่เลวร้ายมาจึงสอนฉันเสมอว่า “จงใช้ชีวิตที่ลูกอยากจะใช้ พอตายไปแล้วจะได้ไม่มีเรื่องให้เสียใจภายหลังและจากไปอย่างมีรอยยิ้มได้” นั่นทำให้ฉันได้เห็นมุมมองการใช้ชีวิตของแม่ แม่เองก็เอาแต่พูดว่า “แม่ได้ใช้ชีวิตอย่างเต็มที่แล้ว!” ฉันเองก็คิดว่าแม่ได้ใช้ชีวิตอย่างเต็มที่จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตแล้วเหมือนกัน

หลังจากที่แม่จากไปแล้ว ฉันก็มีลูกเพิ่มขึ้นจาก 3 คนเป็น 5 คน ฉันคิดว่าฉันคงเป็นแม่ที่ดีเหมือนกับแม่ไม่ได้แต่ในระหว่างที่เลี้ยงลูกก็คิดว่า ฉันจะเป็นแบบอย่างให้กับลูก ๆ ได้ดีแค่ไหนกันนะ ในตอนนั้นเองฉันก็บังเอิญสังเกตเห็นว่าลูกของฉัน 2 คน มีอาการป่วยคล้ายกับฉันที่เป็นโรคไทรอยด์อีกเสบเรื้อรัง ถึงจะยังไม่ได้ลองตรวจดูแต่ฉันก็อดสงสัยไม่ได้ว่า “นี่คือผลกระทบของระเบิดปรมาณูหรือเปล่า แล้วมันจะส่งผลต่อไปจนถึงเมื่อไรกัน” ผลกระทบจากสารกัมมันตรังสีนี้เป็นปัญหาใหญ่ที่มนุษยชาติจะต้องแบกรับ และเราจะต้องเผชิญปัญหานี้ไปอีกนาน

兵庫県被爆二世の会

二世の証言Ⅲ

(二世の会日より No15～No21 から)

การประชุมสมาคมนิเซอิจังหวัดเฮียวโกะ

คำบอกเล่าของทายาท Ⅲ

(วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 15-21)

井上千草さん (2021 年 1 月 22 日核兵器禁止条約が発効されます)

ภาพโดย คุณอิโนะอุเอะ ชิงสะ
(สนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์เริ่มมีผลบังคับใช้วันที่ 22 มกราคม ปี 2021)

二世の証言の無断転載は、ご遠慮下さい。ห้ามนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

私の中のヒロシマ・ナガサキ⑪

大高 敬雄 (おおたか のりお)

撮影場所：東神戸診療所

撮影日時：2018 年 3 月 3 日

撮影時年齢：71 歳

被爆者：母親（当時 26 歳）、享年 74

父親（当時 33 歳）、享年 77

被爆地：広島、入市被爆

私は広島県尾道市向島で、昭和 21 年（1946 年）6 月に生まれた。私の両親は、当時、母方の祖父母が住んでいた広島の家が原爆で倒壊した為、直後に広島に入った入市被爆者です。私は 3 歳まで、元々尾道にある母の実家で育てられたそう。母は体が弱かったので、出産と育児のため祖母と共に、被爆後実家に帰った。家には、祖母、母、母の二人の妹の 4 人だけだった。叔母達は現在の高校生、中学生位で、私は 4 人の女性に囲まれ、のどかな田舎で可愛がられて育ったようです。幼い頃、この話を母から何度も聞かされた。何故か嬉しくて、幸せな赤ん坊時代だったなと思っていた。しかしその後小学生になってその訳を知ることになる。祖父の仕事のため、祖父母は広島縮景園の近くに住んでいた。爆心地直下の銀行に勤めていた祖父は、8 月 6 日の原爆で亡くなり、祖母は家の下敷きになっていたが、何とか助け出された。祖母は、「祖父が生きていれば必ず飛んで帰ってくるはず。帰ってこないからきっと亡くなったのだ。」と、母に話したそうである。先の世界大戦で、メレオン島にて母の兄が亡くなり、弟は広島で兵隊として被爆者の救助活動をしていて、原爆投下から 7 日後、急に体調を崩して亡くなった。一家の男性 3 人全員亡くなったという悲惨な出来事があって、結果として女性しか残っていなかった事実を知った。戦争、原爆によりとても悲しい出来事が一家を襲った直後に、私は生まれた。母をはじめとして、祖母、叔母らのその時の苦労と心情を思うと、今でも心が痛んでおります。広島から尾道に移り住んでから 3 年後、祖母も乳癌で亡くなって、私たち家族は、父の働いていた川崎に移り住むこととなった。川崎、埼玉、山口と父の転勤に伴って転々とした。なかでも物心ついて多感な時代を（幼稚園から高校まで）山

口県の宇部市で過ごした。従って今でもなんとなく故郷と言え、本籍のある尾道より山口県宇部市の感が強い。

4年前に会社を退職し、今は西宮市に住んでいます。2年前、西宮で開催されていた原爆展に立ち寄った縁で、西宮原爆被害者の会に入会した。その後、郷地先生の「被爆による放射線障害」の講演を受講して、二世の会にも入会しました。しかし被爆をしておらず、実感がない上、知識もまだまだ足りない中で、活動するもどかしさはいつも感じておりました。二世の会の2018年度定期総会で、日本被団協の和田征子さんが講演され、講演後の交流会でお話する機会がありました。

和田さんから「体験していなくても問題はありません。被爆体験をした方の感情を思っちゃべれば、それで良いのです。」と仰っていただき、何か前が開けたように思えました。今後は微力ながら、二世として試行錯誤しながら平和活動をやっていきたく思っております

二世の会だより No16 (2019年3月17日発行) から

私の中のヒロシマ・ナガサキ⑫

玉田 教子 (たまだ のりこ)

撮影場所：神戸市 自宅

撮影日時：2019年1月

撮影時年齢：60歳

被爆者：父親（18歳）享年87

被爆地：広島、爆心地より1.8キロ

父は、被爆当時、広島市松川町に、父親と姉、妹、弟と住んでいました。12歳の弟は、8月6日、作業動員で登校することになっていました。腹痛を訴え洩る弟に、姉はお弁当を作って行かせたそうです。弟は作業中に被爆し亡くなりました。その遺体はたまたま東京から帰郷していた父が妹と市内を探し回って三日目、見覚えのあるベルトのバックルと運動靴で見つけることが出来たそうです。姉（伯母）は、今でも弟を登校させたことを悔やんでいます。父達四人は、自宅にいて死は免れましたが、妹（叔母）は二階の窓際

にいたので熱線を浴び、足に火傷を負い、数日間薬もなく高熱、下痢に苦しんだそうです。今もケロイドが痛々しく残っています。その後、伯母達は、結婚して、何度か妊娠しましたが、流産を繰り返し、子どもを持つことができませんでした。

私の両親は、なぜか初めて出来た子どもを祖母の強い希望で、途中で産むことをあきらめました。父は、外見上は特に後遺症はありませんでしたが、精神的に深い傷を負ったのではないかと思います。伯母達の話では、父は元来明るい性格だったということです。しかし、私の知る父は、いつも一人でじっと考え込んでいた印象が強いです。いつも物静かなのに時折、何かのきっかけで、大きな声をあげることがありました。精神科に通院した時期もありました。

生涯被爆のことを口にしなかった父ですが、ただ一度こんなことがあったそうです。1995年阪神淡路大震災発生の時、神戸市の西部に住んでいた両親は、被害の大きかった新長田に様子を見に行ったそうです。特に火災の被害の大きかった地域です。あまりの惨状に、母が「なんて酷い！」と父に話しかけたところ、父が「そんなことを言うな！原爆はこんなもんじゃない！」と、母を一喝したそうです。父の心の傷は、当時の光景の記憶と共に少しも消えていなかったことを知りました。私自身、5年前より完治しない持病を患っています。放射能の影響が今さらと、頭では打ち消しはしますが、一抹の不安がよぎります。被爆後50年、60年になっても、原爆症発症の可能性を知りました。

このように原爆は、肉体的精神的に長い時間にわたり人々を苦しめ続けるのです。東日本大震災の被災者も、今まさにその苦しみに直面しています。さらに人間だけでなく、この地球をも汚染し続けます。人々を不幸にする原爆が、一刻も早くこの地球上から一つ残らずなくなることを強く願います。私の知る限りの原爆の悲惨な事実を、できるだけ多くの人々に伝えていこうと思っています。そうすることで、一度しか口に出せなかった父の思いに、少しでも報いることが出来るのではと思っています。

私の中のヒロシマ・ナガサキ⑬

被爆二世として、どう考えるか

岩崎 久志 (いわさき ひさし)
流通科学大学人間社会学部教員
(対人援助論)、臨床心理士

57 歳、尼崎市在住
被爆者：父親 (16 歳) 享年 76
母親 (16 歳) 90 歳
被爆地：長崎

私の両親は長崎出身で、ともに被爆者です。二人とも入市被爆をしています。

父は、被爆当時、現長崎市戸石町に、母親、妹と住んでいました。8月9日、原爆が投下された後、何が起きているのかわからないなかで、山を越えた市街地の方から、風に飛ばされてたくさんの紙切れが降ってきたそうです。そのことが原爆に関する最初の記憶だそうです。ただし、そのこと以外、私は父親から原爆についての話を聞いた記憶はありません。父親は76歳で老衰のため亡くなりました。今年、十三回忌を迎えます。今となっては、父がなぜ被爆体験をほとんど話さなかったのか、わかりません。

母の実家は、旧西彼杵郡高島町端島、いわゆる軍艦島です。当時、母は長崎市内の公的機関で事務の仕事をしていたそうです。8月9日のあの日は、たまたま里帰り中で、直接の被爆を逃れました。数日前に母親(私の祖母)から、いまは市内に戻らない方がいいと、ひきとめられたそうです。母が当時一緒に働いていた人たちのほとんどが、被爆により亡くなったとのこと。もしも、あのとき母親からひきとめられていなかったら、自分は生きていないだろうと言います。おそらく、このようなエピソードは数多くあるものだと思います。

私は、むしろ奇跡的とされる逸話よりも、自身と同じ被爆二世が親の被爆体験をどのように受けとめ、自身のなかでどう位置づけているのかということに関心があります。被爆体験を語り継いでいくことにおいて、被爆者に最

も近い立場にあるはずの被爆二世は、重要なバトンを託されていると思われるからです。

そういう私も、つい最近までは自分が被爆二世であると意識することはほとんどなく、親から被爆体験を聞くことも、幼い頃以来途切れていました。それでも、自分も半世紀以上生きてくると、何となく自らの来し方行く末に思いを馳せるようになるものです。そんな折、新聞で兵庫県被爆二世の会のことを知り、顔を出させていただくようになりました。

今後もし可能であれば、先述のような主旨で、被爆二世の方への聞き取りをさせていただきたいと考えています。一応、研究者の端くれとして、質的研究にまとめ、次の世代への小さなバトンになればという思いを抱いています。その節はよろしくお願いいたします。

この 8 月、長崎原爆犠牲者慰霊平和祈念式典に初めて出席して参りました。「ひょうごボランティアプラザ」による長崎墓参の参列者として、参加させていただきました。現地に赴いてみて、やはり被爆者の高齢化が目につきました。原爆のもたらす悲惨さが風化していくことへの危機感を、あらためて実感することとなりました。

この場をお借りして、貴重な機会を与えていただいた関係各位にお礼申し上げます。

二世の会だより No19 (2020 年 3 月 13 日発行) から

私の中のヒロシマ・ナガサキ⑭

平和を提案できる国に・・・

太田 光一(おおた こういち)

西宮市在住

撮影場所：広島市原爆ドーム前

撮影日時：1995 年 8 月

撮影時年齢：41 歳

被爆者：母親（当時 15 歳）、現在 90 歳

被爆地：長崎・香焼町にて被爆（入市被爆）

1945 年 8 月 9 日、母は長崎県・香焼町の造船所にて被爆。その後、浦上町、長崎駅周辺に入っている。三菱造船所で働いていたと聞いていた。

5 年前、帰省して詳しく話を聞いた時、川南造船所で働いていたと知った。当時は川南造船所だが、その後、三菱造船所になっている。「夏はよけいに身体がだるい。」と母が言うのを聞いて育った。

母の被爆を家族以外に話すことはなかった。あえて話題にしなかったあたりに、被爆に対する自分なりの何らかの思いがあるのは否定できない。

ただ、ずっと頭の片隅に母の被爆はあった。長崎を訪ねた最初は、中学生の時の修学旅行だった。その後、仕事の関係で 25 年ほど前に長崎を訪ねている。改築中だった資料館付近を歩き、母から聞いていた記憶を頼りに三菱造船所付近を半日ほど歩いた。

広島は宮崎への帰省途中に何度となく訪ねている。この写真は、阪神淡路大震災があった、年の夏、小 5 の我が子と西宮から九州まで 2 号線をテント持参の自転車で西に走り立ち寄った時のものだ。ここでの記憶は鮮明だ。毎年 8 月 6 日の記念式典が行われる芝生で、夜空を見上げて一夜を過ごした。芝生に水がまかれていたのか、蒸し暑くて近くのベンチに避難して一夜を過ごした。「広島で心に残ったのは、原爆ドームの近くの平和公園で寝たことです。そこには千羽鶴が二十たばぐらい置いてありました。寝ているとき、もしぼくが 50 年前にこの場所にいたら、原爆であとかたもなくふっとんでいるんだなあとと思うと、とてもおそろしく、不思議な気持ちになりました。」と、小 5 の目で見た我が子の体験投書が、当時の新聞の読者欄に掲載された。

昨年の 6 月、リニューアルされた広島平和記念資料館を訪ねた。被爆者が身に着けていた遺品などを見て、数多くの説明文をゆっくりと読んだ。小 5 のわが子書いた「あとかたもなくふっとんでいる」をどう想像して広げていくのか、この歳になっても考える。時間を見つけて、林京子さんの「祭りの場」などの短編をゆっくりと読んでいる。あえて感情を抜きにしたかのような文章は、かえって現実のすさまじさを想像させる。被爆の事実で知らないことが、まだまだ数多くある。近いうちに長崎も訪ね、ゆっくりと歩いてみるつもりだ。

昨年、ローマ・カトリック教会のフランシスコ教皇が長崎と広島を訪れた。教皇が述べた「核戦争の脅威で威嚇することに頼り続けながら、どうして平和を提案できるでしょうか。」との演説から考える。常々、唯一の被爆国を枕詞に使いつつ、米国の核の傘にあるからと核兵器禁止条約に反対し、「核保有国と非保有国の双方に、核廃絶に向けた対話を促す橋渡しに努める。」と政府は述べる。が、やっていることは、「平和を提案できる」動き

とは程遠い。被爆から 75 年、被爆者の思いを元に、しっかりと社会を見続けたいと考える。

二世の会だより No19 (2020 年 3 月 13 日発行) から

私の中のヒロシマ・ナガサキ⑮

父と被爆者の会

小材 啓子 (こざい けいこ)

神戸市在住

撮影場所：神戸市

撮影日時：2018 年 5 月 19 日

撮影時年齢：67 歳

被爆者：父親（当時 21 歳）享年 69

被爆地：広島 入市被爆

私は、昭和 26 年（1951 年）生まれの被爆二世です。大正 13 年（1924 年）生まれの父は兵庫県淡路島の出身で、広島のある日には、江田島の海軍兵学校にいて救護に出向いた入市被爆者です。「入市被爆」という言葉を知ったのは最近のことでした。

幼いころから父にその時の話はあまり聞かされず、被爆二世という実感もなく育ちました。唯一いつも父が話していたのは、救援のため入市した時、被爆して倒れている人々が口々に「兵隊さん、水！水！」と言っていたということでした。父が入会していた神戸市原爆被害者の会の定期総会でもらってくる機関紙「はばたき」の表紙が、鮮やかなカラーだったことを覚えています。父は平成 4 年（1992 年）に肺がんのため、69 歳で亡くなりました。本棚には、色とりどりのカラーの「はばたき」が、きちんと整理されて並んでいました。

私が入会したのは平成 26 年（2014 年）です。近所に住む歯科の先生からお誘いを受けました。父が亡くなって 22 年後のことです。今から思えば、すぐに入会すべきでしたのに、自分が被爆二世だという実感もなかったのだと思います。兵庫県被爆二世の会にも入会させていただき、いろんな会合に出

るたびに、ほかの方の体験などをお聞きしています。おもに健康上の話が多いのですが、正直、心配な気持ちになる時もあります。

危惧しているのは、被爆者の会の存続です。一世の方の高齢化が進み、年々会員数が減ってきています。私たちの生ある限り、被爆の恐ろしさ、平和の尊さを、次世代に伝え続けていく大切さを思います。

二世の会だより No20 (2020 年 6 月 10 日発行) から

私の中のヒロシマ・ナガサキ⑬

被爆二世の証言

伊野 博子 (いの ひろこ)
(高等学校教員)

神戸市在住

撮影場所：平和公園（平和祈念像前）

撮影日時：2015 年 3 月 17 日

撮影時年齢：60 歳、甥 20 歳

被爆者：父親（当時 17 歳）享年 81

被爆地：長崎市坂本町 入市被爆

被爆時職業：軍人・軍属

「赤紙召集されて、姫路 46 部隊入隊。空襲でやられ、転々としたのち、8 月 6 日早朝出発し、長崎へ移動。長崎到着の数日後、8 月 9 日に原爆が投下する様子も見ました。長崎医大には、喜々津との往復で、救援活動、死体の片付けなどの作業をしました。（4 日間）坂本町付近は瓦礫の山で、あちこち犠牲者が焼け死に、その姿は見るのもむごい状態で、眼が大きく飛び出て、腹はふくれあがっていた。まだ生きている人達も火傷がひどく、悲惨この上ない状態で、この世の地獄だと思った。」この文章は、父本人が申請用を書いて「国立長崎原爆死没者追悼記念館」に登録した時のものです。当時 17 歳の少年が目当たりにした光景です。

私自身が被爆二世である事を意識しはじめたのは、30 歳頃です。父の被爆を知ったのは、私が小学 4 年生の時、広島にクラスの友達と一緒に千羽鶴を送ろうとした日、「お父ちゃんは、長崎で被爆した。」と聞いたのが最初です。でも、詳しくは話さなかった。母は、結婚後、父が長崎の被爆者である

事を知った。それは、私が乳幼児の頃、虚弱でいつも病気をしては医者に駆け込む日々の繰り返しで、父が「ワシが原爆におうとるから弱い子に生まれたんかなー。」とつぶやいた時でした。父は、被爆が原因なのかも知れないという思いだったのでしょう。

父自身も、年齢を重ねる毎に健康に不安が生じていました。と同時に、「戦友会」の方々と原爆症認定の活動をしていました。55 歳頃から「戦友会」の会合には必ず出席していました。広島・長崎原爆慰霊式典にも参列していました。現在、戦友会は解散しました。

父は、2009 年 6 月 10 日、急性骨髄性白血病で、81 年の生涯を終えました。闘病中に原爆症申請をしていましたが、生前中は認定されず、死後数ヶ月後、原爆症認定の通知が届きました。私は、原爆に関しては、以前から色々な資料を集めるため、図書館通いをしました。広島には、中学 2 年の時、伯母と従姉妹と、若い頃に友人とも訪問しました。長崎には、「生きている間に、もう一度長崎に行きたい。」という父の希望もあり、両親と訪問したのが最初です。その後、父の亡くなった年の秋、母と姪を連れて訪問し、2015 年甥と訪問しました。

現在世界中が新型コロナウイルスという見えない敵と闘っています。世界中で、尊い命が日々失われています。本当に悲しくて辛く、一日も早い収束を願う日々です。原爆はたった一発の爆弾が一瞬にして数多くの人々の命を奪い、その後も被爆者は、火傷で苦しみ、被爆の影響による病気で苦しんでいます。形は違うけれど、何の罪もない人達の命を一瞬にして奪い、生活を一変させてしまう恐ろしい核兵器の事を、もっともっと強く意識し、平和の大切さを伝えるべきだと思います。私は、折ある毎に生徒達、先生方に、戦争の話、原爆の話をしています。今年は終戦 75 年と広島・長崎被爆 75 年目を迎えます。今、改めて平和の大切さ、命の尊さ、そして核兵器廃絶の必要性を訴え続けなければと思っています。被爆一世の高齢化で、当時を語る人は減っています。その中で、核兵器開発を続ける国に対して、二世、三世が伝えるべき事は強く訴えるべきだと考えています。

私の中のヒロシマ・ナガサキ⑰

「被爆者の話を聴くということ」

木島 澄子 (きじま すみこ)

神戸市在住

撮影場所：兵庫県民会館

撮影日時：2018 年 5 月 19 日

撮影時年齢：71 歳

被爆者：母親（当時 28 歳）

被爆地：広島（入市被爆）

被爆二世といっても、母は広島の市外地に疎開していたので、家族の安否を心配して入市被爆をしたにすぎない。それでも母から聞いた話し、被爆した親族のこと、広島で成人するまでに感じたことなどを少しでも伝えていかなければと思う。被爆後を生きた親族 7 人全員が鬼籍に入ってしまった現在、危機感を抱かずにはいられない。母の話では、投下後の広島の情景を映像や写真で見ても、そこには臭いが無いから体験した状況とは全く異なるという。音も無く、人が焼かれた臭いと、腐敗した強烈な臭いが立ちこめていて、体に染み付き、忘れようとしても忘れることの出来ない臭いだそう。

多くの被爆者は、家族にさえその体験を全く語っていない現実がある。母の弟もその一人で、晩年書き遺した『人生ノート』の中に、勤労働員で建物疎開の運搬に行く途中の電車の中で被爆した、とだけ書かれていた。彼の両親である私の祖父母も同様に、それぞれ自宅と勤務先で被爆（爆心地から 1.5～1.8 キロ）したので悲惨な状況を目の当たりにしたと思われるが、当時の話をすることは無かった。筆舌に尽くせないからか、幸いにも自分達が助かったからなのか、私は慮って聞くことができなかった。

しかし、神戸の震災を通してそのことを学んだ。東灘区は死者が一番多く、息子の友人も亡くなったにもかかわらず、我が家は殆ど被害が無かったことがとても申し訳ない気持ちで、震災のことを語るなどできないと感じた。被爆の実態を知っていても語れない方が、他にもおられたのではないかな。

母の知人に、大切なひとり娘が学徒動員で建物疎開に出かけたまま行く方知れずになった人がいた。捜しても、何処で亡くなったのかが分らず、遺体も遺骨もなく諦めがつかない悲嘆を抱えておられた。母と50年にわたる付き合いの中で、原爆と子どもの話は避けて人生を過ごされた。又、私の友人の母は、原爆で顔に深い傷が残ったので家では原爆は禁句であると言っていた。二人の子どもがいながら一度もその時の状況を話すこともなく、96歳で天寿を全うされた。いずれの方も原爆は過去の出来事ではなく、その後の長い人生を辛い現実のまま生きてこられた。あえて話をきかないで過ごしてきた家族や周りの人の思いも、理解し共感する。話にならない話も大切である。

父の姉と弟は作家井伏鱒二の小説『黒い雨』にも登場するが、中学生だった叔父は8月6日にたまたま遅刻をしたために校舎の陰になり、奇跡的に無傷で助かった。教室の友人たちはほとんど亡くなったと聞いた。叔母は縁側で洗濯物を干していた時に閃光と爆風を受けて、気付いた時は頭と左半身に無数のガラスが突きささった血だらけの状態で、二間奥の壁際どころがっていた。何処の救護所もひどい火傷の人で一杯であちこち回されて、宇品から江田島に運ばれる船に乗せられているところを家族に発見された。その間に見た情景は、正に地獄だった。とても助からないと思われた瀕死の人も、遺体として扱われて運ばれたという話も聞いた。

叔母は、高校の教師だったので被爆体験を生徒達に伝えようとしたが、大袈裟！うそをついている！という拒否反応にあい、二度と話したくないと言っていた。バブル景気の頃だった。しかし、今は、子どもたちは平和教育を受けているし、近年日本各地が地震や豪雨災害にみまわれたり、新型コロナウイルスの流行で突然の被災が他人事ではない切実さで伝わる様になった。かつて口を閉ざした被爆者の声なき声も含めて、人々の苦しみが伝わる時代になっているのかもしれないという希望を感じている。

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (11)

โธทาเกะ โนริโอะ

สถานที่ถ่ายทำ : คลินิกฮิกาชิโกเบ

วันที่ถ่ายทำ : 3 มีนาคม ปี 2018

อายุ ณ เวลาที่ถ่ายทำ : 71 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู :

คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 26 ปี) เสียชีวิตในวัย 74 ปี

คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 33 ปี) เสียชีวิตในวัย 77 ปี

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : สัมผัสรังสีขณะเข้าไปในเขตที่
ถูกระเบิด ณ เมืองอิโรชิมะ

ผมเกิดบนเกาะมูโคจิเมะ เมืองโอโนมิจิ จังหวัดอิโรชิมะ ในเดือนมิถุนายนของปีโชวะที่ 21 (ค.ศ. 1946) ในตอนนั้นพ่อแม่ของผมเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูจากการเข้าไปในเมืองอิโรชิมะทันทีหลังการระเบิด หลังจากบ้านของตายายที่อิโรชิมะพังเสียหายจากการโดนระเบิด เท่าที่ผมจำความได้ผมเติบโตมาในบ้านเกิดของแม่ที่เมืองโอโนมิจิจนถึงอายุ 3 ขวบ แต่เนื่องจากร่างกายของแม่อ่อนแอลงหลังเหตุการณ์ระเบิด แม่จึงย้ายกลับมาอยู่กับยายเพื่อให้กำเนิดและเลี้ยงดูผม ในบ้านของแม่มีกันอยู่ 4 คน ประกอบไปด้วยยาย แม่ และน้องสาวของแม่อีกสองคนซึ่งตอนนั้นอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและตอนต้น ผมจึงเติบโตมาในบ้านที่เต็มไปด้วยผู้หญิงและเป็นที่รักของทุกคนในชนบทที่เงียบสงบ ตั้งแต่ยังเด็กแม่มักจะเล่าเรื่องนี้ให้ผมฟังไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้ง เพราะแบบนั้นมันเลยทำให้ผมรู้สึกดีใจและคิดว่าเป็นช่วงเวลาวัยเด็กที่มีความสุขเลยทีเดียว แต่หลังจากขึ้นชั้นประถมศึกษาก็ได้รับความจริงที่ว่า เพราะงานของตาทำให้ตายายมาอาศัยอยู่ใกล้กับสวนซุกเกอน (สวนอยู่ในรัศมีการระเบิด) ในเมืองอิโรชิมะ แม่เล่าให้ฟังว่าตาของผมทำงานอยู่ในธนาคารที่เป็นจุดศูนย์กลางการระเบิดพอดี ทำให้ท่านเสียชีวิตจากระเบิดปรมาณูในวันที่ 6 สิงหาคม ส่วนยายของผมก็ถูกช่วยออกมาอย่างปาฏิหาริย์จากใต้ซากบ้านที่พังถล่มลงมา แม่เล่าให้ฟังว่ายายพูดถึงตาด้วย “ถ้าตายยังมีชีวิตอยู่ก็คงจะรีบวิ่งกลับมาที่บ้านแน่ ๆ ที่ไม่เห็นเขากลับมาก็เพราะเขาตายไปแล้ว” พี่ชายของแม่เสียชีวิตที่เกาะโวลีโอในสงครามโลกครั้งที่ 1 และน้องชายของแม่ก็คอยช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากระเบิดปรมาณูในฐานะทหาร หลังการทิ้งระเบิดปรมาณูได้ 7 วัน สุขภาพของเขาก็ทรุดลงอย่างรวดเร็วและเสียชีวิตในที่สุด โศกนาฏกรรมที่ผู้ชายเพียงสามคนในครอบครัวได้เสียไปและ

เหลือเพียงผู้หญิงในบ้านนี่คือสิ่งที่ผมได้รู้หลังจากนั้น ผมเกิดมาในช่วงเวลาที่ครอบครัวของผม ถูกฉ้อโกงจากเหตุการณ์อันน่าสะเทือนใจจากสงครามและการระเบิดปรมาณู จนถึงตอนนี้ผม ยังรู้สึกปวดใจทุกครั้งเมื่อคิดถึงความยากลำบากและความรู้สึกในช่วงเวลานั้นของแม่ ยาย และ น้ำ ๆ ของผม หลังย้ายจากอิโรซิมะไปอยู่โอโนมิจิได้สามปี ยายก็เสียชีวิตลงด้วยโรคมะเร็งเต้านม จากนั้นครอบครัวของเราจึงย้ายไปอยู่ในเมืองคาวาซากิที่พ่อของผมทำงานอยู่ พวกเราย้าย ไปอยู่ทั้งที่คาวาซากิ ไชตามะ และยามะกุจิ ตามที่พ่อของผมต้องย้ายงานไป ในสถานที่เหล่านั้น ที่ที่ผมใช้ชีวิตอยู่ (ตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย) และผูกพันมากที่สุดก็คือเมืองอุเบะ ในจังหวัดยามะกุจิ ดังนั้นจนตอนนี้ถ้าจะให้พูดถึงบ้านเกิด ผมรู้สึกว่าเมืองอุเบะ ในจังหวัด ยามะกุจิคือบ้านเกิดของผมมากกว่าบ้านเกิดจริง ๆ ตามที่จดทะเบียนไว้ในเมืองโอโนมิจิเสียอีก

4 ปีที่แล้ว ผมเกษียณตัวเองออกจากบริษัทแล้วมาอาศัยอยู่ในเมืองนิชิโนะมยะ และสอง ปีต่อมาผมก็ได้ไปเยี่ยมชมนิทรรศการระเบิดปรมาณูที่จัดขึ้นในนิชิโนะมยะแล้วจึงเข้าร่วมกับ สมาคมผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูของเมือง (นิชิโนะมยะ) หลังจากที่ได้ฟังการ บรรยายของอาจารย์โกชิเรื่อง “ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการโดนระเบิด” ก็ได้เข้าร่วมกับ สมาคมนิเซอิด้วย แต่เพราะผมไม่ใช่ทั้งคนที่เคยสัมผัสกับสารกัมมันตรังสีและไม่ได้อยู่ใน เหตุการณ์จริง แลผมยังมีความรู้ไม่มาก มันเลยทำให้ผมมักจะรู้สึกแปลกแยกในการร่วมกิจกรรม ของสมาคมอยู่เสมอ ผมมีโอกาสดังบรรยายของคุณวาคะ มาซาโกะ จากสมาพันธ์องค์กรผู้ ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูแห่งญี่ปุ่น ในการประชุมสามัญของสมาคม นิเซอิประจำปี 2018 หลังจากการบรรยายจบผมก็มีโอกาสได้คุยกับเธอ เธอบอกกับผมว่า “ถึงจะไม่ได้มี ประสบการณ์ตรงก็ไม่เป็นปัญหาหรอกค่ะ แค่ว่าพูดโดยคิดถึงความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ เท่านั้นก็ดีแล้วค่ะ” มันทำให้สิ่งที่ติดอยู่ในใจของผมก่อนหน้านี้หายไปอย่างสิ้นเชิง จากนั้นไป ถึง จะเพียงเล็กน้อย น้อย ๆ แต่ผมก็อยากจะทำกิจกรรมเพื่อสันติภาพผ่านการลองผิดลองถูกใน ฐานะทายาทอย่างนี้ต่อไป

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (12)

ทามาตะ โนริโกะ

สถานที่ถ่ายทำ : เมืองโกเบ ที่บ้านตัวเอง

วันที่ถ่ายทำ : มกราคม ปี 2019

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 60 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 18 ปี)

เสียชีวิตลงในวัย 87 ปี

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : จังหวัดอิโรชิมะ ห่างจากศูนย์กลางการระเบิด 1.8 กิโลเมตร

ขณะที่เกิดเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู พ่อของฉันอาศัยอยู่กับพ่อ พี่สาว น้องสาวและน้องชายที่เมืองมัตสึคาวะ จังหวัดอิโรชิมะ ในวันที่ 6 สิงหาคม น้องชายอายุ 12 ปี ต้องไปโรงเรียนเพราะมีการเกณฑ์แรงงาน พี่สาวทำข้าวกล่องและบังคับให้น้องชายที่แกล้งทำเป็นปวดท้องไปโรงเรียนอย่างไม่เต็มใจ แต่แล้วน้องชายก็เสียชีวิตจากการระเบิดในขณะที่กำลังปฏิบัติงาน พ่อที่นาน ๆ ทีจะกลับจากโตเกียวมายังบ้านเกิด ก็ได้ใช้เวลาถึงสามวันร่วมกับพี่สาวในการตามหาร่างของน้องชายในเมืองจนเจอหัวเข็มขัดและรองเท้ากีฬาที่แสนคุ้นเคย แม้กระทั่งตอนนี้พี่สาวหรือป้าของฉันก็ยังเสียใจที่บังคับให้น้องชายไปโรงเรียน ครอบครัวของพ่อทั้ง 4 คนอยู่ที่บ้านตัวเองและรอดจากความตายมาได้ แต่น้องสาวหรือคุณอาฉันนั้นอยู่ใกล้กับบริเวณหน้าตึกชั้น 2 จิ้งโตนรังสีอินฟราเรดและเป็นแผลไหม้บริเวณขา ทั้งยังมีไข้สูงโดยที่ไม่มียารักษาและทุกข์ทรมานจากอาการท้องเสียติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน จนถึงตอนนี้รอยแผลเป็นก็ยังคงหลงเหลือความเจ็บปวดเอาไว้ หลังจากเหตุการณ์นั้นแม้พวกคุณป้าจะแต่งงานและตั้งครรรภ์อยู่หลายต่อหลายครั้ง แต่ก็แท้งซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนไม่สามารถมีลูกได้อีก

ด้วยเหตุผลบางอย่าง พ่อแม่ของฉันยอมแพ้ที่จะให้กำเนิดลูกคนแรกกลางคันขัดกับความคาดหวังของคุณยาย มองจากภายนอกพ่อไม่มีอาการของโรคที่แสดงออกมาภายหลังเป็นพิเศษ แต่คิดว่าคงจะมีบาดแผลที่ลึกลงไปจิตใจ จากคำบอกเล่าของเหล่าป้า พ่อเป็นคนที่มีนิสัยร่าเริง แต่พ่อที่ฉันรู้จักมักจะตกอยู่ในภวังค์เพียงคนเดียวอยู่เป็นประจำ พ่อมักจะเงิบบอยู่

เสมอแต่ในบางครั้งด้วยเหตุผลบางอย่างพ่อก็จะกรีดร้องออกมา จึงมีช่วงที่ต้องไปพบแผนกจิตเวชที่โรงพยาบาลอยู่เป็นระยะ ๆ

พ่อไม่เคยพูดถึงเรื่องราวตลอดชีวิตที่ต้องเผชิญกับระเบิดปรมาณูเลย แต่ฉันได้ยินมาว่าเคยมีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นครั้งหนึ่ง ในปี 1995 เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ฮันชิน พ่อแม่ที่อาศัยอยู่ในแถบตะวันตกของเมืองโกเบไปดูสภาพเหตุการณ์ในเขตชินนากาตะที่เสียหายอย่างหนัก ซึ่งเป็นเขตที่ได้รับผลกระทบจากไฟไหม้รุนแรงเป็นพิเศษและถือเป็นสภาพที่เลวร้ายอย่างถึงที่สุด แม่ได้พูดกับพ่อว่า “ช่างโหดร้ายอะไรอย่างนี้!” พ่อก็ได้ตะคอกใส่แม่ว่า “อย่ามาพูดแบบนั้น! ระเบิดปรมาณูไม่ใช่ของแค่นี้หรอก!” ฉันรู้ว่าบาดแผลในใจของพ่อไม่ได้หายไปเลยแม้แต่น้อย เช่นเดียวกับความทรงจำของภาพเหตุการณ์ครั้งนั้น ตัวฉันเองก็ทุกข์ทรมานจากโรคประจำตัวที่เรื้อรังมากกว่า 5 ปีแล้ว จนถึงตอนนี้ฉันเลิกคิดเรื่องผลกระทบจากสารกัมมันตรังสีไปแล้ว แต่ฉันก็ยังรู้สึกกังวลอยู่เล็กน้อย ฉันรู้ว่าหลังจากที่สัมผัสสารกัมมันตรังสีเข้าไป จะยังมีโอกาสที่อาการเจ็บป่วยจากการสัมผัสรังสีจะกำเริบขึ้นมาอีก แม้เวลาจะผ่านไป 50 ปี หรือ 60 ปีแล้วก็ตาม

ระเบิดปรมาณูเหล่านี้สร้างความทุกข์ทรมานให้กับผู้คนทั้งทางร่างกายและจิตใจเรื่อยมาเป็นระยะเวลายาวนาน ในตอนนี้เองผู้เคราะห์ร้ายจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่ภูมิภาคโทโฮคุก็กำลังเผชิญหน้ากับความเจ็บปวดนั้นอยู่ ไม่ใช่แค่กับมนุษย์เพียงเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดมลพิษต่อโลกใบนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ด้วย ฉันปรารถนาอย่างแรงกล้า หวังให้ระเบิดปรมาณูที่ทำให้ผู้คนต่างต้องเป็นทุกข์นั้นหายไปจากโลกใบนี้โดยเร็วที่สุดและไม่ให้เหลือแม้แต่ลูกเดียว ฉันตั้งใจที่จะถ่ายทอดความเป็นจริงอันน่าเศร้าของระเบิดปรมาณูเท่าที่ฉันรู้แก่ผู้คนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ฉันคิดว่าการทำแบบนี้จะสามารถตอบแทนความรู้สึกของพ่อที่หลุดพูดออกมาเพียงครั้งเดียวได้ แม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (13)

คิดอย่างไรในฐานะทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู

อิวาซากิ อิซาซึ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์วีสึ
นักจิตวิทยา (ทฤษฎีการให้ความช่วยเหลือระหว่างบุคคล)

อายุ 57 ปี อาศัยอยู่ที่เมืองอามากะซากิ

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู :

คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 16 ปี) เสียชีวิตในวัย 76 ปี

คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 16 ปี) ปัจจุบันอายุ 90 ปี

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : นางาซากิ

พ่อแม่ของผมนั้นเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูที่นางาซากิซึ่งเป็นบ้านเกิดของทั้งสอง พวกเขาอยู่ในรัศมี 2 กิโลเมตรจากศูนย์กลางการระเบิด ในตอนที่เกิดการระเบิด พ่อของผมนั้นอาศัยอยู่กับแม่และน้องสาว ปัจจุบันคืออำเภอโทชิ เมืองนางาซากิ หลังการทิ้งระเบิดเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม ในขณะที่ยังไม่มีใครรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น มีเศษกระดาษาจำนวนมากถูกลมพัดปลิวมาจากเขตเมืองที่อยู่เหนือภูเขา ดูเหมือนนั้นเป็นเหตุการณ์แรกในความทรงจำของผมเกี่ยวกับระเบิดปรมาณู แต่อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากนั้นแล้วพ่อก็ไม่เคยเล่าอะไรเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูอีกเลย พ่อเสียชีวิตลงในวัย 76 ปี และในปีนี้เป็นปีที่ 13 แล้วหลังจากที่พ่อจากไปจนถึงตอนนี้ผมก็ยังไม่เข้าใจว่าทำไมพ่อจึงไม่ค่อยเล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับระเบิดให้ผมฟังสักเท่าไร

บ้านเกิดของแม่คือ เกะฮาชิมะ เมืองทาเกะชิมะ เขตนิชิโซโนกิ หรือปัจจุบันรู้จักกันในชื่อ เกะกุนคันนิชิมะ (เกาะเรียว) ในตอนนั้นแม่ของผมทำงานเป็นเลขานุการของหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งในเมืองนางาซากิ วันที่ 9 สิงหาคม ในวันนั้นบังเอิญว่าแม่กลับมาที่บ้านพอดี ทำให้รอดจากการโดนระเบิดโดยตรง ดูเหมือนว่าไม่กี่วันก่อนหน้านี้ยายของผมจะห้ามแม่ไม่ให้กลับเข้าไปในเมือง เพื่อนร่วมงานของแม่ในตอนนั้นส่วนใหญ่เสียชีวิตจากระเบิดปรมาณู แม่บอกว่าถ้าตอนนั้นยายไม่ห้ามไว้แม่ก็คงจะไม่รอดเหมือนกันและคิดว่าน่าจะเกิดเหตุการณ์รอดตายอย่างฉิวเฉียดแบบนี้อีกมาก

สิ่งที่ผมสนใจมากกว่าเรื่องปาฏิหาริย์ต่าง ๆ คือการที่ทายาทของผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีอย่างผมจะรับมือและจัดการความคิดของตัวเองเกี่ยวกับประสบการณ์การโดนระเบิดของพ่อ

แม้อย่างไร ด้วยประสบการณ์เกี่ยวกับระเบิดนิวเคลียร์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากพวกเขา มันทำให้เหล่าทายาทอย่างผมเข้าใจจุดยืนของพวกเขาเหมือนเป็นการส่งต่อเรื่องราวจากรุ่นสู่รุ่น

ถึงอย่างนั้นผมก็แทบจะไม่รู้ตัวเลยว่าตัวเองคือทายาทของผู้ได้รับสารกัมมันตรังสี จนกระทั่งไม่นานมานี้ เพราะตั้งแต่สมัยยังเป็นเด็กพ่อแม่ของผมแทบจะไม่ได้เล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ระเบิดปรมาณูให้ฟังเลย แต่หลังจากที่ผมใช้ชีวิตมาเกินครึ่งศตวรรษ ผมก็เริ่มตระหนักถึงที่มาและอนาคตของตัวเอง และในตอนนั้นเองที่ผมได้รู้จักกับสมาคมนิเซอิ จังหวัดเฮียวโกะผ่านหนังสือพิมพ์และได้รับเชิญให้เข้าร่วมกับสมาคม

ในอนาคต หากมีโอกาสผมก็อยากจะฟังเรื่องราวจากเหล่าทายาทของผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังมาข้างหน้า (คิดอย่างไรในฐานะทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู) อย่างไรก็ตาม ในฐานะนักวิจัยคนหนึ่ง ก็อยากจะทำให้งานวิจัยเล็ก ๆ ของตัวเองมีคุณภาพและส่งต่อมันให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป จนถึงตอนนั้นก็ต้องขอรบกวนด้วยครับ

เดือนสิงหาคมนี้ เป็นครั้งแรกที่ผมได้เข้าร่วมพิธีรำลึกสันติภาพแต่ผู้ล่องลับในเหตุการณ์ระเบิดที่นางาซากิในฐานะผู้เดินทางไปเคารพหลุมศพนางาซากิภายใต้การจัดการของ “ศูนย์รวมอาสาสมัครเฮียวโกะ” เมื่อไปถึงสถานที่แห่งนั้นผมก็ตระหนักว่าเหล่าผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูเริ่มมีอายุมากขึ้น นั่นทำให้ผมรู้สึกกังวลว่าความน่าสะพรึงกลัวของระเบิดปรมาณูอาจค่อย ๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา

ผมขอใช้โอกาสนี้เพื่อขอบคุณทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ได้มอบโอกาสอันมีค่าให้แก่ผม

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 19 เผยแพร่เมื่อวันที่ 13 มีนาคม ปี 2020

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (14)

สู่ประเทศที่สามารถเสนอสันติภาพได้...

โอะตะ โคอิจิ

อาศัยอยู่ที่เมืองนิชิโนะมิยะ

สถานที่ถ่ายทำ : ด้านหน้าอนุสรณ์สันติภาพ เมืองอิโรชิมะ

วันที่ถ่ายทำ : สิงหาคม ปี 1995

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 41 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 15 ปี) ปัจจุบันอายุ 90 ปี

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : เกิดระเบิดขึ้นที่เมืองโคยาจิ จังหวัดนางาซากิ (สัมผัสรังสีขณะเข้าไปในเขตที่ถูกระเบิด)

วันที่ 9 สิงหาคม ปี 1945 แม่ของผมเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีที่อยู่อู่ต่อเรือในเมืองโคยา
กิ จังหวัดนางาซากิ หลังจากนั้นสารกัมมันตรังสีก็แพร่เข้ามาในเมืองอูราคามิ และบริเวณ
โดยรอบสถานีนางาซากิ ผมได้ยืนยันว่าตอนนั้นแม่ทำงานอยู่ที่อยู่อู่ต่อเรือมิตซูบิชิ

5 ปีที่แล้ว เมื่อผมกลับบ้านและถามรายละเอียดจากแม่ ผมจึงได้รู้ว่าแม่เคยทำงานอยู่ที่
อยู่อู่ต่อเรือคาวะมินามิ ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นอยู่อู่ต่อเรือมิตซูบิชิ ผมโตมากับเสียงแม่ที่พูดว่า
“ในช่วงหน้าร้อนเนี่ย เหนื่อยมากเลย” ผมไม่เคยพูดถึงการถูกสารกัมมันตรังสีของแม่ยกเว้นกับ
คนในครอบครัว แม้ว่าผมจะไม่ได้พูดถึงสารกัมมันตรังสี แต่ผมก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าผมมี
ความรู้สึกบางอย่างเกี่ยวกับมัน

อย่างไรก็ตามประสบการณ์ของแม่เกี่ยวกับระเบิดปรมาณูยังคงติดอยู่ในใจผมเสมอ ครั้ง
แรกที่ผมได้ไปนางาซากิคือการไปทัศนศึกษาเมื่อตอนที่เป็นักเรียนมัธยมต้น หลังจากนั้นด้วย
หน้าที่การงานทำให้ผมได้ไปเที่ยวนางาซากิอีกครั้งเมื่อ 25 ปีที่แล้ว ผมเดินไปรอบ ๆ พิพิธภัณฑ์
ที่อยู่ระหว่างการปรับปรุงและเดินวนอยู่ในอยู่อู่ต่อเรือมิตซูบิชิประมาณครึ่งวันตามความทรงจำที่
แม่เคยเล่าให้ฟัง

ผมเคยไปอิโรชิมะหลายต่อหลายครั้งระหว่างทางกลับมียาซากิ ภาพถ่ายนี้ถ่ายในช่วงฤดู
ร้อนปีที่เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ฮันชิน-อวาจิ ผมและลูกชายที่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชี
จักรยานพร้อมทั้งแบกเต็นท์จากนิชิโนะมิยะไปยังคิวชูบนเส้นทางหมายเลข 2 ความทรงจำของ
สถานที่นี้ยังชัดเจนเสมอ ผมใช้เวลาทั้งคืนอยู่ที่สนามหญ้าแล้วแหงนมองท้องฟ้ายามค่ำคืนใน
งานรำลึกที่ถูกจัดขึ้นทุกวันที่ 6 สิงหาคม บางทีอาจจะเป็นเพราะสนามหญ้างูกรดน้ำไว้ทำให้
เกิดความชื้นจนอบอ้าว ผมจึงย้ายไปที่ม้านั่งใกล้ ๆ และใช้เวลาอยู่อย่างนั้นทั้งคืน

“สิ่งที่ยังหลงเหลืออยู่ในใจผมเกี่ยวกับอิโรชิมะคือการนอนในสวนสันติภาพใกล้กลับโดม
ระเบิดปรมาณู ซึ่งที่นั่นมีมัลลักระเรียนพันตัวประมาณ 20 พวงวางเอาไว้อยู่ ตอนที่กำลังนอน
อยู่ผมก็คิดว่า ถ้าหากผมอยู่ที่นี้เมื่อ 50 ปีที่แล้ว ก็คงถูกระเบิดปรมาณูทำให้หายไปจนไร
ร่องรอย มันเป็นความรู้สึกที่น่ากลัวและประหลาด” ซึ่งประโยคดังกล่าวเป็นคำพูดจาก
หนังสือพิมพ์ที่ได้ตีพิมพ์ในช่วงเวลานั้นเกี่ยวกับประสบการณ์ของลูกชายซึ่งเขียนผ่านมุมมอง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เมื่อเดือนมิถุนายนปีที่แล้ว ผมได้ไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สันติภาพอิโรชิมะที่ได้รับ
การปรับปรุงใหม่ ผมเดินดูข้าวของของผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูและอ่านคำอธิบายอย่าง
ตั้งใจ จนถึงตอนนี้ผมก็ยังจินตนาการที่จะเผยแพร่วลี “ปลิวหายไปอย่างไร้ร่องรอย” ที่ถูก
เขียนโดยเด็ก ป.5 ซึ่งคือลูกของผม ถ้ามีเวลา ผมจะอ่านเรื่องสั้นอย่าง “สถานที่จัดงาน
เทศกาล” ที่เขียนโดยเคียวโกะ ฮายาชิ ประโยคที่ดูไร้อารมณ์ทำให้คนเราจินตนาการได้ถึง
ความน่ากลัวของความเป็นจริง ยังมีอีกหลายสิ่งที่เราไม่รู้เกี่ยวกับระเบิดปรมาณู ผมวางแผนจะ
ไปเที่ยวนางาซากิในเร็ว ๆ นี้ และเดินเล่นสบาย ๆ ที่นั่น

เมื่อปีที่แล้ว สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสแห่งคริสตจักรนิกายโรมันคาทอลิกเสด็จเยือนนางาซากิและฮิโรชิมา สมเด็จพระสันตะปาปาได้กล่าวสุนทรพจน์ไว้ว่า “เราจะนำเสนอเรื่องสันติภาพได้อย่างไร ในขณะที่ยังพึ่งพาการข่มขู่โดยใช้การคุกคามของสงครามนิวเคลียร์” ประเทศที่ทุกขั้วทรมานจากระเบิดนิวเคลียร์กลับคัดค้านสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์เนื่องจากสนธิสัญญาดังกล่าวอยู่ภายใต้การดูแลของสหรัฐอเมริกา แต่รัฐบาลของอเมริกากลับกล่าวว่า “เรามุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างรัฐที่มีอาวุธนิวเคลียร์และรัฐที่ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อส่งเสริมให้มีการเจรจาเกี่ยวกับการยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์” ซึ่งสิ่งที่อเมริกาทำอยู่นั้นยังห่างไกลจาก “ข้อเสนอสันติภาพ” อยู่มาก

75 ปีหลังจากเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู ผมอยากจะเฝ้ามองสังคมต่อไปเรื่อย ๆ จากมุมมองของผม ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู

วารสารสมาคมนิเชอิ ฉบับที่ 19 เผยแพร่เมื่อวันที่ 13 มีนาคม ปี 2020

ฮิโรชิมาและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (15) คุณพ่อกับสมาคมผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู

โคะไซ เคอิโกะ

อาศัยอยู่ที่เมืองโกเบ

สถานที่ถ่ายทำ : เมืองโกเบ

วันที่ถ่ายทำ : 19 พฤษภาคม ปี 2018

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 67 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 21 ปี) เสียชีวิตในวัย 69 ปี

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : สัมผัสรังสีขณะเข้าไปในเขตที่ถูกระเบิด เมืองฮิโรชิมา

ฉันเป็นทายาทของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู เกิดในปีโชวะที่ 26 (ค.ศ. 1951) ส่วนพ่อเกิดในปีไทโชที่ 13 (ค.ศ. 1924) ณ เกาะอาวาจิ จังหวัดเฮียวโกะ เหตุเกิดที่ฮิโรชิมา ในวันนั้นพ่ออยู่ที่โรงเรียนทหารเรือในเกาะเอตะ และเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีจากการเข้าไปยังพื้นที่ในรัศมีการระเบิดเพื่อช่วยเหลือผู้คน ซึ่งฉันเพิ่งรู้จักคำว่า “นิวชิอิบะคุ” (การสัมผัสรังสีขณะเข้าไปในพื้นที่ในรัศมี 2 กิโลเมตรจากศูนย์กลางการระเบิดปรมาณู) เมื่อไม่นานนี้เอง

ตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ แล้วที่พ่อไม่ค่อยเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นตอนนั้นให้ฟังเลย ฉันจึงเติบโตขึ้นมาโดยที่ไม่เคยได้รับรู้ถึงความรู้สึกที่แท้จริงของการเป็นทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู มีเพียงเรื่องเดียวที่พ่อมักจะเล่าให้ฟังอยู่เสมอคือเรื่องที่พ่อเข้าไปในเมืองเพื่อทำการช่วยเหลือ ในตอนนั้นผู้คนที่ล้มลงจากแรงระเบิดต่างร้องเรียก “คุณทหาร น้ำ! ขอน้ำหน่อย!” ฉันยังจำได้อยู่เลยว่าบนปกวารสารสมาคม “ฮาบาทากิ” ที่ได้รับมาจากการประชุมใหญ่สามัญของสมาคมผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเมืองโกเบ ที่พ่อได้เข้าเป็นสมาชิกละดับสูงสุดในปีเฮเซที่ 4 (ค.ศ. 1992) พ่อก็ป่วยเป็นโรคมะเร็งปอดและเสียชีวิตลงในวัย 69 ปี จนถึงตอนนี้วารสาร “ฮาบาทากิ” ที่มีสีสันสะดุดตาที่ยังคงวางเรียงอย่างเป็นระเบียบอยู่บนชั้นหนังสืออยู่เลย

ฉันเข้าร่วมกับสมาคมในปีเฮเซที่ 26 (ค.ศ. 2014) จากคำเชิญของทันตแพทย์ที่อาศัยอยู่ใกล้กัน นับเป็นเวลา 22 ปีต่อมาหลังจากที่พ่อเสียชีวิตไป พอมานึกย้อนดูแล้วทั้งที่ฉันตอบรับคำเชิญเข้าสมาคมทันทีเลยแท้ ๆ แต่ตัวเองกลับไม่ได้มีความรู้สึกถึงการเป็นทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเลยแม้แต่น้อย ฉันยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมนิเซอิเมืองเฮียวโกะ และทุกครั้งที่ได้เข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ฉันก็จะได้ฟังประสบการณ์ของคนอื่นด้วย โดยส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ ว่ากันตามตรงแล้วก็มีบางครั้งที่รู้สึกเป็นกังวลด้วยเช่นกัน

เรื่องน่ากังวลที่ฉันหมายถึงคือการดำรงอยู่ของสมาคมผู้ประสบภัยนี้ เนื่องจากสมาชิกมีจำนวนลดลงทุกปีจากการที่สมาชิกรุ่นแรกมีอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ฉันคิดว่าตราบใดที่พวกเรา ยังคงมีชีวิตอยู่ก็จะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวสำคัญ ๆ อย่างความน่ากลัวของภัยจากระเบิดปรมาณู รวมถึงความล้ำค่าของสันติภาพให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปได้รับรู้

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (16)

คำบอกเล่าของทายาทผู้สัมผัสสารกัมมันตรังสี

อิโนะ อิโรโกะ

(ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย)

อาศัยอยู่ที่เมืองโกเบ

สถานที่ถ่ายทำ : สวนสันติภาพ (หน้ารูปปั้นสันติภาพ)

วันที่ถ่ายทำ : 17 มีนาคม ปี 2015

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 60 ปี และหลานชายอายุ 20 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 17 ปี) เสียชีวิตในวัย 81 ปี

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : เมืองซากาโมโตะ จังหวัดนางาซากิ รัศมี 2 กิโลเมตรจากศูนย์กลางการระเบิดปรมาณู

อาชีพขณะได้รับสารกัมมันตรังสี : ทหาร / ทหารเกณฑ์

“ผมถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารประจำการกองกำลังฮิเมจิ 46 หลังจากที่ดินโจมตีทางอากาศก็มีการเคลื่อนย้ายตำแหน่งอยู่หลายครั้ง ในวันที่ 6 สิงหาคม มีการเคลื่อนพลไปยังนางาซากิตั้งแต่เช้าตรู่ และไม่กี่วันหลังจากมาถึงนางาซากิ ผมก็ได้เห็นการทิ้งระเบิดปรมาณูในวันที่ 9 สิงหาคม ที่วิทยาลัยแพทย์นางาซากิ เราได้ทำการช่วยเหลือผู้ประสบภัยและจัดการกับศพระหว่างการเดินทางไปกลับจากคิชิทสึ (เป็นเวลา 4 วัน) บริเวณใกล้ ๆ เมืองซากาโมโตะ ตามซากปรักหักพังเต็มไปด้วยร่างของผู้ที่ถูกไฟคลอกจนเสียชีวิต พอมองแล้วช่างเป็นสภาพที่น่าหดหู่เหลือเกิน ทั้งดวงตาถลนที่ออกมาและช่วงท้องขยายพอง ผู้คนที่ยังมีชีวิตอยู่ก็เต็มไปด้วยแผลไฟไหม้ร้ายแรง ผมคิดว่าไม่มีสภาพไหนน่าเวทนาไปกว่านรกบนดินนี้แล้ว” ข้อความนี้เป็นสิ่งที่พ่อเขียนในใบคำร้องเพื่อยื่นให้ “หอรัลิกแห่งชาตินางาซากิแต่ผู้ประสบภัยจากระเบิดปรมาณู” นั้นเป็นภาพที่เด็กหนุ่มวัย 17 ปีได้เห็นกับตาตัวเอง

ฉันเริ่มตระหนักได้ถึงความเป็นทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูก็ตอนอายุราว 30 ปี ตอนที่รู้ว่าพ่อโดนระเบิดคือตอนที่ฉันยังเป็นเด็กประถมศึกษาปีที่ 4 ในวันที่ฉันกับเพื่อนร่วมชั้นตั้งใจจะส่งนกกระเรียนพันตัวไปที่อิโรชิมะ วันนั้นเป็นครั้งแรกที่พ่อบอกว่า “พ่อเคยโดนระเบิดที่นางาซากิ” แต่เขาก็ไม่ได้เล่าลงรายละเอียดนัก แม่มารู้เรื่องที่พ่อเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูหลังจากแต่งงาน ตอนนั้นฉันยังเป็นทารกที่มีร่างกายอ่อนแอและเจ็บป่วยอยู่เสมอทำให้ต้องวิ่งหาคุณหมอเข้าไปซ้ำมา นั้นเป็นตอนที่ทำให้พ่อพูดพึมพำออกมาว่า “สงสัยว่า

เพราะฉันได้รับสารกัมมันตรังสีจากระเบิดปรมาณูก็เลยพลอยทำให้ลูกมีร่างกายอ่อนแอหรือเป่ล่านะ” ดูเหมือนพ่อคงคิดว่าสาเหตุอาจเป็นเพราะการได้รับสารกัมมันตรังสี

พ่อเองก็เริ่มกังวลเรื่องสุขภาพมากขึ้นทุกปี ในขณะที่เดียวกันพ่อก็เข้าร่วมการตรวจวินิจฉัยอาการป่วยจากระเบิดปรมาณูร่วมกับคนอื่น ๆ ในสมาคมสหાયร่วมรบ ตั้งแต่พ่ออายุราว 55 ปี พ่อก็จะเข้าร่วมพบปะกับ “สมาคมสหાયร่วมรบ” อยู่เสมอ อีกทั้งยังเข้าร่วมพิธีรำลึกถึงระเบิดปรมาณูฮิโรชิมาและนางาซากิด้วย ปัจจุบัน สมาคมสหાયร่วมรบได้ถูกยุบลงไปแล้ว

ในวันที่ 10 มิถุนายน ปี 2009 พ่อของฉันเสียชีวิตลงในวัย 81 ปี ด้วยโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวชนิดเฉียบพลัน พ่อได้ยื่นสมัครเข้ารับการวินิจฉัยโรคจากระเบิดปรมาณูในระหว่างที่กำลังต่อสู้กับโรคร้าย แต่ก็เสียชีวิตไปโดยที่ยังไม่ได้รับการรับรอง หลายเดือนหลังจากพ่อเสียไปถึงได้การรับวินิจฉัยว่าเป็นอาการป่วยจากระเบิดปรมาณู

ฉันได้ไปที่หอสมุดเพื่อรวบรวมเอกสารข้อมูลสมัยก่อนที่เกี่ยวกับระเบิดปรมาณู ตอนที่ฉันอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 2 ฉันเคยไปที่ฮิโรชิมากับป้าและลูกพี่ลูกน้องพร้อมกับเพื่อนในสมัยนั้น อีกทั้งพ่อมีความปรารถนาว่า “อยากไปนางาซากิอีกสักครั้งขณะที่ยังมีชีวิตอยู่” จึงถือเป็นการไปเยือนนางาซากิกับพ่อแม่เป็นครั้งแรก หลังจากนั้นฉันพาแม่กับหลานสาวไปที่นั่นในฤดูใบไม้ร่วงปีที่พ่อจากไป และไปกับหลานชายอีกครั้งในปี 2015

ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญหน้ากับศัตรูที่มองไม่เห็นที่เรียกว่าเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ทั่วโลกกำลังสูญเสียชีวิตอันล้ำค่าไปในทุก ๆ วัน ถือเป็นเรื่องที่น่าเศร้าและน่าขมขื่น ในแต่ละวันฉันคอยวิงวอนขอให้เรื่องนี้คลี่คลายลงโดยเร็ว ระเบิดปรมาณูเพียงแค่ลูกเดียวได้คร่าชีวิตของผู้คนจำนวนมากเพียงแค่ชั่วพริบตา และหลังจากนั้นผู้ที่รอดชีวิตก็ต้องทุกข์ทรมานจากอาการป่วยซึ่งเป็นผลของสารกัมมันตภาพรังสีจากระเบิดปรมาณู รวมถึงความเจ็บปวดจากแผลไฟไหม้ แม้ว่าทั้งสองเหตุการณ์จะมีรูปแบบแตกต่างกัน แต่ฉันคิดว่าเราควรเริ่มต้นการรับรู้ถึงอาวุธที่น่ากลัวอย่างระเบิดนิวเคลียร์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้คนบริสุทธิ์ ในขณะเดียวกันเราควรถ่ายทอดถึงความสำคัญของสันติภาพและความมั่นคงให้มากขึ้น ฉันจะเล่าเรื่องราวของระเบิดปรมาณูและสงครามให้แก่อาจารย์และเหล่านักศึกษาทุกครั้งที่มีโอกาส ในปีนี้เป็นการครบรอบ 75 ปีหลังสิ้นสุดสงคราม และเป็นการครบรอบ 75 ปีของการทิ้งระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมาและนางาซากิเช่นกัน ฉันคิดว่าในตอนนี้อาจต้องเน้นย้ำถึงความสำคัญของสันติภาพ ความล้ำค่าของชีวิต และความจำเป็นในการยกเลิกอาวุธปรมาณู ผู้ได้รับผลกระทบรุ่นแรกที่เคยบอกเล่าความจริงในเหตุการณ์นั้นค่อย ๆ ลดลงเพราะความชรา ในระหว่างนั้นฉันคิดว่าการเรียกร้องกับประเทศที่ยังพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ให้มากยิ่งขึ้นเป็นสิ่งที่ทนายทรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 ควรสืบทอดต่อไป

อีโรซิยะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (17)

คำบอกเล่าของผู้สัมผัสสารกัมมันตรังสี

คิจิมะ สึมิโกะ

ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่เมืองโกเบ

สถานที่ถ่ายทำ : หอประชุมจังหวัดเฮียวโกะ

วันที่ถ่ายทำ : 19 พฤษภาคม ปี 2018

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 71 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 28 ปี)

บริเวณที่สัมผัสสารกัมมันตรังสี : เมืองอีโรซิยะ (รัศมี 2 กิโลเมตรจาก
ศูนย์กลางการระเบิดปรมาณู)

แม้จะเป็นทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู แต่ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ระเบิดแม่ของฉันก็อพยพไปอยู่นอกเมืองอีโรซิยะแล้ว เพียงแต่เธอตัดสินใจเข้าไปในรัศมีการระเบิดเพราะเป็นห่วงครอบครัวที่เท่านั้น อย่างไรก็ตามฉันคิดว่าอย่างน้อยฉันต้องถ่ายทอดเรื่องราวที่แม่เล่าเกี่ยวกับญาติที่ได้รับสารกัมมันตรังสี และสิ่งที่ฉันรู้สึกระหว่างเติบโตที่อีโรซิยะให้แก่ผู้อื่น ในปัจจุบันญาติทั้ง 7 คนที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูได้เสียชีวิตลงหมดแล้วทำให้ฉันอดที่จะวิตกกังวลไม่ได้ แม่เล่าว่าถึงจะเห็นสภาพความเสียหายของอีโรซิยะหลังทิ้งระเบิดปรมาณูได้จากวิดีโอหรือภาพถ่าย แต่สิ่งเหล่านั้นบันทึกไว้ในเหตุการณ์จริงไม่ได้ มันจึงแตกต่างจากสิ่งที่เธอพบเจอโดยสิ้นเชิง ที่นั่นไม่มีแม้แต่เสียงใด ๆ มีเพียงกลิ่นไหม้ของมนุษย์ และกลิ่นเน่าเหม็นคลุ้งอยู่ในอากาศ มันกลายเป็นกลิ่นติดตัวที่แม่พยายามเท่าไรก็ลืมมันไม่ลง

ในความเป็นจริงผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูส่วนใหญ่จะไม่เล่าถึงสิ่งที่พวกเขาพบเจอให้ใครฟังแม้กระทั่งคนในครอบครัว น้ำชายของฉันก็เป็นหนึ่งในนั้น ช่วงบั้นปลายของชีวิตเขาได้เขียนเล่าเรื่องราวไว้ใน “สมุดบันทึกชีวิต” เนื้อหาด้านในมีเพียงแค่เหตุการณ์ระเบิดปรมาณูขณะที่เขานั่งรถไฟไปเป็นแรงงานรื้อถอนอาคาร ตายายของฉันต่างก็โดนระเบิดขณะอยู่ที่บ้านและที่ทำงาน (ห่างจากบริเวณที่โดนระเบิด 1.5-1.8 กิโลเมตร) และทั้งสองคงจะได้เห็นภาพเหตุการณ์อันน่าสลดใจต่อหน้าต่อตามาแล้ว จึงเป็นเหตุให้ไม่มีใครพูดถึงเรื่องระเบิดปรมาณูอีกเลย ฉันคิดแล้วคิดอีกแต่ก็ไม่สามารถเอ่ยปากถามพวกเขาได้เลยว่าเป็นเพราะเหตุการณ์นั้นอธิบายออกมาเป็นคำพูดไม่ได้หรือเพราะพวกเขาโชคดีที่มีชีวิตรอดมาได้ แต่ฉันก็ได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้นจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวเมืองโกเบ มีผู้เสียชีวิตมากที่สุดในเขตฮิงาชิโนะ

คะ ทั้ง ๆ ที่เพื่อนของลูกชายฉันก็เสียชีวิตจากเหตุการณ์นี้แต่บ้านของครอบครัวเราแทบไม่เสียหายเลย ฉันจึงรู้สึกผิดต่อพวกเขาเป็นอย่างมากและรู้สึกว่าไม่ควรพูดถึงเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งนี้ คงมีคนอื่นที่อยู่ในเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูแต่เลือกที่จะไม่พูดถึงมันอยู่ก็ได้

ลูกสาวสุดแสนล้ำค่าเพียงคนเดียวของเพื่อนแม่ฉันหายตัวไปหลังออกไปทำงานเป็นแรงงานรื้อถอนอาคาร ไม่ว่าจะตามหาเท่าไรก็ไม่พบแม้แต่ศพหรือเถ้ากระดูก เธอจึงทนทุกข์อยู่กับความโศกเศร้าเพราะยอมรับความจริงไม่ได้ว่าเธออาจจะเสียลูกไปแล้ว ตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ฉันอยู่กับแม่ แม่ก็หลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูกับลูก ๆ มาโดยตลอด นอกจากนี้แม่ของเพื่อนฉันมีรอยแผลเป็นลึกบนใบหน้าจากการโดนระเบิด ทำให้การพูดถึงระเบิดปรมาณูภายในครอบครัวเป็นสิ่งต้องห้าม แม้จะมีลูกสองคนแต่เธอก็ไม่เคยเล่าถึงเหตุการณ์ในตอนนั้นให้ลูก ๆ ฟังเลยสักครั้ง และสุดท้ายเธอก็เสียชีวิตลงในวัย 96 ปี ไม่ว่าใครต่างก็รู้ว่าเรื่องระเบิดปรมาณูไม่ได้เป็นเพียงเรื่องราวในอดีต แต่เป็นความจริงอันแสนเจ็บปวดของผู้รอดชีวิตที่ต้องอยู่กับมันไปชั่วชีวิต แม้จะไม่ได้ฟังเรื่องราวจากปากคนในครอบครัวหรือคนรอบตัว แต่ฉันก็เห็นอกเห็นใจและเข้าใจความรู้สึกของพวกเขา เรื่องราวที่พวกเขาไม่ได้เล่าออกมาก็สำคัญเช่นกัน

เรื่องของป้าและอาของฉันปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่อง “Black Rain” ของนักเขียนชื่อ มาสึจิ อิบุสะ อาของฉันสมัยเป็นนักเรียนมัธยมต้น เขาบังเอิญมาโรงเรียนสายในวันที่ 6 สิงหาคม เขาจึงแอบหลบอยู่หลังตึกเรียนและรอดชีวิตมาได้อย่างปาฏิหาริย์โดยไม่มีแม้แต่บาดแผลใด ๆ แต่เพื่อนร่วมชั้นของเขาส่วนมากเสียชีวิตทั้งหมด ส่วนป้าของฉันเห็นแสงวาบเข้ามาในตาและโดนแรงระเบิดในขณะที่ตากผ้าอยู่ตรงระเบียงข้างบ้าน เมื่อเธอรู้สึกตัวก็พบว่าตัวเองนอนพิงผนังอยู่ในบ้าน หัวทั้งร่างกายเต็มไปด้วยเลือดจากการโดนเศษกระจกจำนวนมากที่พุ่งเข้ามาที่หัวและลำตัวซีกซ้าย และเนื่องจากโรงพยาบาลสนามทุกแห่งเต็มไปด้วยผู้บาดเจ็บจากแผลไหม้ขั้นรุนแรง เธอจึงโดนส่งตัวไปที่อื่น ทางครอบครัวพบว่าเธอโดนส่งขึ้นเรือจากท่าเรืออุจินะไปยังเมืองเอตะจิมะ ภาพที่เธอเห็นตรงหน้าเปรียบเสมือนนรกอย่างแท้จริง และได้ยินมาว่าผู้คนที่มีสภาพปางตายต่างโดนปฏิบัติราวกับเป็นซากศพ

ป้าของฉันเป็นคุณครูสอนอยู่ที่โรงเรียนมัธยมปลาย เธอเล่าถึงประสบการณ์การโดนระเบิดปรมาณูให้นักเรียนฟัง แต่กลับได้รับปฏิกิริยาเชิงลบกลับมา เช่น “ซี้ไม่มาก!” “โกหก!” เธอจึงไม่อยากเล่าให้ใครฟังอีก เศรษฐกิจช่วงนั้นอยู่ในภาวะฟองสบู่ แต่ตอนนี้เด็ก ๆ ต่างได้รับการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพ รวมถึงในหลายพื้นที่ของญี่ปุ่นต่างประสบภัยจากแผ่นดินไหว ฝนตกหนัก และการระบาดอย่างกะทันหันของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เรื่องราวเหล่านี้เริ่มถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาโดยให้ความสำคัญเหมือนเป็นเรื่องของตัวเอง ฉันรู้สึกถึงความหวังว่ายุคนี้จะเป็นยุคที่จะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูซึ่งครั้งหนึ่งเคยเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานของผู้คนได้

兵庫県被爆二世の会
二世の証言Ⅳ

(二世の会日より No6、No21～No30 から)

การประชุมสมาคมนิเชอิจังหวัดเฮียวโกะ

คำบอกเล่าของทายาท IV

(วารสารสมาคมนิเชอิ ฉบับที่ 6 และ ฉบับที่ 21-30)

(2023 年 11 月 27 日 第二回核兵器禁止条約締約国会議開催)

การจัดประชุมสนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ครั้งที่สอง 27 พฤศจิกายน ปี 2023

二世の証言の無断転載は、ご遠慮下さい。 転載を希望する場合は、事前に事務局へお問い合わせください。

「帰らぬ鶴」 瀬戸 奈々子 著

木村 眞美

私は福岡県在住の木村眞美と申します。母、祖母、叔父が広島で被爆しております。私自身は、18歳で進学のため広島を離れ、就職、結婚により福岡へと移り住みました。

広島にいる頃は、原爆ドーム保存のための募金活動、原爆病院の慰問、平和公園にある原爆の子の像前での8月6日慰霊の集い等に、参加しておりました。

広島を出てからは、被爆二世としての活動も意識も、すっかり無くなっておりました。数年前、偶然、生協の平和活動の方からのご縁で、「福岡被爆二世の会」を紹介していただき、「福岡被爆二世の会」会員になりました。

母たちの被爆地は天満小学校、福島町付近と聞いております。母は被爆後10年近くたって、急性骨髄性白血病を発病し、私が3歳の時に亡くなりました。母の弟である叔父は原爆の熱風により頭半分、片耳、手に火傷を負い、亡くなるまでの40余年をずっと包帯を巻き、帽子を被って日々を過ごしておりました。祖母は目立った大きな外傷は無く、腕の裂傷等ですんだそうです。祖母は当日の惨状について、事細かくはあまり語っていませんでした。今思えば、母が、いわゆる原爆症で亡くなったことへの悲しみ、叔父が、ケロイドの外見ゆえに、苦しみをもって生きているのをそばでみる辛さが、大きく心を覆っていたのだと思います。

その悲しみ、苦しみ、戦争、原爆への憤りが、祖母の反核を訴え行動する原動力となったのでしょう。一方、叔父は語らない、表舞台には立たない被爆者でした。

私も大人になり、子を持つ親となった今になれば、叔父の心中も、少しは察することができるようになりました。その叔父も、平和行進に参加する、祖母と私がかかるタスキに、「原水爆禁止」と筆で自ら書いておりました。精一杯の反核運動だったのでしょう。

1960年、病床で書いていた、母の日記を知人が読み、出版されるという機会に恵まれ、「帰らぬ鶴」という、一冊の本となりました。が、いつの間にか、「帰らぬ鶴」を失ってしまいました。親戚に、本のことを聞いても、ありませんでした。

昨年「福岡被爆二世の会」で、中村典子さんとお会いしました。私が、子供の頃に参加させていただいていた、平和活動をする少年少女のグループ「折り鶴の会」の先輩ということで、懐かしく思いました。その中村さんが、広島県立図書館で「帰らぬ鶴」を見つけてくださいました。この「帰らぬ鶴」により、どこにでもある家庭の小さな幸福を壊す戦争、核兵器というものの悲惨さを少しでも知って頂けたらと思います。

被爆後 71 年という歳月がたち、私たち二世、三世に、未来への核廃絶という課題が託されています。被爆体験をいかに語り継いでいくのか、試行錯誤しながら活動していこうと思います。これからもよろしくお願い致します。

二世の会だより No21 (2020. 10. 16 発行) から

広島市原爆死没者慰霊式及び平和祈念式典に 参列し献花の報告

山本 裕治（やまもと ゆうじ）

広島市に原子爆弾が投下されてから 75 年を迎え、被爆者である私の母が 2 月 20 日に他界しました。原爆死没者名簿に母の名前も加えていただき、原爆慰霊碑の石室に収められたこともあり、兵庫県遺族代表として原爆死没者慰霊式並びに平和祈念式典に参列させていただき、献花という大役を仰せつかりました。

コロナウイルス感染症により開催も心配していましたが、規模が大幅に縮小され実施されました。今年は例年の 10 分の 1 の参加者で開催され、非常に寂しい開催になったようです。

8 月 5 日午前中に、広島市の指定宿泊所の広島市文化交流会館に入り、午後から石川県遺族代表の角田主枝さんと同行し、平和記念公園にて献花のリハーサルを行いました。リハーサルは、献花の時間をタイムキパーが記録し、式典担当者の指示に従い 3 回行いました。夜の広島市主催の歓迎夕食会も、宿泊先の文化交流会館で催され、都道府県遺族代表の皆さと一緒にさせていただきました。

8 月 6 日当日 7 時過ぎに式場入り着席し、安倍首相の入場を迎え、慰霊式並びに平和記念式典が厳かに始まりました。当日はスケジュール通り、滞りなく無事に式典が終了しました。

式典終了後、私は母が被爆した舟入本町に初めて行きました。母は何処をどの様にして逃げたのかは記憶が無いと言っていました。被爆地の舟入本町を自分の足で歩こうと思い、舟入本町に行きました。母は被爆した後にどの様にして避難したのかと思い、しばらく周辺を歩きました。

生前の母の話に、同じように被爆した人に、「助けて、助けて」と言われたけれど、自分が逃げることはできなかったと何度か言っていました。母から被爆体験を聞いたのは断片的なもので、広島市内でバスの乗務員をしていて被爆したことも、どの様に避難し生家の生口島（いくちじま）に帰ったのか、詳細に聞いたことがありませんでした。

「母は亡くなったのだろう」と祖母は思っていたようです。生口島に帰ってから髪の毛が抜け、大変だったようです。そのことも、母は何も言いませんでした。母は原爆についてはほとんど語りませんでした。もっと母から原爆の話を聞いていればよかったと思いますが、母は忘れようとしていたのかとも思います。

実際、私が原爆について意識したのは、被爆二世検診を受け Dr. 郷地から二世の会の話を聞きいて参加するようになり、原爆の話を聞きするようになってからです。

神戸新聞、朝日新聞、中国新聞、産経新聞の4社から事前に取材の申し入れがあり、対応させていただきましたが、取材の度に、母は「はだしのゲン」を全巻揃えて、『原爆の恐ろしさは漫画の「はだしのゲン」と同じだ』と、言っていたこともお話ししました。

微力ながら、母が体験した原爆の恐ろしさを二度と繰り返さないように、少しでも後世に伝えたいと思います。最後になりましたが、このたび広島市原爆死没者慰霊式並びに平和祈念式典に参加させて頂き、兵庫県遺族代表とし献花の大役もさせて頂けたこと、大変感謝しております。ありがとうございました。

原爆体験を語り継ぐ

中村 典子（なかむら みちこ）

8 月 25 日、リモートでの神戸協同病院平和学習会で、『ふるいしさんののはなし』実演と二世としてのお話をさせていただきました。以下はその抜粋です。

私は、1948 年広島で生まれ、戦後の広島の復興を見ながら成長しました。25 年間広島に在住しました。広島では被爆者やその子どもが、近所にも親戚にも沢山いました。被爆は特別のことではなく、差別されることもありませんでした。ケロイドのある人もよく見かけました。小学校 5 年生の頃、学校から ABCC の健康診断にいきました。同じクラスから 5 人位が一緒にいき、「あの子も被爆者の子どもなんだ」と思いました。60 歳まではとても元気で、4 人の子どもを育て、会社にも勤めました。2009 年 5 月、人間ドックで慢性骨髄性白血病が分かりました。すぐに、「これは、原爆のせいだ」と思いました。その頃、兵庫県に二世の会はありませんでした。二世同士で自分の健康不安や原爆のことを話合う場がありませんでした。その時感じたなんともいえない閉塞感が、私の原点です。2012 年、兵庫県にも二世の会が出来ると知り、すぐ入会しました。2014 年、初めて受けた二世健診で甲状腺ガンと診断され、左半分を切除しました。放射線の影響を受けやすい、この 2 つの病気になったことで、いよいよ二世であるとの自覚を持ちました。2016 年から兵庫二世の会の会長をしています。

爆心地から 870m 林重男撮影 中国新聞新館屋上から東北東広島鉄道病院ボイラー棟爆心地に向かって広島駅、広島鉄道病院、京橋棟
爆心地から 1730m

（広島平和記念資料館提供）

米国戦略爆撃調査

（広島平和記念資料館提供）

父、松崎亨は腎臓が悪く、徴兵検査に合格しませんでした。被爆当時 26 歳で、爆心地から 1.7 キロ、大須賀町にある広島鉄道病院でレントゲン技師として働いていました。原爆により病院は全壊しました。1 年前に竣工したばかりの建物でした。父は原爆のことは、あまり話しませんでした。「広島鉄道病院で被爆し、矢賀駅まで避難した」としか言いませんでした。矢賀駅は、広島駅の隣の駅で爆心地より 4 キロです。矢賀の広島工機部には、「構内の診療所は臨時救護所とし、昼前には広島鉄道病院の医師看護部も治療にあたったが、医療品不足で、応急処置しか出来なかった」という記録があります。妹には、「8 月 6 日の朝、二階にいる人に『おはよう』と挨拶して建物に入ったが、外に出てみると、その人は爆風に飛ばされて下に落ちていた」と言ったそうです。父は被爆後、体調が悪くなり、病院勤務から国鉄の事務職へ仕事を変えています。84 歳の時、胃ガンの手術をしました。2006 年 4 月 12 日、86 歳で亡くなりました。

広島には、当時 35 万人がいたそうです。爆心地から半径 500m 以内にいた人は、爆風と熱線のためほぼ即死。爆心地付近の地面の温度は、3000～4000 度になりました。半径 1.2 キロ以内にいた人も、50%が即死。半径 2 キロ以内の建物は、原爆の強い爆風と熱線による火災で、全壊しました。

爆心地から 1.7 キロだった広島鉄道病院は、ボイラー棟だけが残りました。爆風でこわれ、そのあと、火災がおこりました。二階にいた看護婦さんの「下に降りようとしたら、階段がなかった」という証言が残っています。

（左）広島鉄道病院宿舎
爆心地から 1730m 山本節子作（当時 14 歳）（広島平和記念資料館提供）

「すでに燃え始めた宿舎の端の方へ入り、カーテンにぶらさがりちぎり取って三角巾にでもと抱えて出た。4～5 名の友も同じく救急看護の心がけにて」猿候川には、人も流れています。

私の実家は、爆心地から 3 キロでした。強い閃光があったので、家族で板戸の陰に隠れたそうです。その後爆風でガラスが吹き飛び、祖母は軽いケガをしました。ピカドンです。板戸には、ガラスの刺さった跡が残りました。家は、建て付けは悪くなりましたが、そのまま住み続けています。今も妹夫婦が住んでいます。祖父母は、父が帰ってこないのに、捜しに行きました。

サイダー瓶を一本抱えて、足の踏み場もないほどケガ人が横たわっている中、「ごめんなさい」と言いながら歩いた時が一番つらかったそうです。息子に飲ませたいサイダーを、「水ちょうだい」と訴える人にあげなかったからです。

核兵器禁止条約の交渉会議までに、何回も国際会議が開かれました。国際会議が出した結論は、

1. 核兵器の被害は国境を越えて広がる

放射性物質を大量に含んだ帯状の雲「放射性プルーム」に国境はありません。2011年3月福島原発が爆発し、放射性物質は東京まで流れてきました。東京では、一時「水道の水を飲まないで」といわれました。東京の娘と孫は神戸まで避難してきました。私たちは、核時代に生きています。いつ、何があってもおかしくありません。

2. どの国、国際機関も救援の術がない

広島・長崎では、沢山の方々が救援に市内に入り被爆しました。45万人が被爆したと言われています。今、どこで核兵器が使われても、救援にいきません。

3. 核兵器不使用こそ人類の利益

2020年1月時点で、世界の核兵器は、13,400です。1発で、広島に落とされた原爆の3000倍の威力を持つものもあるそうです。地球の環境は大きく破壊されます。「核戦争に勝者はいません」

4. 核兵器の不使用を保証できるのは廃絶以外にはありえない

「核兵器が間違って発射される可能性がある」（ウィリアム・J・ペリー 元米国国防長官）詳しくは『核のボタン』（朝日新聞出版）

被爆二世は、全国で、30万～50万人いると言われています。日本原水爆被害者団体協議会（日本被団協）が2016年に行った「被爆二世の実態調査」では、60.3%の人が被爆二世として不安・悩みを感じることがあると答えています。その内78.6%が、自分の健康・放射線の影響に不安をもっていると解答しています。75年たった今も、戦争を知らない被爆二世が、原爆の影響を恐れています。

被爆二世臨床調査は、放射能影響研究所で継続されています。被爆二世健康影響調査科学・倫理合同委員会の勧告「今後、調査対象となる方々の高齢化に伴い、親の放射線被ばくによるこどもの健康影響が見られる可能性は否定できない」によるものです。二世の不安は、医学で否定できないのです。

核兵器は、悪魔の兵器です。一日も早く廃絶されることを望みます。

私の中のヒロシマ・ナガサキ⑱

父の記録

瀬戸口 美和子（せとぐち みわこ）

撮影場所：長崎平和公園

撮影日時：2017 年 8 月 9 日

撮影時年齢：64 歳

被爆者：父親(当時 21 歳)

被爆地：長崎、9 日夕方諫早より徒歩で浦上へ入市

1944 年 11 月、九州帝国大学工学部造船学科 2 年だった父は、学徒動員で三菱重工長崎造船所へ派遣されました。45 年 6 月頃からは、特攻機(橘花)製作に関わり多忙の毎日でした。度重なる空襲で、父たちは事務所の移転を余儀なくされ、爆心地からほど近い城山町に移ったのは、原爆投下当日でした。なぜ、父は直接被爆者にならなかったか？それは、父がたまたま前日 8 日朝から、佐世保へ出張していたためでした。9 日早朝佐世保を発ち昼過ぎ長崎着予定の汽車は、11 時頃諫早で止まったまま動かず、これ以上は行けないと乗客は降ろされました。詳しい説明はなかったものの、長崎が大変なことになっていることは直ぐにわかったそうです。父は、他の乗客と共に、線路伝いに徒歩で長崎へ向かいました。途中、長崎方面から続々来てすれ違うトラックや荷車に乗った人々は皆、酷い火傷を負い、そのあまりの惨状に言葉を失ったそうです。

夕方、やっと長崎に入ると、町は前日とは全く別の姿。殆どの家屋が崩壊し、長崎駅もプラットフォームを残すだけに。至る所に死者や重傷者が溢れ、そのままになっていましたが、どうすることもできなかったそうです。父は路面電車の軌道を頼りに歩き山を越え、宿舎である小ヶ倉寮に 7 時頃やっと帰り着きました。しかし寮には、城山町の事務所で被爆したと思われる同僚の学友 2 人は、戻って来ていませんでした。10 日朝、2 人の救助に向かいましたが、事務所は 9 日朝移転したばかりで、父も初めてでしたし、また町の様子も一変していて、場所も特定できず途方に迷っていましたが、何とか 1 人は見つけ出し、担架で寮まで連れ帰ったそうです。記録には、もう一人が

どうなったかは、ありません。見つけられなかったのかもしれませんが。11 日朝からは、職場で 3 人 1 組の救助隊を編成し、父も同僚と共に爆心地で多くの負傷者の救助にあたりました。この世とも思えぬ惨状だったそうです。救助隊とはいうものの、死体処理も多かったそうです。朝から晩まで救助にあたり、寮には帰らず会社で寝泊まりしていましたが、救助 4 日目の 14 日、父は高熱を発し、体もだるく思うように動かず、仕方なく帰寮し、近くの防空壕で寝ていました。その後も熱は下がらず、15 日終戦になった後も防空壕で寝ていたそうです。体調が優れないまま何とか起きて、22 日頃やっと思いで郷里の高知に戻りました。その後も、体調は優れず寝たり起きたりの生活が続きましたが、母親の看護もあって翌年 2 月には何とか大学に復学できたそうです。この父の被爆の状況は残してあった記録を基にしたものです。

父は、出張に行っていなければ、城山町で被爆したでしょうし、原爆投下が 1 時間遅ければ、汽車は長崎に着き被爆していたかもしれません。生きていたかどうか分かりません。生と死は、まさに紙一重です。

父は、生前こんな話も。長崎造船所には、多くの朝鮮半島出身の人も働いていた、と。被爆した彼らのその後を、気にかけていました。父は、被爆体験を大勢の前で話すことはありませんでしたが、毎年夏に地元中学校生徒会の子供達と交流を持ち、自分の体験を通して、平和がどれほど大切であるか、戦争がいかに愚かなことで、戦争では何も解決しないと、彼らに話してきました。父は 2014 年 11 月に亡くなりました。その年の 7 月、朝日新聞の被爆者特集記事の取材を受けました。91 歳目前の父の話を、記者の方は熱心に聞き、父が話した「原爆も原発も人間を苦しめるものはいらない。」が、記事になりました。それは、私へのメッセージでもあります。

今年 1 月、被爆者の悲願であった核兵器禁止条約が発効しました。核兵器廃絶への大きな一歩です。被爆二世として、被爆の実相を風化させぬよう多くの人に伝え、核廃絶めざし活動していきたいと思います。

兵庫県遺族代表として長崎平和祈念式展へ参列

高 奈生美（こう なおみ）さん

8月9日の長崎平和祈念式典に、娘（小6）と参列しました。前日は台風の影響で、博多から乗るはずの特急電車が運行取り止め…人生初の「駅構内野宿」を覚悟しましたが、夜行バスが取れたので2時間遅れでチェックインできました。晩ご飯抜きでした…式典参加後の感想は、記事の通りですが…

娘と楽しみにしていた“資料館見学”が、コロナのせいで休館…とても残念でした！でも夏休みの自由研究は、娘と完成させる予定です！

高奈生美さんと吉田幸一さん（写真と下記の記事は2021. 8. 9 神戸新聞 NEXT からです）
「人間と原爆」写真展会場で

「被爆二世」がつなぐ平和神戸の女性、 長崎で父親の思い誓い新た

長崎市で9日に営まれた平和祈念式典には、3歳で被爆した父親を持つ神戸市中央区の高奈生美さん（54）が参列した。高齢化で年々参列が難しくなっている被爆者たちに代わり、被爆二世として兵庫県の遺族代表を託された高さん。「平和の尊さを若い世代に伝えていく責任を感じた」と決意を新たにした。

高さんの父、吉田幸一さん（79）＝神戸市西区＝は当時、爆心地から4、5キロ離れた造船所の社宅に住んでいた。母親におんぶされ、近くの雑木林で見上げた空が蛍光灯のような真っ白な光に包まれたことをはっきりと覚えている。

後に無事が判明した姉を、爆心地で両親と一緒に捜し回った。路面電車の中で乗客がつり革を握って立ったまま亡くなり、川は死体だらけだった。幼き日の記憶は断片的だが、「同じ風景の夢を50～60代までなんべんも繰り返し見た」という。高校卒業後、一家は神戸へ移り住んだ。高さんら3人の子や孫たちに囲まれ、「幸せだと感じる半面、生き残ったことに後ろめたさも

あった」と明かす。「子や孫の体調に何かあったら自分のせいだ」常に放射線の影響に不安もあった。高さんら子どもたちとは、夏に戦争関連の催しに足を運び、長崎へ行けば原爆資料館を訪れた。「子どもたちにはできるだけ記憶にとどめてほしい。二度とこんなことを起こさず、平和であってほしい」と願う。自らも3人の子どもの育てる高さん。「母親になる前は亡くなった人々の無念さばかり考えてきたが、幼い子を抱えて生き残った人がどれほどの苦労をしたらろう」と亡き祖父母らに思いを募らせる。子育てが一段落したこともあり、昨年、たまたまチラシを見て知った「兵庫県被爆二世の会」の活動に加わった。

平和祈念式典に参加し、「長崎市長や遺族代表と政府や国連側のスピーチには温度差があり、被爆地の思いを国や世代を超えて伝えていく必要性を感じた。私自身も、もっと知らなければいけないことがある」と高さん。同席した小学6年の次女（11）と原爆資料館を訪れ、親子で話し合うことから始めるつもりだ。

世の会だより No24（2021.9.9 発行）から

私のなかのヒロシマ・ナガサキ⑬

濱口 幸子(はまぐち さちこ)さん

神戸市在住

撮影場所：神戸市垂水区

撮影日時：2020年2月14日

撮影時年齢：72歳

被爆者：父（当時28歳）享年60

母（当時23歳）享年90

被爆地：広島市向洋 入市被爆

古石忠臣さん訪問時撮影。（右）古石さん

両親は、1945年8月6日、爆心地から約5キロの向洋（むかいなだ）にいました。広島県三原市糸崎の母の実家から、遊びに来ていた妹二人も一緒に被爆しました。叔母の峰子（当時12歳）は、室内にいたのに爆風で飛ばされ、ガラスでケガをして、耳の上に切り傷が残りました。瓦や灰が降り注ぎ、すぐ近くに爆弾が落ちたような状態でした。父は、東洋工業から建物疎開へ動員されていた従業員の安否を確認するため、爆心地近くへ入っていき

ました。9 日、母も父と一緒に入り、残留放射線による入市被爆となりました。母は被爆当時、私の兄を妊娠しており、四ヶ月の身重でした。兄は、1946 年（昭和 21 年）1 月に生まれ、生後 14 日目に亡くなりました。兄の死を、母は生涯悲しんでいました。原爆の後障害から母は体調が悪く、病弱でよく寝ていました。糸崎の母の実家で過ごすことが、多くなりました。母は、入退院を繰り返していました。

1955 年（昭和 30 年）私が小学校一年生の時、父の仕事のため、山口県波野に転居しました。母は、体調の良い日は近所のお姉さんに編み物を教えていましたが、ほとんど寝ていました。

食事は、私にはかまどが大きすぎたので、庭で七輪に火をおこして煮炊きをするのを、母が縁側から手助けしていました。小学校三年生まで、どの家のお母さんも母のように寝ているのだと、思っていました。母が入院した時は、糸崎の祖父母の家に預けられ、糸崎の小学校に転入した事もありました。1958 年（昭和 33 年）小学校四年生の時、神戸に来ました。神戸でも母の体調が悪く、食事の用意は私がしていました。

父は病気になることもなく、健康で過ごしていました。しかし、1965 年（昭和 40 年）胃がん、1970 年（昭和 45 年）肺がんになり、1977 年（昭和 52 年）12 月に 60 歳で亡くなりました。

母は、1995 年（平成 7 年）阪神淡路大震災の時も、入院していました。1998 年（平成 10 年）アルツハイマーと診断され、家に一人では置いておけないとの病院の判断で、老健（介護老人保健施設）に入所しました。老健で 6 年、その後特別老人ホームに 8 年入所しました。入所の間、私は日仕事帰りに、夕食を食べさせるために通いました。2012 年（平 24 年）9 月、90 歳で亡くなりました。私の二歳違いの弟は、60 歳まで健康でしたが、2010 年（平成 22 年）6 月に末期の多重癌と分かり、わずか三ヶ月後 9 月に 60 歳で亡くなりました。母より二年も早く亡くなりました。一緒に被爆した叔母の幾枝（当時 18 歳）も、病弱で入退院を繰り返し、2010 年 10 月 83 歳で亡くなりました。2010 年 9 月に弟、10 月に叔母を亡くしましたが、母はそのことを知りませんでした。叔母の峰子は、元気で暮らしていましたが、現在 88 歳で、アルツハイマーのため施設で過ごしています。

母が亡くなって、10 年になろうとしています。母、梶原都子の記録を冊子『こんな話がわかりますか』にして、兵庫二世の会から発行していただき、感謝しております。ありがとうございました。

私のなかのヒロシマ・ナガサキ②⑩

原爆を風化させない環境作り

柴橋 功（しばはし いさお）

撮影場所：東京都文京区
撮影日時：2020 年 12 月 17 日
撮影時年齢：53 歳
被爆者：父親（当時 11 歳）
被爆地：長崎入市被爆

昭和 20 年 8 月 9 日午前 11 時 2 分、広島に続いて人類二度目の「原子爆弾」が長崎の松山上空で炸裂しました。街は焼け野原、7 万 4 千人余りの方が亡くなりました。それも一瞬の出来事であり、生存された方は現在でも原爆による後遺症に苦しんで居られます。広島・長崎に投下された「原子爆弾」はこの方々の人生だけではなく、我々子孫の人生・生き方にも大きい影響を与えました。そして、生存し「原爆」の悲惨さを我々に教えて頂いた方々が年々少なくなっているのが現状です。長崎では「山口仙二氏」、広島では今年の 10 月 24 日にお亡くなりになった「坪井直氏」がその象徴的な方々でした。その方々のやってこられたことが無意味なことにならないようにするためには、我々被爆二世が更に後世に伝え続けなければなりません。それが「被爆二世の責任」ではないでしょうか。

私の父は原爆投下の 3 日後、亡き祖母と一緒に長崎に入り被爆しました。その当時のことを幼少の頃から機会あるごとに聞かされてきました。高校も平和公園のすぐそばで、毎日平和記念像前で立ち止まり一礼していたのを思い出します。しかし高校を卒業後、就職で兵庫に出てきてからは毎日の仕事、生活の中で「原爆」に対する意識も薄くなりました。特にこの 20 年程は単身赴任で全国を飛び廻り、仕事一色で「原爆の日」ですら忘れていました。部屋に戻りテレビのニュースで平和式典を観て思い出す迄、私の中では風化していたように思います。人生には転機があります。私にとっての転機は父の闘病介護、娘の就職進路です。父は現在でも病院へ入退院、介護施設への入退所を繰り返す日々を過ごしています。その手続きで「被爆者手帳」を提示する度、自分が被爆二世であることを再認識すると共に、父の介護の

件で県庁の方々にご教示受けながら悪戦苦闘の毎日でした。二つ目は娘が「臨床検査技師」の就職進路を選んだことにあります。

「臨床検査技師」になって何がしたいのかと問い掛けると、「私は血液の仕事がしたい」というのです。私には娘の動機がすぐに理解出来ました。それは、私の父方の祖母、母方の祖父共に被爆者であり、「白血病」で亡くなっているからです。また娘がそう思うようになったのは、父の存在です。娘が2歳半位から私が単身赴任生活で年に何回かしか自宅に戻らない中、おじいちゃん子で育ち「原子爆弾」や「白血病」のことを聞いて育ったからです。

私が思うことは、「人間は取り巻く環境が大切」だということです。「環境」が人間の考え方、生き方を変えるということです。環境が人間を大きく成長させ、退化させます。長崎で生まれ育ち、原爆の悲惨さを教えられ育った私ですら、日々の生活の中で原爆のことを風化させていたのです。私は思います。考えが変われば行動が変わる。行動が変われば結果が変わる。考え方を変える環境作りが大切だと。

今必要なことはまず出来るだけ多くの被爆者の方からの声を聴く、全国に何万と居られる「被爆二世」の方の掘り起こし、参画して頂くことが現状を変えていくことで必要不可欠だと思います。そのためには「被爆者」「被爆二世」「被爆三世」が心ひとつにワンチームになることが必要だと思いませんか。それを具現化したものが、被爆者、被爆二世の交流会です。このままではあと50年もすれば学校の歴史教科書の1ページになってしまうと懸念します。

二世の会だより No27(2022 年 9 月 26 日)から

私のなかのヒロシマ・ナガサキ②①

父から聞いた原爆の話

坂井 秀司(さかい しゅうじ)

写真撮影時年齢：74 歳神戸市在住

被爆者：祖父（当時 73 歳）原爆死（8 月 6 日）

父（当時 37 歳）享年 84 歳 爆心地から 1 km

母（当時 27 歳）享年 95 歳 爆心地から 2.4 km

兄（当時 3 歳）八王子在住 爆心地から 2.4 km

私は 1948 年 4 月 2 日、広島市牛田町の当時両親が住んでいた家で生まれました。私が物心ついた 5 歳の頃、家の中には原爆の爪痕がまだたくさん残っていました。家の西側廊下は爆心地の方を向いており、原爆の爆風で粉々になった窓ガラスの破片があちこちの柱に突き刺さったままになっており、1945 年 9 月に来た台風の雨で壁土にはいく筋もえぐられた跡がありました。大学を出て神戸で就職することになり、以来、神戸市東灘区一須磨区一東灘区を移動しましたが現在は、東灘区岡本に住んでいます。

《父のはなし》

8 月 6 日は朝から暑い日でした。当時勤務していた食料品組合は爆心地から 500m くらい離れた所がありました。月曜日は朝礼のため本部事務所に寄らねばならなかったのですが、それを忘れて、1km くらい離れた所にある一部疎開していた事務所（爆心地から 1km 離れた広瀬北町）に行きました。事務所 2 階の壁に囲まれた隅に座り、今日はみんな来るのが遅いなあと思いつつ時計を見上げたその瞬間、ピカ〜もドカンもわからないまま弾き飛ばされ気を失ってしまいました。何分かたち気が付いてみると建物の下敷になっていました。何が何だか分からないまま、外に出ようと思い、色々探すうち、天井が破れて 30cm 位の穴が開いて空が見えているのに気付きました。無我夢中で屋根の上に出て見ると、どの家も倒れ、道路も無く土埃がもうもうと立っているだけで人影も無く“助けて〜”の声だけがかすかに聞こえてくるだけでした。一人で己斐（西に）向い逃げる途中でも“助けて〜”の声を聞き、どうすることも出来ず、それからは必死に歩いて逃げました。途中で黒い雨が降り出しましたが、運良く傘が落ちており、それをさして己斐の山の中の小屋に入りました。寒さで、貧血を起こしブルブル震え、吐き気が起こって腹の中の物をみんな吐き出してしまいました。その内兵隊さんが逃げてきて焚火をしてくれ、ようよう震えも止まり、貧血も治まったので、頭の怪我の治療の為、宮島へ行く道を、五日市の結核療養所まで歩き、ようやく怪我的手当てをしてもらいました。8 月 6 日の夕方になり友達の家にとどり着くと、会社の同僚が大勢集まっていました。怪我をした人、元気な人も 8 月の末までに多くの方が亡くなりました。8 月 7 日になり、家のことが気にかかり、家の方に向かいました。帰る途中で見た悲惨な光景はまるで地獄でした。川を見ると頭を下にして足だけ上に出して亡くなっている人が数えきれない数でした。水が飲みたくて川の中に入ってそのまま亡くなったのでしょうか。道路には目の玉が飛び出した人、亡くなった人の腸が風船のように膨れ上がっている亡骸、火傷をした人はみんな水、水をください。この光景は見

た人でないと分かりません。牛田の家に帰るため山沿いに歩き、たまたま途中出会った渡し船で三篠町に渡してもらいました。白島を通過して牛田に帰る途中、安否を心配して仕事場まで探しに行こうとしていた、妻と偶然にも饒津（にぎつ）神社のところで再会出来ました。家に帰って見ると、家の中は赤土で埋まっており寝るところもありませんでした。そのうち姉が逃げてきましたが、8月30日に（鉄砲町で被爆）亡くなりました。妹も福屋百貨店で被爆し8月9日に亡くなりました。父は6日、姉（長女）の住んでいた鉄砲町の家を訪れており、家の下敷きになり焼死しました。どんなにか辛かった事かと思うと今も涙が出て来ます。その後7ヶ月くらい病床で過ごし、色々病気をしましたが、健康を取り戻し、数年後に以前の和菓子製造の仕事を始めました。以上が父から聞いた原爆の話です。

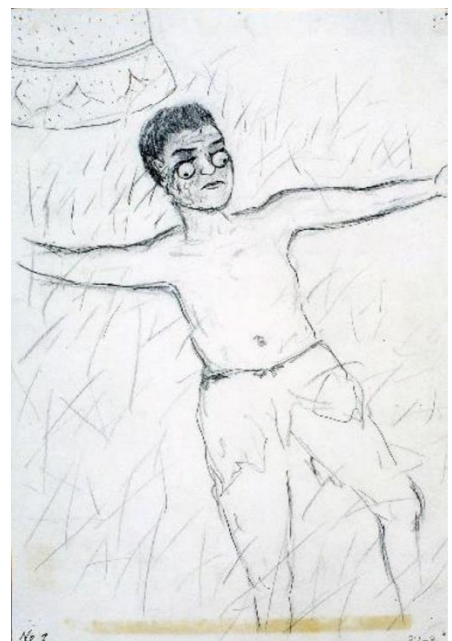
以下の絵は1974年NHK広島放送の呼びかけで、『市民が描いた原爆の絵』に出した父の絵です。文中の腸が風船のようになった亡骸と、目の玉が飛び出した亡骸の絵です。

私の父、坂井 巖（さかいいわお）は1992年（平成4年）5月に84歳で亡くなりました。

坂井巖 作
広島平和記念館所蔵
情景日時 1945.8.7
二葉里 騎兵隊馬場付近
(左絵)

(右絵)
饒津（にぎつ）神社境内

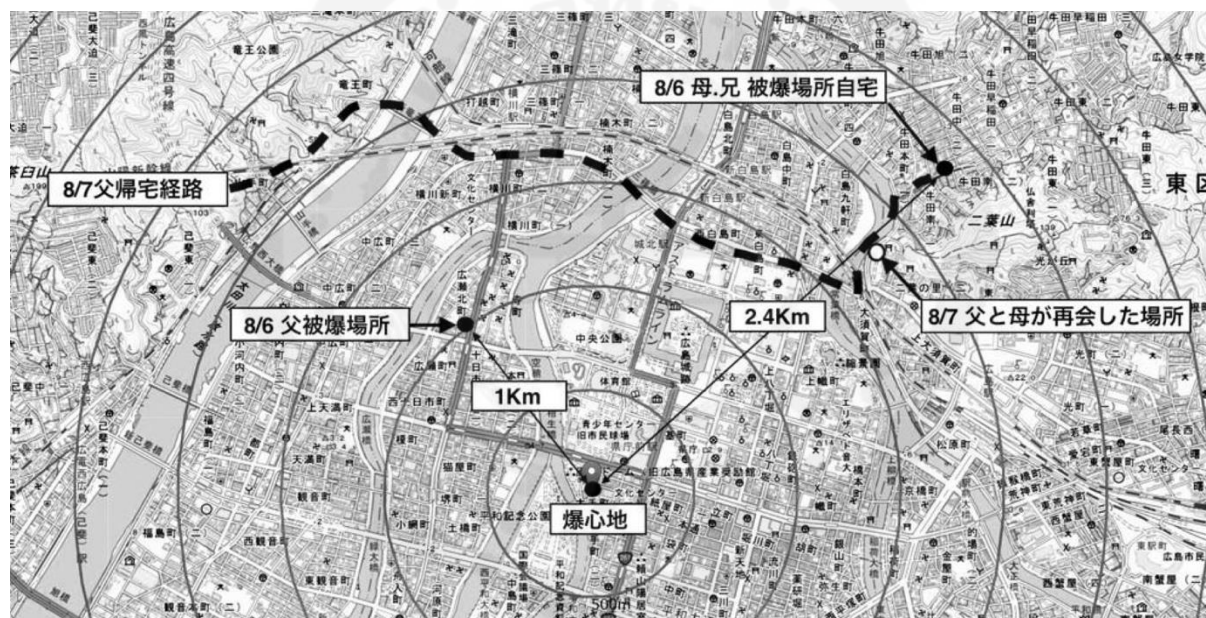

8月7日母は父の安否を心配して牛田から市中の爆心地のそばを通過して、本来父が8月6日に行くべきだった土橋の事務所に行こうと出かけたのですが、牛田から市中に出るには饒津神社経由と神田橋経由の2つの選択肢があります。

ここで母は饒津神社経由を選び、怪我した父も白島の所で神田橋経由ではなく饒津神社経由を選んで神社脇の道で劇的な再会を果たしました。我が家ではこの再会を奇跡と呼んでいます。

もし父が神田橋経由を選んで時間がずれていたら、二人は饒津神社で出会うことなく、父は自宅に帰り、母は放射線被曝など知らないまま市中に入り、父の仕事場まで行き強い放射線の影響を受けて、永遠に会えなかったかもしれません。もちろんその場合、私自身もこの世に存在しないのですが。

家族が被爆した場所 広島市内地図

私のなかのヒロシマ・ナガサキ②

父の取り組みの継承

壺井 宏泰 (つばい ひろやす)

写真撮影時年齢：57 歳 神戸市在住

被爆者：父（当時 17 歳）

父（壺井進）の家は爆心地から 450m の中島町（現在の広島平和公園の一角）にあり、父は学徒動員で爆心地の南東 4.5km の軍需工場で働いていた時に被爆しました。直後に自宅に駆け付けようとしたのですが、火災と煙で近づくことができず翌朝に自宅にたどり着き、奇跡的に焼け残った自宅の基礎石にもたれかかるように亡くなっていた母親を見つけました。父親も爆心地から 3km の職場で被爆し、3 年後に亡くなり、父も発熱を繰り返して体調を崩し、生まれ故郷の小豆島で長期間静養したそうです。

父は、私が高校生の頃に突然被爆体験を語る活動を始めました。それまでは地獄のような悲惨な光景を思い出したくないという気持ちからか家族にも語ることはほとんど無かったのですが、米ソの核戦争の危機が高まったのを機に、広島を原爆を直接経験体験した自分が原爆の悲惨さと非人道性を伝えなければ誰が語るのだという強い使命感を持ったようです。また、NHK の招きで広島を訪問したときに、原爆投下直後に爆心地に入った数少ない生存者の一人だと知って、さらにその気持ちを強めたそうです。

西宮市原爆被害者の会に所属して、鳴尾新川で平和灯ろう流しを毎年実施したり、親子広島バスツアーで被爆体験談を語るという活動をしたりしながら、草の根の国際交流にも取り組みました。ユネスコ憲章前文の「戦争は人の心の中で生まれるものであるから、人の心の中に平和のとりでを築かなければならない。」を実践したのだと思います。相互の風習と生活を知らないことが、人類の歴史を通じて世界の諸人民の間に疑惑と不信を起こした共通の原因であり、この疑惑と不信の為に、しばしば戦争となったので、核戦争を防止するためには草の根の国際交流が大切だと感じていたのでしょう。

灯ろうを交換することによって交流し、世界中の川で灯ろう流しを実施することで平和への願いを共有する活動を続けて、特にロシアとの交流に力を

注いでいました。レニングラードのサマンサ少年少女合唱団との交流やノボシビルスクの少年野球チームとの交流も実施して草の根交流を続けていました。

父が他界してから一年後に突然、外務省から私に連絡があり、今度、ロシアの経済担当大臣が来日するのだけど、その方が少年時代に日本の少年野球チームと交流試合をした時の思い出が強く印象に残っていて、写真等が残っていたら是非見たいと言われているので探してくれないかというものでした。その時に父が力を注いでいた草の根の国際交流が着実に実を結んでいることを実感しました。そして、2度ピースボートで世界一周をしながら世界中で被爆体験を語り、核兵器の廃絶を訴えていました。イタリア訪問中に福島原発事故があり、原爆と原発について多くの質問があったそうです。

そんな父の背中を見て育った私ですが、日常の仕事の忙しさを言い訳にして父が残してくれた原爆に関する貴重な資料も今まで封印していました。勤務校の平和教育の一環として、「原爆の子の像」のモデルとなった佐々木禎子さんの兄である佐々木雅弘氏と甥の裕滋氏に講演してもらったり、核兵器禁止条約がテーマの高校模擬国連に参加したりという活動はしてきたものの、不十分でした。

3年前にアウシュビッツを訪問した際に、唯一の日本人公式ガイドの中谷氏に「アウシュビッツは広島・長崎よりも数年早くに直接経験した人がいなくなる。でも誰かが語り継いでいかないといけないのです」と言われていたことと、私が勤務する舞子高校の卒業生が、阪神淡路大震災を直接経験していないにも関わらず、語り継いでいくことが大切だと感じて NPO 法人を立ち上げて、20代を中心の50名ほどのメンバーで語り部活動をしていることを知り、私も微力ながら、できる範囲内で父の活動を引き継いでいくべきだと感じ、この度二世の会に参加させていただくことになりました。

5年前に ICAN がノーベル平和賞を受賞した際に、父が生きていたらオスロに行っていたらなあと思って私が行ってきました。授賞式が開催されるオスロ市庁舎に入れませんでした。過去のノーベル平和賞の受賞者についての展示があるノーベル平和センターが、パブリックビューイングの会場になっていて、世界中から駆け付けた人々で熱気に溢れていて、彼らと一緒に受賞を喜びました。これだけのパワーがあれば核兵器は廃絶できると確信しました。

最後に、父が被爆体験を語るときに使っていた資料の一部を紹介します。
(絵は父の直筆)

①「母の死」 8月7日午前8時すぎ爆心地から約450m(現在の平和公園内の平和資料館の東南角付近)。私の家の焼けあとは、こわれたかわらやビールびん(ビール問屋をしていた)、かべ土などで、うず高くなっていた。そこにあった基礎石にもたれるようなかっこうで、母が亡くなっていた。背中に大きな傷があったが、しっかりと衣服をまとい、焼けていないのが不思議であった。家の周りは一面の焼け野原で、多くの遺体は黒こげになっていて、識別が困難であった。

②「焼死体」 8月7日午前9時ごろ爆心地付近のもとやす橋を東へわたって、川ぞいを北へ歩いていた時(平和ドームの南約50m)、道路上に何人かの遺体があった。一人の婦人が空を向いてたおれ、そのそばに子どもが二人、亡くなっていた。爆心地直下の痛ましい光景でした。

③「アメリカ兵」 8月7日午前9時ごろ爆心地付近のあいおい橋の東詰め(原爆ドームのすぐ北側)で一人のアメリカ兵が、原爆の怒り、恨みを一身に受けてロープで柱にくくりつけられていた。いい体格をした色の白い、はだかの若いアメリカ兵は無傷のように見えたが弱っていた。おそらく多くの被爆者と同じように、短い生涯を閉じたものと思われる。数日前、広島上空でB24一機が、白煙を引いて北の方へ落ちていった。その搭乗員が捕らえられ、第五師団司令部のあった広島城付近で被爆したのかも知れない。

これからは時間を見つけて父の遺品を整理していこうと考えています。原爆に関する貴重な資料がたくさん残っていると思うので、その資料をどのように活用していくべきかについて、しっかり検討する必要があります。

二世の会の皆様にご指導いただいて、核兵器を廃絶するために少しでも貢献できたらと考えていますので、よろしくお願いいたします。

私のなかのヒロシマ・ナガサキ②③

庄田 政江（しょうだ まさえ）

大阪市在住

撮影場所：神戸市立東灘区文化センター

日時：2023. 5. 27 「ピアノと声で伝える原爆」 出演中

被爆者：父（当時 20 歳）広島で入市被爆

私の父、塩井 一雄（しおい かずお）は 1945 年 20 歳の時、大阪から広島に行き、陸軍の暁（あかつき）部隊に入りました。陸軍の中でも、特に船による輸送など海に関連した仕事をする部隊を、暁部隊と呼んでいました。父はすぐに南にある金輪島（かなわじま）に行き船の整備をする仕事に就きました。

父の手記から

8 月 6 日、広島市に原子爆弾が落とされた。その瞬間、ピカッと光り、ドカンと大きい音と共に強い爆風で吹き飛ばされ、何が何だか解らず下向きに伏せていました。ふと空を見上げると、黒い煙がもくもくと吹き上がり燃えていました。

部隊長の命令で市内の西、己斐（こい）へ救護に向かい、テントを張って野宿することになりました。家や建物が燃える中、生きている人を炎の中から助け出しました。そして、顔や手足のない人や男女の区別もつかないほど焼け焦げた遺体を見て、余りの無残さに呆然としました。家族の名前を呼びながら探し求める親子の悲しい姿が、未だに目に浮かびます。数人の兵隊と川に入り、土手に遺体を並べる日が 10 日余り続きました。熱さと炎から逃げるため川に飛び込んだ人達、その遺体が水面に浮かぶ無残な光景を見ながら、帰路につく毎日でした。

また、引取り手のない遺体を一定の場所に集め、火葬する日々が続き、その数 500 人余りだったと記憶しています。終戦で部隊は解散し、ようやく故郷に帰れました。（以上抜粋）

父は大阪に帰り母と結婚し、私と妹と弟が生まれました。晩年、胃がん、胆嚢がん、肺がんを患い、86歳で家族に囲まれ息を引き取りました。そして、娘の私は、英語の通訳案内士となり、広島や長崎では、父の写真を見せながら原爆のことを伝えました。父の思いを伝えて、私が声を詰まらせると、慰めてくれたイスラエル人。また、「そっちが先に攻撃したのでしょ。」と言ってきたアメリカ人女性もいました。

でも、資料館から出て来たら「ごめんなさい、私が間違っていた」と、にこりともせずですが、言ってくれました。被爆者の遺品が真実を語ってくれたのでしょう。

でも、まだまだ世界はきのご雲の下の恐怖や悲惨さを知りません。

この春ようやく、私は広島平和記念資料館の伝承者に、認定されました。私が伝承する河野 キヨ美（こうの きよみ）さんは、姉を探しに、お母さんと広島の焼け跡を歩いた日の証言をされている方です。先日の G7 サミット前には、海外の報道人の取材を受けておられました。この 8 月の広島市平和記念式典の平和宣言の文章作成会議にも、初参加されています。私は今後、93 歳の河野さんや亡き父の体験を、英語でも伝えて行きたいと考えています。

この度は、人生で初めての詩の朗読、そしてまた広島での父の体験を話す機会をいただき、貴重な経験になりました。ピアノ演奏で盛り上げていただき感謝！家に帰って父の写真に報告しました。

「令和 5 年広島市原爆死没者慰霊式並びに 平和祈念式」に参列して

壺井 宏泰（つばい ひろやす）

この度は、兵庫県遺族代表として平和祈念式に参加する機会を与えていただきありがとうございました。とても貴重な体験ができました。

8 月 4 日に広島に入り、まずは、父が昭和 20 年 8 月 6 日に原爆が投下された時に学徒動員で働いていた宇品の軍事工場跡に行きました。そこから、御幸橋、鷹野橋を経て現在の広島平和記念資料館付近にあった自宅に戻る

ために父が辿った道を歩いてみました。8月5日は全国から参加された各都道府県遺族代表の方々と交流する機会があり、情報交換して横の繋がりを広げることができました。

(父・壺井進さんの遺影と共に)

そして8月6日は平和記念公園に設置された遺族席の最前列で平和祈念式に参加しました。参列するのは小学生の時以来約50年ぶりで、その時は暑かった記憶しかありません。今回も暑い日でしたが、暑さをあまり意識することなくスピーチに聞き入り、献花や歌等の全てのプログラムに集中できました。やはりテレビで見るのとは全く違うなと感じました。式に参列された方々全員が78年前の原爆投下の惨状をイメージして、亡くなった方々の無念さと心身に大きな傷を受けた方々を想い、改めて核兵器の非人道性に怒りを覚え、核兵器廃絶に向けて取り組んでいかなければならないという強い気持ちを持ったと思います。私は強くそう感じました。

資料館の入館を待つ長蛇の列の2割ぐらいは外国人だったと思います。資料館の展示を熱心に見て涙ぐんでいる方もおられました。多くの外国人の方々に原爆の実相を知ってもらえることはとても素晴らしいことだと思います。そして、被爆者の方々の高齢化を肌で感じたとともに、被爆者の方々の気持ちを次の世代が着実に引き継いでいる場面をたくさん見た事。広島国際会議場では広島市立基町高校の創造表現コースの生徒たちが、被爆者の話を聞き、何回も修正しながら一年近くかけて一つの絵を描いていく様子を高校生、被爆者の両者から聞くことができました。そして、被爆二世や被爆体験伝承者等ともたくさん交流することができました。その方々が、直接原爆を体験していないにも関わらず、原爆の実相を伝承しようという強い気持ちを感じることができて、私もその気持ちを強く持ちました。

10月に、加古川の中学校で父が残した資料を使って被爆体験を語ることになりました。広島修学旅行の事前学習としての講演会です。今後も依頼があれば伝承活動が続けていきたいと考えています。また、ユネスコ憲章前文の「戦争は人の心の中で生まれるものであるから、人の心の中に平和のとりでを築かなければならない」を実現するためには国際交流を活発にして相互の風習と生活を知ることが重要であるので、ユネスコスクールネットワークを通じて世界中の若者同士が交流できるようにしていきたいと考えています。

“นกกระเรียนที่ไม่หวนคืน”

เขียนโดย เซโตะ นานาโกะ

คิมุระ มามิ

ฉันชื่อคิมุระ มามิ อาศัยอยู่ในจังหวัดฟูกูโอกะ ส่วนแม่ ยายและน้าชายของฉันได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ที่จังหวัดฮิโรชิมา ตอนที่ฉันอายุ 18 ปี ฉันย้ายออกจากฮิโรชิมา ไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย เนื่องจากหน้าที่การงานและการแต่งงานทำให้ฉันต้องย้ายไปอาศัยอยู่ที่จังหวัดฟูกูโอกะ สมัยที่ฉันอาศัยอยู่ฮิโรชิมา ฉันได้เข้าร่วมกิจกรรมการกุศลมากมาย ได้แก่ การระดมทุนเพื่ออนุรักษ์อนุสรณ์สันติภาพฮิโรชิมา การเข้าเยี่ยมโรงพยาบาลผู้ป่วยจากระเบิดปรมาณู และในวันที่ 6 สิงหาคม ฉันได้เข้าร่วมงานรำลึกถึงผู้พลีชีพ ณ หน้าอนุสาวรีย์สันติภาพเด็กที่ตั้งอยู่ในสวนสันติภาพฮิโรชิมา

ตั้งแต่ย้ายออกจากฮิโรชิมา ฉันได้ละทิ้งกิจกรรมและความรู้สึกของการเป็นทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู แต่เมื่อไม่กี่ปีก่อนบังเอิญมีคนจากสมาคมสันติภาพได้แนะนำ “สมาคมนิเชอิจังหวัดฟูกูโอกะ” ให้แก่ฉัน และฉันก็ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคม

ฉันได้ยินมาว่าบริเวณที่แม่ ยาย และน้าชายของฉันได้รับผลกระทบจากระเบิดคือบริเวณโรงเรียนประถมเท็นมะที่อยู่ใกล้กับย่านฟูกุชิมะ ประมาณ 10 ปีต่อมา แม่ของฉันได้ป่วยเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวเฉียบพลันชนิดมัยอีลอยด์และเสียชีวิตไปตอนฉันอายุ 3 ขวบ น้าชายของฉันเป็นแผลไหม้ที่ครึ่งซีกของศีรษะ หูหนึ่งข้าง และมีอาการรังสีความร้อนของระเบิดปรมาณู เขาใช้ชีวิตด้วยการปกปิดมันด้วยผ้าพันแผลและหมวกมาตลอด 40 กว่าปีจนเสียชีวิต ส่วนยายไม่ได้มีบาดแผลรุนแรงที่เห็นได้ชัดแต่ก็มีแผลฉีกขาดบริเวณแขน ยายไม่ได้เล่าถึงเหตุการณ์อันน่าเศร้าในวันนั้นอย่างละเอียด แต่ฉันคิดว่าตอนนั้นหัวใจของยายคงเต็มไปด้วยความโศกเศร้าจากการสูญเสียแม่ไปโดยโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว และการเฝ้ามองน้าชายที่มีชีวิตอยู่อย่างทรมานเนื่องจากแผลไฟไหม้ที่มีอยู่เต็มเนื้อเต็มตัว

ความเศร้า ความทรมาน และความโกรธที่ยายมีต่อระเบิดปรมาณูคงจะกลายเป็นแรงผลักดันให้ท่านต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์ แต่ในทางกลับกันน้าชายของฉันซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูกลับไม่เอ่ยปากพูดและไม่มีบทบาทอะไรเลย

ตอนนี้พอฉันโตเป็นผู้ใหญ่และมีลูกก็เริ่มเข้าใจความรู้สึกของน้าชายขึ้นมา น้าชายเองก็ได้เข้าร่วมการเดินขบวนเพื่อสันติภาพ เขาใช้พู่กันเขียนด้วยมือของเขาเองลงบนสายสะพายของฉันและยายว่า “คัดค้านอาวุธปรมาณู” นี่คงเป็นการต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์อย่างสุดกำลัง

ปี 1960 มีคนรู้จักได้อ่านไดอารี่ของแม่ที่เขียนไว้ตอนนอนอยู่โรงพยาบาล จึงมีโอกาสดิพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ “นกกระเรียนที่ไม่หวนคืน” แต่เมื่อรู้ตัวอีกทีฉันกลับทำมันหาย ถึงจะถามญาติเกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้แต่พวกเขาก็ไม่มีเหมือนกัน

จนกระทั่งปีที่แล้วฉันได้พบกับคุณนาคามุระ มิจิโกะที่สมาคมนิเซอิจังหวัดฟูกูโอกะ เนื่องจากเธอเป็นรุ่นพี่ในสมาคมพันนกระเรียนของเหล่าหนุ่มสาวในโครงการอาสาสมัครเพื่อสันติภาพที่ฉันเคยเข้าร่วมเมื่อตอนยังเป็นเด็ก จึงทำให้ฉันคิดถึงสมัยนั้นขึ้นมา คุณนาคามุระได้เจอหนังสือ “นกกระเรียนที่ไม่หวนคืน” ที่หอสมุดจังหวัดอิโรชิมะ

ฉันคิดว่าหนังสือเรื่อง “นกกระเรียนที่ไม่หวนคืน” จะทำให้คุณนาคามุระเข้าใจถึงหายนะของอาวุธนิวเคลียร์และสงครามที่ทำให้ลายความสุขเล็ก ๆ ของครอบครัวไม่มากนักน้อย

วันเวลาผ่านไป 71 ปีหลังจากเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู พวกเราทายาทรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 มีหน้าที่กำจัดอาวุธนิวเคลียร์ให้สิ้นซาก ฉันตัดสินใจแล้วว่า จะลองผิทดลองถูกไปเรื่อย ๆ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การเป็นเหยื่อของระเบิดปรมาณู ต่อจากนี้ก็จะขอฝากเนื้อฝากตัวด้วยค่ะ

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 21 เผยแพร่เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม ปี 2020

รายงานการเข้าร่วมและวางดอกไม้ไว้อาลัย

ในพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิตจากระเบิดปรมาณูเมืองอิโรชิมะและพิธีรำลึกสันติภาพ

ยามาโมโตะ ยูจิ

เป็นเวลา 75 ปีนับตั้งแต่มีการทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองอิโรชิมะ แม่ของผมนั้นเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเสียชีวิตลงในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ชื่อของแม่ได้รับการเพิ่มลงในรายชื่อผู้เสียชีวิตจากระเบิดปรมาณูและมีการจัดเก็บไว้ในสุสานหินใต้อนุสรณ์สถานระเบิดปรมาณู ผมในฐานะตัวแทนครอบครัวผู้เสียชีวิตของจังหวัดเฮียวโกะได้เข้าร่วมงานพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิตจากระเบิดปรมาณูเมืองอิโรชิมะและพิธีรำลึกสันติภาพ และได้รับหน้าที่สำคัญในการวางดอกไม้ไว้อาลัย

เนื่องจากการระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ส่งผลให้เกิดความกังวลในการจัดงานขึ้น จึงมีการบังคับให้ลดขนาดของงานลง โดยในปีนี้มีผู้เข้าร่วมเพียง 1 ใน 10 คนเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ๆ มา ทำให้กลายเป็นงานที่เงียบเหงามากทีเดียว

ในช่วงเช้าของวันที่ 5 สิงหาคม ผมได้เข้าพักที่หอ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเมืองฮิโรชิมะ ซึ่งเป็นโรงแรมของ จังหวัดฮิโรชิมะ จากนั้นช่วงบ่ายผมได้เดินทางพร้อมกับคุณ คาคุตะ คิมิเอะ ตัวแทนครอบครัวผู้สูญเสียของจังหวัดอิชิกา วะ เพื่อซ่อมวางดอกไม้ไว้อาลัยที่สวนอนุสรณ์สันติภาพ การ ซ่อมจัดขึ้นทั้งหมด 3 ครั้ง โดยมีการบันทึกเวลาที่ใช้ในการ วางดอกไม้และให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในพิธี

ช่วงหัวค่ำ เจ้าภาพเมืองฮิโรชิมะได้มีการจัดงานเลี้ยงต้อนรับและร่วมรับประทานอาหาร คำที่หอแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งเป็นที่พัก รวมถึงได้ร่วมพบปะกับตัวแทนครอบครัวผู้สูญเสีย ของแต่ละจังหวัด

วันที่ 6 สิงหาคม เวลา 7 โมงกว่าของวันงาน ผมเข้าไปนั่งในโรงพิธีเพื่อต้อนรับนายกฯ อาเบะที่เดินทางมาเข้าร่วมพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิตและพิธีรำลึกสันติภาพได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการ ในวันนั้นงานพิธีสิ้นสุดลงด้วยดีและราบรื่นตามกำหนดการ

หลังพิธีสิ้นสุดลงผมก็ไปเมืองฟุนาอิริซึ่งเป็นที่ที่ แม่เคยโดนระเบิดเป็นครั้งแรก แม่บอกว่าเธอจำไม่ได้ ด้วยซ้ำว่าหนีออกมาได้อย่างไรและหนีไปที่ไหน ผมจึง ตัดสินใจเดินไปยังบริเวณที่ระเบิดถูกทิ้งของเมืองฟุนิอิ ริง หลังจากเดินแถวนี้ได้สักพักก็เกิดสงสัยว่าแม่อพยพ หนีจากการระเบิดได้อย่างไร

จากคำบอกเล่าของแม่ตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ แม่เล่าอยู่หลายครั้งว่า ถึงแม้คนที่โดนระเบิด เหมือนกันจะพูดกับแม่ว่า “ช่วยด้วย ช่วยด้วย” แต่ตัวแม่เองก็ทำได้แค่หนีออกมา การที่ได้ฟัง ประสบการณ์การโดนระเบิดจากแม่ก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ไม่ปะติดปะต่อกัน และผมเองก็ไม่เคย ถามรายละเอียดเลยว่าหลังจากแม่โดนระเบิดขณะทำงานเป็นคนขับรถประจำทางในจังหวัดฮิ โรชิมะแล้ว เธอเดินทางกลับไปบ้านเกิดที่เกาะโอกุจิได้อย่างไร

ดูเหมือนยายจะคิดเหมือนกันว่า “แม่คงตายไปแล้ว” และหลังจากกลับไปยังเกาะโอกุจิ ผมของแม่ก็หลุดร่วงจนหมด มันดูเป็นเรื่องที่ลำบากสำหรับเธอเป็นอย่างมากแต่เธอก็ไม่เคยพูด ถึงเรื่องนั้นเลย แม่แทบไม่ค่อยเล่าเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูเท่าไร ผมคิดว่าถ้าได้ฟังเรื่องราว เกี่ยวกับระเบิดปรมาณูจากแม่อีกหน่อยก็คงจะดี แต่บางทีแม่ก็อาจจะพยายามลืมเรื่องเหล่านั้น อยู่เหมือนกัน

ความจริงแล้วผมได้รู้เกี่ยวกับเรื่องระเบิดปรมาณูจากการเข้ารับการตรวจสุขภาพสำหรับ ทายาทผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีและเข้าร่วมฟังการบรรยายเรื่องระเบิดปรมาณูโดย ดร.โกจิ จาก สมาคมนิเซอิ

ผมได้ตอบรับคำเชิญการให้สัมภาษณ์ลงหนังสือพิมพ์ล่วงหน้าจากบริษัทหนังสือพิมพ์ 4 แห่ง ได้แก่ หนังสือพิมพ์โกเบ, หนังสือพิมพ์อาซาฮี, หนังสือพิมพ์จูโกกุ และหนังสือพิมพ์ซังเค ในการสัมภาษณ์ทุกครั้งผมจะเล่าเรื่องที่แม่มีหนังสือการ์ตูนเรื่อง “เกิน เจ้าหนูสู้ชีวิต” ครบทุกเล่มและพูดว่า “ความน่ากลัวของระเบิดมันเหมือนกับเรื่อง ‘เกิน เจ้าหนูสู้ชีวิต’ เลย”

เพื่อไม่ให้เหตุการณ์ความน่ากลัวของระเบิดปรมาณูแบบที่แม่เคยประสบพบเจอเกิดขึ้นอีก ด้วยกำลังใจน้อยนิดที่มีนี้ผมอยากจะถ่ายทอดความน่ากลัวของระเบิดปรมาณูให้คนรุ่นหลังได้รับรู้

สุดท้ายนี้ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้เข้าร่วมงานพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิตจากระเบิดปรมาณูและพิธีรำลึกสันติภาพเมืองฮิโรชิมา และได้รับหน้าที่สำคัญในการวางดอกไม้ไว้อาลัยในฐานะตัวแทนครอบครัวผู้เสียชีวิตของจังหวัดเฮียวโกะ ขอขอบคุณมากครับ

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 21 เผยแพร่เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม ปี 2020

ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านประสบการณ์จากระเบิดปรมาณู

นาคามุระ มิจิโกะ

วันที่ 25 สิงหาคม ฉันได้มีโอกาสบรรยายทางไกล ณ สมาคมเพื่อสันติภาพโรงพยาบาลโกเบเคียวโดในหัวข้อ “เรื่องเล่าคุณฟุรุชิ” และใจความสำคัญมีดังนี้

ฉันเกิดที่ฮิโรชิมาในปี 1948 และอาศัยอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 25 ปี ฉันเติบโตมากับเผ่ามองดูการฟื้นฟูหลังสงครามของฮิโรชิมา ที่ฮิโรชิมามีผู้สัมผัสสารกัมมันตรังสีและลูก ๆ ของพวกเขามากมาย ไม่ว่าจะเป็นญาติของฉันหรือบรรดาคนคนที่อาศัยอยู่ละแวกใกล้เคียง ระเบิดปรมาณูจึงไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่สำหรับฉันและไม่ใช่เรื่องที่ฉันต้องถูกเลือกปฏิบัติด้วย ฉันได้เห็นคนที่ เป็นศิลปิน (แปลเป็นนูน) อยู่บ่อย ๆ สมัยฉันอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันได้ไปตรวจสุขภาพของ ABCC (The Atomic Bomb Casualty Commission) ที่โรงเรียน และมีเพื่อนร่วมชั้นอีก 5 คนไปด้วย ตอนนั้นฉันคิดว่า “คนพวกนั้นคงเป็นลูกของผู้ที่สัมผัสสารกัมมันตรังสีเหมือนกัน” ร่างกายของฉันแข็งแรงจนถึงอายุ 60 ปี ฉันทั้งเลี้ยงลูกมา 4 คนพร้อมทั้งทำงานบริษัทไปด้วย แต่เมื่อเดือนพฤษภาคม ปี 2009 ฉันได้ไปตรวจสุขภาพและได้รู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวชนิดเรื้อรัง ฉันคิดทันทีเลยว่า “นี่เป็นเพราะระเบิดปรมาณู” ช่วงนั้นที่จังหวัดเฮียวโกะยังไม่มีสมาคมนิเซอิเพราะยังไม่มีที่ที่เหล่าทายาทรุ่นที่ 2 จะมานั่งคุยกันเกี่ยวกับความกังวลด้านสุขภาพของแต่ละคนหรือเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ระเบิดได้ นั่นจึงเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้สึกสิ้นหวังที่ฉันเก็บไว้ในใจมาตลอด จนกระทั่งปี 2012 ทันทิที่ได้ทราบว่าที่จังหวัดเฮียวโกะมีการรวมตัวกันของทายาทรุ่นที่ 2 ฉันจึงเข้าร่วมทันที ในปี 2014 ฉันเข้ารับการตรวจสุขภาพสำหรับทายาทรุ่นที่ 2 เป็นครั้งแรก และถูกวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งต่อม

ไทรอยด์จึงต้องตัดต่อมไทรอยด์ครึ่งซ้ายทิ้ง จากการที่ฉันเป็นโรคสองชนิดซึ่งเป็นโรคที่ไวต่อรังสีนี้ ทำให้ฉันยังตระหนักได้ว่าตัวเองเป็นทายาทรุ่นที่ 2

ปี 2016 เป็นต้นมา ฉันก็ได้เป็นประธานสมาคมนิเชอิจังหวัดเฮียวโกะ

ภาพจากชิโกะ ฮายะชิ ถ่ายจากจุดศูนย์กลางระเบิด 870 เมตร
มุมมองจากห้องชั้นบนของสำนักพิมพ์ชูโกคุที่หันหน้าไปทางทิศ
ตะวันออกเฉียงเหนือ
สถานีรถไฟอิโรชิมะ โรงพยาบาลอิโรชิมะ เกียวบะชิ
(พิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สันติภาพอิโรชิมะ)

ห้องหม้อไอน้ำ ร.พ.อิโรชิมะ
จากจุดศูนย์กลางระเบิด 1730 เมตร
ภาพจากกองยุทธศาสตร์การสำรวจ
ระเบิดของสหรัฐฯ

โค มัทซึซากิ พ่อของฉันเป็นโรคไตจึงไม่ผ่านการเกณฑ์ทหาร ช่วงเวลาที่เกิดระเบิดปรมาณูเขามีอายุ 26 ปี ตอนนั้นเขาได้ทำงานเป็นนักรังสีการแพทย์อยู่ที่โรงพยาบาลอิโรชิมะ เมืองโอซูกะ ซึ่งอยู่ห่างจากจุดที่เกิดระเบิด 1.7 กิโลเมตร โรงพยาบาลที่เพิ่งสร้างเสร็จเมื่อ 1 ปีที่แล้วกลับพังทลายลงเนื่องจากระเบิดปรมาณู พ่อของฉันไม่ค่อยพูดถึงระเบิดปรมาณูเท่าไร เขาพูดเพียงคำว่า “พ่อเกิดระเบิดที่โรงพยาบาลอิโรชิมะ พ่อก็อพยพมาที่สถานีรถไฟยากะ” สถานียากะอยู่ข้างสถานีอิโรชิมะและห่างจากจุดที่เกิดระเบิด 4 กิโลเมตร แผนกเครื่องจักรอิโรชิมะของยากะนั้นมีบันทึกเขียนไว้ว่า “เราทำสถานพยาบาลในเขตยากะให้เป็นศูนย์พักพิงคณะแพทย์และทีมพยาบาลของโรงพยาบาลอิโรชิมะก็ได้ให้การรักษาก่อนเวลาเที่ยง แต่เนื่องจากยารักษาขาดแคลนจึงทำได้เพียงปฐมพยาบาลเบื้องต้นเท่านั้น” น้องสาวของฉันบอกว่า “เช้าวันที่ 6 สิงหาคม ฉันตกทายคนที่อยู่บนชั้นสองเสร็จแล้วก็เดินเข้าอาคารไป แต่พอเดินออกมาอีกรอบก็พบว่าคนคนนั้นโดนแรงระเบิดกระแทกจนกระเด็นตกตึกลงมา” หลังจากเหตุการณ์ระเบิดพ่อก็สุขภาพแยลง จึงย้ายจากโรงพยาบาลไปปฏิบัติงานที่สำนักงานการรถไฟแห่งชาติแทน พ่อเข้ารับการผ่าตัดมะเร็งกระเพาะอาหารเมื่ออายุ 84 ปี และเสียชีวิตลงเมื่อวันที่ 12 เมษายน ปี 2006 ในวัย 86 ปี

ฉันได้ยินมาว่ามี 350,000 ชีวิตอยู่ที่อิโรชิมะขณะที่เกิดเหตุระเบิด เกือบทุกคนที่อยู่ภายในรัศมี 500 เมตรจากจุดศูนย์กลางการระเบิดนั้นเสียชีวิตลงทันทีเนื่องจากรังสีความร้อนและแรงระเบิด อุณหภูมิของพื้นที่ในละแวกจุดศูนย์กลางสูงถึง 3,000-4,000 องศาฯ และ

50% ของคนที่อยู่ภายในรัศมี 1.2 กิโลเมตรก็ได้เสียชีวิตลงทันทีเช่นกัน ในส่วนของสิ่งก่อสร้างภายในรัศมี 2 กิโลเมตรก็ได้พังทลายลงทั้งหมดเนื่องจากอค์ภัยที่เกิดจากแรงระเบิดอันรุนแรงและรังสีความร้อนของระเบิดปรมาณู

โรงพยาบาลอิโรชิมะที่อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 1.7 กิโลเมตร มีเพียงห้องหม้อไอน้ำที่หลงเหลืออยู่เพราะตัวโรงพยาบาลได้พังลงเนื่องจากแรงระเบิดและอค์ภัยที่เกิดขึ้น พยาบาลที่อยู่ชั้น 2 เล่าว่า “ฉันพยายามจะลงไปชั้นล่างแต่ไม่มีบันไดให้ลง”

(ภาพด้านซ้าย) บ้านพักโรงพยาบาลอิโรชิมะ
อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 1,730 เมตร
วาดโดยเซะชิโกะ ยามะโมโตะ (ขณะนั้นอายุ 14 ปี)
(พิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สันติภาพอิโรชิมะ)

“ฉันเข้าไปในบ้านพักที่ไฟเริ่มไหม้แล้ว และฉีกผ้ามาออกมาเพื่อไว้ใช้ปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพื่อนของฉันอีก 4-5 คนก็ทำแบบนี้เช่นกัน” พอออกมาฉันก็เห็นคนลอยอยู่ในแม่น้ำเอ็นโด

บ้านเกิดของฉันห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 3 กิโลเมตร รู้สึกว่าตอนนั้นมีแสงสว่างวาบขึ้นมา ฉันและครอบครัวเลยไปหลบหลังประตูไม้ หลังจากนั้นก็มีเศษกระจกปลิวออกมาเนื่องจากแรงระเบิดทำให้ยายของฉันบาดเจ็บเล็กน้อย และแสงสว่างที่วาบขึ้นมานั้นก็คือระเบิดปรมาณู บริเวณประตูไม้ที่พวกเราเข้าไปหลบก็ยังคงมีร่องรอยของเศษกระจกที่ทิ่มเข้าไปอยู่ แม้ว่าโครงสร้างบ้านของพวกเราจะแย่งแต่เราก็ยังคงอาศัยอยู่ต่อไปทั้งแบบนั้น ตอนนั้นก็มีน้องสาวและน้องชายของฉันอาศัยอยู่ด้วย (ย้อนกลับไปตอนนั้น) ตาและยายออกไปค้นหาพ่อเพราะเขาไม่กลับมา ตอนนั้นตายายถือขวดโซดาไว้ 1 ขวด และช่วงที่พวกเขาารู้สึกแย่ที่สุดคือตอนที่ต้องบอก “ขอโทษ” ขณะที่เดินผ่านผู้คนมากมายที่นอนได้รับบาดเจ็บอยู่ ที่รู้สึกแย่เป็นอย่างมากเพราะว่าตายายไม่ได้ให้ขวดโซดากับคนที่ร้องขอว่า “ขอน้ำหน่อย” เพราะอยากให้ลูกชายของตนดื่ม

จนกว่าจะถึงการประชุมเจรจาต่อรองเรื่องสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ ก็ได้มีการจัดการประชุมนานาชาติหลายต่อหลายครั้งและข้อสรุปที่ได้จากการประชุมนานาชาติมีดังนี้

1. ความเสียหายที่เกิดจากอาวุธนิวเคลียร์แพร่กระจายเกินขอบเขต

“เมฆกัมมันตรังสี” หรือละอองฝุ่นที่ปนเปื้อนสารกัมมันตรังสีจำนวนมากนั้นไม่มีขอบเขต ในเดือนมีนาคม ปี 2011 เกิดเหตุระเบิดที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะทำให้สารกัมมันตรังสีแพร่กระจายไปถึงโตเกียว และมีครั้งหนึ่งที่โตเกียวออกคำสั่งไม่ให้ดื่ม

น้ำประปา ลูกสาวและหลานชายของฉันเลยอพยพจากโตเกียวไปยังเมืองโกเบ พวกเรา
อยู่ในยุคสมัยของนิวเคลียร์ ฉะนั้นไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นเมื่อไรก็ไม่ใช่ว่าเรื่องแปลก

2. ไม่มีองค์กรในประเทศหรือระหว่างประเทศใดที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้

ที่อิโรชิมะและนางาซากิ มีหลายคนที่เข้ามาในเมืองเพื่อช่วยเหลือและต้องสัมผัสสาร
กัมมันตรังสี ว่ากันว่ามีคนสัมผัสสารกัมมันตรังสีไปแล้วประมาณ 450,000 คน ทำให้
ตอนนี้ไม่ว่าจะมีการใช้อาวุธนิวเคลียร์ที่หนักก็ไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือได้

3. การใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นผลประโยชน์ของมวลมนุษยชาติ

ช่วงเดือนมกราคม ปี 2020 จำนวนอาวุธนิวเคลียร์ถูกครอบครองอยู่ทั่วโลกคือ 13,400
ลูก ซึ่งมีพลังทำลายล้างกว่าระเบิดปรมาณูที่ถูกทิ้งที่อิโรชิมะถึง 3,000 เท่า
สภาพแวดล้อมของโลกจะถูกทำลายอย่างรุนแรง “จะไม่มีผู้ชนะจากสงครามนิวเคลียร์”

4. สิ่งที่เราประกันว่าจะไม่มีการใช้อาวุธนิวเคลียร์นั้น มีเพียงการยกเลิกการใช้เท่านั้น

“มีความเป็นไปได้ที่อาวุธนิวเคลียร์จะถูกยิงโดยไม่ตั้งใจ” (อดีตรัฐมนตรีกลาโหม
สหรัฐฯ วิลเลียม เจ. เพอร์รี) สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม สามารถดูได้ที่ “Kaku no botan”
(สำนักพิมพ์อาซาฮี)

ว่ากันว่าประเทศญี่ปุ่นนั้นมีทายาทรุ่นที่ 2 อยู่ราว 300,000-500,000 คนจากทั่ว
ประเทศ ในปี 2016 สภาองค์กรเหยื่อระเบิดปรมาณูและระเบิดไฮโดรเจน (อาวุธเทอร์โม
นิวเคลียร์; Thermonuclear weapon) ของญี่ปุ่น (ฮิดันเคียว) ได้ทำการสำรวจสถานการณ์
ปัจจุบันของทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ทายาทจำนวน 60.3% ตอบว่า
บางครั้งพวกเขารู้สึกวิตกกังวลในฐานะที่เป็นทายาทผู้ได้รับผลกระทบ และ 78.6% ตอบว่ามี
ความกังวลเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองและผลกระทบที่ได้รับจากรังสี ทายาทรุ่นที่ 2 ที่ไม่รู้เรื่อง
สงครามแต่ก็กลัวผลกระทบจากระเบิดปรมาณูแม้จะผ่านมา 75 ปีแล้วก็ตาม

การวิจัยคลินิกเกี่ยวกับทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูยังคงดำเนิน
ต่อไปที่สถาบันวิจัยผลกระทบจากรังสี ซึ่งเป็นไปตามคำแนะนำของคณะวิเคราะห์ผลกระทบ
ด้านสุขภาพของผู้รอดชีวิตจากเหตุการณ์ระเบิดและคณะกรรมการร่วมที่กล่าวไว้ว่า “เนื่องจาก
ผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการสำรวจนั้นจะมีอายุมากขึ้นในอนาคต จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการที่
ผู้ปกครองเคยได้รับสารกัมมันตรังสีจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเด็กนั้นมีความเป็นไปได้”
วิทยาศาสตร์การแพทย์ไม่สามารถปฏิเสธความวิตกกังวลของทายาทรุ่นที่ 2 ได้

อาวุธนิวเคลียร์เป็นอาวุธของปีศาจ ฉันหวังว่าสักวันหนึ่งมันจะหมดสิ้นไปในที่สุด

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน 18

บันทึกของคุณพ่อ

เซโตะกุจิ มิวาโกะ

สถานที่ถ่ายทำ : สวนสันติภาพนางาซากิ

วันที่ถ่ายทำ : 9 สิงหาคม ปี 2017

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 64 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 21 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : นางาซากิ ขณะเดินเท้าจากอิซาฮายะเข้าเมืองอุราคามิในช่วงเย็นของวันที่ 9

ในเดือนพฤศจิกายน ปี 1944 พ่อที่เรียนอยู่ปี 2 สาขาวิชาการต่อเรือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยคิวชู ถูกเกณฑ์ไปประจำการที่อุตสาหกรรมหนักมิทซูบิชิ เฮฟวี่ อินดัสตรีส์ (Mitsubishi Heavy Industries) จังหวัดนางาซากิ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ปี 1945 พ่อก็ยุ่งอยู่กับการผลิตเครื่องบินพลีชีฟ (Kikka) ทุกวัน แต่เนื่องจากเกิดการโจมตีทางอากาศอยู่บ่อยครั้ง พ่อเลยจำเป็นต้องย้ายสำนักงานไปยังเมืองชิโรยามะ ซึ่งอยู่ใกล้กับจุดศูนย์กลางการระเบิดในวันที่มีการทิ้งระเบิดพหุติ แล้วทำไมพ่อถึงไม่ได้เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูโดยตรงกันนะ นั่นก็เพราะพ่อบังเอิญไปที่ซาเซโบะตั้งแต่เช้าวันที่ 8 ของวันก่อนเกิดเหตุตนเองรถไฟที่ออกจากซาเซโบะตอนเช้าของวันที่ 9 และมีกำหนดการว่าจะถึงนางาซากิในช่วงบ่ายแก่ ๆ เกิดหยุดที่อิซาฮายะตอนประมาณ 11 โมงโดยไม่เคลื่อนที่ไปไหนเลย ทำให้ผู้โดยสารต้องลงจากรถไฟเนื่องจากไม่สามารถเดินทางไปได้ แม้จะไม่มีสารชี้แจงอย่างละเอียดแต่เหมือนทุกคนจะรู้ได้ทันทีที่กำลังเกิดเรื่องใหญ่ขึ้นที่นางาซากิ พ่อและผู้โดยสารคนอื่น ๆ จึงมุ่งหน้าเดินไปยังนางาซากิตามแนวรางรถไฟ ระหว่างทางก็เห็นผู้คนที่นั่งอยู่บนรถบรรทุกและเกวียนมาจากนางาซากิผ่านมา ดูเหมือนว่าคนเหล่านั้นจะได้รับบาดเจ็บจากแผลไฟไหม้รุนแรง นั่นเป็นสถานการณ์ที่พูดอะไรไม่ออกเลย

ในช่วงเย็นวันนั้นพ่อเข้าสู่นางาซากิก็พบกับสภาพของเมืองที่เปลี่ยนไปจากวันก่อนโดยสิ้นเชิง บ้านเรือนส่วนใหญ่พังทลาย แม้แต่สถานีรถไฟนางาซากิก็เหลือเพียงแค่ชานชาลาเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บอยู่เต็มไปหมดแต่ก็ทำอะไรไม่ได้เลย พ่อเดินเท้าข้ามภูเขาโดยอาศัยรางของรถรางและในที่สุดก็กลับมาถึงหอพักโองาคุระในช่วง 7 โมงเช้า แต่ว่า

เพื่อนนักศึกษา 2 คนที่สำนักงานในเมืองซีโรยามะยังไม่ได้กลับมาที่หอพัก พ่อจึงเชื่อว่าพวกเขาโดนระเบิด ในช่วงเช้าวันที่ 10 พ่อมุ่งหน้าไปช่วยเหลือทั้ง 2 คน แต่เพราะเพิ่งจะย้ายสำนักงานในเช้าวันที่ 9 อีกทั้งพ่อก็เพิ่งจะมาสำนักงานเป็นครั้งแรก มิหนำซ้ำสภาพของเมืองก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง พ่อเลยไม่รู้จะไปทางไหนเนื่องจากไม่สามารถระบุสถานที่ได้ อย่างไรก็ตามพ่อก็หาพบหนึ่งคนและพาเขากลับไปยังหอพักด้วยเปลหาม แต่ไม่มีบันทึกว่าเกิดอะไรขึ้นกับอีกคนหนึ่ง อาจเป็นเพราะหาตัวไม่พบ ตั้งแต่ช่วงเช้าของวันที่ 11 ก็ได้มีการจัดทีมกู้ภัยสามคนในที่ทำงาน จากนั้นพ่อและเพื่อนร่วมงานก็ได้ให้ความช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจำนวนมากที่ศูนย์กลางการระเบิด ช่างเป็นโศกนาฏกรรมที่ไม่น่าเชื่อ แม้จะเรียกว่าทีมกู้ภัยแต่ดูเหมือนจะทำหน้าที่จัดการศพเสียเป็นส่วนใหญ่ พ่อทำงานช่วยเหลือตั้งแต่เช้าจนถึงค่ำและนอนที่ออฟฟิศแทนที่จะกลับหอพัก แต่ในวันที่ 14 ซึ่งเป็นวันที่ 4 ของการช่วยเหลือ พ่อมีไข้สูง รู้สึกอ่อนแรงและขยับตัวไม่ได้จึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากต้องกลับหอพักและนอนในหลุมหลบภัยที่อยู่ใกล้ ๆ แต่ไข้ก็ยังไม่ลดลง ในวันที่ 15 แม้หลังจากสงครามสิ้นสุดลงแล้ว พ่อก็ยังคงนอนอยู่ที่หลุมหลบภัยจนกระทั่งในวันที่ 22 ทั้งที่ยังไม่หายดีแต่พ่อก็ลุกขึ้นและกลับมาที่โคจิซึ่งเป็นบ้านเกิดของฉันในที่สุด หลังจากนั้นร่างกายของพ่อไม่ได้ดีขึ้นเลย พ่อทำได้เพียงใช้ชีวิตโดยตื่นมากินอาหารและกลับไปนอนพักสลับกันไป แต่ด้วยการดูแลจากยาทำให้ในเดือนกุมภาพันธ์ของปีถัดไปพ่อจึงสามารถกลับไปเรียนมหาวิทยาลัยได้ นี่คือข้อมูลเกี่ยวกับการสัมผัสสารกัมมันตรังสีของพ่อมาจากบันทึกที่เก็บไว้

ถ้าพ่อไม่ได้ไปงานนอกสถานที่ก็จะโดนระเบิดในเมืองซีโรยามะ และถ้าระเบิดปรมาณูถูกทิ้งช้ากว่านี้สักหนึ่งชั่วโมง รถไฟก็อาจจะถึงนางาซากิและทำให้โดนระเบิดไปแล้ว ไม่รู้เลยด้วยซ้ำว่าะยังมีชีวิตอยู่ไหม ความเป็นความตายห่างกันแค่เพียงเส้นบาง ๆ เท่านั้น

ตอนที่พ่อยังมีชีวิตอยู่เคยเล่าว่า คนจำนวนมากจากคาบสมุทรเกาหลีก็ทำงานอยู่ที่อุตสาหกรรมการบินนางาซากิเช่นเดียวกัน พ่อจึงกังวลว่าหลังจากโดนระเบิดแล้วพวกเขาจะเป็นอย่างไรกันบ้าง แม้ว่าพ่อจะไม่เคยพูดถึงประสบการณ์เกี่ยวกับระเบิดปรมาณูของเขาต่อหน้าคนจำนวนมาก แต่พ่อก็มักจะไปพูดคุยกับเด็ก ๆ ในสถานักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในท้องถิ่นทุก ๆ ฤดูร้อน โดยเล่าประสบการณ์ของตัวเองให้พวกเขาฟังว่าสันติภาพนั้นสำคัญแค่ไหน สงครามช่างโง่เขลาเพียงใด และการทำสงครามก็ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาอะไรเลย

พ่อเสียชีวิตลงในเดือนพฤศจิกายน ปี 2014 ก่อนหน้านั้นในเดือนกรกฎาคมพ่อได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูลงในบทความพิเศษของหนังสือพิมพ์อาซาฮี ผู้สื่อข่าวฟังเรื่องเล่าของพ่อในวัยเกือบ 91 ปีอย่างตั้งใจ และคำพูดของพ่อที่ได้รับการตีพิมพ์ในบทความคือ “เราไม่ต้องการระเบิดปรมาณูหรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานต่อมนุษย์” นั่นเป็นข้อความที่เขาส่งถึงฉันเช่นกัน ในเดือนมกราคมปีนี้ สนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ที่เป็นความปรารถนาอันแรงกล้าของผู้ได้รับผลกระทบก็เริ่มมีผล

บังคับใช้ นี่ถือเป็นก้าวสำคัญสู่การยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์ ในฐานะทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ฉันจะถ่ายทอดเรื่องราวให้กับผู้คนจำนวนมากเพื่อไม่ให้ความเป็นจริงเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูจางหายไปโดยมีเป้าหมายคือการยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 24 เผยแพร่เมื่อวันที่ 9 กันยายน ปี 2021

ตัวแทนครอบครัวผู้เสียชีวิตจากจังหวัดเฮียวโกะเข้าร่วมพิธีรำลึก สันติภาพที่เมืองนางาซากิ

โค นาโอมิ

คุณโค นาโอมิ และคุณโยชิตะ โคอิชิ
ณ นิทรรศการภาพถ่าย “มนุษย์และระเบิด

วันที่ 9 สิงหาคม ฉันได้เข้าร่วมพิธีรำลึกสันติภาพ ที่จังหวัดนางาซากิ พร้อมกับลูกสาวที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่เนื่องด้วยผลกระทบจากพายุไต้ฝุ่นเมื่อวันก่อนทำให้รถไฟด่วนพิเศษที่วิ่งจากฮากาตะต้องหยุดวิ่งกะทันหัน ฉันจึงเตรียมใจที่จะนอนค้างที่สถานีรถไฟเป็นครั้งแรกในชีวิต แต่โชคดียี่สิบได้รถประจำทางเที่ยวกลางคืนแทน ส่งผลให้เช็คอินช้าไปถึง 2 ชั่วโมงโดยที่ยังไม่ได้รับประทานอาหาร ความรู้สึกหลังจากเข้าร่วมพิธีเป็นไป

ตามบทความ แต่ฉันที่ตั้งตารอที่จะได้เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์กับลูกสาวกลับมีเหตุให้ต้องรอกต่อไปอีก น่าเสียดายที่เกิดเหตุการณ์เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ระบาด ส่งผลให้พิพิธภัณฑ์ต้องปิดตัวลงเสียก่อน แต่วิสัยอิสระของฉันมีกำหนดที่จะต้องทำให้เสร็จภายในวันหยุดฤดูร้อนนี้ (ภาพถ่ายและบทความดังต่อไปนี้มาจากหนังสือพิมพ์ Kobe Shinbun NEXT วันที่ 9 สิงหาคม ปี 2021)

หญิงสาวจากเมืองโกเบ ทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ได้ปฏิญาณตนใหม่ในนางาซากิเพื่อสานต่อเจตนารมณ์ของคุณพ่อ

คุณโค นาโอมิ วัย 54 ปี จากเขตชูโอ เมืองโกเบ ได้เข้าร่วมพิธีรำลึกสันติภาพที่จัดขึ้นในเมืองนางาซากิเมื่อวันที่ 9 พร้อมกับพ่อของเธอที่โดนระเบิดตอนอายุเพียง 3 ขวบ โดยคุณโคนับว่าเป็นทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู เธอได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของ

ครอบครัวผู้สูญเสียจากจังหวัดเฮียวโกะ เนื่องจากยิ่งเวลาผ่านไป ผู้สูงอายุก็น่าจะเข้าร่วมงานได้อย่างยากลำบากมากขึ้น คุณโคในฐานะทายาทผู้ได้รับผลกระทบ และตัวแทนของครอบครัวผู้สูญเสียได้กล่าวด้วยเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ว่า “ฉันเชื่อว่าการถ่ายทอดความล้ำค่าของสันติภาพให้กับคนรุ่นใหม่คือหน้าที่ของฉัน”

คุณโยชิตะ โคอิจิ วัย 79 ปี พ่อของคุณโคเคยอาศัยอยู่ในเซตนิชิ เมืองโกเบ ในเวลานั้น เขาอาศัยอยู่ที่บ้านพักของบริษัทท่อต่อเรือซึ่งอยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดไปประมาณ 4-5 กิโลเมตร คุณโคอิจียังคงจดจำได้อย่างแม่นยำว่าแม่ของเขา (ย่าของคุณโค) อุ้มเขาขึ้นหลังพอมองขึ้นไปบนฟ้าจากพุ่มไม้หนาบบริเวณใกล้เคียงก็พบว่าท้องฟ้าขาวโพลนราวกับหลุดเรื่องแสง คุณโคอิจิร่วมกับพ่อและแม่ (ปู่และย่าของคุณโค) ในการตามหาพี่สาวบริเวณจุดศูนย์กลางการระเบิดซึ่งพบว่าเธอปลอดภัยในเวลาต่อมา พวกเขายังพบกับผู้โดยสารคนหนึ่งเสียชีวิตบนรถรางในท่าที่ยืนจับราวจับไว้ในมือ ในแม่น้ำก็เต็มไปด้วยศพจำนวนมาก แม้ว่าความทรงจำในวัยเด็กของคุณโคอิจิจะไม่ปะติดปะต่อกันเท่าไรแต่เขาก็บอกว่า “ฉันเห็นภาพเดิม ๆ ซ้ำ ๆ หลายสิบครั้งจนถึงอายุ 50-60 ปี”

หลังจากจบการศึกษาชั้นมัธยมปลาย ทั้งครอบครัวก็ย้ายไปอาศัยอยู่ที่เมืองโกเบ ล้อมรอบไปด้วยลูก ๆ ทั้ง 3 คนของคุณโค แต่เขากล่าวว่า “ถึงผมจะรู้สึกมีความสุขแต่ในขณะเดียวกันผมก็ยังมีความรู้สึกผิดติดค้างอยู่ในใจที่ผมกลับรอดชีวิตมาได้” “ถ้าหากเกิดอะไรขึ้นกับสุขภาพของลูกหลานผม นั่นคือความผิดของผมเอง” คุณโคอิจียังคงกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของสารกัมมันตภาพรังสีอยู่เสมอ ในช่วงฤดูร้อน คุณโคและลูก ๆ ได้เข้าร่วมงานรำลึกถึงสงครามและไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ระเบิดปรมาณูที่นางาซากิ เธอคาดหวังว่า “ฉันอยากให้เด็ก ๆ จดจำสิ่งเหล่านี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และหวังว่ารูปแบบนี้จะไม่เกิดขึ้นอีก ต่อจากนี้จะมีแต่สันติสุข” คุณโคเลี้ยงลูกทั้งสามคนมาด้วยตัวเอง “ก่อนที่จะฉันจะเป็นแม่คนฉันคิดถึงแต่ความโศกเศร้าของผู้เสียชีวิต แต่พอได้เลี้ยงดูลูกจึงสัมผัสได้ว่าผู้รอดชีวิตจะต้องประสบกับความทุกข์ทรมานมากเพียงใดในขณะที่กำลังอุ้มลูกน้อยอยู่” เธอกล่าว และมันทำให้เธอหนักใจถึงปู่กับย่าของเธอที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อปีที่ผ่านมาหลังจากที่ทุกอย่างเข้าที่เข้าทางแล้วเธอก็เข้าร่วมกิจกรรมของ “สมาคมนิเซอิจังหวัดเฮียวโกะ” ซึ่งเธอได้พบกับสมาคมนี้จากใบปลิวโดยบังเอิญ

ในระหว่างการเข้าร่วมพิธีรำลึกสันติภาพ คุณโคกล่าวว่า “รู้สึกว่าการพิสูจน์พรพจน์ของนายกเทศมนตรีนางาซากิหรือตัวแทนครอบครัวของผู้เสียชีวิต ช่างแตกต่างกับสุนทรพจน์ของรัฐบาลและสหประชาชาติ ฉันรับรู้ถึงความสำคัญของการถ่ายทอดเจตนารมณ์ของผู้รอดชีวิตจากเหตุระเบิดปรมาณูทั่วประเทศจากรุ่นสู่รุ่น และยังคงมีอีกหลายสิ่งที่คุณต้องเรียนรู้มากกว่านี้” เธอตั้งใจที่จะเริ่มจากการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ระเบิดปรมาณูกับลูกสาวคนรองวัย 11 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และพูดคุยกันในฐานะครอบครัว

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (19)

ฮามางุจิ ซาจิโกะ

ภาพถ่ายขณะคุณฟูรุอิชิ ทาดาโอมิ
(ผู้ที่อยู่ด้านขวา) เข้าเยี่ยมเยียน

อาศัยอยู่ที่เมืองโกเบ

สถานที่ถ่ายทำ : เขตทารุมิ เมืองโกเบ

วันที่ถ่ายทำ : 14 กุมภาพันธ์ ปี 2020

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 72 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู :

คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 28 ปี) เสียชีวิตตอนอายุ 60 ปี

คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 23 ปี) เสียชีวิตตอนอายุ 90 ปี

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : มุคาอินะดะ เมืองอิโรชิมะ รัศมี 2 กิโลเมตรจากศูนย์กลางการระเบิดปรมาณู

วันที่ 6 สิงหาคม ปี 1945 พ่อแม่ของฉันอยู่ที่มุคาอินะดะซึ่งห่างจากศูนย์กลางการระเบิดประมาณ 5 กิโลเมตร น้องสาว 2 คนที่มาจากบ้านเกิดของแม่ที่เขตอิโตซากิ เมืองมิฮาระ จังหวัดอิโรชิมะ เพื่อมาเที่ยวก็โดนระเบิดไปด้วย มิเนโกะนางาซากิของฉัน (ขณะนั้นอายุ 12 ปี) ถึงจะอยู่ในห้องแต่ก็กระเด็นออกมาเพราะแรงระเบิด เธอได้รับบาดเจ็บจากกระจกซึ่งเหล็กรอยบาดแผลไว้บนใบหู กระเบื้องหลังคาและเก้าอี้บนเตียงมาราวกับว่าระเบิดมาตกอยู่ใกล้ ๆ พ่อของฉันเข้าไปบริเวณศูนย์กลางการระเบิดเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยของลูกจ้างที่ถูกกระดมพลอพยพออกจากอาคารของโรงงานอุตสาหกรรมฝั่งตะวันออก ในวันที่ 9 พ่อกับแม่ได้เข้าไปในรัศมี 2 กิโลเมตรจากศูนย์กลางการระเบิดปรมาณู และได้สัมผัสกับกัมมันตรังสีตกค้าง ซึ่งในตอนที่ได้สัมผัสสารกัมมันตภาพรังสี แม่กำลังตั้งครรภ์พี่ชายของฉันได้ 4 เดือน พี่เกิดในเดือนมกราคม ปี 1946 (ปีโชวะที่ 21) และเสียชีวิตหลังจากเกิดมาได้เพียง 14 วัน การเสียชีวิตของพี่ทำให้แม่เสียใจไปทั้งชีวิต เพราะผลกระทบจากระเบิดปรมาณูทำให้สภาพร่างกายของแม่แยลง ร่างกายอ่อนแออย่างส่งผลให้แม่มักจะนอนอยู่เฉย ๆ แม่จึงกลับมาอยู่บ้านเกิดที่เขตอิโตซากิมากขึ้นและเข้าออกโรงพยาบาลอยู่บ่อยครั้ง

ปี 1955 (ปีโชวะที่ 30) ขณะที่ฉันอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เราย้ายไปอยู่ที่เขตฮานะ จังหวัดยามะกุจิ เนื่องจากงานของพ่อ วันที่สภาพร่างกายของแม่ปกติ แม่จะสอนการถักนิตติ้งให้กับพี่สาวที่อยู่ข้างบ้าน แต่ส่วนใหญ่ก็จะนอนเฉย ๆ เสียมากกว่า

เรื่องอาหารการกิน ฉันก่อไฟเตาถ่านและปรุงอาหารที่สวน แม่จะคอยช่วยฉันจากตรงระเบียงไม้เพราะถ่านคามาโดะมีขนาดใหญ่เกินไปสำหรับฉัน ฉันคิดว่าแม่ของบ้านไหน ๆ ก็เอา

แต่นอนเฉย ๆ เหมือนกับแม่ของฉันทันจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตอนที่แม่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ฉันทูกนำไปฝากไว้ที่บ้านของตากับยายที่อิโตะซากิ ฉันทูอยู่ในการดูแลของทั้งสองท่านและได้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนประถมอิโตะซากิ ในปี 1958 (ปีโชวะที่ 33) ขณะที่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรากลับมาที่เมืองโกเบ แต่ถึงจะอยู่ที่โกเบแล้วสุขภาพของแม่อีกยังแย่ การจัดเตรียมมื้ออาหารจึงตกเป็นหน้าที่ของฉันทูแทน

ส่วนพ่อที่ไม่เคยป่วยและอยู่อย่างสุขภาพแข็งแรงมาโดยตลอด กลับมาเป็นมะเร็งช่องท้องในปี 1965 (ปีโชวะที่ 40) เป็นมะเร็งปอดในปี 1970 (ปีโชวะที่ 45) และเสียชีวิตลงด้วยวัย 60 ปี ในเดือนธันวาคม ปี 1977 (ปีโชวะที่ 52)

แม่เข้าโรงพยาบาลจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ฮันชิน-อวาจิ ที่โอซากะ ในปี 1995 (ปีเฮเซที่ 7) และได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคอัลไซเมอร์ในปี 1998 (ปีเฮเซที่ 10) เนื่องจากทางโรงพยาบาลพิจารณาว่าไม่สามารถปล่อยให้แม่อยู่บ้านตามลำพังได้ แม่จึงเข้าไปอยู่ในบ้านพักคนชราเป็นเวลา 6 ปี จากนั้นก็ได้ย้ายไปอยู่ที่บ้านพักคนชราชนิดพิเศษอีก 8 ปี ช่วงที่แม่อยู่บ้านพักคนชรา ทุกวันหลังจากที่กลับจากทำงานฉันทูจะแวะไปที่นั่นเพื่อให้แม่กินข้าวเย็น แม่เสียชีวิตลงในเดือนกันยายน ปี 2012 (ปีเฮเซที่ 24) ขณะอายุ 90 ปี น้องชายที่อายุห่างกับฉันทูสองปีที่มีสุขภาพแข็งแรงมาจนถึงอายุ 60 ทว่าในเดือนมิถุนายน ปี 2010 (ปีเฮเซที่ 22) ฉันทูก็ได้ทราบว่าเขาเป็นมะเร็งระยะสุดท้าย และหลังจากนั้นเพียงสามเดือน ในเดือนกันยายน เขาก็เสียชีวิตลงด้วยวัย 60 ปี เขาเสียชีวิตเร็วกว่าแม่ถึงสองปี อิคุเอะน้ำสาวอีกคนของฉันทูที่โดนระเบิด (ขณะนั้นอายุ 18 ปี) ก็เข้าออกโรงพยาบาลซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพราะร่างกายที่อ่อนแอ และเสียชีวิตลงในเดือนตุลาคม ปี 2010 ด้วยวัย 83 ปี เดือนกันยายน ปี 2010 น้องชายเสียชีวิต และเดือนตุลาคมน้าก็เสียชีวิต แต่กระนั้นฉันทูก็ได้บอกเรื่องเหล่านี้ให้แม่ได้รับรู้ ส่วนน้ามิเนโกะยังคงใช้ชีวิตอย่างแข็งแรง แต่ปัจจุบันอายุ 88 ปี และใช้ชีวิตอยู่ที่ศูนย์เพื่อผู้ป่วยอัลไซเมอร์

หลังจากที่แม่เสียชีวิตไปกว่า 10 ปี ฉันทูรู้สึกขอบคุณเป็นอย่างมากที่ทางสมาคมนิเซอิ จังหวัดเฮียวโกะตีพิมพ์บันทึกของคาจิวาระ สึโกะซึ่งก็คือแม่ของฉันทูออกมาเป็นนิตยสารที่ชื่อว่า “Konna Hanashi ga Wakarimasu” ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงค่ะ

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน สร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่ทำให้ความทรงจำเกี่ยวกับปรมาณูเลือน หายไปตามกาลเวลา

ชิบาฮาชิ อิซาโอะ

สถานที่ถ่ายทำ : เขตบุงเคียว นครโตเกียว

วันที่ถ่ายทำ : 17 ธันวาคม 2020

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 53 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 11 ปี)

บริเวณที่ได้รับสารกัมมันตรังสี : สัมผัสรังสีขณะเข้าไปในเขตที่ถูก
ระเบิด จังหวัดนางาซากิ

วันที่ 9 สิงหาคม ปี 1945 เวลา 11 นาฬิกา 2 นาที ระเบิดปรมาณูทิ้งลงมาเหนือเมือง
มัตสึยามะ จังหวัดนางาซากิ ซึ่งนับเป็นระเบิดปรมาณูลูกที่สองของมนุษยชาติต่อจากที่อิโรชิมะ
ทั้งเมืองถูกเผาเป็นจุณส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 74,000 คน มันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นชั่ว
พริบตาและผู้ทีรอดชีวิตนั้นก็ยังคงได้รับผลกระทบอยู่จวบจนปัจจุบัน “ระเบิดปรมาณู” ที่ถูก
ทิ้งลงที่อิโรชิมะและนางาซากิมีผลกระทบเป็นอย่างมากไม่เพียงแต่กับชีวิตของผู้คนเหล่านี้ แต่
ยังรวมถึงชีวิตและวิถีชีวิตของลูกหลานของเราด้วย นอกจากนี้ในปัจจุบัน จำนวนผู้รอดชีวิตที่
ถ่ายทอดความน่าสะพรึงกลัวของ “ระเบิดปรมาณู” ให้พวกเรานั้นค่อย ๆ ลดลงทุกปี ทั้งคุณ
เซนจิ ยามะกุจิ จากนางาซากิ และคุณ นาโอะ สึโบอิ จากอิโรชิมะ ที่ได้เสียชีวิตลงในวันที่ 24
ตุลาคมที่ผ่านมา ทั้งสองท่านนี้ถือเป็นบุคคลตัวอย่าง เพื่อที่จะให้แน่ใจว่าสิ่งที่ท่านทั้งสองทำมา
นั้นไม่สูญเปล่า พวกเราซึ่งเป็นรุ่นที่ 2 นั้นต้องส่งต่อเจตนารมณ์ของทั้งสองให้กับคนรุ่นต่อ ๆ
ไป เพราะนั่นคือ “หน้าที่ของทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู”

สามวันหลังจากการทิ้งระเบิดปรมาณู พ่อของผมไปที่นางาซากิพร้อมกับยายที่เสียชีวิต
ไปแล้วและพวกท่านได้ประสบกับระเบิดปรมาณู ตั้งแต่สมัยยังเป็นเด็กผมมักจะได้ยินเกี่ยวกับ
เรื่องนั้นทุกครั้งที่มีโอกาส โรงเรียนมัธยมปลายของผมอยู่ติดกับสวนสันติภาพ และผมจำได้ว่า
ตัวเองหยุดและโค้งคำนับหน้ารูปปั้นอนุสรณ์สันติภาพทุกวัน อย่างไรก็ตามหลังจากเรียนจบ
มัธยมศึกษาตอนปลายและย้ายไปทำงานที่จังหวัดเฮียวโกะ เนื่องด้วยหน้าที่การงานและ
ชีวิตประจำวันของผมทำให้การคำนึงถึง “ระเบิดปรมาณู” ของผมนั้นลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ผมเดินทางไปทั่วประเทศเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายและผมก็จดจ่อ
กับงานมากจนลืมแม้กระทั่ง “วันครบรอบเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู” ผมคิดว่าความทรงจำ

เกี่ยวกับปรมาณูได้เลือนหายไปจนกระทั่งมานึกออกตอนที่กลับมาดูข่าวงานพิธีสันติภาพทางโทรทัศน์ ในชีวิตของคนเรามีจุดเปลี่ยนอยู่ สำหรับผมคือการดูแลพ่อในช่วงที่ป่วยและการเลือกเส้นทางอาชีพของลูกสาวของผม พ่อของผมยังคงใช้ชีวิตทุกๆ วันไปกับการเข้าออกโรงพยาบาลและบ้านพักคนชรา ทุกครั้งที่ผมไปดำเนินเรื่อง [สมุดบันทึกผู้อาบรังสี] มันตอกย้ำให้ผมรู้สึกตัวว่าผมคือทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ในขณะเดียวกันทุกวันที่ต้องล้มลุกคลุกคลานก็ได้รับคำแนะนำมากมายจากผู้คนของศาลากลางเกี่ยวกับการดูแลพ่อของผม เหตุผลที่สองคือลูกสาวของผมเลือกที่จะประกอบอาชีพเป็น “นักรังสีการแพทย์” เมื่อผมถามเธอว่าเธอต้องการทำอะไรหลังจากเป็นนักเทคนิคการแพทย์ เธอตอบว่า “ฉันอยากทำงานเกี่ยวกับเลือด” ผมเข้าใจเจตนาของเธอได้ทันที นั่นเป็นเพราะทั้งปู่และย่าของผมเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู และทั้งคู่เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว นอกจากนี้สิ่งที่ทำให้ลูกสาวของผมคิดเช่นนี้ก็คือการมีตัวตนอยู่ของพ่ออย่างผมด้วย ตั้งแต่ลูกสาวของผมอายุประมาณ 2 ขวบครึ่ง เธอก็เติบโตมาพร้อมกับคุณปู่เพราะว่าผมต้องไปทำงานไกลบ้านและกลับมาเพียงปีละไม่กี่ครั้ง นั่นทำให้เธอได้เติบโตมาโดยได้ยินเรื่องราวระเบิดปรมาณูและมะเร็งเม็ดเลือดขาวจากปู่อยู่บ่อยครั้ง

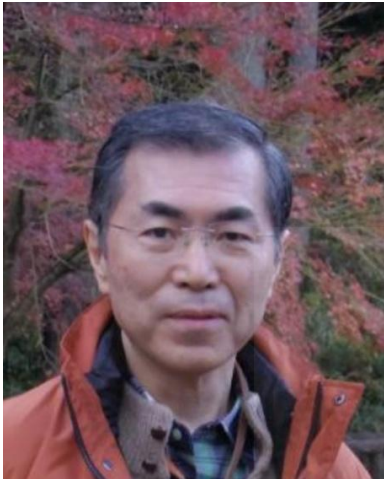
นั่นทำให้ผมคิดว่า “สภาพแวดล้อมรอบตัวมนุษย์นั้นมีความสำคัญอย่างมาก” ซึ่งหมายความว่า “สภาพแวดล้อม” สามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและความคิดของผู้คนได้ สภาพแวดล้อมมีผลอย่างมากในการทำให้ผู้คนเติบโตหรือเสื่อมถอยลง แม้ว่าผมจะเกิดและเติบโตที่นางาซากิและได้รับการสั่งสอนเกี่ยวกับความน่ากลัวของระเบิดปรมาณูมาโดยตลอด แต่ด้วยชีวิตประจำวันกลับทำให้ผมลืมนั่นไป ผมคิดว่าถ้าเปลี่ยนแปลงความคิดการกระทำก็จะเปลี่ยนไป และถ้าเปลี่ยนแปลงการกระทำผลลัพธ์ก็จะเปลี่ยนไป เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญก็คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงวิถีคิดของเรา

สิ่งที่เราต้องทำในตอนนี้คือการฟังเสียงของผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูให้ได้มากที่สุด ตามหาเหล่าทายาทหลายหมื่นคนที่อยู่ทั่วประเทศ และให้พวกเขามีส่วนร่วมเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในปัจจุบัน ไม่คิดว่ามันจำเป็นหรือกับการรวบรวมผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูและทายาทรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 ของพวกเขาให้เป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว วิธีทำให้มันเกิดขึ้นจริงคือการประชุมแลกเปลี่ยนของเหล่าผู้รอดชีวิตและทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู เพราะหากยังเป็นแบบนี้ต่อไป ในอีก 50 ปีข้างหน้าผมกังวลว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นเพียงแค่หน้าหนึ่งในหนังสือเรียนประวัติศาสตร์เท่านั้น

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของผม 21

คำบอกเล่าเรื่องระเบิดปรมาณูที่ฟังมาจากคุณพ่อ

ชาคะอิ ชูจิ

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ: 74 ปี อาศัยอยู่ที่เมืองโกเบ

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู:

คุณปู่ (ขณะนั้นอายุ 73 ปี) เสียชีวิตจากระเบิดปรมาณู (6 สิงหาคม)

คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 37 ปี) เสียชีวิตในวัย 84 ปี อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 1 กิโลเมตร

คุณแม่ (ขณะนั้นอายุ 27 ปี) เสียชีวิตในวัย 95 ปี อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 2.4 กิโลเมตร

พี่ชาย (ขณะนั้นอายุ 3 ปี) อาศัยอยู่ที่เมืองฮาจิโอจิ อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 2.4 กิโลเมตร

ผมเกิดวันที่ 2 เมษายน ปี 1948 ที่บ้านในเขตอุซิตะ เมืองอิโรชิมะ ที่พ่อแม่อาศัยอยู่ในขณะนั้น ตั้งแต่ตอน 5 ขวบ เท่าที่ผมจำความได้ภายในบ้านยังมีร่องรอยจากแรงระเบิดปรมาณูหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก โถงทางเดินด้านตะวันตกของบ้านอยู่ฝั่งเดียวกับจุดศูนย์กลางการระเบิด เลยทำให้ตรงเสาบ้านมีเศษกระจกหน้าต่างที่แตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยปักอยู่เต็มไปหมดที่ผนังปูนก็มีรอยกัดเซาะของน้ำฝนจากพายุไต้ฝุ่นเป็นทางในเดือนกันยายนปี 1945 และหลังจากที่ผมเรียนจบก็ได้ไปทำงานที่โกเบ นับตั้งแต่นั้นมาผมก็ย้ายมาที่เขตอิงาชิมาดะ ในเมืองโกเบ หลังจากนั้นจึงย้ายไปที่เขตสุมะและปัจจุบันก็กลับมาอาศัยอยู่ที่แขวงโอคาโมโตะ เขตอิงาชิมาดะ

[คำบอกเล่าของคุณพ่อ]

วันที่ 6 สิงหาคม เป็นวันที่อากาศร้อนตั้งแต่เช้า ในตอนนั้นสมาคมผลิตภัณฑ์อาหารที่ผมทำงานอยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดประมาณ 500 เมตร แต่ผมลืมนึกว่าในวันจันทร์ผมต้องแวะไปที่สำนักงานใหญ่เพื่อเข้าแถวรวมพลในตอนเช้า จึงไปที่สำนักงานย่อยที่อยู่ในเมืองอิโรสะคิตะแทน (ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดประมาณ 1 กิโลเมตร) ผมนั่งลงตรงมุมห้องที่อยู่ชั้น 2 ของสำนักงานซึ่งล้อมรอบไปด้วยกำแพง ในขณะที่กำลังเงยหน้ามองนาฬิกาพร้อมกับคิดไปพลางว่า “วันนี้ทุกคนมาช้าจังเลยนะ” ทันใดนั้นเอง ตัวก็กระเด็นและหมดสติไป โดยที่ไม่รู้

ว่าแสงวาบและเสียงดังตูมนั่นคืออะไร จากนั้นพอรู้สึกตัวในไม่กี่นาทีต่อมา ผมก็พบว่าตัวเองติดอยู่ใต้ซากอาคาร ทว่าในระหว่างที่ผมกำลังพยายามคิดหาทางออกโดยที่ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นนั้น ผมก็เห็นท้องฟ้าผ่านผ้าเพดานที่เป็นรูกว้างประมาณ 30 เซนติเมตร ผมรีบขึ้นไปบนหลังคาอย่างไม่คิดชีวิต แล้วก็พบว่าบ้านทุกหลังพังพินาศ มีเพียงแค่ฝุ่นลอยปกคลุมอย่างหนาแน่น ไม่มีแม้กระทั่งถนนและเงาคน ได้ยินแค่เสียงร้องอย่างแผ่วเบาว่า “ช่วยด้วย” แม้แต่ในระหว่างที่กำลังมุ่งหน้าหนีไปที่โคอิ (เขตนิชิ) ก็ยังคงได้ยินเสียงร้องว่า “ช่วยด้วย” แต่ผมไม่สามารถทำอะไรได้จึงได้แต่หนีออกมาอย่างไม่คิดชีวิต จนในระหว่างทางก็มีฝนสีดำโปรยลงมา โชคดีที่มีร่มติดอยู่ ผมจึงกางร่มและเข้าไปในกระท่อมกลางภูเขาโคอิ เพราะอากาศที่หนาวเย็นและผมที่มีภาวะเลือดจางอยู่แล้วจึงรู้สึกคลื่นไส้และเนื้อตัวสั่นเทา ก็เลยอาเจียนสิ่งที่อยู่ในท้องออกมาจนหมด หลังจากนั้นไม่นานก็มีทหารที่หนีมาช่วยจุดกองไฟให้ ทำให้อาการหนาวสั่นค่อย ๆ บรรเทาลง และเมื่ออาการเลือดจางเริ่มดีขึ้นแล้ว ผมจึงเดินตามถนนไปที่มียาจิมะจนเดินไปถึงโรงพยาบาลผู้ป่วยวัณโรคที่อิสึกะอิชิเพื่อทำแผลบนศีรษะ ในที่สุดผมก็ได้ทำแผล หลังจากนั้นในตอนเย็นของวันที่ 6 สิงหาคม ผมก็มาถึงบ้านเพื่อนอย่างตุลุกทุเล ที่นั่นมีเพื่อนร่วมบริษัทหลายคนมารวมตัวกันอยู่ แต่ทว่าทุกคนที่ได้รับบาดเจ็บและคนที่ยังแข็งแรงหลายคนก็เสียชีวิตลงภายในเดือนสิงหาคม พอเช้าวันที่ 7 สิงหาคม ผมก็รู้สึกเป็นห่วงที่บ้านจึงรีบมุ่งตรงกลับบ้าน ระหว่างทางพอมองไปที่แม่น้ำก็เห็นศพจำนวนมากที่ส่วนหัวจมลงอยู่ในน้ำและมีแค่ส่วนเท้าที่โผล่พ้นน้ำขึ้นมา พวกเขาอาจจะกระหายน้ำเลยกระโดดลงไปแม่น้ำและเสียชีวิตทั้งอย่างนั้นก็ได้ ตามถนนก็มีศพที่มีลูกตาถลนออกมา บางศพก็มีลำไส้บวมเป่งราวกับลูกโป่ง มีคนที่มีแผลไฟไหม้ร้องโอดครวญว่า “น้ำ ขอน้ำหน่อย” ภาพแบบนี้ถ้าไม่เห็นด้วยตาตัวเองก็จะมีวันเข้าใจ ผมเดินไปตามแนวเขาเพื่อที่จะกลับบ้านที่อุซิดะ และได้ข้ามฝั่งไปที่มิซาสะมาจิด้วยเรือข้ามฟากที่บังเอิญเจอระหว่างทาง จากนั้นตอนผ่านที่ฮาคุชิมะในระหว่างกลับไปอุซิดะก็รู้สึกเป็นห่วงภรรยาว่าจะปลอดภัยดีหรือไม่ จึงตั้งใจจะไปตามหาถึงที่ทำงาน แต่ทว่าผมก็ได้เจอกับภรรยาบริเวณศาลเจ้านิกิสีโดยบังเอิญ พอกลับมาถึงบ้านก็พบว่าภายในบ้านเต็มไปด้วยดินแดงทำให้ไม่มีแม้แต่ที่จะนอน ในระหว่างนั้นพี่สาวก็หนีมาได้แต่เธอได้เสียชีวิตลงในวันที่ 30 สิงหาคม (จากการโดนระเบิดที่เมืองเทบโป) รวมถึงน้องสาวก็โดนระเบิดและเสียชีวิตที่ห้างสรรพสินค้าฟุคุยะในวันที่ 9 สิงหาคม ส่วนพ่อที่ไปเยี่ยมบ้านพี่สาว (หรือลูกสาวคนโต) ที่อาศัยอยู่ในเมืองเทบโปในวันที่ 6 ก็ถูกไฟคลอกเพราะเขาดิอดอยู่ในบ้าน จนถึงตอนนี้ พ่อคิดว่าพวกเขาต้องทุกข์ทรมานแค่ไหน น้ำตามันก็ไหลออกมา หลังจากนั้นผมใช้ชีวิตอยู่บนเตียงผู้ป่วยประมาณ 7 เดือนและต้องเผชิญกับโรคภัยต่าง ๆ แต่แล้วสุขภาพของผมก็กลับมาเป็นแข็งแรงดังเดิม จนไม่กี่ปีต่อมาในที่สุดผมก็กลับมาทำงานเกี่ยวกับการผลิตขนมญี่ปุ่นได้เหมือนกับเมื่อก่อน และเรื่องเล่าระเบิดปรมาณูที่ฟังมาจากพ่อก็จบลงเพียงเท่านี้

ภาพด้านล่างเป็นภาพที่พ่อวาดในชื่อ “ภาพพระเปิดปรมาณูที่ชาวเมืองวาด” ที่ออกในสถานีโทรทัศน์อิโรชิมะของ NHK โดยในข้อความเป็นภาพของศพที่มีลำไส้ราวกับลูกโป่งกับภาพของศพที่มีลูกตาถลนออกมา และซากะอิ จูจิ ผู้เป็นพ่อของผมได้เสียชีวิตลงในเดือนพฤษภาคม ปี 1992 (ปีเฮเซที่ 4) ด้วยวัย 84 ปี

(ภาพซ้าย)

ผู้วาด ซากะอิ จูจิ ถูกรังโดยพิพิธภัณฑสถานสันติภาพอิโรชิมะ
วันและเวลาที่เห็นเหตุการณ์ : 7 สิงหาคม ปี 1945
ที่ฟุตะบะ ซาโตะ บริเวณสนามม้าของกองทหารม้า

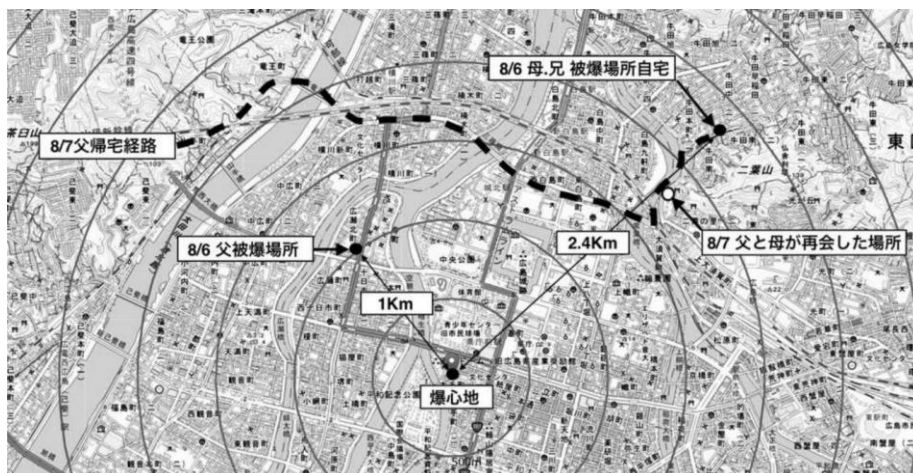
(ภาพขวา)

เขตศาลเจ้านิเกสึ

ในวันที่ 7 สิงหาคม แม่รู้สึกเป็นห่วงพ่อว่าจะปลอดภัยดีหรือไม่ จึงตั้งใจจะออกเดินทางจากอุซิดะเพื่อไปสำนักงานที่สึจิบาชิซึ่งเป็นที่ทำงานที่พ่อควรจะไปในตอนแรก แต่การเดินทางจากอุซิดะเข้าไปในใจกลางเมืองสามารถไปได้ 2 วิธี นั่นคือการผ่านไปทางศาลเจ้านิเกสึ หรือไม่ก็ผ่านไปทางสะพานคันดะบาชิ

ตรงจุดนี้แม่เลือกไปทางศาลเจ้านิเกสึ ส่วนพ่อที่ได้รับบาดเจ็บก็ไม่ได้เลือกไปทางสะพานคันดะบาชิตรงฮาคุชิมะ แต่เลือกผ่านไปทางถนนข้างๆ ศาลเจ้านิเกสึแทน จึงทำให้ทั้งสองได้กลับมาพบกันอีกครั้งราวกับในนิยาย ครอบครัวของผมจึงเรียกการกลับมาพบกันในครั้งนั้นว่า “ปาฏิหาริย์” ถ้าพ่อเลือกผ่านไปทางศาลเจ้านิเกสึ ทั้งสองคนก็คงจะคลาดกันและไม่ได้พบกัน พ่อก็คงจะไปถึงบ้าน ส่วนแม่ก็จะเข้าไปในเมืองโดยที่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับสารกัมมันตรังสีและไปถึงที่ทำงานของพ่อจนได้รับรังสีในปริมาณมากและอาจไม่ได้พบกันตลอดกาล แน่แน่นอนว่าหากเป็นเช่นนั้นตัวผมเองก็คงไม่ได้เกิดมาบนโลกใบนี้

แผนที่ภายในเมืองฮิโรชิมะและสถานที่ที่ครอบครัวโดนระเบิด

วารสารสมาคมนิเชอิ ฉบับที่ 28 เผยแพร่เมื่อวันที่ 1 มกราคม ปี 2023

ฮิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน 22

การสืบทอดความพยายามของคุณพ่อ

สึโบอิ ฮิโรยาซุ

อายุ ณ วันที่ถ่ายทำ : 57 ปี

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 17 ปี)

บ้านของผม (สึโบอิ ชูซุมุ) ตั้งอยู่ที่เมืองนาากาจิมาะ (ปัจจุบันคือส่วนหนึ่งของสวนสันติภาพฮิโรชิมะ) ซึ่งห่างจากศูนย์กลางการระเบิดประมาณ 450 เมตร ตอนที่โดนระเบิด พ่อกำลังทำงานอยู่ที่โรงงานอาวุธยุทโธปกรณ์ ซึ่งห่างจากศูนย์กลางระเบิดไปราว ๆ 4.5

กิโลเมตร ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ หลังจากการทิ้งระเบิดพ่อก็รีบวิ่งกลับบ้านทันที แต่เนื่องจากเปลวเพลิงและควันไฟที่ร้อนระอุ ทำให้พ่อเข้าไปข้างในไม่ได้และต้องกลับมาใหม่ในเช้าของวันถัดไป เมื่อพ่อเข้าไปในบ้านก็พบกับศพย่ำที่กำลงฟูบอยู่ตรงแท่นหินซึ่งเหลือรอดจากไฟไหม้ราวกับปาฏิหาริย์ ดูเหมือนว่าปู่ก็โดนระเบิดในที่ทำงานซึ่งห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 3 กิโลเมตรและเสียชีวิตลงในอีก 3 ปีให้หลัง พ่อของผมเองก็เป็นไข้แล้วไข้เล่าจนสภาพร่างกายทรุดหนักและไปพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านเกิดในเกาะโซโตะเป็นเวลานาน

พ่อเริ่มเล่าประสบการณ์ที่โดนระเบิดตอนที่ผมเรียนอยู่มัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเป็นเพราะพ่อไม่อยากจะถึงสภาพที่โหดร้ายราวกับนรก ทำให้ก่อนหน้านี้พ่อแทบจะไม่เล่าเรื่องนี้ให้ใครฟังแม้แต่กับคนในครอบครัว แต่ด้วยสงครามนิวเคลียร์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพ

โซเวียตที่รุนแรงมากขึ้นทำให้พ่อตระหนักถึงหน้าที่อันสำคัญว่า ใครจะเป็นคนถ่ายทอดเรื่องราวอันไร้มนุษยธรรมและความน่าสยดสยองเหล่านี้ ถ้าไม่ใช่ตัวพ่อที่มีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูในฮิโรชิมา ยิ่งไปกว่านั้นตอนที่ได้รับเชิญให้ไปเยี่ยมชมบริเวณที่โดนระเบิดในฮิโรชิมาโดยสำนักข่าว NHK เมื่อพ่อได้รู้ว่าตัวเองเป็นหนึ่งในไม่กี่คนที่เหลือรอดจากระเบิดปรมาณูในครั้งนั้นก็ยิ่งทำให้ความรู้สึกที่อยากจะถ่ายทอดประสบการณ์เหล่านั้นมีมากขึ้นไปอีก

ในฐานะสมาชิกสมาคมนิเซอิเมืองนิชิโนะมียะ ทุกปีพ่อจะจัดเทศกาลโทโรนางาชิ (เทศกาลลอยโคมลงสู่แม่น้ำ) เพื่อสันติภาพที่นาร์โฮะ-ชินคาเวะและจัดทัวร์รถบัสเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์ระเบิดปรมาณู ในขณะเดียวกันก็ทำงานเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างประเทศระดับพลเรือนอีกด้วย ผมคิดว่าพ่อคงทำตามวรคแรกจากธรรมนูญขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ที่กล่าวไว้ว่า “สงครามเริ่มต้นที่จิตใจของมนุษย์ฉันใด ความหวังแห่งสันติภาพก็ต้องสร้างขึ้นในจิตใจของมนุษย์ด้วยฉันนั้น” เพราะความไม่รู้ในประเพณีและวิถีชีวิตของกันและกัน ทำให้มนุษย์หลายคนในประวัติศาสตร์เกิดความสงสัยและความไม่เชื่อใจ โดยความสงสัยและความไม่เชื่อใจเหล่านี้มักจะนำไปสู่สงครามอยู่บ่อยครั้ง เพราะแบบนั้นพ่อจึงรู้สึกว่าการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศระดับพลเรือนนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันสงครามนิวเคลียร์

พ่อพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและลอยโคมลงสู่แม่น้ำทั่วโลกเพื่อแบ่งปันความหวังสู่สันติภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่การแลกเปลี่ยนกับประเทศรัสเซียเป็นพิเศษ นอกจากนี้ก็มีการจัดกิจกรรมร่วมกับวงดนตรีประสานเสียงเยาวชนสามัสเทอร์แกรด์ แคว้นเลนินกราด ประเทศรัสเซีย และการแลกเปลี่ยนร่วมกับกับทีมเบสบอลเยาวชนในโนโวซิปีสค์

หลังจากที่พ่อของผมเสียชีวิตไปได้ 1 ปี จู่ ๆ ผมก็ได้รับการติดต่อจากกระทรวงการต่างประเทศและทราบว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจของรัสเซียกำลังจะเดินทางมาญี่ปุ่น ท่านกล่าวว่าความทรงจำในวัยเด็กที่ท่านตราตรึงใจมากคือครั้งหนึ่งเคยแข่งเบสบอลกระชับมิตรกับทีมเบสบอลเยาวชนของญี่ปุ่น ท่านบอกว่าถ้ายังเก็บรูปไว้อยู่ก็อยากจะเห็นสักครั้ง คุณช่วยหาให้หน่อยได้ไหม ทำให้ตัวผมในตอนนั้นรู้ว่าการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศระดับพลเรือนที่พ่อของผมลงแรงไปนั้นได้ประสบความสำเร็จแล้ว นอกจากนี้พ่อของผมก็ได้เดินทางรอบโลกถึงสองครั้งด้วยเรือ Peace Boat พ่อเล่าถึงประสบการณ์การโดนระเบิดและเรียกร้องให้ยุติการใช้อาวุธนิวเคลียร์ ในระหว่างที่พ่อเดินทางไปอิตาลีก็มีอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะเกิดขึ้นพอดี พ่อจึงได้รับคำถามเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และระเบิดปรมาณูมากทีเดียว

ผมที่โตมากับการเฝ้ามองพ่อทำสิ่งเหล่านั้นก็กลับใช้ความยุ่งของงานที่ทำอยู่ทุกวัน ๆ เป็นข้ออ้างในการปิดผนึกเอกสารอันล้ำค่าเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูที่พ่อทิ้งไว้ให้ แม้ว่าผมจะเป็นส่วนหนึ่งของการให้ความรู้เรื่องสันติภาพในโรงเรียนที่ผมทำงานอยู่ อย่างการเชิญคุณชาซากิ มาซาอิโร พี่ชายของคุณชาซากิ ซาดาโกะ ผู้เป็นต้นแบบของ “อนุสาวรีย์สันติภาพเด็ก” และหลานชายคุณอิโรชิจิมามาบรรยายบ้าง หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมจำลองการหารือในองค์การสหประชาชาติของนักเรียนมัธยมปลายในหัวข้อสนธิสัญญาว่าด้วยการยุติอาวุธนิวเคลียร์บ้าง แต่ผมก็รู้สึกว่สิ่งที่ทำอยู่มันยังไม่มากพอ

เมื่อ 3 ปีก่อน ตอนที่ผมได้ไปเยือนค่ายกักกันเอชชีวิทซ์ที่โปแลนด์ คุณนาคาทานิ ไกด์ชาวญี่ปุ่นเพียงคนเดียวของที่นี่บอกกับผมว่า “อีกไม่กี่ปีคนที่อยู่ในเหตุการณ์ค่ายกักกันเอชชีวิทซ์จะหายไปหมดก่อนคนในเหตุการณ์ที่อิโรชิเมะกับนางาซากิเสียอีก แต่จะต้องมีใครสักคนคอยบอกเล่าเรื่องราวเหล่านี้ต่อไปแน่” และผมก็ได้รู้ว่นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมโมโกะที่ผมทำงานอยู่ แม้พวกเขาจะไม่ได้มีประสบการณ์ตรงกับเหตุแผ่นดินไหวใหญ่ฮันชิน-อาวาจิ แต่พวกเขาก็รู้สึกว่การถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้นเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นพวกเขาจึงก่อตั้ง NPO (องค์กรไม่แสวงผลกำไร) ขึ้นมา ภายในองค์กรมีสมาชิกประมาณ 50 คน ซึ่งส่วนใหญ่อายุประมาณ 20 ปี พวกเขาเริ่มดำเนินกิจกรรมเล่าเรื่องเกี่ยวกับเหตุแผ่นดินไหวใหญ่ในครั้งนี้ จากทั้งสองเหตุการณ์นี้ทำให้ผมรู้สึกว่ตัวผมเองก็ควรจะเล่าเรื่องของพ่อต่อไปเท่าที่จะทำได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ผมจึงตัดสินใจเข้าร่วมสมาคมนิเซอิในที่สุด

เมื่อ 5 ปีก่อน ICAN (กลุ่มรณรงค์ระหว่างประเทศเพื่อการยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์) ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ผมจึงไปที่ออสโลด้วยความคิดว่า ถ้าพ่อยังมีชีวิตอยู่ก็คงจะไปที่นี่เหมือนกันสินะ แม้ว่าผมจะไม่สามารถเข้าไปในตึกศาลาว่าการเมืองออสโลที่จัดพิธีมอบรางวัลได้ แต่ว่าศูนย์สันติภาพโนเบลที่จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับอดีตผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพก็ได้จัดสถานที่ให้สามารถชมถ่ายทอดสดพิธีการรับรางวัลได้ บรรยากาศในพิธีเต็มไปด้วยความตื่นเต้นของผู้คนจากทั่วโลกที่มาร่วมยินดีกับการได้รับรางวัลของ ICAN ผมมั่นใจว่ด้วยแรงขับเคลื่อนนี้เราจะสามารถกำจัดอาวุธนิวเคลียร์ให้หมดไปได้

สุดท้ายนี้ ผมอยากจะนำเสนอเนื้อหาบางส่วนที่พ่อของผมใช้เมื่อพูดถึงประสบการณ์ของเขากับระเบิดปรมาณู (พ่อของผมเป็นคนวาดภาพ)

1. “ความตายของแม่” วันที่ 7 สิงหาคม เวลาประมาณ 8 นาฬิกา ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดประมาณ 450 เมตร (ปัจจุบันตั้งอยู่ในสวนสันติภาพนางาซากิใกล้กับมุมตะวันออกเฉียงใต้ของพิพิธภัณฑ์สันติภาพ) ซากจากการเผาไหม้ของบ้านผมเต็มไปด้วยพื้นกระเบื้อง ขวดเปียร์ที่แตก (ทำกิจการร้านขายเปียร์) และกำแพงดินกองสูง ตรงนั้นมี

ศพของแม่กำลังฟุบอยู่ตรงแท่นหินกลางบ้าน กลางแผ่นหลังของแม่มีแผลไหม้ขนาดใหญ่ น้ำแปลกที่เสื่อผ้ายังอยู่ในสภาพดีและอยู่ครบ อีกทั้งร่างของแม่ไม่ได้ถูกเผาเลย ขณะที่บริเวณรอบบ้านกลายเป็นทุ่งทะเลเพลิง มีศพไหม้เกรียมจำนวนมากและระบุตัวตนได้ยาก

2. “ศพที่ไหม้เกรียม” วันที่ 7 สิงหาคม เวลาประมาณ 9 นาฬิกา ผมมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออกโดยข้ามสะพานโมโตยาสุที่อยู่ใกล้กับจุดศูนย์กลางระเบิด จากนั้นก็เดินเลียบแม่น้ำไปทางทิศเหนือ (ประมาณ 50 เมตร จากทิศใต้ของอนุสรณ์สันติภาพฮิโรชิมา) ผมเห็นศพหลายศพเกลื่อนกลาดอยู่บนถนน หนึ่งในนั้นมีผู้หญิงที่เงยหน้าขึ้นหาท้องฟ้าและมีเด็ก 2 คนนอนตายอยู่ข้าง ๆ เธอ เป็นภาพที่น่าเจ็บปวดยิ่งนัก

3. “ทหารอเมริกา” วันที่ 7 สิงหาคม เวลาประมาณ 9 นาฬิกา ทางตะวันออกของสะพานโอโออิใกล้กับจุดศูนย์กลางระเบิด (ทางเหนือของอนุสรณ์สันติภาพฮิโรชิมา) มีร่างของทหารอเมริกันคนหนึ่งถูกมัดไว้กับเสาด้วยเชือกที่เต็มไปด้วยความโกรธและความชิงชังที่เกิดจากระเบิดปรมาณูของผู้คน

ร่างของทหารอเมริกันหนุ่มผมสีดำและเปลือยเปล่า แม้ไม่ได้รับบาดเจ็บแต่ก็ดูอ่อนแรง ผม (พ่อ) คิดว่าเขาน่าจะมีชีวิตอยู่ได้อีกไม่นานเช่นเดียวกับผู้ที่โดนระเบิดปรมาณู เมื่อไม่กี่วันก่อน เครื่องบิน B-24 บินเหนือน่านฟ้าฮิโรชิมา ก่อนจะตกลงมาทางเหนือของเมืองพร้อมควันสีขาว ลูกเรือน่าจะถูกจับและโดนระเบิดปรมาณูตรงที่ตั้งของกองบัญชาการหน่วยที่ 5 ใกล้กับปราสาทฮิโรชิมา

ต่อจากนี้ผมคิดว่าจะหาเวลาจัดการกับมรดกที่พ่อทิ้งไว้ให้ ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูอันล้ำค่าที่พ่อของผมเหลือไว้ให้อีกมาก และผมจะพิจารณาถึงการใช้ข้อมูลเหล่านั้นอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ด้วยคำแนะนำของทุก ๆ คนในสมาคมนิเซอิ ผมหวังว่าผมจะสามารถเป็นกำลังเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์ สุดท้ายนี้ผมก็ขอฝากเนื้อฝากตัวด้วยครับ

อิโรชิมะและนางาซากิในความทรงจำของฉัน (23)

โชตะ มาซาเอะ

อาศัยอยู่ที่โอซากะ

สถานที่ถ่ายทำ : ศูนย์วัฒนธรรมเขตฮิงาชิनाคะ เมืองโกเบ

วันที่ถ่ายทำ : 27 พฤษภาคม ปี 2023 ระหว่างการแสดง “ถ่ายทอดเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูด้วยเสียงและเปียโน”

ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู : คุณพ่อ (ขณะนั้นอายุ 20 ปี)
ได้รับสารกัมมันตรังสีที่อิโรชิมะ

ในปี 1945 พ่อของฉัน ชิโอะ คาสึโอะ อายุ 20 ปี เขาเดินทางจากโอซากะไปยังอิโรชิมะ และเข้าร่วมกองกำลังอากาศสี่กของกองทัพบก ถึงจะอยู่ในกองทัพบกแต่หน่วยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับทะเลโดยเฉพาะการขนส่งทางเรือก็เรียกว่าหน่วยอากาศสี่กเหมือนกัน พ่อไปทำงานดูแลเรืออยู่ที่เกาะคานาวะ

จากบันทึกของพ่อ

วันที่ 6 สิงหาคม ระเบิดปรมาณูถูกทิ้งลงมาที่อิโรชิมะ ทันใดนั้นก็เกิดแสงสว่างจ้าและเสียงระเบิดดังขึ้นพร้อม ๆ กับตัวผมที่ถูกแรงระเบิดพัดจนกระเด็น ผมพยายามก้มลงต่ำโดยที่ไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร พอเงยหน้าขึ้นไปมองท้องฟ้าก็พบกับควันสีดำที่กำลังลอยคลุ้งและลูกไหม้อยู่

ผมมุ่งหน้าไปยังเขตโคอิทางตะวันตกของเมืองเพื่อทำการรักษาพยาบาล กางเต็นท์ และตั้งค่ายพักแรมขึ้นมาตามคำสั่งจากผู้บัญชาการ ในระหว่างที่อาคารบ้านเรือนกำลังลุกไหม้ ผมก็ช่วยเหลือผู้รอดชีวิตออกมาจากกองเพลิง เมื่อผมเห็นศพที่ไม่หลงเหลือใบหน้า มือ หรือเท้า และร่างที่ไหม้เกรียมจนไม่สามารถแยกออกกว่าเป็นชายหรือหญิง ผมก็ได้แต่ตกตะลึงกับความโหดร้ายที่เกินจะบรรยายนี้ จนถึงตอนนี้ภาพที่น่าสลดของพ่อแม่ลูกที่กำลังร้องเรียกชื่อและตามหาคนในครอบครัวยังคงชัดเจน ผมลงไปใ้มน้ำพร้อมกับทหารบางส่วนเพื่อนำศพมาวางเรียงบนขอบตลิ่ง งานนี้กินเวลายาวนานถึง 10 วัน ศพของผู้คนที่กระโดดลงแม่น้ำเพราะพยายามหนีจากเปลวไฟและความร้อนลอยขึ้นมาบนผิวน้ำ ผมต้องมองเห็นภาพที่โหดร้ายนี้ระหว่างทางกลับบ้านทุกวัน นอกจากนี้ผมยังจำได้ว่าการรวบรวมศพไร้ญาติจำนวนกว่า 500 ร่างมารวมกันแล้วเผา และแล้วกองกำลังก็ถูกยุบจากการสิ้นสุดสงคราม ในที่สุดผมก็จะได้กลับบ้านเกิด (ส่วนหนึ่งจากบันทึก)

พ่อกลับมาแต่งงานกับแม่ที่โอซากะและให้กำเนิดฉัน น้องสาว และน้องชายขึ้นมา ในบ้านปลายของชีวิต พ่อป่วยเป็นโรคมะเร็งกระเพาะอาหาร มะเร็งถุงน้ำดี มะเร็งปอด และเสียชีวิตลงในวัย 86 ปีท่ามกลางครอบครัวรายล้อม

ตัวฉันในฐานะลูกสาวก็หันมาเป็นล่ามมัคคุเทศก์ภาษาอังกฤษ คอยถ่ายทอดเรื่องราวของระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมาและนางาซากิไปพร้อมกับให้ดูรูปถ่ายของพ่อ มีชาวอิสราเอลท่านหนึ่งพลอบฉันขณะที่เล่าถึงความรู้สึกของพ่อ นอกจากนี้ยังมีหญิงชาวอเมริกันพูดกับฉันว่า “ก็ฝ่ายเธอเป็นคนโง่ดีก่อนนี่” ทว่าเมื่อออกมาจากพิพิธภัณฑ์เธอก็พูดออกมาว่า “ขอโทษ ฉันผิดไปแล้ว” โดยที่ไม่แม้แต่จะยืมตัวชี้ว่า บางทีข้าพเจ้าของผู้ตายจากการระเบิดปรมาณูคงจะบอกเล่าความจริงแทนพวกเราได้

แต่ถึงกระนั้นทั่วโลกยังคงไม่รู้ถึงความน่ากลัวและความทุกข์ยากของสิ่งที่อยู่ภายใต้เมฆรูปเห็ด

ในที่สุดฤดูใบไม้ผลิฉันก็ได้การรับรองเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของพิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สันติภาพฮิโรชิมา เรื่องราวของคนที่คุณจะส่งต่อเป็นของคุณโคโนะ คิโยมิ เธอเล่าว่าเธอกับแม่เดินทางหาน้องสาวท่ามกลางซากปรักหักพังจากการระเบิดที่ฮิโรชิมา ก่อนการประชุมสุดยอด G7 เมื่อวันก่อนมีนักข่าวจากต่างประเทศมาสัมภาษณ์ฉัน ในเดือนสิงหาคมนี้ฉันก็จะได้เข้าร่วมการประชุมเพื่อร่างคำปฏิญญาสันติภาพสำหรับพิธีรำลึกสันติภาพฮิโรชิมา ในอนาคตฉันอยากจะถ่ายทอดประสบการณ์ของคุณโคโนะที่มีอายุ 93 ปีและพ่อของฉันที่เสียไปแล้วเป็นภาษาอังกฤษด้วย

ครั้งนี้ฉันได้รับโอกาสในการอ่านบทกวีเป็นครั้งแรกในชีวิตและยังได้พูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์ของคุณพ่อที่ฮิโรชิมาอีกด้วย มันเป็นประสบการณ์ที่ล้ำค่ามากและต้องขอขอบคุณการแสดงเปียโนที่สร้างความครื้นเครงให้ด้วย ฉันจะกลับไปเล่าเรื่องนี้ต่อหน้ารูปถ่ายของพ่อ

ความรู้สึกในการเข้าร่วมพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิตจากระเบิดปรมาณู และพิธีรำลึกสันติภาพที่เมืองฮิโรชิมะ ปีระวะที่ 5

สึโบอิ ฮิโรยาซุ

ในโอกาสนี้ ผมขอขอบคุณสำหรับคำเชิญเข้าร่วมพิธีรำลึกสันติภาพ ในฐานะที่เป็นตัวแทนของครอบครัวผู้เสียชีวิตจังหวัดเฮียวโกะ นี่ถือเป็นประสบการณ์ที่ล้ำค่ามาก

ผมมาถึงจังหวัดฮิโรชิมะในวันที่ 4 สิงหาคม ผมได้ไปที่ซากปรักหักพังของโรงงานทหารในเมืองอุจินะที่พ่อถูกเกณฑ์ไปทำงานในวันที่ระเบิดปรมาณูถูกทิ้ง ซึ่งคือวันที่ 6 เดือนสิงหาคม ปีระวะที่ 20 (ค.ศ. 1945) จากนั้นผมลองเดินผ่านสะพานมียูกิ สะพานทาคาโนะ และถนนที่พ่อใช้เดินทางกลับบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ กับพิพิธภัณฑสถานสันติภาพฮิโรชิมะในปัจจุบัน ต่อมาในวันที่ 5 สิงหาคม ผมได้มีโอกาส

พูดคุยกับตัวแทนของครอบครัวผู้เสียชีวิตแต่ละจังหวัดทั่วประเทศ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ นับเป็นโอกาสที่ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ระเบิดปรมาณู (สึโบอิ ฮิโรยะซุ พร้อมกับบุรุษของสึโบอิ ชูซุมุ ผู้เป็นพ่อ)

และในวันที่ 6 สิงหาคม ผมได้เข้าร่วมพิธีรำลึกสันติภาพและนั่งตรงเก้าอี้สำหรับครอบครัวผู้เสียชีวิตที่จัดอยู่แถวหน้าสุดในสวนสันติภาพ ผมไม่ได้เข้าร่วมพิธีมา 50 ปีแล้ว การเข้าร่วมพิธีล่าสุดคือตอนที่ยังเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาและจำได้แค่ว่าในตอนนั้นอากาศร้อน สำหรับพิธีคราวนี้ก็เป็นวันที่อากาศร้อนเช่นกัน แต่ผมก็ตั้งใจฟังสุนทรพจน์โดยไม่รู้สึกร้อนอะไร ผมมีสมาธิตลอดการมอบดอกไม้และการร้องเพลงจนจบพิธี การเข้าร่วมพิธีจริง ๆ ให้ความรู้สึกแตกต่างจากการชมผ่านทางโทรทัศน์ ผู้เข้าร่วมพิธีทุกคนต่างรำลึกถึงความโหดร้ายของการทิ้งระเบิดปรมาณูเมื่อ 78 ปีก่อน รำลึกถึงความโศกเศร้าของผู้เสียชีวิตและผู้ที่บาดเจ็บแผลทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงความโกรธแค้นที่มีต่ออาวุธนิวเคลียร์ที่ไร้มนุษยธรรม ผมรู้สึกอย่างแรงกล้าว่าเราควรระลึกถึงสิ่งเหล่านี้ต่อไปเพื่อบังคับไปสู่การยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์

ในแถวที่รอเข้าชมพิพิธภัณฑสถานนั้นร้อยละ 20 เป็นชาวต่างชาติ พวกเขาเดินชมสิ่งของต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑสถานอย่างตั้งใจจนมีบางคนร้องให้ออกมา ผมว่าเป็นเรื่องดีที่ให้ชาวต่างชาติหลายคนได้รู้จักเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นหลังการทิ้งระเบิดปรมาณู ในโอกาสนี้ผมได้เห็นว่าผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูต่างก็มีอายุมากขึ้น พร้อมกับได้เห็นคนรุ่นต่อไปค่อย ๆ สืบทอดความรู้สึกของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ที่ศูนย์การประชุมนานาชาติฮิโรชิมะ ผมได้ยินจากนักเรียนมัธยมปลายและผู้ได้รับผลกระทบมาว่า มีนักเรียนที่เรียนวิชาเสริมสร้างทักษะทางศิลปะที่โรงเรียนมัธยมปลายเมืองโมโตมะชิ จังหวัดฮิโรชิมะ ได้ฟังเรื่องราวจากผู้

ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูและเกิดแรงบันดาลใจในการวาดรูปออกมา มีการแก้ไขรูปอยู่หลายครั้งและใช้เวลาเกือบปีในการวาด จากนั้นผมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลายอย่างกับทายาทของผู้ได้รับผลกระทบและผู้ที่เกี่ยวข้องประสบการณ์ความรู้สึกของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ผมรู้สึกได้ถึงความตั้งใจอย่างแรงกล้าของพวกเขาที่แม้ว่าพวกเขาจะไม่ใช่ว่าผู้ประสบภัยโดยตรงก็ตาม พวกเขาก็จะถ่ายทอดเหตุการณ์จริงหลังการทิ้งระเบิดปรมาณูต่อไป ตัวผมเองก็มีความรู้สึกที่แรงกล้าแบบนั้นเช่นกัน

ในเดือนตุลาคม ผมเล่าประสบการณ์ของการโดนระเบิดที่โรงเรียนมัธยมต้นคาโกะงาวะโดยใช้ข้อมูลที่คุณพอทึงไว้ เป็นการบรรยายเพื่อการเรียนรู้ก่อนไปทัศนศึกษานอกห้องเรียนในฮิโรชิมา หลังจากนั้นถ้าผมได้รับการเชิญให้ไปเล่าประสบการณ์ที่ไหนก็ตาม ผมก็จะไปเล่าประสบการณ์เพื่อเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวต่อไป นอกจากนี้เพื่อให้คำในวรรคแรกจากธรรมนูญขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ที่กล่าวไว้ว่า “สงครามเริ่มต้นที่จิตใจของมนุษย์ฉันใด ความหวงแหนสันติภาพก็ต้องสร้างขึ้นในจิตใจของมนุษย์ด้วยฉันนั้น” เกิดขึ้นจริง ผมคิดว่าการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้คนเข้าใจถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในแต่ละประเทศนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ผมจะพยายามทำให้คนหนุ่มสาวทั่วโลกมีเครือข่ายเชื่อมโยงกันผ่านสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของ UNESCO

兵庫県被爆二世の会

ヒバクシャの証言

(二世の会だより No9～No30 から)

慰霊塔

(2023 年 11 月 27 日 第二回核兵器禁止条約締約国会議開催)

二世の証言の無断転載は、ご遠慮下さい。

「私の被爆体験」

貞清百合子（さだきよ・ゆりこ 神戸市原爆被害者の会幹事）

1945 年 8 月 6 日、私は当時 6 歳、三篠（みささ）国民学校 1 年生でした。3 月くらいまで、広島はあまり空襲に遭わず、そのうち 8 月 6 日になりました。三篠国民学校③（小学校）は、陸軍の仮兵舎になっていて、1,600 人の兵隊がいました。小学生は、田舎の親戚の家等に、縁故疎開をしていました。下級生も縁故のある人は田舎に疎開していました。私は、親戚がみな広島なので、近所の小さなお寺②で勉強していました。6 日は、5 日の夜から明け方まで空襲があったので、親子三人で、家に作った防空壕に入っていました。父 47 歳、母 35 歳でした。7 時半に、空襲警報が解除になったので、朝三人でご飯を食べました。父は軍事工場へ、私と母はお寺へ行く用意をして、近所の家に行きました。そこで、5,6 人が集まって、手旗信号の練習があったのです。空襲の時、声が出せない時、親と離れた時、白い旗と赤い旗を作って、「いろはにほへと」を手旗で合図しようという目的があったのですが、原爆には役に立ちませんでした。

それも終わって、近所のおばさんや母に送られてお寺に行きました。低学年が、20 人くらいいたんですかね。もうすぐ授業が始まるという時、お友達が、「飛行機」と言うので、空をみたら、本当に青い空に銀色の翼を見たのです。飛行機だと思ったとたん、ものすごく光って、それから分からなくなって、爆風でお寺の中に放り込まれました。何分間か気絶していましたが、目がさめて見ると小さな明かりが見えました。やっと這い出すと、さっきのような青空ではなく、夕方のような闇の中で、あちらこちら火が出ていたのです。私は、瓦の上に立っていました。前の家も崩れて燃え始めました。母のどこへ行きたいと思って、立ち尽くしていました。

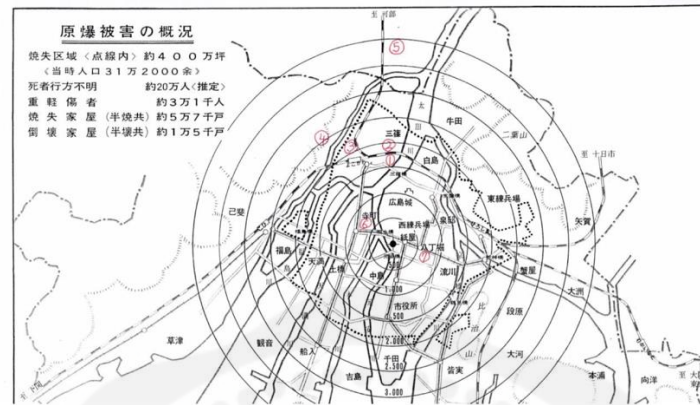
近所の消防団の知らないおじさんに、「おじちゃんと逃げよう。」と言ってもらって、近くの国鉄（現在 JR）の線路の上に上げてもらって、線路の上を歩いて行きました。枕木は、原爆の熱線で燃えていて、足の裏も体も本当に熱くて、70 年以上経っても、その熱さとか臭いを忘れる事はできません。そこをおじさんに、手をつながれて歩いて行くと、近所のおばさんに会ったのです。「私、そのお嬢ちゃんを知っているので、連れて逃げてあげます

よ。」と言ってもらって、そのおばちゃんと線路の上を歩いていたら、そこはもう、怪我人が何百人の人か、たくさんの怪我人が歩いていました。その中で、今度は、本当に奇跡的に母の弟に会えたのです。三人目は身内の者に会えて。「百合子！」と呼んでもらって、叔父さんに手をつながれ。私の家①は楠木町なんですけど、その線路の上を横川駅の方まで歩いて、線路から下に降りて少し行くと、私の小学校があるんです。小学校の前を通ると、もう燃えていました。火の中をくぐって逃げたのです。イチジクの木が燃えていたんです。怖くて熱くて、でも夢中でその下をくぐり抜けたりして。小学校の前も通り過ぎたんです。

広島市の西の方に三滝というところに、竹藪④があるんです。そこにたどり着きました。竹藪にも、怪我人がいっぱい。火傷か怪我かわからない、血だらけのくちやくちやの人達です。その中に入れていただきました。おかげで「黒い雨」にも遭いませんでした。小学校におられた 1,600 人の兵隊さんも、生き残ったのは 97 人と聞いています。叔父は、近所にいる家族を探しに行きたかったので、「おばあちゃんと奥さんと赤ちゃんがいるから、行ってくるからここにおれよ。」って言うんですが、とても竹藪の中に一人で居れなくて、叔父ちゃんにしがみつきました。おじちゃんも自分の家族を助けるのをあきらめて、その竹藪から国道沿いを郡部の方へ歩いて、一里（4キロ）の道を歩いたらしいんです。歩くのも、怪我の人が一緒にゾロゾロ歩いて安佐郡（広島市安佐区）の小学校⑤に着きました。着いて見ると、そこも怪我人ばかり、10 時か、11 時かわかりません。記憶がないのです。怪我人があまりにも多く、薬もないですし、きゅうりやナスを体につけられていました。近所の指定農家（地区指定の緊急時に避難する農家）の方が、学校まで迎えに来てくださって、夜はその家で過ごしました。夜になって、叔父さんが「あっちを見てね。」と、広島を指さすので見ると、空が真赤なのです。家族のことは心配でしたが、どうする事も出来なくて、おにぎりもいただいて、ホットして、その晩は眠りました。

あくる日になって、やはりおじさんは、家族が気になるので、農家を少し降りた国道のところに、立て看板を立てたのです。「ミズノハヤオとスミダユリコがおります。」と国道のところに看板を立てたのです。そこを近所の人に通られて、私のことを「お父ちゃんとお母ちゃんが探しとってよ。」と言ってくださったんです。お寺にいた小学生は、爆撃でみんな亡くなったと思って、両親は泣いていたようです。それが、3 日目です。叔父さんが「やっぱり帰ろう。」って、また 4 キロの道をほとんど裸足で、熱い中を歩いてきました。父と母は、お寺にいました。私と会って本当に喜んで、ワァンワ

ァン泣いてくれたのですが、私には、感情がないのです。あまりに恐ろしい目にあったせいか、感激がないのです。母の背中にはいっぱいガラスが刺さっていて、父も手を切ったりして、大怪我でした。私は、一応無傷なんです、爆風で耳をやられていたのに、気が付きませんでした。今も左耳は聞こえません。

原爆体験記巻末地図 (広島市原爆体験記刊行会編)

親戚がみな広島市にいたので、両親と尋ねて歩きました。一番に、爆心地から500mの鷹匠町⑥(現在本川町、十日市町)に行ったんです。一家9人即死です。父の妹の家なんです、大きなお骨に、小さなお骨がひっついてるんです。大きなお骨には、ヘアピンがくっついて、父が「おばちゃんが、赤ちゃん抱いとったんじやのう。」って。私ははじめて、ワァンワァン泣きました。「なんでこんなになっちゃったん。」って。事情があつて私の実の母は、私を生んだ後再婚して胡町(えびすちょう)にいたのです。私は母の兄夫婦に育てられたのです。実母は、嫁ぎ先で女の子を生みました。胡町の母の家⑦は、爆心地から800mです。8月6日の朝、母は外を掃除していて、私の妹になる子は、近所の子と台所で遊んでいたらしいんです。爆風で家はつぶれ、すぐ火がついたんです。「お母ちゃん。お母ちゃん。」と声がするのですが、わからなくて、助けられなくて。火が迫ってきたので、近所の人に引っ張られて、その場を離れたらしいんです。「私は鬼みたいな親じゃ。子どもが泣きよるのを助けんで逃げた。生きとれんのよ。」と泣いていました。その実母も、一か月後に亡くなりました。人間の体の穴という穴からどす黒い血を吐いて亡くなりました。身内の13人が即死、後から6人病死、計19人亡くなったんです。一番悲しいのは、当時中学生だった従妹が、「建物疎開」に動員され、今の平和公園で、建物の取り壊し作業中に被爆しましたが、いまだに遺骨が出てこないのです。

家の焼け跡にバラックを建て、助けてくださった叔父さん親子4人と私達家族3人、7人で住んでいたのです。放射能の危険性を知らないからず

っとそこにいました。食べるものがないので、焼け跡の灰で、野菜を作ってたんです。原爆の死の灰ですが、肥料になったのか良くできるんです。食べ物さえあれば幸せですから、私も「おいしい。」と言って、嬉しく食べていました。原爆の後、10日目くらいから、私は下血をしだしたんです。目まいはする、鼻血はでる、歯は抜けなかったんです。薬がないので、治療もできなかったのです。父が広島駅の闇市で、注射のアンプルを買って来てくれまして、それを毎日一本ずつ、近所のお医者さんに持って行って、注射してもらったんです。それが効いたのか、元気になりました。父のおかげで助かったんです。その父も母も、7年後に二人とも癌で亡くなりました。私は、中学生でした。両親が亡くなって、親戚に引き取られまして、ちょっとした間スランプがあったんです。その頃、頭痛はするし、鼻血は出るし、お風呂に入って5分もすれば目まいがしてくる、そんな状態でした。小学校3年生から年一回 ABCC（原爆傷害調査委員会）から迎えに来て検査はされるのですが、治療は一切なしです。もう私の初期カルテもないそうです。大人になっても、流産は6回、死産はするで、1962年（昭和37年）にやっと子どもができました。今まで色々な病気もしてはいますが、なんとか生きさせてもらってます。はじめは原爆の被害者の話もしなかったんです。当時、原爆病はうつるとか遺伝するとか言われていたものでね。母に「被爆したことは、絶対言いんさんなよ。」と言われて大きくなって、私の子どもにも「お母ちゃんは、被爆者と言いなさんなよ。」と言ってたんですけど。2002年頃から核兵器廃絶の運動をしてる方をみて、「被爆している私はしないのに、被爆に遭っていない人がして。なんか協力しなくちゃ。」という気持ちがあって。こんな風に今は、立つのも辛いのですが。どんな理由があろうとも、戦争もだめ、核兵器もだめ、それを反対しよう。生きている間は、私は訴え続けよう。自分の仕事、宿命、役割と思って、頑張っています。

（2017年2月19日神戸市原爆被害者の会二世の会での証言）

「被爆証言」

花垣ルミ（はながき・るみ 京都原水爆被災者懇談会世話人）

私の家は、浄土真宗でしたが、父は京都帝大の文学部時代、ジャラル・ウッディーン・ルーミー（注1）にとっても傾倒した。そのルーミーから、私の名前はつけられた。「ルミ」という名は、当時としたら大変珍しい名前です。

私は 5 歳の時に、広島で被爆しました。原爆は多くの命を亡くしました。この亡くなった命を伝えていきたい。5 歳の目線は低くて、見えるところは限られています。

私は 5 歳から 63 歳になるまで 58 年間、被爆当時の頃の記憶を喪失していた。平成 15 年(2003 年)に京都生協で毎年開催している、広島・長崎の原爆慰霊式典に参加した。

夜灯籠流しを行った後、報告会のための報告書を作成していた時、突然、記憶がよみがえってきた。被爆後 3 日間も見つからずに亡くなってしまった、小学校 1 年生の従兄弟の灯籠流しの情景をありありと思い出した。灯籠流しは、終戦後、昭和 22 年(1947 年)頃だったろうか。

昭和 15 年(1940 年)3 月 25 日、私は大阪の四ツ橋付近で生まれた。父は、喉頭結核のため徴兵されなかった。銀行員であった父は、まもなく東京の本社に勤務することになった。そのため横浜の社宅に移り住んだ。昭和 19 年(1944 年)に父が台湾へ単身赴任したことをきっかけに、母が妊娠していたので、母の実家のある広島へ移り住むことになった。父と暮らしていた時、会社に連れて行ってもらった。銀行の役員、国の関係者等が会議のために集まる会議室の広間には、ウインナー、ソーセージ、ハム、肉、生のパイナップルなど、当時、貴重で手に入らない食料が、溢れていた。会議室の情景を思い出すと、配給制の時代であったのに、おかしい事だった。

広島までは、3 日間かけて向かったのだが、途中「石切近くにあった持ち家を見に行く。」と母が言い、大阪駅で何時間も待たされて、不安であった。しかし、駅員からビスケット 2 枚とお茶をもらい、少し安堵したことが思い出される。

疎開した実家には、祖母と叔母が住んでいた。爆心地から 1.7km 付近にある三篠本町(みささほんまち)に家はあった。その年(1944 年)の 10 月に弟が生まれ、豊(ゆたか)と命名した。父が台湾に行く前、生まれた子には男でも女でも、豊と名付けるよう言い残していたからだ。父は台湾で、終戦を待たずに喉頭結核のため亡くなった。父は弟を抱くことはなかった。弟も父に抱かれることはなかった。可哀想な事だった。私が、小学校 4 年の頃、父の遺骨だといって、木箱が送られてきた。木箱には、遺骨ではなく、父の手帳が入っていた。石が入っていたとか、他の人の遺骨でなく、手帳で良かった。

実家の隣には同じ年の子が住んでおり、ともに防火用水で遊んだり、家の向かいにある幼稚園と一緒に通っていた。原爆により幼稚園は全焼し、幼児24名全員が亡くなった。その日空襲警報が出て、隣の子とともに幼稚園を休んだ私は、生き残った。また、小中学生の子どもがいる親たちは、子どもを探して回ったものの、見つからなかった者が多かった。

昭和20年(1945年)8月6日8時15分、広島に原爆が投下された。その瞬間、ふわっと地面ごと体が浮きあがったように感じたが、次の瞬間、窓枠やタンスまでもが窓際まで飛ばされた。2階で遊んでいた私はタンスに挟まれ、頭にはタンスの楔(くさび)が刺さった。母親は松の木の根元で、弟を背負ったまま倒れこみ、叔母は台所で片付け中に飛ばされて、どこかで足を打ったらしく、びっこを引いており、2階で寝ていた祖母はベッドごと窓際へ飛ばされていた。

2階から私は助け出された。私たちは、叔母が探して持ってきたリヤカーに祖母を乗せ、川の土手にある竹藪まで逃げ込んだ。付近に養鶏場があり、鶏舎の鶏も多数死んでいた。その側で、顔がずるずるになり、皮膚が真っ黒に焼け爛れている老人を鶏達が突っついていて。それを見て、母親が棒切れを持ち、「しっ」と追い払っていた。

竹藪では、竹が膨張し、パカーンパカーンとものすごい音を立てて破裂しており、危険なためもっと逃げるようになった。裸足で逃げていたので、母親が大人の下駄片方と子供の下駄片方を探してきてくれ、それを履いて逃げるものの、途中で鼻緒が切れてしまった。手拭いで直したが、途中で使えなくなり、今も足の裏に、ケロイドが残っている。

逃げている道中、刎殻で作られた人形が、煙も出さずにジブジブ燃えている姿を見て、自分がいつも遊んでいた大きなお人形の“たえちゃん”を思い出し、とてつもなく怖い情景で恐怖に襲われた。他にも、バンザイした格好で死んでいる猫、ケガをしながら歩いている犬、死んだ馬や牛、焦げたまま死んでいるセミ。数えきれないセミが、あの木にもこの木にも、とまったままの格好で、黒くなって死んでいた。さっきまでごはんだったと分かるような、金太郎の絵の茶碗やマグカップ、壊れたちゃぶ台...

黒い塊のようなものが有り、水がザーザー出ており、近づいてみると、「水を」と水を求めて群がる人間の山であった。水を一滴も飲めないまま、亡くなった人たちを思うと、まだよかったのであろうかと、思い出す度に心が痛む。

三滝の山にやっとの思いで辿り着いたものの、顔も頭も血まみれの私たちの姿を見た祖母は、泣き出してしまった。朝から乳もやらず、おむつも替えていないため、小さな呻き声で虫の息になっている弟のことを、母親がはっと気づいて背中から降ろした。おむつを替えようとすると、お尻は真っ赤にただれ、おむつを取ると、弟の皮膚ごとボロッと取れてしまった。もらったお茶で尻を洗い、母のエプロンを割いて、おむつ代わりに使った。ショックで乳が出ない母は、まだ10ヶ月の弟であったが、おにぎりを噛み砕いて、乳の代わりに食べさせた。

山についた途端、眠ってしまったのか、意識を失ったかは解らないが、これまで嗅いだことのない、異様な臭いで目が覚めた。目の前でゴムボートのように膨らんだ人や、手足のない人、真っ黒になった人が燃えている。燃えている人を見て、ふわっとなって記憶をなくしてしまった。茶毘(だび)にふしている姿を見て、激しい衝撃を受けたのだろう。母が「見ちゃダメ」と抱きしめた瞬間に、意識を失ってしまった。その後、意識は回復したものの、記憶が戻るまで、58年間かかってしまった。

一番つらいのは、祖母の尻にウジ虫が湧き、母と叔母がピンセットでとっている際に、「痛いからやめてえや。やめてえや。」と泣き叫んでいる祖母の姿を思い出すことである。祖母の尊厳に関わることであり、話すことに躊躇するのだが、戦争や原爆の悲惨さ、人間がもたらしたことの残虐さを知ってもらいたいとの強い思いから、話をしている。

その後、横浜に住んでいた際の乳母と、開業医をしていた叔父の家に勤めていた看護師と私の3人で、療養のために母と別れ、奈良へと向かった。

「行きたくない。」と母にわめいて抵抗したのだが、母からは「頑張て。」と送り出された。トラックの荷台に乗り、数日間かかった。その際に見た柿や栗の木の側で、まん丸の月とスターダストになっている星の光景が、今でも印象に残っている。

小学校に入るのを機に、横浜の社宅に戻り、横浜の小学校に入学した。横浜の社宅から立ち退きになると同時(当時中学2年生)に、京都に住んでいる叔父を頼って、母と弟と3人で引っ越した。それは、丁度、ビキニ水爆実験の行われた年(1954年)の夏休みであった。「国連が機能していたら、原爆は落ちなかったのかもしれない。」と、母はもらしていた。

京都では上桂中学校に入学したが、通学途中に年10回も倒れるぐらいに貧血がひどかったため、病院に寄ってから登校することが日課であった。現在のように血圧を測るのではなく、爪を見て、唇と目をめくって、状態を判断する。貧血が起こると、爪も真っ白になっているようで、ドクターストップが

かかるのであるが、そのまま登校し、貧血で倒れてしまうこともしばしばあった。当時、叔父宅に風呂が無かったので、家から1～2分の距離にある銭湯へ通っていた。母は私が倒れた時のために、番台にお願いし、さっと風呂に入らせて上がるように気を付けていた。

30歳で椎間板ヘルニアになった際、頭の傷と足の甲の火傷がようやく治ってきたことを医師に告げると、「子どもたちに、悪い血を全部やっちゃったんだね。」と言われた。その言葉で、原爆被爆者への根強い差別や偏見が残っていることに気付き、ショックと情けなさで愕然とした。その後、原爆病について調べ始めて、ブラブラ病のような症状が自分にもあったことに、思いを巡らせるようになった。幼少期から免疫力が低く、貧血を起こしがちであった。出版関係で勤務し始めた後にも、ペンを持っているのに落ちてしまったり、子育て中にも子どものハイハイを「待って」と追いかけるのであるが、中々追いつけなかったことを思い出した。60歳代になり、元気になったと感じるようになり、被爆者問題の研究者に話すと、「セシウム(放射能)が抜けたのであろう。」と言われた。

生きているうちに核兵器の廃絶を目指したい。そのために、ヒロシマ・ナガサキの被爆者が訴える核兵器廃絶国際署名(注2)をお願いします。

(2017年7月5日佛教大学原爆展での証言抜粋 野口さやか)

二世の会だより No9 (2017. 3. 10 発行) から

被爆と被曝 ヒロシマ・ナガサキ そしてフクシマ

千葉 孝子 (ちばたかこ・芦屋市原爆被害者の会会長)

被爆者というのは、たまたま73年前にヒロシマ・ナガサキにいたという理由です。

被爆者は、4種類に分類されています。

- ①直接被爆—そこにいた。
- ②入市被爆—助けるために、入っていった人達。
- ③救援被爆—治療にあたった医師等。
- ④胎内被爆—その時被爆者の胎内にいた人。

被爆者手帳を申請して、認められて、被爆者手帳を交付されて、そこで初めて被爆者なのです。だから被爆者手帳を申請しなかった方、申請したが認められず、もらえなかった方、その方達は被爆者でありながら、被爆者ではないのです。そういう方は、結構いるのです。それはなぜかという、被爆者は差別されました。就職差別されたり、結婚差別されたり、中にはケロイドが汚いと怒られたり。そういう差別を受けたくないから手帳を申請しないという人が、かなりあるのです。そのことを知ってほしいと思います。

1945 年 8 月 6 日、私は 8 月 30 日が誕生日で、3 歳と 11 ヶ月でした。爆心地から 2 キロ以内では、死亡率 60%、建物ほとんど全壊。もっと中心だと、完全に焼けてしまっています。私は、爆心地から 2.5 キロ以内の木造家屋の中にいました。前夜からの空襲警報が解除されて、人々はそれぞれが自分の家に帰って朝ご飯を作って、食べて、お弁当を持って、それぞれ学校とか職場とか学徒動員とかへ出かけていきました。私には 11 歳と 9 歳と 6 歳の兄がいて、その兄達は近くの南千田町の国民学校に行く時間になっていました。空襲警報が、朝何時までに解除されなかったら、登校時間を何分遅らせるという取り決めになっていたので、兄達 3 人はまだ家の裏庭で遊んでいました。母は、10 ヶ月の身重でした。叔母が二人いましたが、二人共それぞれ女学校に通っていました。兄達 3 人は、庭の防火槽で遊んでいました。防火槽、もし火災があればその水をかけて消そうという水槽に、木切れを浮かべて船にみたて、石をぶつけて「撃沈」とか言って遊んでいました。私は幼かったので、身重の母と一緒に家の中の蚊帳の中に横になっていました。そうしたら、一番上の兄が、「お母様、変ですよ。B29 の音が聞こえる。」といってバタバタと駆け込んできました。そして兄達が蚊帳の中に潜り込んできたその瞬間、せん光が走り、家がガラガラッと崩れてきました。家が半壊になって瓦礫に埋もれてしまいましたが、母に引っ張り出されました。母は、てっきり我が家の裏庭に直撃弾が落ちたのだらうと思ったようです。とりあえず直撃弾が落ちたのなら逃げないといけないし、もしかしたらどこかに火の手が上がるかもしれない。お産の道具とか焼けてしまっては困るので、とりあえず必要なものを準備して乳母車に積み込みました。もしかしたら帰ってきたときに、家が焼けてしまっているかもしれないので、ヤカンに一杯の水を汲んで、朝ご飯の残りのご飯も弁当箱に詰め込んで、そんな準備を整えている間も、家の前で、どんどん逃げる人の声がしています。外に出ると、見渡す限り家が壊れている。遠くの方では、すでに火の手が上がっている。家の前は、大勢の人がどんどん逃れていく。とりあえず隣組で指定された避難場所に向かうんですけど、その途中あまりの人混みの中で、下の二人の兄の姿が見えなく

なってしまうのです。とりあえず、上の兄と私を避難場所まで連れて行って、「ここに居なさいよ。」といって、下二人の兄を探しに行きます。もちろんその時は、どこに爆弾が落ちたか知りません。大手町（爆心地すぐそば）に父の親しい知人がいて、「何か困ったことがあったら、大手町の本田屋さんのところに、行くんだよ。」と常々言い聞かせていました。もしかしたら大手町に向かったのではないかと思って、母は大手町へ向かいます。進むにつれて周りの煙が濃くなる、炎がチラチラする。そして、その炎の中から逃れてくる人たちは、髪の毛はザンバラ、衣服はボロボロ、皮膚は垂れ下がり、そして中には、はみ出した腸を捧げ持っている人も。トマトの湯むきと同じで、一瞬の熱線で、皮膚がベロンとむけるのです。そしてベロンと剥けた皮膚をぶら下げて、ヨロヨロと歩いていくのです。途中で、警防団の人が「これ以上行ってはだめだ。帰れ。」と怒鳴っている。炎の向こうに見える小さな人影、もしかしたらあれがうちの子じゃないかそう思いながら、母は「ごめんね。」と言いながら私たちの居るところまで戻ってきたそうです。

夕方になって、近くの井戸で水が出るらしいということが、伝えられてきます。上の兄にヤカンを持たせて、水を汲みに行かせるのです。その兄がなかなか帰って来ない。母は私の手を引いて、兄を迎えに行きました。そして向こうの方から小さな人影が、三つ見えるのです。下の二人の兄と上の兄が出会ったのです。後から聞くと、人混みに押されて母とはぐれた時に、兄二人は大手町に行こうとしたけど、人波におされて御幸橋を渡ってしまうのです。そこで、たまたま父の知人に会って、今危ないからここに居なさいと言われて、川向こうで一日すごしていた。夕方になって、「お母さんが心配してるから、帰りなさい。」と言われて、「南千田町の避難所はどこですか。」と尋ねながら帰ってきた。たまたま井戸があって、みんなが並んで水を飲んでいて。下二人の兄も並んでいたら、上の兄と出会った。そういうことで、無事揃いました。叔母二人も翌日、無事帰ってきました。家族全員、たいした怪我もなくそろったんです。その日は、川岸ですごしました。私は、夜になっても、対岸で延々と炎が燃え盛っていたのをハッキリ覚えています。翌日、やはり危ないからというので、近くの学校に隣組の人と集まって、戸板を並べたりして一晩過ごしていました。3日目によく我が家の方に戻ってみました。半分潰れていました。二階が屋根代わりになったような部屋を、何とか片づけて住めるようにして、そこで生活を始めました。母はお腹が大きい事が気になりますから、兄に付き添ってもらって、日赤病院に行きました。病院に着いたら、大けがをした人がそこら中に床に寝かされているんです。医者には「こんな時にお産ですか。5人目なら分かるでしょ

う。自分でなんとかしなさい。」と言われて、母はショボンとしたのです。さすがに可哀想だと思ったのか、ヨードチンキ（今は使われていない強力な消毒液）の原液を小さな瓶に分けて、「へその緒の消毒だけはちゃんとしなさいよ。」といわれて、追い返されました。母はその後、へその緒を切って、くくって、というイメージトレーニングを何回かしたらしいです。そして8月19日の未明に陣痛がきて、自分でへその緒を切るところまでやったところで、気を失ったんですが、叔母達が近くの人を引っ張って来て、後の処置をやってくれた。あの時、2.5キロの場所で、家族一同無事で、しかも一人増えた、というのは、ちょっと無いんじゃないかと思います。二階が屋根代わりですから、雨が降ったらもうじゃじゃもれです。何度目かの雨の後、壁がドサッと崩れてきました。弟があと50cm壁寄りに寝ていたら、生き埋めになっていたかもしれない。母は慌てて弟を引っ張り出して、弟の冷えた体を抱きしめ温めたのです。ようやく落ち着いたと思ったら、弟が泣き叫ぶのです。どうしたかと思ったら、おへそのところが、グジャグジャになっていました。急いで、残っていたヨードチンキの原液を全部かけたのです。弟は、ギャアといって、失神します。よくショック死しなかったと思います。とにかく一晩中体を冷やして、明け方体がひんやりしてきて、助かったんです。よくあの時に生き延びた。9月に入ってから、原爆投下時どこにいるか分からなかった父が帰ってきました。父はたまたま鹿児島にいたらしいのです。父が広島駅を降りたら、あたり一面焼け野原、「こりゃあだめだ。」と、いざとなったら、家族の骨を拾った後自分も自決するつもりでした。真っ黒に日に焼けた父が、赤ん坊を見て、「生まれたんだね。」と言いました。11月まで、私たちは広島にいました。

アメリカはABCC（原爆傷害調査委員会）を作ります。そして、3つの禁止令を出しました。しゃべるな、記録するな、研究するな。被爆者は、被爆体験を語れませんでした。

1954年の3月に、第五福竜丸が、水爆実験場で、放射能を浴びるのです。取ってきたマグロが、廃棄処分になった。そこで、女性・母親を中心に、原水爆実験禁止の署名運動がおこるのです。たちまち日本中で3000万の署名が集まったのです。それを受けて、原水爆禁止世界大会第1回が、広島で開催されました。ヒバクシャも立ち上がらなくてはいけない、声を上げなくてはと集まってきました。1956年第2回世界大会、長崎で日本原水爆被害者団体協議会が結成されます。ヒバクシャの証言で、原爆の恐ろしさが広まったことに対して、平和利用もあるよと進められたのが原子力発電です。

結婚の時、「長男なのに、ヒバクシャと結婚してどうする。子どもが出来なかったらどうする。その子が白血病になったらどうする。」と、姑に反対されました。10年間子どもができませんでした。一度の流産のあと、3人の男の子に恵まれました。子どもが小さいときには、熱が出たり、ひきつけを起こしたりする度に、自分のせいではないかと自分を責めました。でも、だんだん子どもが大きくなって、そんなことも気にしなくなった。自分がヒバクシャであることも意識しなくなっていた。そんなときに起こったのが、東日本大震災です。フクシマ原発のメルtdownです。原爆も原発も同じ放射能だと、そこで初めて気が付いたのです。私もいつガンになってもおかしくない体です。兄3人ともガンになりました。一人はもう亡くなりました。被爆するとは、何年たっても何があるか分からないという恐ろしさです。

昨年国連で、核兵器禁止条約が採択されましたが、核兵器は地上にたくさんあります。地球上に核兵器がある限り、人類に未来はないと考えます。日本政府が核兵器禁止条約を署名しない、批准もしないと言っていることに対して、200以上の市町村が条約批准を求める意見書を出しています。核兵器は、どんなに恐ろしい兵器かを伝えていくことが、生きている被爆者の務めだと思っています。私たち被爆者の話をきいた皆さんは、このことを必ず、誰かに伝えてください。私は幼かったので、残酷なことは、見ていません。お話ししたことは、母や兄が見たこと、語っていた事です。

被爆者はつらくても語ってきました。こういう場をつくってくださりありがとうございました。

(2018.7.4 佛教大学原爆展での被爆証言から抜粋、中村典子)

二世の会だより No24 (2021年9月9日発行) から

「藤子 16 歳の夏」

西宮市原爆被害者の会会長 武居 勝敏(たけい かつとし)さん

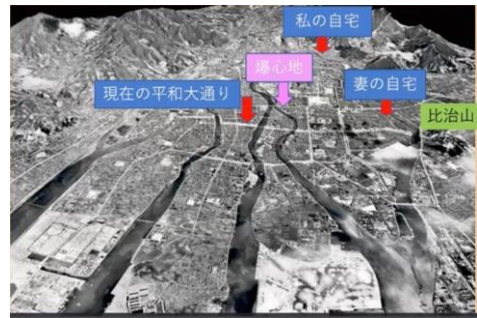

絵本は次女耀子(87歳)さん

作成

1945年(昭和20年)8月、76年前広島と長崎へ原子爆弾が投下され、広島14万人、長崎7万人もの尊い命がその年の内に亡くなった。キノコ雲の下で何が起きていたのか、生き地獄を体験した私たち家族の証言を通して「平和の大切さ」を考えてみて欲しい。

私は（当時生後4ヶ月）広島原爆投下10日後に、母と11歳の兄と共に、疎開先から自宅（爆心地より2.1km）に戻って被爆し、父は、8月6日の夕方に安芸郡海田町から自宅に戻り被爆しました。父と一緒に住んでいた13歳の姉は、自宅の下敷きになりました。妻の家族も広島で被爆しました。妻の姉、友田藤子は爆死しました。妻（戦後生まれの被爆二世）は、10人兄弟で、藤子は長女です。当時、妻の自宅は東平塚町（爆心地から1.5km）にあり、父（当時42歳）と藤子が二人で住んでいました。

母と長男（当時13歳）、次女（当時11歳）、三女（当時9歳）、次男（当時7歳）、四女（当時5歳）と三男（当時3歳）は、爆心地より12km離れた安芸郡瀬野川町（現広島市安芸区）の母の姉の家に疎開していました。

藤子は、母や兄弟に長く会っていないので、学校から許可をもらい、原爆投下の前日は母のところへ泊まりに行き、母と兄弟に久しぶりに会いました。6日朝7時、藤子は父に会いたいとせがんだ妹3人を連れ列車に乗り、爆心地から1.5kmの自宅に戻った。その後、藤子は建物疎開の勤労奉仕に行くつもりだった。

藤子が「おはよう！妹たちがお父ちゃんに会いたいとせがむので、連れてきたよ！」と声をかけ、4ヶ月ぶりに会う三女が父に駆け寄った。父が「よう帰ったのー。よう帰ったのー！」と頭を撫でた瞬間、ピカッと閃光が走り、強烈な爆風で家もろとも吹き飛ばされた！父は倒れた家の下敷きになり右足を骨折し右半身大やけど、三女は両手両足大やけど、次女と四女は建物の影にいて無傷だった。気が付いてみると、藤子は吹き飛ばされて、どこにいるのか見当たらない。父は骨折した足をひきずり、「藤子…藤子…」と気が狂ったように叫び探したが、見つからなかった。

骨折した父は歩くことが出来ない。そのころあちこちで火事が起きていた。「ここには危ない！子供たちを疎開先へ帰さねば」と父は思い、次女に「妹たち二人を連れて、歩いて帰りんさい！」と伝えた。次女は言われるままに、父を残して、11歳、9歳、5歳の3人で12km離れた疎開先方面に歩き始めた。帰り道、いつもの遊び場だった「比治山」に登った。町は見る影もなく倒壊し、あちこちから火の手が上がっていた。11歳の次女と両手両足大やけどを負った9歳の三女は、近所の方と疎開先へ向かった。12kmを歩き、夜9時過ぎにたどり着いた！5歳の四女は隣の人が連れて行ってくれま

した。父は、その日のうちに救護隊が来て、宇品港から船で似島に運ばれた。

翌日はまだ火事で、市内に入れなかった。二日後、母は藤子を探しに、13歳の長男を連れて自宅に帰った。長男は、怖くて遠くから様子を見ていた。母は臭いで気づき、瓦礫を掘り起こして藤子を引き出し、抱きかかえてトタン板の上に寝かせた。酷い火傷とつぶれた顔を見た母は「これじゃ、生きていけん」とつぶやいた。長男に「木を集めんさい…」と命じ、燃やす木を積み重ねて、自らの手で茶毘に付したのです！遠くからがれきを掘り起こす様子を見ていた長男は、「母の力は凄かった」と後日語った。

その日は、骨を入れるものが無かったので、盗られないようにそっと隠し、「のどぼとけ」を紙に包み持ち帰った。翌日、隠しておいた遺骨を鍋に入れて持ち帰った。

藤子は16歳の若さでこの世を去りました。何が起きたとも知らずに！母は、時々つぶやいていた。いい子だった。家の手伝いも勉強もできる子だった。我が子を亡くした母は、どんな思いで人生を辿ったのだろうか？

92歳で亡くなった母の遺品の中に、16歳の藤子の写真があった。そして、毎日手を合わせていた仏壇の引き出しの奥から、そっと紙に包まれた藤子の遺骨が出てきた。

母、芳野 16 歳 藤子 16 歳

通っていた広島第一高女慰霊式典にもいきます。

次女の耀子は、藤子のお話を紙芝居にして、子どもたちに語ることをライフワークにしていました。その紙芝居を基に絵本を作りました。

被爆者は、生きている間に「核兵器のない世界」を見届けてこの世を去りたいと願っています。「生き地獄」を経験した被爆者は、未来を生きる子供達が平和に暮らせる世界をつくるために、命ある限り「語り継いで」まいります。ともに力を合わせましょう！

(6月12日、神戸市立婦人会館、勉強会での被爆証言から抜粋 鈴木カオル)

被爆して見えたこと

明石市原爆被害者の会前会長
寺田 久子(てらだ ひさこ)

私は、9 歳の時広島で被爆しました。1945 年春、戦況が段々厳しくなってきたので、7 歳の弟と二人で、親戚の住む香川県に縁故疎開しました。7 月に母から便りが来て、「広島には爆撃がないので、広島に帰って来てもいい」と書いてありました。家が恋しくて、帰ることにしました。8 月初めに家に帰りました。6 日の朝、空襲警報が出て防空壕に入ったのですが、結局空襲はなかったので家に戻りました。するとまもなく何とも言えない地響きを感じました。同時に空がものすごく白く明るく光りました。さらにドーンとすごい爆風がきて、家は全壊、私の背中には突き刺さった無数のガラスの破片で血だらけになりました。とても恐かったです。爆心地から 4km(南観音町)の距離にもかかわらず、家の周辺の状況は悲惨を極めました。怪我や火傷を負った人たちが大勢球場に向かって歩いて行くのを見ました。そこには兵隊がいるので救助を求めるためでしょう。また各家の前に置かれた防火水槽の中は、必ずといっていいほど、何体かの死体が重なって入っていました。

今でも強く印象に残っているのは、父が家にケガをした女の人を連れて来たことです。その女性 は右半身が酷い火傷でした。壊れたビルの冷たいコンクリートの床に横たわっていたそうです。父に助けて欲しいと、哀願したそうです。子ども心にも、「女の方は、よく生きていられるなあ」と思われるほどの傷でした。とにかく凄い臭いがするのです。母は身重でしたので、まだ私は小学校 3 年生でしたが、両親に言いわれて、そのお姉さんの世話をすることになりました。一生懸命世話をしました。傷には蛆虫がわいて、取っても取ってもわき続けましたが、怖いと思いませんでした。

父は、お姉さんがいた場所に立て札を建てました。8 月末、その立て札を見て、お姉さんのお父さんが訪ねて来られ、無事再会を果たすことができました。「よかった」と思いました。私は、両親から「よく頑張ったね」と褒められました。残念ながら、お姉さんは亡くなりました。遺体を焼いて、お姉さんのお父さんは遺骨を持って帰られました。

後に母が、父が女性を連れ帰った理由を教えてくださいました。父はその容態を見て、「もうあまり長くないだろう、せめて最期は畳の上で迎えさせてあげたい」と考えたからだと言われ、父の優しさに胸打たれました。

しかしその後、私は冷たい仕打ちを受けました。中学1年の時、神戸に帰りました。転校した中学校でのことです。私が広島県から来たことが知れると、さっそく「原爆っ子」と呼ばれるようになりました。「あんたガス吸ったんでしょ」と言われ、「傍に寄ったらうつる」と敬遠されました。授業の際、教科書を見せてはくれるのですが、本人はそれとなく私から離れていくのです。とても辛かったです。母から「広島から来たことを言うな」と固く口止めされていたことの意味を思い知りました。広島ではみな同じく被爆者ですが、ひとたび他の地に行くと、私たち被爆者は根拠もなく差別されたのです。これが私の体験した被爆です。

(寺田久子さんの証言から抜粋、玉田教子)

二世の会だより No26 (2022 年 6 月 29 日発行) から

「ヒバクシャの証言」

丹有原爆被害者の会会長

葛下 友和 (くずした ともかず)

私は 96 歳ですが、被爆したのは満 19 歳の時です。あの日は 8 時 15 分前ぐらいには学校の中に入ったのです。すると、爆音が聞こえたので、窓から顔を出して空を見上げました。機影などは全然見えなかったもので、窓から顔をひっこめた瞬間、目もくらむピカッと青白い光を浴び、同時に爆発音になり、無意識に机の下に潜り込んだのですが、目を開けてみると何も見えない真っ暗な状態で、明かりがわずかに見えたのでそちらへ辿って行って教室の外へ出ました。すると、学生たちがウロウロしていました。私もガラスの破片が背中に刺さっていましたが、直ちに救護活動に入りました。化学系統の学校で薬品などを置いてあったので取り出して、どんどん人が来ましたので治療して、それで学校の正門の前の方へ運んでいきますと、向こうから、顔から体全体が赤むけになった人、怪我した人などが校舎の中へ入ってくるのです。爆心地の近くにおられた人はもう当然即死だったと思います。学校まで来るのは 1 キロ範囲内の人たちで、そういう人は自分で歩けたわけです。それから、そこから

500mほど南へ下がった皆実町にあった寄宿舍へ帰ったのですが、建物は壊れて、足の踏み場ありませんし、自分の部屋へ入ると屋根の梁も落ちているようなみじめな状態でした。夜になりますと遠くの爆心地周辺に炎が上がって火事になり、その晩雨が降りました。黒い雨です。その翌日、私は、昔住んでいた、爆心地から約500mの中島というところに行こうと思いましたが、道路は散乱して足の踏み場もなく、南の方へ向かう被災者たちに出くわしなかなか進めませんでした。諦めて学校に帰った。教官に、「学校関係の人を探しに行ってくれ」と言われて、宇品からポンポン船に乗って、似島へ渡ったんです。本当に身体全体が赤くなって、トマトの皮がめくれたみたいに皮がめくれた人も乗っていました。そこには薬、薬剤はたくさんあったので救援活動をしていました。2、3日したら、軍隊より外地引き上げ兵の集団受け入れのため、似の島より移動する命令があり、軍のダンペイ船で、今の宮島、厳島の大聖寺（大聖院）という寺の本堂への方へ皆行かされたんです。そこで同じように手当てをしましたが、薬剤もすぐになくなって、火傷もクレゾールという消毒液を塗るだけ、何もできませんでした。良くなった人を早く帰らせるという事をしていましたが、それから連絡員になり、患者の住所を訊ねて、広や山口の辺まで車で行き、その家族に早く連れ帰ってくださいと伝えるため行ったり来たりしていました。

被害者の状況というのは、非常に醜く、残虐そのものでした。夏の事ですから蛆虫がどんどんどんどん沸いてくるんです。それをはじめはピンセットで出してていましたが、どんどんどんどん蛆虫が湧いてそれどころじゃない。それに、もう息絶え絶えになって水をくれ水をくれと言いますが、水を飲まずと死ぬというのでうがいをする程度に綿棒に水を湿して、それで口へ含ませました。そこで亡くなる人も多く、亡くなった人は横手の方の広場で茶毘にふして、お骨にして返したりしていました。でも本人が話せないから、なかなか身元がわからないのです。今ウクライナが攻撃を受けていますが、広島も長崎もあのような廃墟になっていたわけです。一瞬です。一瞬にしてそういう状況になったということ。生命も一瞬にしてなくなりました。爆心地の近く、その1キロ以内は殆どの人が亡くなったのです。熱いからと川の中へ飛び込んだり、水槽の中に顔を突っ込んでそのまま亡くなりました。川の中に、ぞろぞろと行列みたいに入って、満席みたいな状態で死体が浮いたりして、それを軍隊が来て回収して、トラックへ積んで、そして広場へもって行って火葬する。こういう状態が続いたわけです。

そうしているうちに、私も放射線の影響を受け原爆症で動けなくなり、広の方で9月の末まで、一か月間ほど療養しました。良くなったので、故郷

の京都の家に二か月ぶりに帰りましたが、後遺 症が出て病院に入って治療を受けました。それから就職して現在に至っているわけです。本当に原子爆弾というのは使ってはいけないという風に今感じています。枚方に 60 年間住んで、それから 80 歳の時に三田へ引っ越して来てから、小学校で被爆者の語り部を始めるようになりました。それまではとにかく被爆者であるということを隠したんです。被爆者と分かれば結婚も出来ないのも、被爆体験を話すこともしなかった。当然家族にも話していなかったのですが、三田へ来て初めてそういう話をするようになりました。若い人に、伝えなければと考えて、兵庫被団協に入り、今その運動をしています。

(5 月 26 日オンライン座談会 NPO 法人 Peace&Nature と兵庫県被爆二世の会の証言より抜粋 西村房代)

二世の会だより No27 (2022 年 9 月 26 日発行)から

『長崎で原爆にあって』

松井 清(まつい きよし)

私の父も母も関西出身ですが、父が神戸に本社や工場のあった化学関係の会社の技術官で全国各地の工場を歴任、私は 1930 年、父が朝鮮の京城(現、韓国ソウル)工場長の時に生まれました。

小学校入学は名古屋で、旧制中学入学は新潟でした。そして、新潟中学校 2 年の秋に、父は長崎工場長転勤、両親と姉、妹 4 人一家 9 人で長崎に移住することになりました。

長崎では瓊浦(けいほ)中学(現在の長崎西高)へ転校しましたが、勉強したのは、旧制中学 2 年の僅か半年だけでした。中学 3 年になると、学徒を戦力として動員する政策が強化され、学徒は勉強を止めて、軍需工場で働けということになりました。私も魚雷を製造していた三菱兵器製作所の工場に配属され、朝 7 時から 12 時間勤務、休日は月 2 回、やがて深夜勤務も命じられました。中学 2 年の弟も、学徒動員で日本通運に配属され長崎駅で勤務していました。当時は父の会社も含めて、軍需工場は全て海軍が管理し、父も私も弟も、国家による強制労働に従事する軍属扱いであったのです。だから被爆死した父も弟も、靖国神社に祀られ、さらに 24 年後の 1969 年秋に父も弟も叙勲(勲 8 等瑞宝章)を受けています。

1945 年 8 月 9 日長崎の空は薄い雲に覆われていました。私は、7 時に兵器工場に出勤していました。お腹が空いたなあと時計を見上げた瞬間、眼も眩む凄まじい閃光、白熱のオレンジ色の輝きに包まれました。壁際からの落下物が額に当たり血が流れました。この時の閃光と頬を打つ痛みの夢は 2、3 年続きました。なお、この工場は爆心地から 1.3km とされています。

同じ職場の中学の友人や他の職場から溢れ出た人たちと工場の外へ走り出しました。あたりは薄暗闇の異様な別世界でした。塵埃に覆われた空には、不気味な褐色の太陽が浮かんでいます。大勢の人達と無我夢中で工場の東側の農家の散在する丘に向かいました。やがて皆、帰宅し、私一人になりました。帰宅しようと丘を下りたのですが、巨大な工場が焰と煙に包まれて道を阻んでいました。

疲れ果てて道に腰を下ろしました。逃げ出したときのまま、上半身裸で下駄ばきでした。食べ物も水も何一つ口にしていないのに、ムカついて吐きました。急性の被曝症状で、後に髪も抜けました。薄暗くなり、丘と工場を挟んで反対側の我が家に帰り着きました。

三菱兵器製作所（建物約 7 万㎡）

帝国酸素長崎工場（父の工場）

父の工場の敷地内の一軒家、爆心地から 900m、生存者なしとされた場所です。父の工場は大破、家は粉碎されていました。家の庭の防空壕に近づくと、地面に血痕があり、血が逆流する思いがしました。防空壕の蓋を持ち上げると、母の顔が白く浮かび上がりました。母は合掌し、「神様有難うございます」とだけ。後は感極まって言葉が出なかったのでしょうか。

防空壕には母と共に父と弟がいました。弟は出勤後に空襲警報が出たので帰宅。全身に窓ガラスの破片を浴びて崩れた家の下敷きとなり血まみれの重症、母は台所に居て腰と脚の打撲、父は一応無事の様子でした。4 人の妹は、庭で遊んでいたのでしょうか。小学 3 年と 3 歳の妹は早く亡くなり筆筒の引き出しに入れて庭に置いてありました。

翌朝、引き出しに納めた妹二人を火葬にしました。父は「可愛そうだから二人の亡骸見ないで」と言いました。私の臉に浮かぶ妹は皆あどけない笑顔のままです。父の問わず語りの話では、全身焼け爛れ、衣服は燃え失せ、貝ボタンだけが焼けずに張り付いている、足の裏だけは焼かれず、垂れ下がった皮膚が靴を履いているように見える、痛ましい限りの姿に、されていたのです。少しの遺骨を、片手に乗るくらいの丸谷焼の丸い花瓶に納めました。

この日、市内の農林省食糧事務所に勤務していた姉が無事帰宅。父の工場の事務員の青年に連れられて救援列車に乗った妹二人は、治療できる容態ではなかったのでしょう、近郊の青年の家で相次いで亡くなり、近くの墓地に埋葬との知らせ。

6歳の四女は、小学校へ入ったことを喜んでいました。元気でしっかりした子、最初で最後の夏休みでした。11歳、5年生の三女は、抜群の素晴らしい子でした。転校早々に副級長に選ばれるほど。しかも本人は、級長は男子、女子は副級長はおかしいと。

母は、救援列車が家の近くに來たので、「行くか」と聞いたら、「行く」と言って、すくっと立ち上がったから。「親の欲目だった、行かせるのではなかった」と嘆き悲しんでいました。この二人は気丈夫な子でした。生きたかったです。助けてもらいたかったのです。助けてもらえると信じたのです。爆心地近くの小学校では1500人の在校生のうち1400人以上が自宅で亡くなった。みんなみんな生きたかったです。

生き残った5人は、父の工場の廃墟の一隅で10日間ほど過ごしました。ライフラインは消滅、ラジオも電話も皆無の廃墟、汲み上げ式の井戸はありましたが、炊事等どうしていたのか記憶がありません。ただ、父と母がいることで、私は安心しきっていました。

敗戦を知らせてくれた人に、市街地は無事と聞き、父は日頃お参りしていた油屋町の金光教の教会を訪ね、教会に避難するように仰っていただいた。8月19日教会へ、姉と私で弟を担架で、母は歩いて、黒焦げの亡骸が横たわっていた爆心地を通り、5、6キロの道を歩きました。父は1日遅れて。

教会へお世話になって1週間、何の治療もかなわぬまま、8月25日未明、弟が息を引き取った。苦痛を訴えることなく、「さよなら」と告げ、謔言で神様を祈る言葉を唱えているようだった。本当に健気な凜とした死に様でした。弟は、小柄ながら勉強は抜群。6年の秋に転校、翌年難関中学に合格、2年の春の学徒動員まで、学業成績はトップクラスだったはず。

弟と同じ日の午後4時30分、臥せっていた母が、突然身悶えして息絶えた。無言でした。母の心身の痛みの深さを想うと涙がこみあげる。母の亡く

なる前日深夜、父は神前に額ずき、「私の命がまだ頂けますのなら、その半分の半分をハルノに」と必死に祈っていました。父の後ろで私も「私の命の半分の半分を母と父とに」と祈りました。

母は、父が残り、姉と私が助かったことで、せめてもの安心があったのかも知れない。幼い5人の子どもたちのもとへ、行ってやらねばと念じたと思います。優しい優しいお母ちゃんでした。

8月27日午後零時10分、遂に父がなくなった。父は枕頭に教会長先生をお呼びし、神様の名を唱え、合掌して瞑目しました。

母と父の死を信ずることはできず、夢なら覚めよと遺体を何度も揺すりしました。被爆のダメージが急激に進行していたのですね。

松井ハルノ（被爆時 37 歳） 松井照之助（被爆時 43 歳）

父は子どもの時に家の没落に遭い、家の再興に苦労を重ね、工場の責任者として猛烈に頑張っていた。未曾有の惨禍に打ちのめされながらも、私と姉とが助かったことを心底感謝し、自分の命に代えて二人を生き永らえさせて下さいと、祈りに祈ったのだと思います。

教会近くの繁華街の家屋疎開跡の空き地に、弟、母、父の遺体を姉と二人で担架で運び、取り壊された家屋の材木が積まれていたのを持ち出して、井桁に組み、遺体を載せて、火をつけました。焼け落ちた遺骨を少しずつ花瓶に入れました。花瓶には父が火葬した妹の遺骨が入っていました。焼け落ちた遺骨の大部分は、そのまま置いてきましたが、空き地はまさに火葬場となり無数の白骨で覆い尽くされていました。

親がわが子の遺体を焼く、日を置かずに、その父が別のわが子に遺体を焼かれる、このようなことは、あってはならないことです。

8月末、母方の伯父二人が、訪ねて来てくれました。父母の死を聞き、仰天しました。長崎駅から関西行きの汽車に乗りました。貨車でした。大阪で

普通の列車、母の実家の南山城村へ。7人の葬式をしてもらい、9月半ばから神戸の叔父の世話になりました。

姉は、6年前に87歳で亡くなりました。徳島の被爆者の会で、熱心にお世話をさせていただき、老後は大変お世話になって亡くなりました。

私は10年前に悪性リンパ腫左甲状腺を切除、被爆に起因すると認定され、経過観察となっています。九死一生の命を頂いたとの思い、お役に立つ生き方をとの願い、ずっと持ち続けています。地域の子供会、ボーイスカウト、様々なボランティア活動を熱心にさせていただいてきました。

核兵器の禁止といいますが、核兵器は使えないことを、皆わきまえていますよ。戦争をしてはならないのです。ウクライナの現状でも、破壊と殺傷のための新兵器が次から次へと使われています。人類は有史以来戦争を繰り返してきました。

戦争は止めよう。世界中のみんなが、始終仕合せでありますようにと、日々祈ってます。

(講演から抜粋 太田光一)

「被爆者からの手紙」 (原爆を知らない若い人達へ)

定森 要三 (さだもり ようぞう)

私は小学校2年生で爆心地から西へ約3km離れた己斐町で被爆しました。1945年8月6日、本来なら夏休みの時期ですが、戦時下の小学校(当時は国民学校)では夏休みは無く低学年は学校から少し離れた山蔭の小さな広場で授業を行っていました。

8時15分、被爆したのは集合時間の少し前で、先生も全員は揃ってなく、友達と遊んでいる時でした。

広島では原爆のことを「ピカドン」と言いました。被爆の瞬間は「ピカッ」と光る強烈な閃光と、少し遅れて「ドン」という強い爆発音と爆風を受けました。爆風により持ち物や、敷物、木の葉等が飛散し皆パニック状態になり、初めは何が起きたのか全く分かりませんでした。すぐに早く来ていた先生の指導で、怪我人は無いか確認しました。幸いだったのは、場所が山蔭

で林の中なので直接熱線を受けることはなく、この場所で被爆した低学年の生徒は、全員火傷や大きな外傷は受けないですみました。小学校の校庭にいた高学年の人は、爆心地から3km離れていても、衣服で保護してない首筋、腕、足等に直接熱線を受け軽度の火傷をした人は多くいました。

パニック状態が少し落ち着くと各々で帰宅しました。（現在は自宅の近くも住宅地になっていますが、当時は田畑の中に家が点在している状況でした）帰宅途中の家々は爆風を受け、扉や窓、屋根等が破損し家の中から塵埃が舞い上がっているのが見えました。帰宅すると私の家も爆風でガラス窓や障子が「く」の字型に折れ曲がり、家の中にガラスの破片が飛散し、天井板も少し浮き上がり、瓦の一部も飛んでいました。近所の人たちは皆、最初、それぞれが自分の家の近くに、爆弾が落ちたと思ったそうです。

私の家は当時農家で、両親は近くの山蔭の畑にいて無事でした。両親や家にいた姉が中心になって、破損した窓枠やガラスの整理をしていました、帰宅した私も一緒に手伝ったのを覚えています。自宅も山蔭で広島市中心部は見えませんが、市内中心部は大変らしいと近所の人達は話していましたが、詳しい状況はその時まで知りませんでした。

被爆後、1、2時間経過した頃から、爆心地方面から郊外に向けて多くの被爆者の方々が避難して来ました。己斐上町の家々は破損していましたが、焼失した家が少なかったのと、距離も近いので避難して来られたのだと思います。小学校や公民館の避難所もありましたが、負傷した被爆者で一杯になりました。数が余りにも多いので、町内で話し合い一般の民家でも負傷者を受け入れる事になったそうです。どの家も窓枠等は破損し、まだ整理も終わってない時で大変だったようです。わが家でも10数名の負傷者を受け入れましたが、全員が中学1、2年生で、学徒動員で招集され、市内中心部近くに集合し作業に入る頃に被爆し、屋外であの強烈な熱線と爆風を直接受けた人達でした。程度に差はあれ全員が全身火傷で衣服は肌に焼け付き、手や顔の皮膚は重度の火傷により垂れ下がり、想像を絶する悲惨な姿でした。

私が小学2年生の時に見た、この全身火傷の状態です。横一列に並んだ被爆者の悲惨な姿が、今でもこの目に焼き付いています。しかも、被爆地から3km以上離れた場所まで、全身火傷の状態です。よく歩いて来たと思います。中学1、2年生と言えばまだ子供です。原爆は都市に投下されると、こんな未来のある子供達も含めて、無差別に被害者となるのです。

（学徒動員について簡単に説明しますと、被爆前、広島市内は未だ空爆を受けていませんでした。中心部の周辺に防火帯を造るため、家屋を解体する

作業の手伝いに、市内全中学校の1年生中心で、約8千名が動員され、多くの若い命が失われたと聞いています)

自宅に預かったのは3、4日間でしたが、親族の方が引き取られた数名の方を除いて、全員が、この間に亡くなくなりました。医者に診てもらう事も出来ず、治療法としては、食用油を火傷した皮膚に塗るのが精一杯で、母や姉が一生懸命世話をしていました。火傷すると喉が渇くのか、夜になると多くの人が「水が欲しいよ!」と、言いました。水を与えても、自宅の裏に水の音がする場所があると、夜中にその場所に行く人もいた程でした。

後で聞いたのですが、こんな状況の中で、私の母は被爆者全員に意識のある内に、学校名と氏名を聞き取り、メモを残していました。当時は情報伝達の方法も乏しく、被爆で役所も学校も壊滅状態でした。後日、この情報メモを関係先に提出しました。その連絡により、自宅で亡くなられた被爆者の親族の方が訪ねて来られ、その度に母が、当時の状況を説明しながら対応していました。最後に訪ねて来られた方は、私が高校生の時で、10年近く経過した頃だったと記憶しています。

重傷者を受け入れた家では、翌日から亡くなる方が多くなり、引き取り手のない遺体は、近所の大人達が協力して荷車に乗せて、小学校の運動場に運んでいました。小学校は臨時の火葬場になっていて、運動場に沢山の穴が掘ってあり、学徒動員の方を含めて、多くの遺体が毎日火葬されていました。遺体の数が余りにも多過ぎたのか、薪や人手が足りなかったのか、半焼けの遺体が沢山有りました。私どもの通っていた小学校なので、怖いもの見たさで何度かこの場所に行きましたが、現在では考えられない遺体の火葬方法でした。

翌年、戦後の食糧難の時代なので、運動場の一部を畑にし、小学生の手で薩摩芋を育てました。運動場を耕していると、多くの人骨が出てきました。その頃、小学校校庭の隅には運動場で火葬した人達の遺骨を収納した塚がありました。その塚の中に、出てきた人骨を先生と一緒に、収納した記憶があります。現在その塚内の遺骨は全て、平和公園内の供養塔に収納されていると聞いています。

被爆当日の、午前11時頃から「黒い雨」が降りました。8月6の朝は好天でしたので、この雨は原爆による火災や爆風による塵埃を含んだ文字通りの「黒い雨」でした。放射性物質については、誰も注意する人も無く、多くの人が雨の中を近くの防空壕に出入りしていました。遠くの山林の斜面で、原爆の熱線により放射線状に数ヶ所に小さな山火事が発生していましたが、こ

の雨で鎮火して、大人達はむしろ喜んでいました。この雨は己斐町の山間部では特に多かったようです。

もし、再び核兵器が使用されたら人類は破滅です。どんな理由があれ、今後「核兵器だけは使用させてはならない」と被爆者の1人として強く念願しています。(講演から抜粋)

二世の会だより No30 (2023 年 10 月 6 日発行) から

明石の会・加古川の会・兵庫県二世の会交流会

9 月 30 日(土)明石市勤労福祉会館で、交流会を開きました。被爆者、被爆二世ら 20 人が集まって、林 勝美さんの被爆体験を聞き、その後兵庫県被爆二世の会が作成した『長崎で原爆にあって』DVD を見ました。こんな話を聞く機会は、貴重なので続けて欲しいと意見が多くでました。二世の作成した DVD や紙芝居も沢山作って残してくださいと、激励されました。

広島被爆体験の話

加古川市被爆者の会 林 勝美 (はやし かつみ)

1. 自己紹介

私の名前は林勝美です。1942 年に広島市の中央部の中島町で生まれました。世界最初に広島に原子爆弾が投下された、1945 年 8 月 6 日には、市の少し西部(爆心地から 1.3km)に位置する天満町にある、親類の木造住宅の屋内にいました。年齢は 3 歳 2 ヶ月でした。

私は学齢期を広島市で過ごし、就職後は技術者として主に関西(西宮、神戸、宝塚)で働き、今は加古川に住み、加古川被爆者の会や地域のシニアクラブの役員をしています。また、加古川市内の小学校や中学校で平和教育の一環として、被爆の語り部活動をしています。

2. 被爆者として皆さんにお話ししたいこと

今世界には約 1.2 万発以上の核弾頭があると言われています。これはこの地球を何回も破壊尽くすだけの爆発力があります。もしこれが戦争に使用されたら、約 500 万年の歴史を持ち、この間、素晴らしい文化、文明を築いて

きた人類をはじめ、あらゆる生物は死滅してしまいます。この現状をあらためて認識して、核戦争の発生を防止する行動を個人個人は求められています。できる範囲内で具体的な行動をしましょう。いろいろな平和活動に参加してこの地球を守りましょう。

3. 今も覚えている 8 月 6 日のこと

家の中庭に池がありました。そこで鯉を見ていました。突然ピカッと光るもの（熱光線）があり、次にドーンという音（衝撃波）がしました。次の記憶は、真っ暗な穴の中に横たわっていたような記憶です。次は、市の中心部から火事が迫って来たため西部（己斐町）へ避難する途中で、川にかけられた福島橋の上から市内電車の鉄橋の枕木が燃えているのを見ました。次の記憶は市の西（己斐町・新幹線の西広島駅付近）に着き、そこに倒れずにあった鉄筋コンクリート造りの家に避難したとき、爆風で窓ガラスが全て割れて床に散乱していました。この 3 つの記憶しかありません。爆心地 1km 付近で被爆された、たくさんの人々が大やけどをして、この世の人ではないような姿で、よたよた歩いて避難されていたと思います。しかし、私の記憶にはありません。

4. 後遺症について

① 貧血

小学生の時は、朝礼などで立って先生の話をしているときに気分が悪くなることがありました。それは貧血です。教室に帰り横になって正常になるのを待ちました。

② 足裏からガラスの破片の摘出

小学 5 年生の時に、足のかかところが痛くなり、外科医院で診てもらうと、かかとの中にガラス片があり、それが原因で痛くなったことが分かり、取り出してもらいました。私は直感的に、それは被爆当日、市の西部（己斐町）に避難した時のコンクリート造の家の床に散乱していたガラス片だと、思い付きました。

5. 被爆後の生活と町

被爆から約 1 ヶ月後には、被爆した場所に掘っ立て小屋を作って生活していました。隙間風が入り、冬には雪も入ってきました。10 年間、家を適時改良しましたが、電灯は 1 つしかありませんでした。

被爆直後の広島は焼け野原でした。70 年間、草木も生えないと言われた場所には、鉄筋コンクリート造りの建物の残骸だけがありました。その後、バ

ラック小屋がポツポツと建ち始めました。原爆スラムと呼ばれるバラック小屋の集まった地区もできました。それらは順次、区画整理が行われ、復興高層住宅も建設され、きれいな町になりました。現在は高層ビルが多数建ち、ミニ東京化した町になっています。

6. 私の思い

今後の人類の行動としては、核兵器の絶滅や原発を廃止することが必要です。国やグループ間に問題や紛争が発生したら、話し合いで解決することが大切です。武力は使用しないことです。そのためには、日常的な国際交流が重要です。スポーツや芸術や文化などを通じて相手を知り、理解しましょう。

集団のリーダーを選ぶときには、権威主義者を排除しましょう。自分自身の保身と利益を最優先する人ではなく、国民や個人の利益や権利や自由を考慮する人を選びましょう。

これからは私たち一人一人に、他の人を理解する見識や考える能力が要求されます。いろいろな考えが異なる人も含めた話し合いや講演の受講、読書などで、行動力のある人になりましょう。そういう人が多ければ多いほど、恒久平和の実現が早まると考えます

二世の会だより No30 (2023 年 10 月 6 日発行) から

「被爆者の証言を聞く会」開催

8 月 11 日、神戸市立婦人会館で兵庫県被爆二世の会は、第 2 回「ヒバクシャの話をきこう」を開いた。昨年に続いて 2 回目の証言会には、80 人が集まった。半数以上的人是、初めて被爆体験を直接聞いた人でした。貞清百合子さんの「戦争もダメ、核兵器もダメ。命を大切にしてい」との訴えに心をうたれました。松井清さんの証言を紙芝居にし、松井清さんご自身の語りで DVD にして上映しました。「非常に分かりやすくなった。心に刺さる思いがした」と好評でした。被爆者が高齢化して、話を聞くことが出来なくなるので、このような機会を大事にして欲しいとの感想が多かった。「核兵器は廃絶しなくては、原爆体験を伝えていかなくては」との思いを強くしました。

(中村典子)

被爆体験

貞清 百合子（さだきよ ゆりこ）

日本中が空襲で焼け野原になる中、それまで被害が比較的少なかった広島で、父(当時43歳)、母(当時37歳)と親子三人暮らしていた。私は、小学校1年だった。

8月6日朝、夜中じゅう続いた空襲が収まり、いつものように父は軍需工場へ、私は母に見送られ家近い寺での学習に向かった。戦況悪化で通っていた小学校(国民学校)は陸軍の仮兵舎となり、児童は、高学年は集団疎開、低学年も田舎に親類がいるものは縁故疎開し、疎開できない子供のみが寺で学習していた。私もその一人であった。寺に着き縁側から上がろうとした時、もの凄い光と爆発音と共に風速90mともいわれる爆風で寺の中へ吹き飛ばされ気を失った。その直後寺は崩れ落ち、生き埋めになった。気が付くと、がれきの中にいたが、押しつぶされずにいた。体が小さかったので、すき間をぬって、明かりが見えるほうへ這って外に出た。外は青空が一変し夕闇のように暗く、周りの建物は全て崩壊し、あちこちで火の手があがっていた。見たことのない凄惨な状況に立ち尽くし泣いていると、たまたま通りかかった見知らぬ近所の消防団の人が、私を諭し連れて逃げてくれた。線路伝いに逃げる途中、出会った近所のおばさんが、引き継いで一緒に逃げてくれ、最後偶然にも叔父に出会えた。沢山の人が逃げていたが、多くが焼けただれ皮膚がはがれる酷い火傷や血まみれの重傷を負っており、あまりに悲惨で、幼い私には只々恐ろしく、叔父の手をしっかりと握って必死で歩いた。燃えているイチジクの木の下もくぐり抜け、郡部まで歩いて逃げ、そこでやっと指定農家(緊急時に泊まれる農家)に泊めてもらった。その後両親が寺で探している

ことを知り、叔父と一緒に歩いて引き返した。死んだと思っていた娘に再会でき、両親は泣いて喜んだが、幼い私は被爆からの心理的ショックが大きすぎて、感情がなくなり、涙も出なかった。助けてくれた叔父の家族は無事だったが、爆心地から 500m の所に住んでいた父の親戚 9 人は全員即死、大好きだった叔母も赤ん坊を抱いたまま亡くなっており、ヘアピンの付いた大きな骨に小さな骨が引っ付いていた。他の親戚も 4 人が即死。建物疎開に行っていた従妹は遺骨も見つかっていない。折角生き延びても、原爆の影響で、苦しみ抜いて身内 6 人が次々と非業の死を遂げた。その中には、被爆から 7 年後に亡くなった母、8 年後に亡くなった父も含まれる。二人ともガンだった。私自身も原爆の影響で、ひどい頭痛やめまいに悩まされ、左耳は原爆の爆風で聞こえないままだったが、両親の支えで、「医者になる」夢を抱き勉学に励んでいたが、両親の相次ぐ死で夢は潰え、家族も失い、親戚に引き取られた。思春期で絶望した時もあったが、心身とも苦しい中、頑張っ頑張っ、ここまで生きてきた。病気ばかりで辛いことの多い人生だったが、家族もでき、こうして皆さんにお話しもできてよかった。

私たちのような被爆者を二度と作ってはならない。戦争はだめ。核兵器は絶対にだめ。自分の命も、他人の命も大切に。国同士問題があっても、武器ではなく言葉で十分話し合っ解決をしてください。

(2023. 8. 11 講演から抜粋 瀬戸口 美和子)

การประชุมสมาคมนิเชอิจังหวัดเฮียวโกะ

คำบอกเล่าจากผู้ได้รับผลกระทบ จากระเบิดปรมาณู

(วารสารสมาคมนิเชอิ ฉบับที่ 9-30)

หออนุสรณ์ความทรงจำ
(การจัดประชุมสนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ครั้งที่สอง
วันที่ 27 พฤศจิกายน ปี 2023)

ห้ามนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ประสบการณ์การโดนระเบิดปรมาณูของฉัน

ซาดาากิโยะ ยูริโกะ เลขาธิการสมาคมเหยื่อระเบิดปรมาณู เมืองโกเบ

วันที่ 6 สิงหาคม ปี 1945 ในตอนนั้นฉันอายุ 6 ขวบ ฉันเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งชาตมิซาซะ ช่วง 3 เดือนนั้นอิโรชิมะยังไม่ถูกโจมตีทางอากาศ จนกระทั่งวันที่ 6 สิงหาคม โรงเรียนแห่งชาตมิซาซะ (โรงเรียนประถม) (ตำแหน่ง 3) กลายเป็นที่พักชั่วคราวของเหล่าทหารกองทัพบกทั้งหมด 1,600 นาย นักเรียนประถมต่างก็อพยพไปบ้านญาติที่ต่างจังหวัด แม้แต่รุ่นน้องที่มีคนรู้จักก็หลบภัยสงครามไปอยู่ชนบทกันหมด แต่เพราะญาติของฉันทุกคนอาศัยอยู่ในอิโรชิมะฉันจึงต้องย้ายไปเรียนอยู่วัดเล็ก ๆ (ตำแหน่ง 2) ละแวกนั้นแทน ต่อมาก็เกิดการโจมตีทางอากาศขึ้นตั้งแต่วันที่ 5 จนถึงรุ่งเช้าของวันที่ 6 พวกเรา 3 คนพ่อแม่ลูก พ่อของฉันอายุ 47 ปีและแม่อายุ 35 ได้เข้าไปในหลุมหลบภัยที่สร้างไว้ในบ้าน จนกระทั่งเวลา 7 โมงครึ่งที่สัญญาณแจ้งเตือนการโจมตีทางอากาศสิ้นสุดลง พวกเรา 3 คนจึงออกมาทานอาหารเข้าด้วยกัน แล้วพ่อก็เตรียมตัวไปโรงงานผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ ส่วนฉันกับแม่เตรียมตัวเดินทางไปวัดและไปหาเพื่อนบ้านที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ที่นั้นมีคน 5-6 คนกำลังรวมตัวและฝึกสัญญาณธงกันอยู่ หลักการที่คิดไว้คือเราจะใช้ธงสีแดงและสีขาวชูขึ้นเป็นสัญญาณอักษรอิโรวะนะนิโฮะเฮะโตะ (ตารางอักษรภาพญี่ปุ่น) ในตอนที่เกิดการโจมตีทางอากาศ ตอนที่ไม่สามารถส่งเสียงได้หรือตอนที่พลัดหลงจากพ่อแม่ แต่ทว่าในสถานการณ์จริงมันไม่มีประโยชน์อะไรเลย

หลังจากการฝึกซ้อมสิ้นสุดลง แม่และคุณป้าข้างบ้านก็ไปส่งฉันที่วัด ที่นั้นมีนักเรียนชั้นประถมต้นอยู่ประมาณ 20 คนกระมัง เมื่อคาบเรียนกำลังจะเริ่ม เพื่อนคนหนึ่งก็พูดขึ้นมาว่า “เครื่องบิน!” พอเงยหน้ามองท้องฟ้าก็เห็นปีกสีเงินลอยอยู่บนฟ้าจริง ๆ ทันใดนั้นก็มีแสงสว่างจ้าจนทำให้ฉันมองไม่เห็นอะไรและถูกแรงระเบิดกระแทกเข้าไปในวัดจนหมดสติ ฉันสลบไปหลายนาที่พอลืมตาขึ้นก็เห็นเพียงแสงรำไร เมื่อคลานออกมาได้ท้องฟ้าก็ไม่ใช่สีครามอย่างเมื่อครู่แล้ว แต่โพล้เพล้ราวกลับถูกความมืดมิดกลืนกินและมีประกายไฟกระจายอยู่ทั่วทุกหนแห่ง ฉันยืนอยู่บนกระเบื้อง มองบ้านตรงหน้าที่ลั่นครืนและเริ่มลุกไหม้ ฉันคิดจะกลับไปหาแม่แต่ขาของฉันกลับยืนนิ่งอยู่อย่างนั้นไม่ขยับเลย

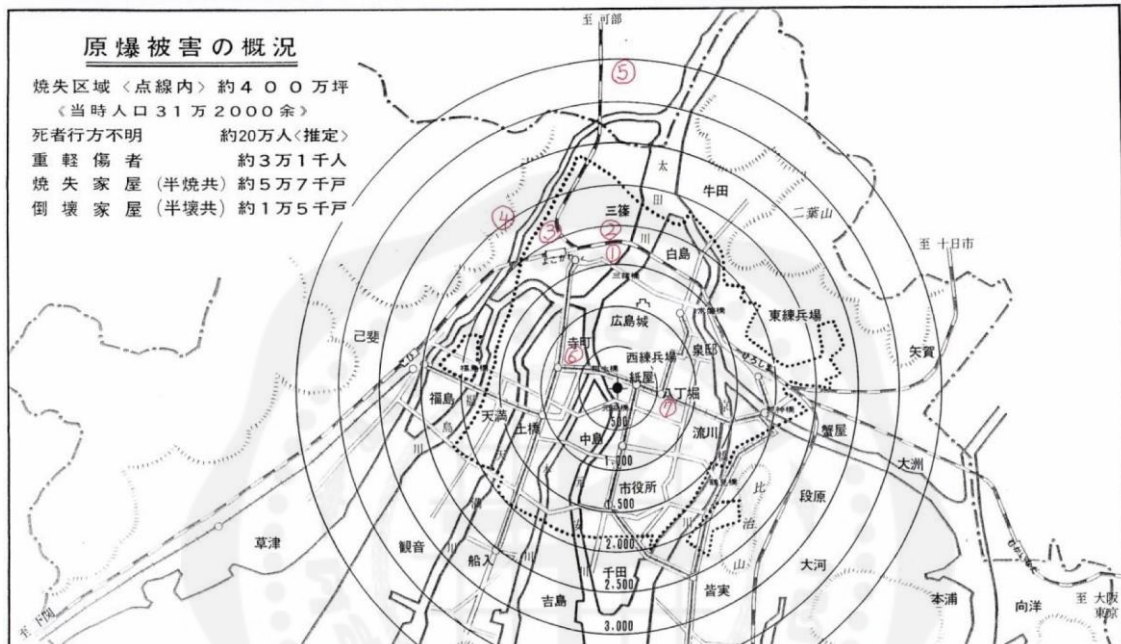
คุณลุงแปลกหน้าจากหน่วยดับเพลิงละแวกบ้านพูดกับฉันว่า “หนีไปกับลุงเถอะ!” และอุ้มฉันขึ้นไปบนรางรถไฟแห่งชาติ (ปัจจุบันคือรางรถไฟสาย JR) แล้วเริ่มเดินบนนั้น หมอนรองทางรถไฟถูกเผาไหม้ด้วยรังสีความร้อนของระเบิดปรมาณู ฝ่าเท้าและร่างกายของฉันต่างร้อน

ระอุจนแม้จะผ่านมา 70 ปีแล้วฉันก็ยังไม้อาจลืมความร้อนและกลิ่นนั้นไปได้ ขณะที่เดินจับมือกับคุณลุงในตอนนั้นจู่ ๆ ฉันก็ได้พบกับคุณป้าข้างบ้าน เธอพูดว่า “ฉันรู้จักเด็กคนนี้ เดี่ยวพาเธอหนีไปด้วยกันเอง” ตอนที่เดินบนทางรถไฟกับคุณป้า ฉันพบว่า มีผู้บาดเจ็บจำนวนหลายร้อยคนกำลังเดินอยู่เช่นเดียวกัน ในตอนนั้นเองฉันก็ได้พบกับน้องชายของแม่ มันน่าเหลือเชื่อมากกว่าบุคคลที่สามที่ฉันได้พบจะเป็นญาติของฉัน “ยูริโกะ!” น้ำเรียกชื่อของฉันและดึงมือฉันไปจับ บ้านของฉันอยู่ที่เมืองคุสึโนกิ (ตำแหน่ง 1) ก็จริงแต่ฉันเดินบนทางรถไฟนั้นไปจนถึงสถานีโยโกกาเวะ พอลงจากรางรถไฟแล้วเดินไปอีกหน่อยก็จะเจอโรงเรียนประถมของฉัน เมื่อเรากำลังจะผ่านด้านหน้าของโรงเรียนก็เห็นว่าที่นั่นเกิดไฟไหม้เสียแล้ว ฉันต้องมุดฝ่ากองเพลิงเพื่อหนีออกมา ตรงนั้นมีต้นมะเดื่อกำลังลูกใหม่อยู่ มันทั้งน่ากลัวและร้อน ฉันเอาแต่จอดจ่ออยู่กับการคลานหนีออกมาจนสามารถผ่านหน้าโรงเรียนประถมไปได้

เรามายังป่าไผ่ (ตำแหน่ง 4) ที่ตั้งอยู่ในจุดที่เรียกว่ามิตากิซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองอิโรชิมะ ที่นั่นเต็มไปด้วยผู้บาดเจ็บ เนื้อตัวของผู้คนเหล่านั้นล้วนเต็มไปด้วยเลือดจนไม่สามารถแยกได้ว่าได้รับบาดเจ็บหรือถูกไฟเผา พวกเขาก็รับฉันเข้าไปอยู่ด้วยและด้วยเหตุนี้ พวกเราจึงไม่ได้เผชิญกับ “ฝนดำ” ได้ยินว่าทหารที่อยู่โรงเรียนประถมจากทั้งหมด 1,600 นาย มีชีวิตรอดเพียง 97 นายเท่านั้น น้ำของฉันอยากไปตามหาคนในครอบครัวที่อยู่บริเวณนั้นเลย พูดกับฉันว่า “อยู่ที่นี่นะ น้ำจะไปตามยาย ภรรยา และลูก” แต่ฉันไม่สามารถอยู่ที่ป่าไผ่คนเดียวได้จริง ๆ เลยเกาะน้ำเอาไว้ไม่ปล่อย น้ำจึงยอมแพ้ที่จะไปตามหาครอบครัวของตัวเอง พวกเราจึงเดินลัดเลาะจากป่าไผ่ไปตามขอบถนนหลวงประมาณ 1 ลี้ (4 กิโลเมตร) ฉันและผู้บาดเจ็บคนอื่น ๆ เดินตามกันไปถึงโรงเรียนประถมศึกษา (ตำแหน่ง 5) ของอำเภออาสะ (เขตอาสะ เมืองอิโรชิมะ) ความทรงจำฉันค่อนข้างเลือนรางเลยไม่แน่ใจว่าเป็นช่วง 10 โมงหรือ 11 โมงกันแน่ แต่เมื่อฉันมาถึงแล้วมองไปรอบ ๆ ก็พบว่าที่นี่ล้วนแล้วแต่มีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมากแต่ไม่มียารักษาจึงต้องเอาแตงกวาหรือมะเขือม่วงแปะตามร่างกาย ผู้คนจากบ้านสวนที่ถูกคัดเลือกในบริเวณนั้น (บ้านสวนที่ทางเขตกำหนดให้เป็นสถานที่อพยพในกรณีฉุกเฉิน) มารับพวกเราที่โรงเรียน จากนั้นก็พาไปค้างคืนที่บ้านของเขา ตกค่าน้ำพูดกับฉันว่า “ดูทางโน้นสิ” พร้อมชี้นิ้วไปทางอิโรชิมะ เมื่อฉันมองดูก็พบว่าท้องฟ้ากลายเป็นสีแดงสด ฉันรู้สึกเป็นห่วงครอบครัวมากแต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้จึงทานข้าวปั้นอย่างปลงตกแล้วนอนหลับไปในคืนนั้น

วันรุ่งขึ้นดูเหมือนน้ำยังคงติดใจกับการตามหาครอบครัว จึงนำป้ายที่เขียนว่า “มิซุโนะ ฮายาโอะ กับ ชูมิดะ ยูริโกะอยู่ที่นี่” ไปตั้งไว้ตรงถนนเส้นหลักที่อยู่ไม่ไกลจากบ้านสวนมากนัก คนแถวนั้นที่เดินผ่านมาเห็นก็เข้ามาบอกกับฉันว่า “คุณพ่อคุณแม่ตามหาหนูอยู่นะ” ดูเหมือนพ่อกับแม่ต่างก็ร้องไห้กันเพราะคิดว่าเด็กประถมที่อยู่ในวัดเสียชีวิตจากการทิ้งระเบิดไปหมดแล้วและนี่คือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ 3 หลังจากการทิ้งระเบิด น้ำพูดกับฉันว่า “กลับบ้านกันเถอะ” แล้วเราก็เดินเท้าเปล่าบนถนนท่ามกลางอากาศร้อนเป็นระยะทาง 4 กิโลเมตร

เพื่อไปหาพ่อและแม่ที่อยู่วัด พวกเขาดีใจและร้องไห้อย่างหนักที่ได้เจอฉัน แต่ฉันกลับไม่รู้สึกละอะไรเลย อาจเป็นเพราะฉันได้พบเจอสิ่งที่น่าสะพรึงกลัวมามากเกินไปทำให้ฉันไม่รู้สึกลึ้นตันอะไรเลย แผ่นหลังของแม่เต็มไปด้วยรอยแผลจากเศษกระจุก ส่วนพ่อก็มีบาดแผลที่มือและได้รับบาดเจ็บสาหัส ตัวฉันเองอาจพูดได้ว่าไม่มีบาดแผลเลยก็จริง เพราะถึงแม้หูของฉันได้รับบาดเจ็บจากแรงระเบิดแต่ฉันกลับไม่รู้สึกร่างกายเลยสักนิด จนกระทั่งตอนนี้หูข้างซ้ายของฉันก็ยังไม่ได้ยินเสียงอะไรเลย

แผนที่ที่อยู่ท้ายหนังสือบันทึกประสบการณ์ระเบิดปรมาณู
(ตีพิมพ์โดยสมาคมประสบการณ์ระเบิดปรมาณูเมืองฮิโรชิมะ)

เนื่องจากญาติของฉันทั้งหมดอาศัยอยู่ในเมืองฮิโรชิมะฉันกับพ่อแม่จึงเดินทางไปเยี่ยมกัน ครอบครัวแรกอาศัยอยู่ที่เมืองทากะโจ (ปัจจุบันคือเมืองฮนกาเวและเมืองโทไคจิ) ซึ่งอยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางระเบิด 500 กิโลเมตร ครอบครัวนี้เสียชีวิตทันที 9 คน ซึ่งครอบครัวที่ว่าเป็นครอบครัวของอา บนเศษซากกองกระดูกชิ้นใหญ่นั้นมีเศษกระดูกเล็ก ๆ และก๊ิบติดผมติดอยู่ พ่อบอกว่า “ตอนนั้นยายคงจะอุ้มหลานเอาไว้ด้วย” นั่นเป็นครั้งแรกที่ทำให้ฉันร้องไห้ฟูมฟายออกมาแล้วคิดว่า “ทำไมเรื่องมันถึงกลายเป็นแบบนี้กัน” เนื่องจากเหตุการณ์บางอย่างทำให้แม่แท้ ๆ ของฉันแต่งงานใหม่และย้ายไปอยู่ที่เมืองเอบิสึหลังจากที่คลอดฉันออกมา ครอบครัวของพี่ชายแม่จึงเป็นคนเลี้ยงดูฉัน ส่วนแม่แท้ ๆ ก็มีลูกสาวกับครอบครัวใหม่ บ้านของแม่ที่อยู่เอบิสึ (ตำแหน่ง 7) อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางระเบิด 800 เมตร ในเช้าวันที่ 6 สิงหาคม แม่กำลังทำความสะอาดอยู่ด้านนอก ส่วนเด็กที่เป็นน้องสาวของฉันในตอนนั้นเหมือนว่ากำลังเล่นอยู่ในห้องครัวกับเด็กข้างบ้าน ด้วยแรงระเบิดทำให้ห้องครัวลุกเป็นไฟในทันทีที่บ้านพังทลาย ถึงจะได้ยินเสียงเรียก “แม่จ๋า แม่จ๋า” แต่เพราะไม่รู้ว่าจะอยู่ตรงไหนจึงไม่รู้จะช่วยอย่างไร อีกทั้งไฟก็

ลูกามาเรื่อย ๆ เพื่อนบ้านจึงพาแม่หนีออกมาจากตรงนั้น แม่กล่าวทั้งน้ำตาว่า “ฉันเป็นแม่ที่
เลวมาก ลูกกำลังร้องไห้หาฉันอยู่แท้ ๆ แต่ฉันกลับหนีออกมา ฉันหนีชีวิตอยู่ต่อไปไม่ได้
แล้ว” หลังจากนั้นในอีก 1 เดือนต่อมา แม่แท้ ๆ ของฉันก็เสียชีวิตลง ตามร่างกายของเธอมิ
เลือดสีดำไหลออกมาจากทวารทั้ง 5 จนเสียชีวิต ดังนั้นแล้วมีสมาชิกในครอบครัวของฉัน 13
คนที่เสียชีวิตทันทีที่เกิดการทิ้งระเบิด นอกจากนี้ยังมีอีก 6 คนที่เสียชีวิตจากอาการป่วย รวม
แล้วสูญเสียชีวิตไปทั้งหมด 19 คน เรื่องที่น่าเศร้าที่สุดคือลูกพี่ลูกน้องที่ตอนนั้นยังเป็นนักเรียนชั้น
มัธยมต้นถูกเกณฑ์ไปรื้อถอนอาคารจึงโดนระเบิด แม้แต่ในตอนนี้ก็ยังไม่สามารถนำร่างออกมา
ได้ ซึ่งพื้นที่ตรงนั้นก็คือสวนสันติภาพในปัจจุบัน

พวกเราสร้างที่พักบนซากบ้านที่ถูกเผาไหม้ เราอาศัยอยู่ด้วยกัน 7 คนโดยมีลูกของอา 4
คนและครอบครัวของฉัน 3 คนช่วยกันสร้าง พวกเราอาศัยอยู่บริเวณนั้นมาตลอดโดยไม่ได้รับรู้
ถึงความอันตรายของสารกัมมันตรังสีเลยแม้แต่น้อย พวกเราไม่มีอาหารจึงใช้เศษชี้เถาใหม่ ๆ
ในการปลูกผัก แม้จะเป็นชี้เถาที่หลงเหลือจากร่างผู้เสียชีวิตแต่ก็ใช้เป็นปุ๋ยได้ดี ขอแค่มีอาหาร
ให้กินฉันก็มีความสุขแล้ว ฉันเองก็คิดว่ามัน “อร่อย” และกินอย่างมีความสุข หลังจาก
เหตุการณ์ทิ้งระเบิดประมาณ 10 วัน ฉันมีอาการถ่ายเป็นเลือด วิงเวียนศีรษะ เลือดกำเดาไหล
และฟันน้ำนมก็ไม่ยอมหลุด พวกเราไม่มียาจึงรักษาไม่ได้ พ่อจึงไปซื้อหลอดฉีดยาจากตลาดมืด
หน้าสถานีอิโรชิมะมาแล้วนำไปให้หมอใกล้บ้านฉีดยาให้วันละ 1 เข็ม ไม่รู้ว่าเป็นเพราะยานี้หรือ
เปล่าจึงทำให้อาการของฉันดีขึ้นแต่ก็ต้องขอบคุณพ่อจริง ๆ ฉันถึงรอดมาได้ หลังจากนั้น 7 ปี
ตอนที่ฉันอยู่ชั้นมัธยมต้นพ่อและแม่ต่างก็เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง ญาติ ๆ จึงมารับฉันไปอยู่ด้วย
ทำให้ชีวิตของฉันในช่วงนั้นย่ำแย่เล็กน้อย ฉันอยู่ในสภาพที่เดี๋ยวก็ปวดศีรษะเดี๋ยวก็เลือดกำเดา
ไหล หรือหากอาบน้ำเกิน 5 นาทีก็จะหน้ามืด ในปีแต่ละปีจะมีคณะกรรมการผู้ประสบภัยจาก
ระเบิดปรมาณู หรือ ABCC (Atomic Bomb Casualty Commission) มารับนักเรียนตั้งแต่
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไปเพื่อเข้ารับการตรวจร่างกายแต่ฉันกลับไม่ได้เคยได้รับการรักษา
เลยสักครั้ง รวมถึงประวัติการรักษาของฉันก็คงจะไม่มีเหลืออยู่แล้วเช่นกัน

แม้จะเป็นผู้ใหญ่แล้วแต่ฉันเคยแท้งลูกถึง 6 ครั้งและมีเสียชีวิตระหว่างคลอดด้วย
จนกระทั่งปี 1962 (ปีโชวะที่ 37) ในที่สุดฉันก็สามารถมีลูกได้ จนถึงตอนนี้ฉันจะยังมีการ
เจ็บป่วยมากมายแต่ก็ยังมียังมีชีวิตอยู่ ในช่วงแรกนั้นไม่มีใครพูดถึงเรื่องผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์
ระเบิดปรมาณูเลย แต่ในขณะเดียวกันกลับมีการพูดถึงโรคติดต่อที่เกิดจากระเบิดปรมาณูหรือ
โรคทางพันธุกรรม แม่บอกฉันว่า “ห้ามบอกใครเด็ดขาดเลยนะว่าเคยโดนระเบิดมา” เพราะ
อย่างนั้นเมื่อฉันเป็นผู้ใหญ่ ฉันจึงบอกกับลูกเหมือนกันว่า “อย่าไปบอกใครนะว่าแม่เป็นผู้ได้รับ
รังสี” จนตั้งแต่ปี 2008 เป็นต้นมาฉันได้เห็นการรณรงค์ยกเลิกการใช้อาวุธนิวเคลียร์เข้า นั่นทำ
ให้ฉันรู้สึกว้าว “ทั้ง ๆ ที่คนที่ไม่เคยประสบกับระเบิดปรมาณูกำลังพยายามอยู่ แต่ฉันที่เป็นผู้
ได้รับผลกระทบโดยตรงแท้ ๆ กลับอยู่เฉยโดยไม่ทำอะไรเลย แบบนี้ฉันเองก็คงต้อง

ลงมือทำอะไรสักอย่างแล้ว” ด้วยเหตุนี้ถึงเป็นเรื่องยากที่จะยืนยันหยัดในปัจจุบัน แต่ไม่ว่าด้วยเหตุผลอะไรก็ตาม เราสามารถกันต่อต้านสงครามและอาวุธนิวเคลียร์กันเถอะ ตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ ฉันตั้งใจจะเรียกร้องต่อไป ฉันคิดว่ามันเป็นงาน เป็นชะตากรรม และเป็นหน้าที่ของฉัน ฉันจะพยายามค่ะ

(คำบอกเล่าจากทายาทผู้ที่ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู, 19 กุมภาพันธ์ ปี 2017)

วารสารสมาคมนิเชอิ ฉบับที่ 10 เผยแพร่เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน ปี 2017

คำบอกเล่าจากการถูกระเบิด

ฮานะกาชิ รุมิ (ผู้ดูแลงานปราศรัยของผู้ประสบภัยจากระเบิดปรมาณูในจังหวัดเกียวโต)

ครอบครัวของฉันนับถือนิกายโจโดะ แต่สมัยที่พ่อศึกษาอยู่ในคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยหลวงเกียวโต เขาศรัทธาใน เมาลานา ญะลาลุดดีน มุฮัมมัด รุมิ ผู้เป็นกวีเอกของอิหร่านมาก และจากคำว่า “รุมิ” นั้น ได้นำมาตั้งเป็นชื่อของฉัน “รุมิ” ซึ่งเป็นชื่อที่พบได้ยากในสมัยนั้น

ขณะที่ฉันอายุ 5 ขวบ ฉันโดนระเบิดที่อิโรชิมะระเบิดในครั้งนั้นได้คร่าชีวิตผู้คนไปเป็นจำนวนมาก ฉันจึงอยากจะถ่ายทอดถึงชีวิตที่ดับสูญไป มุมมองของเด็กวัย 5 ขวบในตอนนั้นยังคับแคบนัก

ฉันสูญเสียความทรงจำทั้งหมดในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูเป็นระยะเวลากว่า 58 ปี นับตั้งแต่ตอนที่ฉันอายุ 5 ขวบจบจนอายุ 63 ปี ในปีเฮเซที่ 15 (ค.ศ. 2003) ฉันได้เข้าร่วมพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูในอิโรชิมะและนางาซากิซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีโดยสมาคมศิษย์เก่าเกียวโต หลังจากที่จัดพิธีโทโรนางาชิ (เทศกาลลอยโคมลงสู่แม่น้ำ) ในตอนกลางคืนเสร็จแล้ว ขณะที่ฉันกำลังจัดเตรียมเอกสารสำหรับการประชุมอยู่นั้น จู่ ๆ ความทรงจำก็กลับคืนมา ภาพที่ฉันจำได้อย่างชัดเจนคือการลอยโคมไว้อาลัยให้ลูกพี่ลูกน้องที่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเสียชีวิตโดยไม่มีใครพบร่างเป็นเวลา 3 วันหลังเหตุการณ์ระเบิด สันนิษฐานได้ว่าพิธีลอยโคมอาจจะเกิดขึ้นหลังสิ้นสุดสงคราม ราว ๆ ปีโชวะที่ 22 (ค.ศ. 1947)

ฉันเกิดวันที่ 25 มีนาคม ปีโชวะที่ 15 (ค.ศ. 1940) ที่ย่านโยสึบาชิของจังหวัดโอซากะ พ่อของฉันไม่ได้เกณฑ์ทหารเพราะเป็นวัณโรคคอตีบเสียง จึงไปเป็นพนักงานธนาคารและกำลังจะเริ่มทำงานที่สำนักงานใหญ่ของบริษัทในโตเกียว ดังนั้นเขาจึงต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านพักบริษัทที่โยโกฮามะ พ่อย้ายไปทำงานที่ไต้หวันเพียงลำพังในปีโชวะที่ 19 (ค.ศ. 1944) แม่ที่กำลัง

ตั้งครรถ์จึงย้ายกลับไปอยู่บ้านเกิดที่อิโรชิมะ ตอนที่ฉันอาศัยอยู่กับพ่อ เขาพาฉันไปบริษัทด้วย ที่โรงห้องประชุมซึ่งกลุ่มผู้บริหารของธนาคารและผู้เกี่ยวข้องของภาครัฐมาประชุมกันนั้นเต็มไปด้วยอาหารราคาสูงลิ่วที่หาซื้อไม่ได้ในสมัยนั้น ทั้งไส้กรอกเวียนนา แฮม เนื้อสัตว์ สับปะรดสด และอื่น ๆ อีกมากมาย พอนึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องประชุมแล้วก็รู้สึกว้ากข้างเป็นเรื่องราวที่แปลก ทั้งที่อยู่ในยุคของการแบ่งสันปันส่วนก็ตาม

เราใช้เวลา 3 วันในการเดินทางไปที่อิโรชิมะ ระหว่างทางแม่บอกว่า “แม่จะไปดูบ้านที่อยู่ใกล้อิชิคิริ” และปล่อยให้ฉันรอที่สถานีโอซากะอยู่หลายชั่วโมงจนเริ่มเป็นกังวล แต่ฉันจำได้ว่าตัวเองสบายใจขึ้นเล็กน้อยหลังจากได้รับชากับบิสกิต 2 ชิ้นมาจากเจ้าหน้าที่สถานี

บ้านเกิดที่อพยพไปหลังสงครามมีน้ำกับยายอาศัยอยู่ บ้านหลังนั้นตั้งอยู่ในเขตมิซึฮาสะฮอนมาจิซึ่งอยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางระเบิดไป 1.7 กิโลเมตร ในเดือนตุลาคมของปีนั้น (ค.ศ. 1944) น้องชายของฉันก็เกิดมาและได้ชื่อว่า “ยูตากะ” เพราะก่อนที่พ่อจะไปไต้หวันเขาได้พูดทิ้งเอาไว้ว่า ไม่ว่าลูกจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ควรตั้งชื่อว่ายูตากะ แต่พ่อก็เสียชีวิตลงด้วยวัณโรคกล่องเสียงขณะที่อยู่ไต้หวันในช่วงที่สงครามยังไม่สิ้นสุดลงโดยที่ยังไม่เคยได้อุ้มน้องชายเลย และน้องชายเองก็ไม่เคยได้สัมผัสอ้อมกอดจากพ่อเช่นกัน ช่างน่าสลดใจนัก ตอนที่ฉันอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีกล่องไม้กล่องหนึ่งส่งมาที่บ้านและบอกว่าเป็นอัฐิของพ่อ ทว่าข้างในนั้นกลับไม่ใช่อัฐิแต่เป็นสมุดบันทึกของพ่อ ฉันดีใจที่มันเป็นสมุดบันทึกแทนที่จะเป็นก้อนหินหรือขี้เถ้าของคนอื่น

ข้างบ้านของฉันมีเด็กรุ่นราวคราวเดียวกันกับฉันอยู่ เราสองคนเล่นน้ำที่ไว้ใช้สำหรับดับเพลิงด้วยกัน เรียนโรงเรียนอนุบาลที่อยู่ตรงข้ามบ้านด้วยกัน แต่ระเบิดปรมาณูทำให้โรงเรียนอนุบาลใหม่ทั้งหมดและเด็กเล็กทั้ง 24 คนเสียชีวิต ในวันนั้นมีสัญญาณเตือนการโจมตีทางอากาศ ฉันกับเด็กข้างบ้านจึงหยุดเรียนและรอดชีวิตมาได้ นอกจากนี้พ่อแม่ของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นต่างพากันออกตามหาลูก ๆ กันอย่างร้อนรน แต่หลาย ๆ คนก็ยังหาลูกของเขาไม่พบ

วันที่ 6 สิงหาคม ปีโชวะที่ 20 (ค.ศ. 1945) เวลา 8 นาฬิกา 15 นาที ระเบิดปรมาณูถูกปล่อยลงที่อิโรชิมะ ณ วินาทีนั้นฉันรู้สึกราวกับร่างกายลอยขึ้นจากพื้นดิน ทันใดนั้นกรอบหน้าต่างและตู้เสื้อผ้าก็ปลิวว่อน ฉันติดอยู่ระหว่างตู้เสื้อผ้าในตอนที่กำลังเล่นอยู่บนชั้นสองและถูกล้อมของตู้ทึมเข้าที่หัว แม่ล้มลงที่โคนต้นสนโดยมีน้องชายอยู่บนหลัง น้ำของฉันทกระเด็นไปขณะที่กำลังทำความสะอาดห้องครัวและดูเหมือนขาจะไปกระแทกที่โหนดสักแห่งจนเดินกะเผลก และยายที่นอนอยู่บนชั้นสองก็กระเด็นไปที่หน้าต่างพร้อมกับเตียง

ฉันได้รับการช่วยเหลือลงมาจากชั้น 2 เราพยายายนั่งเกวียนสองล้อที่นำหามา แล้ววิ่งหนีเข้าป่าไผ่ตรงตลิ่งริมฝั่งแม่น้ำ มีฟาร์มเลี้ยงไก่อยู่ใกล้ ๆ และไก่ในเล้าก็ตายเป็นจำนวนมาก

ข้างๆ กันนั้นมีฝูงไก่กำลังจิกกัดชายชราที่ใบหน้าเหี่ยวและผิวหนังไหม้เกรียมเป็นสีดำ พอเห็นเช่นนั้นแม่ก็หยิบท่อนไม้แล้วไล่พวกมันออกไป

ที่ป่าไผ่นั้นต้นไผ่กำลังขยายตัวและแตกเป็นเสียง ๆ มีเสียงดังกึกก้องไปทั่วบริเวณ เราต้องรีบหนีเพราะอันตราย แต่เพราะพวกเราร่วงหนีด้วยเท้าเปล่าแม่จึงต้องหาเกี้ยวของผู้ใหญ่กับเด็กมาให้ใส่แล้วค่อยวิ่งไป แต่ระหว่างทางสายเกี้ยวกลับขาดเสียได้ แม้จะพยายามซ่อมด้วยผ้าเช็ดมือแล้วก็ยังใช้ไม่ได้ จนตอนนี้ก็ยังมีร่องรอยแผลเป็นหลงเหลืออยู่บนฝ่าเท้าของฉัน

ขณะกำลังวิ่งหนี ฉันเห็นตุ๊กตาที่ทำจากกลีบข้าวกำลังไหม้อยู่โดยไร้ควันไฟ ทำให้ฉันหวนนึกถึง “ทาเอะจัง” ตุ๊กตาตัวใหญ่ที่ฉันเคยเล่นอยู่ประจำและฉันตกใจมากเมื่อพบกับภาพที่น่าสะพรึงกลัว อีกทั้งยังมีแมวที่นอนตายขาชี้ฟ้า สุนัขที่ได้รับบาดเจ็บ วัวและม้าที่ล้มตาย และจิ้งจอกที่ไหม้เกรียม จิ้งจอกนับไม่ถ้วนที่เกาะอยู่บนต้นไม้ทั้งต้นนั้นและต้นนี้ พวกมันไหม้จนเป็นสีดำและตายลง อีกทั้งยังมีขามและแก้วที่มีรูปของคินทาโร โตะน้ำชาที่พังและสิ่งของอื่น ๆ ที่สามารถมองออกได้เลยว่าเพิ่งถูกใช้สำหรับทานอาหารเมื่อไม่นานมานี้เอง

ฉันเห็นกลุ่มก้อนสีดำบางอย่างและได้ยินเสียงน้ำไหลอยู่ พอเข้าไปใกล้ ๆ ก็พบว่านั่นคือฝูงชนที่พยายามค้นหาหาน้ำดื่ม ฉันรู้สึกเจ็บปวดใจทุกครั้งที่รู้สึกว่าตัวเองโชคดีกว่าคนอื่นที่ตายไปโดยไม่ได้ดื่มน้ำแม้แต่หยดเดียว

ในที่สุดพวกเราก็ไปถึงภูเขามิตากิอย่างยากลำบาก หน้าและศีรษะของพวกเรานั้นชุ่มไปด้วยเลือด พอยายเห็นแบบนั้นน้ำตาที่ไหลออกมา น้องชายของฉันที่ยังไม่ได้กินนมหรือเปลี่ยนผ้าอ้อมตั้งแต่เช้าเริ่มร้องครวญครางและมีลมหายใจแผ่วเบาลงเรื่อย ๆ แม่รู้สึกตัวได้เลย อุ้มน้องลงมาจากหลัง และในขณะที่เปลี่ยนผ้าอ้อมก็พบว่าก้นของน้องแดงอักเสบ พอถอดผ้าอ้อมออกมาผิวหนังของน้องก็หลุดลอกออกมาด้วย แม่ล้างก้นน้องด้วยน้ำชาที่ได้มาและใช้ผ้ากั้นเปื้อนมาเปลี่ยนแทนผ้าอ้อม ร่างกายของแม่ไม่สามารถผลิตน้ำนมได้เพราะเจอเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนทางจิตใจ แม่จึงบดข้าวปั้นป้อนน้องชายแทนน้ำนมทั้ง ๆ ที่น้องชายมีอายุเพียง 10 เดือนเท่านั้น

ทันทีที่พวกเราไปถึงภูเขา ฉันไม่รู้ว่าตัวเองแค่หลับหรือหมดสติไป แต่ก็ต้องลืมตาขึ้นมาเพราะได้กลิ่นแปลก ๆ ที่ไม่เคยได้กลิ่นมาก่อน ตรงหน้าฉันคือผู้คนที่ตัวบวมพองเหมือนเรือยาง บ้างก็ไม่มีแขนขา บ้างก็ถูกไฟไหม้จนดำสนิท การเห็นผู้คนที่ถูกไฟไหม้เหล่านี้ทำให้ฉันรู้สึกช็อกและสูญเสียความทรงจำไปในที่สุด มันส่งผลกระทบต่อจิตใจฉันอย่างรุนแรง ตอนที่แม่กอดฉันแน่นแล้วพูดว่า “อย่ามองนะ” ณ ช่วงเวลานั้น ฉันก็ไม่รับรู้อะไรแล้ว หลังจากนั้นแม้ว่าสติของฉันจะกลับมา แต่ก็ต้องใช้เวลารั้ง 58 ปีกว่าความทรงจำในตอนนั้นจะกลับมาด้วย

ความทรงจำที่เจ็บปวดที่สุด คือภาพของยายที่กำลังร้องไห้โอดครวญว่า “มันเจ็บ หยุด หยุดเถอะนะ” ขณะที่แม่และน้ำใช้แหนบเอาหนอนออกจากก้นของยาย ตอนแรกฉันลังเลที่จะพูดเรื่องนี้เพราะมันดูเหมือนไม่ให้เกียรติยาย อย่างไรก็ตามฉันตั้งใจจะพูดถึงเรื่องนี้ด้วยความ

ปรารถนาอันแรงกล้าที่อยากให้ผู้คนรับรู้ถึงความน่ากลัวของสงครามและระเบิดปรมาณูอันเป็นความโหดร้ายที่เกิดจากมนุษย์

หลังจากนั้น แม่คนที่ดูแลฉันสมัยอยู่โยโกฮามะ พยาบาลที่ทำงานอยู่ในคลินิกของลุงและฉัน เราทั้ง 3 คนต้องแยกกับแม่เพื่อมุ่งหน้าไปพักผ่อนที่นาระ ฉันไว้วางใจกับแม่ว่า “ไม่ออกไป” แต่แม่ก็ออกมาส่งแล้วพูดว่า “อดทนหน่อยนะ” ฉันนั่งอยู่หลังรถบรรทุกและใช้เวลาเดินทางหลายวัน ภาพดวงจันทร์กลมฉ่ำและดวงดาวระยิบระยับอยู่ใกล้กับลูกพลับและต้นเกาลัดในตอนนั้น ยังคงตราตรึงอยู่ในความทรงจำของฉัน

ฉันกลับไปอยู่ที่บ้านพักบริษัทในโยโกฮามะและเข้าเรียนที่โรงเรียนประถมศึกษาที่นั่น เมื่อถึงเวลาต้องย้ายออกจากบ้านพักบริษัทในโยโกฮามะ (ขณะนั้นอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2) ฉันก็ย้ายกลับไปอยู่กับแม่และพี่ชายด้วยความช่วยเหลือจากลุงที่อยู่เกียวโต ตอนนั้นเป็นช่วงวันหยุดฤดูร้อนของปี 1954 ซึ่งตรงกับ การทดลองระเบิดไฮโดรเจนที่เกาะบิกินี (Bikini Atoll) แม่ของฉันพูดว่า “ถ้าองค์การสหประชาชาติมีประสิทธิภาพมากพอก็คงไม่มีการทิ้งระเบิดปรมาณู”

ฉันเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมต้นคามิคัตสึระที่เกียวโต แต่เนื่องจากฉันเป็นโรคโลหิตจางขั้นรุนแรง ในหนึ่งปีฉันจึงเป็นลมเกือบ 10 ครั้งระหว่างที่เดินทางไปโรงเรียน นั่นทำให้การแวะไปโรงพยาบาลก่อนไปถึงโรงเรียนกลายเป็นกิจวัตรประจำวันของฉัน โรงพยาบาลสมัยนั้นไม่ได้วัดความดันโลหิตเหมือนปัจจุบันแต่จะวินิจฉัยโรคด้วยการดูเล็บ ริมฝีปาก และดวงตา หากฉันเป็นโรคโลหิตจางเล็บของฉันจะกลายเป็นสีขาว แม่แพทย์จะแนะนำให้หยุดพักแต่ฉันก็เลือกที่จะไปโรงเรียนด้วยอาการแบบนี้ต่อไป ในตอนนั้นบ้านของลุงไม่มีอ่างอาบน้ำ พวกเราจึงต้องไปโรงอาบน้ำสาธารณะที่อยู่ห่างจากบ้านประมาณ 1-2 นาที แม่ของฉันให้หัวหน้าที่โรงอาบน้ำคอยเป็นหูเป็นตาและช่วยฉันขึ้นมาในกรณีที่ฉันเป็นลมไป

เมื่อฉันอายุ 30 ปี ฉันเป็นหมอนรองกระดูกทับเส้นประสาท ฉันแจ้งกับหมอว่าแผลบนศีรษะและรอยไหม้ที่เท้าของฉันใกล้หายดีแล้ว แต่หมอกลับพูดว่า “คุณให้เลือดที่ไม่ดีกับลูกไปแล้วสินะ” คำพูดเหล่านั้นทำให้ฉันตระหนักได้ถึง การเลือกปฏิบัติและอคติต่อผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูที่ฝังรากลึกมานาน ฉันทั้งตกตะลึงและรู้สึกสับสนในเวลาเดียวกัน หลังจากนั้นฉันเริ่มค้นคว้าโรคที่เป็นผลกระทบจากระเบิดปรมาณู และเริ่มไตร่ตรองถึงอาการที่ฉันประสบซึ่งไปคล้ายกับ “อาการ Burabura” (อาการที่ทำให้กลายเป็นคนเอื่อยเฉื่อย ไม่มีแรงจูงใจที่จะทำอะไร และเหนื่อยง่าย เป็นอาการเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ) ฉันมีภูมิคุ้มกันต่ำและมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคโลหิตจางมาตั้งแต่เด็ก หลังจากเริ่มทำงานเกี่ยวกับการตีพิมพ์หนังสือ ฉันพบว่าฉันมักจะทำปากกาหล่นจากมือเสมอ ตอนที่เลี้ยงลูกแล้วต้องตามจับลูกที่กำลังคลานอยู่ ฉันก็มักจะตามไม่ทันและต้องบอกเสมอว่า “รอก่อน” แต่เมื่อฉันมีอายุย่างเข้า 60 ปี ฉันก็เริ่มรู้สึกมีเรี่ยวแรงมากขึ้นและได้พูดถึงเรื่องนี้กับนักวิจัยที่กำลังศึกษาเกี่ยวกับผู้

ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู พวกเขาบอกว่า “อาจเป็นเพราะซีเซียม (กัมมันตภาพรังสี) ได้หายไปจากร่างกายคุณแล้ว”

ตราบโดที่ฉันยังมีชีวิตอยู่ เป้าหมายของฉันคือการยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์ และเพื่อให้เป้าหมายนี้บรรลุผล ได้โปรดลงนามในคำร้องระหว่างประเทศว่าด้วยการยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์ที่เหล่าผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูในฮิโรชิมาและนางาซากิเป็นผู้เรียกร้องด้วย

(คำบอกเล่าจากนิทรรศการระเบิดปรมาณู ณ มหาวิทยาลัยบุงเคียว
วันที่ 5 กรกฎาคม ปี 2017 เรียบเรียงโดย โนกุจิ ซายากะ)

วารสารสมาคมนิเชอิ ฉบับที่ 15 เผยแพร่เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน ปี 2018

การโดนระเบิดและการได้รับสารกัมมันตรังสีที่ฮิโรชิมา,นางาซากิ และฟูกูชิมะ

จิยะ ทาคาโกะ (ประธานสมาคมผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเมืองอาชิยะ)

สาเหตุในการเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสี เนื่องจากบังเอิญ
อยู่ที่ฮิโรชิมาและนางาซากิเมื่อ 73 ปีที่แล้ว

ผู้ได้รับสารกัมมันตรังสี แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. ผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีโดยตรง - คนที่เคยอาศัยอยู่ที่นั่น
2. ผู้ที่เข้ามาในรัศมีระเบิด - คนที่เข้าเมืองมาเพื่อช่วยเหลือ
3. ผู้ให้การรักษาผู้ประสบภัยจากระเบิด - แพทย์ที่ให้การรักษา
4. ผู้ที่ได้รับรังสีในครรภ์ - เด็กในครรภ์ของผู้ได้รับสารกัมมันตรังสี

เมื่อทำเรื่องยื่นขอสมุดบันทึกผู้อับรังสีแล้วได้รับการอนุมัติ และได้ออกสมุดบันทึกแล้ว
จึงจะถือว่าเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสี ดังนั้นผู้ที่ไม่ได้ทำเรื่องขอรับสมุดบันทึกผู้อับรังสี หรือผู้
ที่ยื่นเรื่องแต่ไม่ได้รับการอนุมัติจึงไม่สามารถรับได้ ผู้คนเหล่านั้นถือว่าเป็นผู้ได้รับสาร
กัมมันตรังสีแต่ในทางกลับกันก็ไม่ถือว่าเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีเช่นเดียวกัน ผู้ที่เป็นแบบที่
กล่าวถึงข้างต้นมีอยู่มากพอสมควร เหตุผลนั้นคือการที่ผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีถูกเลือกปฏิบัติ
พวกเขาถูกเลือกปฏิบัติทั้งเรื่องการทำงาน การแต่งงาน และบางคนยังถูกกล่าวหาว่ารอย
แผลเป็นของพวกเขาเป็นสกปรก มีคนจำนวนมากที่ไม่ได้ส่งเรื่องขอสมุดบันทึกผู้อับรังสี
เนื่องจากพวกเขาไม่อยากถูกเลือกปฏิบัติแบบนั้น ฉันอยากให้ทุกคนรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้

วันที่ 6 สิงหาคม ปี 1945 วันเกิดของฉันคือวันที่ 30 สิงหาคม ฉันอายุได้ 3 ขวบกับอีก 11 เดือน ภายในรัศมี 2 กิโลเมตรจากจุดศูนย์กลางระเบิด อัตราการเสียชีวิต 60% และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ พังทลายไปเกือบหมด ถ้าใกล้จุดศูนย์กลางมากกว่านี้ก็จะมอดไหม้ไปจนหมดสิ้น ฉันอาศัยอยู่ในบ้านไม้หลังหนึ่งห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดไม่เกิน 2.5 กิโลเมตร เมื่อคืนวันหลังจากมีการยกเลิกสัญญาณเตือนการโจมตีทางอากาศ ผู้คนต่างก็กลับบ้านของตัวเอง ทำอาหารเข้า กินข้าว เตรียมข้าวกล่อง แล้วก็ออกไปโรงเรียน สถานที่ทำงานหรือจุดระดมพลของนักเรียนที่ถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงาน ทุกคนล้วนแล้วแต่ออกไปตามจุดหมายของแต่ละคน ฉันมีพี่ชาย 3 คน อายุ 11 ขวบ, 9 ขวบ, และ 6 ขวบตามลำดับ ถึงเวลาที่พวกพี่ชายต้องไปโรงเรียนประถมในเมืองมินามิเซนตะที่อยู่ใกล้ ๆ แต่เนื่องจากมีข้อตกลงว่าหากไม่มีการยกเลิกสัญญาณเตือนการโจมตีทางอากาศภายในช่วงเช้า เวลาเริ่มชั้นเรียนจะล่าช้าออกไปหลายนาทีก่อน พวกพี่ชายทั้ง 3 คนจึงยังคงเล่นกันที่สวนหลังบ้าน แม่ของฉันกำลังตั้งครรภ์ได้ 10 เดือน ฉันมีป้าสองคน ทั้งสองคนเดินทางไปโรงเรียนหญิงล้วนแต่ละแห่ง พี่ชายทั้ง 3 คนกำลังเล่นกันอยู่ที่บ่อน้ำดับเพลิงในสวน บ่อน้ำดับเพลิงคือบ่อน้ำที่จะใช้น้ำจากในนั้นมาดับไฟเมื่อเกิดเหตุอัคคีภัย โดยจะเล่นกันด้วยการนำเศษไม้มาลอยให้เหมือนเรือและนำหินขว้างไปแล้วพูดว่า “จมลง” ด้วยความที่ฉันอายุยังน้อยจึงนอนอยู่ในมุ้งที่บ้านกับแม่ซึ่งกำลังตั้งครรภ์ จากนั้นพี่ชายคนโตของฉันก็รีบเข้ามาและพูดว่า “แม่ครับ มันแปลก ๆ นะครับ ผมได้ยินเสียงของ B29” ทันทีที่พวกพี่ชายมุดเข้ามาในมุ้ง จู่ ๆ ก็มีแสงสว่างวาบขึ้นอย่างฉับพลัน บ้านพังทลาย ล้มครืนไปเกือบหมดจนฉันถูกฝังอยู่ใต้ซากปรักหักพัง แต่แม่ก็ดึงฉันออกมาได้ ดูเหมือนแม่จะคิดว่าการโจมตีลงมาที่สวนหลังบ้านของเรา หากมีการโจมตีลงมา สิ่งแรกที่จะต้องทำก็คือการวิ่งหนีเพราะไม่แน่ว่าอาจจะมีไฟลุกไหม้อยู่ที่ไหนสักแห่ง และเนื่องจากถ้าอุปกรณ์ในการทำคลอดโดนเผาไหม้ไปแล้วจะลำบาก จึงต้องจัดเตรียมสิ่งของจำเป็นใส่ในรถเข็นเด็กเอาไว้ก่อน อีกทั้งเมื่อตอนกลับมาบ้านอีกครั้ง บ้านอาจจะถูกไฟไหม้ไปจนหมดแล้ว ดังนั้นจึงต้องเติมน้ำในกาต้มน้ำไว้และยัดอาหารเข้าที่เหลือใส่ไปในกล่องข้าว ในระหว่างที่กำลังเตรียมของพวกนั้น ฉันก็ได้ยินเสียงคนวิ่งหนีจากหน้าบ้านมาเรื่อย ๆ พอออกมาข้างนอก ไม่ว่าจะมองไปทางไหนก็เจอแต่บ้านเรือนที่พังทลาย เมื่อมองไกลออกไปก็มีไฟลุกลามไปทั่วแล้ว มีผู้คนมากมายวิ่งหนีผ่านหน้าบ้าน ฉันมุ่งหน้าไปศูนย์อพยพซึ่งถูกกำหนดโดยสมาคมเพื่อนบ้าน ทว่าในระหว่างทางฉันกลับไม่เห็นร่างของพี่ชายคนรองทั้งสองคนอยู่ในกลุ่มฝูงชนเลย ในตอนนั้นเมื่อพี่ชายคนโตและฉันไปถึงศูนย์อพยพ เขาก็บอกกับฉันว่า “อยู่ที่นี่นะ” แล้วออกไปตามหาพี่ชายคนรองอีกสองคน แน่แน่นอนว่าในตอนนั้นเราไม่รู้ว่าระเบิดจะไปตกลงที่ไหน พ่อของฉันมีคนรู้จักซึ่งสนิทกันอยู่ที่เมืองโอเทมาจิ (ใกล้จุดศูนย์กลางการระเบิด) เขามักจะพูดกับฉันอยู่เสมอว่า “ถ้ามีปัญหาอะไรละก็ให้ไปที่ร้านฮนตะในโอเทมาจิ” และเมื่อคิดว่าบางทีพวกเขาอาจจะกำลังมุ่งหน้าไปยังเมืองโอเทมาจิก็ได้ แม่ของฉันก็เลยมุ่งหน้าไปที่นั่น แต่ยิ่งก้าวไปข้างหน้า ควันไฟโดยรอบก็เริ่ม

หนาขึ้น เปลวไฟวูบวาบ ผู้คนที่หลบหนีออกมาจากข้างในเปลวเพลิงนั้น มีทั้งผมเผ้ายุ่งเหยิง เสื้อผ้าขาดรุ่งริ่ง ผิวหนังเหี่ยวย้อยลงมา และในนั้นยังมีคนถือลำไส้ที่หลุดออกมาอีกด้วย การโดนรังสีความร้อนก็เหมือนกับการต้มมะเขือเทศ เมื่อโดนความร้อนอย่างฉับพลันผิวหนังก็จะลอกออก มีคนที่เดินโซเซไปมาพร้อมกับผิวหนังที่ลอกและย้อยลงมานั้นด้วย ในระหว่างทางมีคนของหน่วยป้องกันภัยพลเรือนตะโกนออกมาว่า “ตั้งแต่ตรงนี้ห้ามไปแล้ว กลับไปซะ” ดูเหมือนว่าในขณะที่แม่กลับมายังที่ที่พวกเราอยู่แล้วพูดขึ้นมาว่า “ขอโทษนะ” โดยที่คิดว่าร่างคนตัวเล็กที่เห็นจากอีกด้านของเปลวไฟไม่แน่ว่าอาจจะเป็นลูกของเราก็ได้

ในตอนเย็น เราได้รับแจ้งว่าจะมีน้ำมาจากบ่อน้ำใกล้เคียง ฉันให้พี่ชายคนโตถือกาน้ำไปตักน้ำให้แต่เขาไม่ได้กลับมา แม่จึงจับมือฉันเดินไปรับพี่ชาย จากนั้นฉันก็เห็นร่างเล็ก ๆ 3 ร่างจากอีกด้านของเปลวไฟ พี่ชายคนรองทั้งสองคนและพี่ชายคนโตพบกันแล้ว ฉันได้ฟังในภายหลังว่า ตอนที่พวกเขาพลัดหลงกับแม่เพราะฝูงชน พี่ชายทั้งสองคนตั้งใจจะไปที่เมืองโอเทมาจิ ทว่ากลุ่มฝูงชนผลักพวกเขาข้ามสะพานมียูกิไปเสียแล้ว ที่นั่นพวกเขาได้พบกับคนรู้จักของพ่อโดยบังเอิญและเนื่องจากสถานการณ์ในตอนนั้นยังอันตรายอยู่ คนรู้จักของพ่อจึงบอกให้พวกเขาอยู่ที่นั่นก่อน พี่ชายคนรองทั้งสองใช้เวลาทั้งวันอยู่อีกฟากของแม่น้ำ พอตกเย็นเขาก็บอกกับทั้งสองคนว่า “เดี๋ยวคุณแม่จะเป็นห่วงเอา กลับไปได้แล้ว” ในตอนที่จะกลับมาพี่ชายคนรองทั้งสองจึงถามไปว่า “ศูนย์อพยพของเมืองมินามิเซนตะอยู่ที่ไหน” แล้วก็ได้บังเอิญเจอบ่อน้ำที่ทุกคนกำลังต่อแถวตักน้ำอยู่ เมื่อพี่ชายคนรองทั้งสองเข้าไปต่อแถวก็ได้พบกับพี่ชายคนโต ด้วยเหตุนี้ทุกคนจึงมารวมตัวกันอย่างปลอดภัย บ้าทั้งสองของฉันเองก็กลับมาอย่างปลอดภัยในวันรุ่งขึ้น ทุกคนในครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้าโดยไม่มีใครได้รับบาดเจ็บสาหัส ในวันนั้นพวกเราใช้เวลาทั้งวันที่ริมฝั่งแม่น้ำ ฉันยังจำเปลวไฟของฝั่งตรงข้ามที่ลูกโซนไม่รู้จบแม้จะเป็นเวลากลางคืนได้อย่างชัดเจน วันต่อมา เนื่องจากยังคงมีอันตรายอยู่ พวกเราจึงไปรวมตัวกับสมาคมเพื่อนบ้านที่โรงเรียนใกล้เคียง ๆ และใช้เวลาตลอดทั้งคืนต่อแถวเข้าประตู จนในที่สุดวันที่ 3 พวกเราก็ได้ลองกลับไปทางฝั่งของบ้านเรา บ้านพังทลายไปแล้วครึ่งหนึ่ง พื้นห้องของชั้น 2 ได้ทำหน้าที่เหมือนเป็นหลังคาแทน ฉันจัดการทำความสะอาดเพื่อทำให้มันสามารถพักอาศัยอยู่ได้ และเริ่มต้นการใช้ชีวิตอยู่ที่นั่น เนื่องจากแม่เป็นกังวลเกี่ยวกับขนาดห้องที่ใหญ่ พี่ชายจึงคอยดูแลอย่างใกล้ชิดและพาไปยังโรงพยาบาลสังกัดสภาาชาตญี่ปุ่น ที่โรงพยาบาลเต็มไปด้วยผู้คนบาดเจ็บสาหัสนอนอยู่บนพื้นเป็นจำนวนมาก “คลอดบุตรตอนนี้แหละ ถ้านี้เป็นลูกคนที่ 5 คุณก็น่าจะรู้ใช้ไหมล่ะ กรุณาทำอะไรสักอย่างด้วยตัวเองเถอะ” พ่อได้ยื่นที่หมอบูตแบบนั้นแม่อีกตกใจ แต่คุณหมอก็แบ่งทิชเชอร์ไอโอติน (ยาฆ่าเชื้อรุนแรงที่เลิกใช้แล้ว) แยกใส่ขวดเล็ก ๆ ให้นั่นคงจะเป็นเพราะความสงสารที่มีต่อแม่ของฉัน “เพียงแค่ฆ่าเชื้อบริเวณสายสะดือให้เรียบร้อยเท่านั้น” หมอบูตแล้วพวกเราจึงกลับไป หลังจากนั้นดูเหมือนว่าแม่จะนึกถึงการตัดและผูกสายสะดืออยู่หลายครั้ง จากนั้นในช่วงเช้าของวันที่ 19 สิงหาคม แม่ก็เริ่มมีอาการปวด

ห้องคลอด พอไปถึงจุดที่จะต้องตัดสายสะดือด้วยตัวเองแม่ก็หมดสติไปเลย พวกคุณป้าของฉันทิ้งตั้งคนที่อยู่ใกล้ ๆ มาดูแลส่วนที่เหลือต่อ ในตอนนั้นฉันไม่คิดว่ามันจะเป็นไปได้ เรื่องที่คนในครอบครัวของเราปลอดภัยโดยที่เราอยู่ห่างออกไปเพียง 2.5 กิโลเมตร ยิ่งไปกว่านั้นพวกเรายังมีสมาชิกเพิ่มมาอีกหนึ่งคนด้วย เพราะว่าเราใช้พื้นที่ชั้น 2 แทนหลังคาตอนที่ฝนตกจึงรั่วเลอะเทอะ และหลังจากฝนตกหลายครั้ง กำแพงบ้านก็ล้มครืนลงมา ถ้าหากน้องชายของฉันนอนซดกำแพงมากขึ้นอีก 50 เซนติเมตร เขาอาจจะโดนฝังทั้งเป็น แม่รีบดึงน้องออกมา กอดร่างที่เย็นเฉียบของเขาเอาไว้เพื่อให้ความอบอุ่น ในที่สุดเมื่อคิดว่าน้องชายสงบลงแล้วเขากลับร้องให้ออกมาเสียงดัง พอกำลังคิดว่าเกิดอะไรขึ้นกับน้อง ก็เห็นว่าแผลตรงสะดือน้องมันเปื่อย ๆ เลยรีบเอาทิงเจอร์ไอโอดีนที่เหลืออยู่เทราดลงไปทั้งหมดเพื่อฆ่าเชื้อ น้องชายถึงกับร้องออกมาแล้วก็หมดสติไปเลย หวังว่าเขาจะไม่เสียชีวิตจากภาวะช็อกหรอกนะ อย่างไรก็ตาม ฉันพยายามทำให้ร่างกายของน้องเย็นลง ซึ่งช่วยได้มากเพราะอาการของน้องดีขึ้นในตอนเช้าและน้องก็มีชีวิตรอดจากช่วงเวลานั้นมาได้

หลังจากเข้าเดือนกันยายน พ่อที่ฉันไม่รู้ว่าเขาอยู่ที่ไหนตอนเกิดเหตุการณ์โดนทิ้งระเบิดก็กลับมา ดูเหมือนว่าพ่อจะบังเอิญไปอยู่ที่คาโกชิมะ หลังจากพ่อออกมาจากสถานีอิโรชิมะ พ่อเห็นซากปรักหักพังที่ถูกไฟไหม้ทั่วทุกหนแห่ง ในตอนนั้นเขาคิดว่า “นี่มันแย่มาก” และตั้งใจว่าหลังจากเก็บกระดูกครอบครัวของตัวเองเสร็จแล้วจะฆ่าตัวตายตาม พ่อที่ถูกแดดเผาจนผิวไหม้มองดูลูกน้อยแล้วพูดขึ้นมาว่า “ในที่สุดก็เกิดมาแล้ว” แล้วพวกเราทั้งหมดก็อยู่ที่อิโรชิมะกันจนถึงเดือนพฤศจิกายน

สหรัฐอเมริกาได้สร้าง ABCC (The Atomic Bomb Casualty Commission) และได้ออกข้อห้าม 3 ข้อคือ ห้ามพูดคุย ห้ามจดบันทึก และห้ามวิจัย ผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีไม่สามารถพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์ของพวกเขาได้

เดือนมีนาคม ปี 1954 เรือ Daigo Fukuryu Maru (เรือประมงปลาทูน่า) ได้รับสารกัมมันตรังสีที่สถานที่ทดสอบระเบิดไฮโดรเจน ปลาทูน่าที่จับมาถูกกำจัดทิ้งทั้งหมด เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีการเปิดตัวแคมเปญรณรงค์รวบรวมลายเซ็น โดยส่วนใหญ่เป็นสตรีและมารดาที่ออกมาห้ามการทดสอบระเบิดปรมาณูและระเบิดไฮโดรเจน การรณรงค์นี้มีผู้เข้าร่วมเซ็นชื่อภายในประเทศญี่ปุ่นถึง 30 ล้านคน เพราะเป็นเช่นนั้น การประชุมใหญ่ว่าด้วยเรื่องการห้ามใช้ระเบิดปรมาณูและระเบิดไฮโดรเจนจึงถูกจัดขึ้นที่เมืองฮิโรชิมะเป็นครั้งแรก เราจะต้องรวบรวมและส่งเสียงของเรา ระเบิดปรมาณูจะต้องไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป และในปี 1956 สมาคมผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูของญี่ปุ่นก็ได้ก่อตั้งการประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ที่เมืองนางาซากิ ด้วยคำให้การของผู้ประสบภัยซึ่งเผยแพร่ความน่าสะพรึงกลัวของระเบิดปรมาณู การผลิตพลังงานนิวเคลียร์จึงได้รับการพัฒนาให้เป็นการใช้อย่างสันติภาพ

ตอนที่ฉันจะแต่งงาน ฉันถูกแม่สามีคัดค้านด้วยคำพูดที่ว่า “ทั้ง ๆ ที่เป็นลูกชายคนโต จะทำอะไรถ้าแต่งงานกับคนที่ได้รับสารกัมมันตรังสี แล้วถ้ามีลูกไม่ได้หรือถ้ามีลูกแล้วลูกเป็น มะเร็งเม็ดเลือดขาวจะอย่างไร” ช่วงเวลา 10 ปี ที่ฉันไม่สามารถมีลูกได้ แต่หลังจากที่ฉัน แท้งไป 1 ครั้ง ฉันก็ได้รับพรให้ได้ลูกชายมาถึง 3 คน ตอนที่ลูกยังเล็ก ทุกครั้งที่ลูกเป็นไข้หรือมี อาการชัก ฉันก็ได้แต่โทษตัวเองว่ามันเป็นความผิดของฉัน แต่พอลูก ๆ เริ่มโตขึ้น ฉันก็ไม่ค่อย สนใจเรื่องพวกนั้นแล้ว ฉันไม่คำนึงถึงเรื่องที่ฉันเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีแล้ว ในตอนที่เกิด แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ทางตะวันออกของญี่ปุ่น โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะพังทลายลง ทั้งระเบิดปรมาณูและโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ต่างก็มีคุณสมบัติที่เป็นกัมมันตรังสีเหมือนกัน ดังนั้นฉันจึงรู้สึก ได้เป็นครั้งแรกว่าฉันสามารถเป็นมะเร็งเมื่อไรก็ได้ พี่ชายทั้ง 3 คนของฉันก็เป็นมะเร็ง มีคนหนึ่ง ที่เสียชีวิตไปแล้ว การได้รับสารกัมมันตรังสีนั้นน่ากลัวเพราะเราไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นไม่ว่าเวลา จะผ่านไปกี่ปีก็ตาม

เมื่อปีที่แล้ว สนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ได้ถูกรับรองโดยองค์การ สหประชาชาติ แต่ก็ยังคงมีอาวุธนิวเคลียร์จำนวนมากอยู่บนภาคพื้นดิน ฉันคิดว่าตราบไติที่บน พื้นโลกนี้ยังคงมีอาวุธนิวเคลียร์อยู่ มวลมนุษยชาติก็จะไร้ซึ่งอนาคต สำหรับรัฐบาลญี่ปุ่นที่ ปฏิเสธที่จะลงนามหรือให้การอนุมัติสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ ทั่วทุกหมู่บ้าน ตำบล และ เมืองมากกว่า 200 แห่งได้ส่งความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรเรียกร้องให้มีการอนุมัติ สนธิสัญญา ฉันคิดว่ามันเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีที่จะต้องเผยแพร่ความโหดร้าย ของอาวุธนิวเคลียร์ ขอความกรุณาทุกท่านที่รับฟังพวกเราผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ได้โปรดเผยแพร่เรื่องราวนี้ต่อไป เพราะว่าในตอนนั้นฉันยังอายุน้อยจึงไม่สามารถเห็นความ โหดร้ายเหล่านี้ได้ เรื่องราวเหล่านี้ทั้งหมดจึงเป็นเรื่องที่แม่และพี่ชายของฉันได้เห็นและเล่าให้ฉัน ฟัง

ถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีเจ็บปวดก็ตาม แต่ก็รู้สึกขอบคุณที่จัด งานนี้ขึ้นมา

(สรุปจากคำบอกเล่าของผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูที่นิทรรศการระเบิดปรมาณู มหาวิทยาลัยบุงเคียว วันที่ 4 กรกฎาคม ปี 2018 โดย คุณนาคามุระ มิจิโกะ)

หน้าร้อนในวัย 16 ปีของฟูจิโกะ

ทาเค คะสึโทชิ

ประธานสมาคมผู้ประสบภัยจากระเบิดปรมาณูเมืองนิชิโนมิยะ

หนังสือภาพที่สร้างขึ้นโดยลูกสาวคนที่สอง
โยโกะ (ปัจจุบันอายุ 87 ปี)

ในเดือนสิงหาคม ปี 1945 (ปีโชวะที่ 20) เมื่อ 76 ปีที่แล้ว มีการทิ้งระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมาและนางาซากิ ซึ่งคร่าชีวิตอันมีค่าของผู้คนกว่า 70,000 คนในฮิโรชิมาและ 140,000 คนในนางาซากิ ผมอยากให้ทุกคนลองพิจารณาถึง “ความสำคัญของสันติภาพ” ผ่านคำบอกเล่าของครอบครัวผมที่เคยผ่านนรกทั้งเป็นมาว่าเกิดอะไรขึ้นที่ได้เมฆรูปเห็ดกันแน่

10 วันหลังจากการทิ้งระเบิดที่ฮิโรชิมา ผมที่ขณะนั้นอายุ 4 เดือนกับแม่และพี่สาววัย 11 ปี ออกจากจุดลี้ภัยเพื่อกลับบ้าน (ห่างจากจุดศูนย์กลางระเบิด 2.1 กิโลเมตร) และได้สัมผัสสารกัมมันตรังสี เช่นเดียวกับพ่อที่สัมผัสสารกัมมันตรังสีหลังกลับบ้านมาจากเขตอากิ เมืองโคตะ ในช่วงเย็นของวันที่ 6 สิงหาคม พี่สาววัย 13 ปีซึ่งอาศัยอยู่กับพ่อถูกทักอยู่ใต้บ้าน

ครอบครัวของภรรยาผมก็โดนระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมาเช่นเดียวกัน ฟูจิโกะ โทโมตะ พี่สาวของภรรยาที่เสียชีวิตจากการทิ้งระเบิด ภรรยาของผม (ทายาทผู้อ้างสิทธิ์ที่เกิดหลังสงคราม) มีพี่น้อง 10 คน ฟูจิโกะเป็นลูกสาวคนโต ในตอนนั้นบ้านของภรรยาอยู่ทางฝั่งตะวันออกของเมืองฮิราสึกะ (ห่างจากจุดศูนย์กลางระเบิด 1.5 กิโลเมตร) ฟูจิโกะกับพ่อ (ขณะนั้นอายุ 42 ปี) อาศัยอยู่ด้วยกัน 2 คน

แม่กับลูกชายคนโต (ขณะนั้นอายุ 13 ปี), ลูกสาวคนที่สอง (ขณะนั้นอายุ 11 ปี), ลูกสาวคนที่สาม (ขณะนั้นอายุ 9 ปี), ลูกชายคนที่สอง (ขณะนั้นอายุ 7 ปี), ลูกสาวคนที่สี่ (ขณะนั้นอายุ 5 ปี) และลูกชายคนที่สาม (ขณะนั้นอายุ 3 ปี) ได้อพยพไปยังบ้านของพี่สาวของแม่ที่เขตอากิ เมืองเซโนะกาว่า (ปัจจุบันคือเขตอากิ จังหวัดฮิโรชิมา) ห่างจากจุดศูนย์กลางระเบิด 12 กิโลเมตร ฟูจิโกะไม่ได้เจอแม่และพี่น้องของเธอมานาน เธอจึงได้รับอนุญาตจากโรงเรียนให้ไปค้างคืนที่บ้านแม่ก่อนวันที่ระเบิดปรมาณูพอดิ ทำให้เธอได้เจอกับแม่และพี่น้องในที่สุด เมื่อเวลา 7 นาฬิกาของวันที่ 6 ฟูจิโกะได้พาน้องสาว 3 คนที่ร้องขอว่าอยากเจอพ่อขึ้นรถไฟกลับ

บ้านซึ่งอยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางระเบิด 1.5 กิโลเมตร หลังจากนั้นฟูจิโกะก็ตั้งใจว่าจะไปทำงาน อาสาอพยพคนออกจากอาคาร

พอฟูจิโกะพูดว่า “อรุณสวัสดิ์ค่ะ! พวกน้องสาวขอร้องว่าอยากเจอพ่อก็เลยพามาค่ะ!” ลูกสาวคนที่สามที่ไม่ได้เจอกันนาน 4 เดือนก็วิ่งเข้าไปหาพ่อ ในขณะที่พ่ออุบหัวเธอแล้วพูดว่า “กลับมาแล้วหรือ กลับมาแล้วหรือ!” ทันใดนั้นก็เกิดแสงสว่างวาบ ลมจากแรงระเบิดพัดบ้าน ทั้งหลังให้กระจายออกไปอย่างรุนแรง พ่อถูกบ้านถล่มใส่ ขาขวาหักและมีแผลไฟไหม้สาหัสที่ร่างกายซีกขวา ลูกสาวคนที่สามมีแผลไฟไหม้สาหัสที่มือและเท้าทั้งสองข้าง ส่วนลูกสาวคนที่สองและสี่อยู่ภายใต้อาคารเลยไม่ได้รับบาดเจ็บ พอรู้ตัวอีกที ฟูจิโกะก็ถูกพัดกระเด็นไปจนหาตัวไม่พบ พ่อลากขาที่กระดูกหักและตะโกนเรียกหาเธอว่า “ฟูจิโกะ...ฟูจิโกะ...” ราวกับคนเสียสติแต่ก็หาเธอไม่พบอยู่ดี

พ่อที่กระดูกหักไม่สามารถเดินได้ ขณะนั้นไฟก็ลุกลามไปทั่วทุกหนแห่ง พ่อคิดว่า “อยู่ที่นี่มันอันตราย ต้องพาพวกเด็ก ๆ กลับไปยังจุดลี้ภัย” จึงบอกกับลูกสาวคนที่สองว่า “พาพวกน้อง ๆ สองคนเดินกลับไป!” ลูกสาวคนที่สองจึงทำตามตามที่บอกและทิ้งพ่อไว้ ก่อนทั้ง 3 คนซึ่งมีอายุ 11 ปี, 9 ปี และ 5 ปีจะเริ่มเดินไปยังจุดลี้ภัยซึ่งอยู่ห่างไป 12 กิโลเมตร ระหว่างทางกลับก็ป็น “ภูเขาอิจิ” ที่ปกติเคยเป็นสนามเด็กเล่น เมืองได้พังทลายลงอย่างไม่เป็นท่า เปลวไฟลุกลามไปทั่วทุกที่ ลูกสาวคนที่สองวัย 11 ปีกับลูกสาวคนที่สามวัย 9 ปีที่มีแผลไฟไหม้สาหัสที่มือและเท้าทั้งสองข้าง ได้มุ่งหน้าไปยังจุดลี้ภัยพร้อมกับเพื่อนบ้าน หลังจากเดินมา 12 กิโลเมตร กว่าที่จะถึงก็เลย 3 ห่อไปแล้ว ส่วนลูกสาวคนที่สี่ซึ่งอายุ 5 ปีเพื่อนบ้านเป็นคนพาไป ในวันนั้นเองหน่วยกู้ภัยก็มาถึงและพ่อก็ถูกนำตัวขึ้นเรือจากท่าเรืออุจินะไปยังเกาะนิโนชิมะ

วันถัดมายังคงเกิดเพลิงไหม้อยู่จึงไม่สามารถเข้าไปในเมืองได้ สองวันต่อมาแม่ได้พาลูกชายคนโตวัย 13 ปีกลับบ้านเพื่อตามหาฟูจิโกะ ลูกชายคนโตรู้สึกกลัวเลยมองดูฟูจิโกะจากไกล ๆ แม่สังเกตเห็นกลิ่นเหม็นเน่าจึงชุดซากบ้านแล้วดึงฟูจิโกะออกมา จากนั้นก็อุ้มเธอมาวางนอนลงบนแผ่นสังกะสี แม่เห็นใบหน้าที่เสียโฉมกับแผลไฟไหม้รุนแรงของเธอก็พึมพำว่า “แบบนี้ไม่รอดแล้ว” และสั่งลูกชายคนโตว่า “ไปเก็บฟืน...” ก่อนจะเผาฟืนที่รวบรวมมาและทำพิธีเผาศพด้วยมือของเธอเอง ลูกชายคนโตที่เห็นแม่ชุดร่างของฟูจิโกะขึ้นมาจากซากปรักหักพังจากระยะไกลได้เล่าภายหลังว่า “พละกำลังของแม่นั้นสุดยอดมาก”

เนื่องจากในวันนั้นไม่มีของที่ใช้ใส่กระดูก แม่จึงซ่อนกระดูกไว้เพื่อให้ไม่ถูกขโมย ก่อนจะห่อ “ลูกกระเดือก” ด้วยกระดาษและพกกลับไป วันถัดมาถึงค่อยเอาโครงกระดูกที่ซ่อนไว้ใส่หม้อและนำกลับไปด้วย

ฟูจิโกะจากไปก่อนวัยอันควรในวัย 16 ปี โดยที่ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าเกิดอะไรขึ้น แม่มักจะพึมพำอยู่บ่อยครั้งว่าเธอเป็นเด็กดี เป็นเด็กที่ทั้งเรียนเก่งแถมยังช่วยงานที่บ้าน แม่ที่สูญเสียลูกไปจะใช้ชีวิตอย่างไร แม่เสียชีวิตลงในวัย 92 ปีและในบรรดาข้าวของที่แม่เหลือทิ้งไว้ มีรูปถ่าย

ของฟูจิโกะตอนเธออายุ 16 ปีอยู่ อีกทั้งด้านในของลิ้นชักหิ้งพระที่แม่ให้ทุกวันยังมีอัฐิของฟูจิโกะที่ถูกห่อด้วยกระดาษอย่างตั้งใจอยู่อีกด้วย

โยชิโนะ แม่ อายุ 16 ปี ฟูจิโกะ อายุ 16 ปี

ในทุก ๆ ปีหลังจากที่ผมจัดทัวร์รถบัสสำหรับครอบครัวที่เมืองชิโนมิยะและไปทำพิธีเช่นไหว้ส่งวิญญาณที่จังหวัดอิโรชิมะแล้ว ผมก็จะไปเข้าร่วมพิธีรำลึกถึงผู้เสียชีวิตของโรงเรียนมัธยมปลายสตรีอิโรชิมะแห่งแรก

โยโกะ ลูกสาวคนที่สอง เธอทุ่มเททั้งชีวิตเพื่อเล่าเรื่องราวของฟูจิโกะผ่านละครหุ่นกระดาษให้เด็ก ๆ ฟังและยังสร้างสมุดภาพจากละครหุ่นกระดาษเรื่องนั้น

ผู้ได้รับผลกระทบล้วนปรารถนาที่จะได้เห็น “โลกที่ปราศจากอาวุธนิวเคลียร์” ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ก่อนจะจากโลกนี้ไป ผู้ได้รับผลกระทบที่เคยประสบกับ “นรกบนดิน” จะ “ถ่ายทอดเรื่องราว” ของพวกเขาต่อไปตราบนานเท่าที่พวกเขายังมีชีวิตอยู่ เรามาร่วมแรงร่วมใจสร้างโลกที่เด็ก ๆ รุ่นต่อไปจะได้ใช้ชีวิตอย่างสงบสุขกันเถอะ

(สรุปจากคำบอกเล่าของคุณ ชูซูกิ คาโอรุ
ผู้ได้รับผลกระทบจากสารกัมมันตรังสีในงานสัมมนาวิชาการ
ณ หอประชุมสตรีเมืองโกเบ วันที่ 12 มิถุนายน)

วารสารสมาคมนิเฮอิ ฉบับที่ 25 เผยแพร่เมื่อวันที่ 11 มกราคม ปี 2022

สิ่งที่ได้เห็นหลังจากโดนระเบิดปรมาณู

เทราตะ อิซาโกะ
อดีตประธานสมาคมผู้ประสบภัย
จากระเบิดปรมาณูเมืองอาคาชิ

ฉันโดนระเบิดปรมาณูที่อิโรชิมาตอนอายุ 9 ขวบ ในฤดูใบไม้ผลิปี 1945 ฉันกับน้องชายวัย 7 ขวบอพยพไปจังหวัดคางาวะที่มีญาติของพวกเราอาศัยอยู่เพราะสงครามที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในเดือนกรกฎาคมมีจดหมายจากแม่เขียนมาว่า “ที่อิโรชิมาไม่มีการทิ้งระเบิดแล้ว จะกลับมาเลยก็ได้นะลูก” ฉันคิดถึงบ้านเลยตัดสินใจกลับไปตอนต้นเดือนสิงหาคม ในเช้าของวันที่ 6 มีประกาศแจ้งเตือนการโจมตีทางอากาศ ทุกคนจึงเข้าไปหลบในหลุมหลบภัย แต่สุดท้ายก็ไม่ได้มีการโจมตีเกิดขึ้นจึงกลับไปที่บ้าน แต่หลังจากนั้นไม่นานก็รู้สึกถึงแรงสั่นสะเทือนใต้พื้นดินที่ไม่อาจอธิบายได้ ขณะเดียวกันท้องฟ้าก็กลายเป็นสีขาวโพลนและสว่างวาบ อีกทั้งยังมีแรงลมจากระเบิดพัดมาอย่างรุนแรงจนบ้านทั้งหลังพังทลาย แผ่นหลังของฉันเต็มไปด้วยเลือดจากเศษกระจกที่แตกนับไม่ถ้วนที่มันแทงอยู่ มันน่ากลัวมาก แม้จะอยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิดไป 4 กิโลเมตร (เมืองมินามิคันนอน) แต่สถานการณ์รอบ ๆ บ้านนั้นก็แย่มาก ฉันเห็นคนที่ได้รับบาดเจ็บและมีแผลไฟไหม้เดินไปยังสนามเบสบอล พวกเขาจะไปขอความช่วยเหลือเพราะมีทหารประจำการอยู่ที่นั่น อีกทั้งข้างในบ่อน้ำดับเพลิงที่ตั้งอยู่หน้าบ้านแต่ละหลังนั้นมีศพหลายศพซ่อนกันอยู่ในนั้นเกือบทุกหลัง

สิ่งที่ฉันยังจำขึ้นใจมาจนถึงตอนนี้คือตอนที่พ่อพาผู้หญิงคนหนึ่งที่มาบาดเจ็บกลับมาบ้าน ร่างกายสีขาวของผู้หญิงคนนั้นมีแผลไฟไหม้สาหัส ได้ยินว่าเธอนอนอยู่บนพื้นคอนกรีตเย็น ๆ ในซากตึกที่พังทลายและวิงวอนขอร้องไห้พ่อช่วย มันเป็นบาดแผลที่แม้แต่ในใจของเด็กก็ยังคิดว่า “ผู้หญิงคนนี้มีชีวิตรอดไหมนะ” อย่างไรก็ตามกลิ่นสารเคมีจากตัวเธอแรงมาก แต่เพราะตอนนั้นแม่ตั้งท้องอยู่ พ่อและแม่จึงให้ฉันดูแลพี่สาวคนนั้นแทน แม้ว่าฉันจะยังเป็นเด็กประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ก็ตาม ฉันดูแลเธออย่างสุดความสามารถ แผลบนตัวเธอมีหนองแมลงวันฟักออกมา ถึงจะเอาออกไปมากเท่าไรมันก็ยังฟักตัวขึ้นมาใหม่เรื่อย ๆ แต่ฉันก็ไม่ได้คิดว่ามันน่ากลัวอะไร

พ่อทำป้ายประกาศตรงจุดที่พี่สาวอยู่ ในปลายเดือนสิงหาคม คุณพ่อของพี่สาวเห็นป้ายประกาศจึงมาเยี่ยมและสามารถกลับมาเจอกันอีกครั้งได้อย่างปลอดภัย “ดีจังเลยนะ” ฉันคิดว่าฉันได้รับคำชมจากพ่อและแม่ว่า “ทำได้ดีมากเลยนะ” แต่น่าเสียดายที่พี่สาวคนนั้นก็เสียชีวิตลง เมื่อเศษพเสร็จแล้วคุณพ่อของเธอก็นำอัฐิกลับไปด้วย

ต่อมาแม่ก็เล่าว่าทำไมพ่อถึงพาผู้หญิงคนนั้นกลับมาที่บ้าน พ่อบอกว่าพอเห็นอาการของเธอเลยคิดว่า “อาการคงจะไม่ดีขึ้นแล้ว แต่อย่างน้อยก็อยากให้ช่วงสุดท้ายของชีวิตเธอจากไปอย่างสงบสุข” ฉันรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของพ่อ

ทว่าหลังจากนั้นเมื่อฉันกลับมาเมืองโกเบตอนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉันก็โดนปฏิบัติอย่างเยินชา มันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมต้นที่ฉันย้ายไป พอมีคนรู้ว่าฉันมาจากจังหวัดอิโรชิมา พวกเขาก็เรียกฉันว่า “เด็กระเบิดปรมาณู” ทันที ทั้งโดนหาว่า “เธอน่ะสุดแกล้งมาใช่ไหม” ทั้งโดนรังเกียจว่า “ถ้าเข้าใกล้จะติดเชื้อเอานะ” ระหว่างที่เรียนในคาบ ถึงจะมีคนเอาหนังสือ

เรียนให้ฉันดูด้วยแต่เจ้าตัวก็ค่อย ๆ ผละตัวออกจากฉัน มันทรมานมาก ฉันรู้ซึ่งถึงความหมายของการที่โดนแม่กำชับให้ปิดปากเงียบว่า “อย่าบอกใครว่าลูกมาจากฮีโรซิมะ” แล้ว ที่ฮีโรซิมะเราทุกคนเป็นผู้ได้รับผลกระทบเหมือนกันหมดแต่เมื่อไปที่อื่นพวกเราเหล่าผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีก็ถูกเลือกปฏิบัติอย่างไร้เหตุผล และนี่คือเหตุการณ์การโดนระเบิดปรมาณูที่ฉันประสบมา

(ความบางส่วนจากคำบอกเล่าของคุณเทราดะ ฮิซาโกะ โดย ทามาตะ โนริโกะ)

วารสารสมาคมนิซชิ ฉบับที่ 26 เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ปี 2022

คำบอกเล่าจากผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู

นายกสมาคมเหยื่อระเบิดปรมาณูทันยู

คุซุซิตะ โทโมะคาซุ

แม้ตอนนี้ผมอายุ 96 ปี แต่ตอนที่เกิดเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูผมอายุเพียง 19 ปี วันนั้นก่อน 8 โมง 15 นาฬิกา ผมเข้าไปในโรงเรียน จู่ ๆ ผมก็ได้ยินเสียงระเบิดเลยชะงักหน้าออกไปดูนอกหน้าต่างและเห็นหมอกควันดำทั้งฟ้าแต่ก็ไม่ได้เห็นแม้แต่เงาเครื่องบิน ผมจึงหันกลับเข้ามาข้างใน ทันใดนั้นก็เกิดแสงจ้าจนตาพร่ามัวไปหมดและมีเสียงระเบิดดังสนั่นขึ้น ผมจึงรีบคลานเข้าไปหลบใต้โต๊ะที่โถงชั้นที่ พอลืมตาขึ้นมา ทั้งห้องก็มืดจนมองไม่เห็นอะไรเลยแต่ก็ยังพอมีแสงส่องผ่านประตูเข้ามาให้เห็นอยู่บ้าง ผมเลยเดินตามแสงนั้นออกไปจากห้องเรียน ในตอนนั้นพวกเด็กนักเรียนต่างแตกตื่นจนซุลมุน แม้ทีหลังของผมจะมีเศษกระจกที่แตกจากหน้าต่างที่มอยู่ แต่ผมก็เข้าไปช่วยเหลือคนที่ได้รับบาดเจ็บทันที ในห้องเคมีของโรงเรียนมียารวางอยู่ผมเลยเข้าไปหยิบยารนั้นออกมา ผู้คนก็ทยอยเข้ามาเรื่อย ๆ ผมจึงช่วยทำแผลให้พวกเขา จากนั้นเมื่อพาพวกเขาไปที่หน้าประตูใหญ่ของโรงเรียน ผมก็เห็นว่าฝั่งตรงข้ามมีคนที่ผิวหนังโดนไฟไหม้จนแดงไปทั้งตัวกับกลุ่มผู้บาดเจ็บพากันทยอยเข้ามาในอาคารเรียน ผมคิดว่าคนที่อยู่ใกล้จุดศูนย์กลางการระเบิดคงจะเสียชีวิตในทันทีอย่างแน่นอน ผู้คนที่มาถึงโรงเรียนคือคนที่อยู่ในรัศมี 1 กิโลเมตรพวกเขาจึงสามารถเดินมาเองได้ จากนั้นผมได้เดินกลับไปที่พักในเมืองมินามิซึ่งห่างออกไปทางใต้ประมาณ 500 เมตร แต่พอไปถึงก็พบว่าตึกพังทลายลงมาจนไม่มีแม้แต่ที่ให้นอนได้แล้ว เมื่อผมเข้าไปในห้องของตัวเองก็พบว่าห้องมีสภาพแย่มาก คานก็ดูเหมือนจะถล่มลงมา พอตกกลางคืนก็เกิดไฟไหม้รอบ ๆ บริเวณจุดศูนย์กลางการระเบิดซึ่งอยู่ห่างจากห้องของผมไปพอสมควร และในคืนนั้นก็มีฝนสาดตกลงมา วันต่อมาผมตั้งใจว่าจะไปที่นาซากาจิมาซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผมเคยอาศัยอยู่เมื่อก่อน ที่นั่นห่างจาก

จุดศูนย์กลางการระเบิดไปราว ๆ 500 เมตร แต่ทว่าถนนก็แตกร้าวและมีซากของสิ่งปรักหักพังกระจายอยู่เต็มไปหมดจนไม่มีที่ให้เดิน อีกทั้งยังมีผู้ประสบภัยจำนวนมากที่กำลังมุ่งหน้าไปทางใต้จึงยากที่จะเดินทางต่อ ผมเลยยอมแพ้และกลับมาที่โรงเรียน พอมาถึงโรงเรียนอาจารย์บอกให้ผมไปตามหาผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมา ผมจึงขึ้นเรือข้ามจากอุจินะไปที่เกาะนิโนะชิมะ บนเรือมีผู้โดยสารที่ผิวหนังหลุดลอกจนตัวเป็นสีแดงราวกับมะเขือเทศที่ถูกปอกเปลือกอยู่ด้วยเนื่องจากบนเรือมียาอยู่เยอะ ผมจึงเข้าไปช่วยปฐมพยาบาลพวกเขา 2-3 วันต่อมาก็มีคำสั่งจากกองทัพให้พวกเราอพยพออกไปจากเกาะนิโนะชิมะ เนื่องจากกองทัพจะทำการรับทหารที่กลับมาจากต่างประเทศ ผู้คนจึงขึ้นเรือต้นเปของทหารไปที่วัดไดโซจิ (วัดไดโซอิน) ในเกาะอิทสึคุหรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า มียาจิมะ ทุกคนพาไปที่โถงใหญ่ของวัด ผมช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นเหมือนกับเคยทำมาก่อนหน้านี้แต่ยากี่หมดลงอย่างรวดเร็ว ผมจึงทำอะไรไม่ได้นอกจากทายาฆ่าเชื้อที่แผลไฟไหม้ให้ เมื่อช่วยให้คนที่อาการดีขึ้นแล้วได้กลับบ้าน ผมก็กลายเป็นผู้ประสานงานโดยต้องไปสอบถามที่อยู่ของผู้บาดเจ็บและเดินทางกลับไปกลับระหว่างอิโรชิมะและยามากูจิตัวจรดจักรไอน้ำเพื่อส่งข่าวให้กับครอบครัวของพวกเขาและบอกให้มารับพวกเขากลับไปโดยเร็ว

ผู้ประสบภัยมีสภาพที่ย่ำแย่และไม่น่าดูอย่างมาก อีกทั้งในตอนนั้นเป็นช่วงฤดูร้อนเลยมีหนอนแมลงวันเต็มไปหมด ที่แรกผมใช้ที่คียบีหีบพวกหนอนแมลงวันออกไปจากแผลของพวกเขา แต่ก็ยังมีหนอนแมลงวันโผล่ขึ้นมาอีกเรื่อย ๆ นอกจากนั้นก็มีคนบอกกับผมว่าเขาไม่ไหวแล้ว เขาหิวน้ำมาก แต่ถ้าผมให้เขาดื่มน้ำเขาอาจตายได้ ผมจึงนำสำลิจิบน้ำและให้เขาอมไว้ในปากให้พอชุ่มคอ ที่นี้มีคนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ร่างจะถูกนำไปทำพิธีเผาศพที่ลานกว้างข้าง ๆ แล้วเก็บขี้เถ้าของพวกเขากลับมา แต่เพราะว่าคนตายแล้วพูดไม่ได้จึงไม่รู้ว่าพวกเขาเป็นใครมาจากไหน ในตอนนี้ยูเครนก็กำลังถูกโจมตีอย่างรุนแรง แต่ทั้งอิโรชิมะและนางาซากิเองก็เคยพังจนเหลือแต่ซากเช่นเดียวกัน เพียงชั่วพริบตาที่เกิดเรื่องแบบนี้ขึ้น ชีวิตก็จะดับสูญไปในชั่วพริบตาเดียวกัน ภายในรัศมีไม่เกิน 1 กิโลเมตรจากจุดศูนย์กลางการระเบิดมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากและเพราะความร้อนจากระเบิดจึงมีทั้งคนที่กระโดดลงแม่น้ำ รวมถึงคนที่เอาหน้าจุ่มลงไปในถังน้ำแล้วตายไปทั้งแบบนั้น จนในแม่น้ำมีศพลอยและไหลตามกันอยู่เต็มไปหมดทหารมาช่วยกันเก็บรวบรวมศพและนำขึ้นรถบรรทุกไปเผาที่ลานกว้างโดยสถานการณ์เช่นนี้ยังคงดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ

ในตอนนั้นผมเองก็ได้รับผลกระทบจากสารกัมมันตภาพรังสีจนทำให้เคลื่อนไหวไม่ได้ จึงพักพื้นที่อิโรชิมะจนถึงสิ้นเดือนกันยายนเป็นเวลาประมาณ 1 เดือน พอดีขึ้นแล้วจึงได้กลับบ้านเกิดที่เกียวโตเป็นครั้งแรกในรอบ 2 เดือน แต่ผลข้างเคียงจากกัมมันตรังสียังอยู่ทำให้ต้องไปเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล หลังจากนั้นผมก็ได้เข้าทำงานและอาศัยอยู่ที่บ้านในเกียวโตจนมาถึงปัจจุบัน ผมคิดว่าระเบิดปรมาณูเป็นสิ่งที่ห้ามใช้อย่างเด็ดขาด ผมอาศัยอยู่ที่อิราคาคะใน

เกียวก๊อตเป็นเวลา 60 ปี จากนั้นเมื่ออายุ 80 ปีจึงย้ายไปที่ซันตะและหลังจากย้ายมาผมก็เริ่มทำงานเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูในโรงเรียนประถม ซึ่งก่อนหน้านี้ผมปกปิดเรื่องที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูมาตลอด เพราะถ้ามีคนรู้ว่าเป็นผู้ได้รับผลกระทบก็จะไม่สามารถแต่งงานได้ ทำให้ไม่มีใครอยากออกมาเล่าประสบการณ์ที่รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูเลย แน่นอนว่าผมไม่ได้บอกเรื่องนี้กับใครแม้แต่ครอบครัวของผมด้วย แต่จนกระทั่งเมื่อผมย้ายมาที่ซันตะ ผมถึงกล้าพูดถึงประสบการณ์นั้น เพราะคิดว่ามันเป็นเรื่องที่ควรเล่าให้คนหนุ่มสาวฟัง ผมจึงเข้าร่วมสมาคมนิเซอิ จังหวัดเฮียวโกะและทำงานอยู่ที่สมาคมนั้นเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์นี้ให้แก่ทุกคนจนถึงปัจจุบัน

(ความบางส่วนจากคำบอกเล่าของ นิชิโมะริ ฟุซาโยะ จาก องค์กร NPO Peace & Nature และสมาคมนิเซอิ จังหวัดเฮียวโกะ ในงานพุดอกิปรายออนไลน์ที่จัดขึ้นในวันที่ 26 พฤษภาคม)

วารสารสมาคมนิเซอิ ฉบับที่ 27 เผยแพร่เมื่อวันที่ 26 กันยายน ปี 2022

“เหตุการณ์ระเบิดปรมาณูที่นางาซากิ”

มัตซึอิ คิโยชิ

ทั้งพ่อและแม่ของผมมาจากคันไซ พ่อทำงานฝ่ายเทคนิคที่โรงงานแห่งหนึ่งที่ทำเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเคมี มีบริษัทแม่ตั้งอยู่ที่โกเบและมีโรงงานอยู่ทั่วญี่ปุ่น ส่วนผมเกิดในปี 1930 ช่วงที่พ่อเป็นหัวหน้าโรงงานอยู่ที่กรุงโซล ประเทศเกาหลี ผมเข้าเรียนโรงเรียนประถมที่นาโกยะ และโรงเรียนมัธยมต้นในระบบการศึกษาเก่าที่จังหวัดนิงาตะ ต่อมาในฤดูใบไม้ร่วงของช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 2 พ่อของผมย้ายตำแหน่งมาเป็นหัวหน้าโรงงาน ทำให้พ่อ แม่ พี่สาวและน้องสาว 4 คน รวมคนในครอบครัวเป็นจำนวน 9 คนต้องย้ายมาอยู่ที่จังหวัดนางาซากิ

ผมย้ายมาเรียนที่โรงเรียนมัธยมตอนต้นเคโอะ (ปัจจุบันคือโรงเรียนมัธยมปลายนางาซากิโนชิ) แต่ได้เรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จริง ๆ เพียงครึ่งปีเท่านั้น เมื่อขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นโยบายในการเกณฑ์เด็กนักเรียนไปเป็นกองกำลังทหารก็เข้มงวดมากขึ้น ทำให้ผมต้องหยุดเรียนไปและได้รับคำสั่งให้ไปทำงานที่โรงงานในกองทัพทหาร ผมอยู่ในหน่วยผลิตตอร์ปิโดของบริษัทผลิตอาวุธมิตซูบิชิ ผมทำงาน 12 ชั่วโมงต่อวัน นับตั้งแต่ 7 โมงเช้าและมีวันหยุดมีเพียงแค่เดือนละ 2 ครั้งเท่านั้น และต่อมาไม่นานผมก็ถูกสั่งให้ทำงานกะดึกด้วย น้องชายของผมอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 2 ก็เป็นนักเรียนที่ถูกเกณฑ์ไปเป็นแรงงานทหารอยู่ในหน่วยขนส่งสินค้าของญี่ปุ่นที่สถานีนางาซากิ ในขณะนั้นทั้งโรงงานในกองทัพทหารและบริษัทของพ่อผมถูกควบคุมโดยทหารเรือทั้งหมด ทั้งผม พ่อ และน้องชายเป็นเหมือนทหารที่ถูกบังคับใช้แรงงานโดยประเทศชาติ เราต่างเป็นเพียงหุ่นเชิดให้กับกองทัพ ด้วยเหตุนี้พ่อและน้องชายของผมที่เสียชีวิต

จากการโดนระเบิดจึงถูกจารึกชื่อไว้ ณ ศาลเจ้ายาสุคุนิ หลังจากนั้นอีก 24 ปี ในฤดูใบไม้ผลิปี 1969 พ่อและน้องชายได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่ 8

ในวันที่ 9 สิงหาคม ปี 1945 ท้องฟ้าของนางาซากิปกคลุมไปด้วยเมฆบาง ๆ ผมเข้าไปปฏิบัติงานที่โรงงานอาวุธตั้งแต่ 7 โมงเช้า ผมแหงนมองดูนาฬิกาพร้อมความรู้สึกที่อยากกินอะไรบางอย่าง ทันใดนั้นตามผมก็พร่ามัวเพราะแสงสว่างจ้า ผมถูกห่อหุ้มไปด้วยประกายแสงสีส้มอ่อนของเปลวไฟที่ลุกโชน มีของตกลงมาจากเพดาน วัตถุที่ติดอยู่กับผนังหล่นใส่หน้าผากของผมจนเลือดอาบ ผมมองเห็นความฝัน ฝันที่มีแสงสว่างจ้าในตอนนั้นและความเจ็บปวดที่กระทบแก้มมาตลอดระยะเวลา 2 ถึง 3 ปี โรงงานนี้ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 1.3 กิโลเมตร

เพื่อนมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงงานเดียวกันและผู้คนมากมายจากโรงงานอื่นต่างพากันวิ่งออกไป นอกโรงงาน บรรยากาศข้างนอกมืดสลัวราวกับโลกที่ผมไม่เคยเห็นมาก่อน มีพระอาทิตย์สีน้ำตาลแดงชวนขนลุกลอยอยู่บนท้องฟ้าที่ถูกปกคลุมไปด้วยควันดำ ผู้คนมากมายต่างวิ่งหนีกระจัดกระจายไปที่เส้นทางด้านตะวันออกของโรงงานอย่างไม่มีคิดชีวิต

ท้ายที่สุดทุกคนก็กลับบ้านเหลือแค่ผมเพียงคนเดียว ผมเดินลงจากเนินเขาตั้งใจที่จะกลับบ้านแต่โรงงานขนาดมหึมาที่ปกคลุมไปด้วยเปลวไฟและควันนั้นขวางถนนอยู่

โรงงานผลิตอาวุธมิตซูบิชิ
(พื้นที่ประมาณ 7 หมื่น ตารางเมตร)

ผมเหนื่อยมากจึงไปนั่งที่ถนน ตอนนั้นสภาพของผวยังคงเหมือนตอนที่หนีตายออกมา ท่อนบนของร่างกายเปลือยเปล่าและสวมรองเท้าเกี๊ยะ ทั้งที่ไม่ได้กินหรือดื่มอะไรเลยแต่กลับรู้สึกคลื่นไส้จนอาเจียนออกมา หลังจากนั้นเส้นผมของผมหลุดร่วงเนื่องจากการได้รับสารกัมมันตรังสีฉบับพลัน ท้องฟ้าเริ่มมืดลง ผมเดินเลียบไประหว่างเนินเขากับโรงงานจนในที่สุดก็มาถึงบ้านของพวกเราที่อยู่ตรงข้าม

บ้านที่อยู่ในพื้นที่โรงงานของพ่อนั้นห่างจากจุดศูนย์กลางระเบิด 900 เมตร และที่นั่นไม่มีผู้รอดชีวิตหลงเหลืออยู่เลย โรงงานของพ่อโดนระเบิดจนพังยับเยินและบ้านก็กระจุยเป็นผุยผงไม่เหลือชิ้นดี เมื่อผมเข้าไปใกล้หลุมหลบภัยที่อยู่ในสวนของบ้านแล้วพบคราบเลือดที่พื้น ผมรู้สึกโกรธจนเลือดขึ้นหน้า พอผมยกฝาหลุมหลบภัยขึ้นก็พบกับใบหน้าขาวซีดของแม่ที่กำลังพนมมือและเอาแต่พูดว่า “ขอบคุณพระเจ้า” เธอคงตื่นตระหนกจนพูดอะไรไม่ออก

โรงงานนาวิกโยธินเคอคุซันโซะ
(โรงงานของพ่อ)

ข้างในหลุมหลบภัยมีพ่อและน้องชายอยู่กับแม่ด้วย น้องชายออกไปทำงานแล้วแต่ได้ยื่น สัญญาเตือนภัยการโจมตีทางอากาศจึงกลับบ้าน เขาถูกเศษกระจกบาดไปทั่วร่างกายจน อาการสาหัสและนอนเลือดอาบอยู่ที่ใต้พื้นบ้านที่พังถล่มลงมา ส่วนแม่ก็ได้รับแรงกระแทกที่ เท้าและสะโพก และดูเหมือนว่าพ่อจะปลอดภัยดี น้องสาวทั้ง 4 คนคงกำลังเล่นกันอยู่ที่สวน ทำให้น้องสาวที่อยู่ประถมศึกษาปีที่ 3 และน้องสาวที่อายุ 3 ขวบได้เสียชีวิตไป ผมจึงนำร่าง ของน้องสาวทั้งสองไปใส่ไว้ในตู้ลิ้นชักแล้วนำไปวางไว้ที่สวน

เช้าวันถัดมาผมตัดสินใจเผาศพน้องสาวตัวเองที่เก็บไว้ในลิ้นชัก พ่อบอกว่า “อย่ามอง ศพที่น่าสงสารของน้อง ๆ เลย” ภาพของน้องสาวที่ผมเห็นจึงยังคงเป็นภาพที่มีรอยยิ้มอันไร้ เดี๋ยวส่ายอยู่เสมอ พ่อของผมเล่าให้ฟังว่าร่างของน้อง ๆ ถูกไฟเผาทั้งตัว ไม่เหลือแม้แต่เสื้อผ้าสัก ชิ้น มีเพียงกระดูกเปลือกหอยที่ไม่ถูกเผาและยังคงติดอยู่แบบนั้น และส่วนของร่างกายก็มีเพียง ฝ่าเท้าเท่านั้นที่ไม่ถูกเผา ผิวหนังไหลย่อยลงมาดูราวกับว่ากำลังสวมรองเท้า นี่คงจะเป็นภาพที่ น่าเวทนาที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา ผมนำถ้ำกระดูกที่เหลืออยู่เพียงกำมือเดียวมาเก็บใส่แจกันคุหา นิทรกลงมาเอาไว้

ในวันนั้นพี่สาวที่ทำงานอยู่สำนักงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็กลับบ้านมาอย่าง ปลอดภัย พี่ที่ทำงานโรงงานเดียวกับพ่อได้พาน้องสาวทั้งสองคนนั่งรถไฟช่วยเหลือไปด้วยกัน แต่สภาพบาดเจ็บหนักมากจนไม่สามารถรักษาให้หายได้ พี่ที่ทำงานคนนั้นแจ้งมาว่าทั้งสอง สิ้นลมหายใจไปตาม ๆ กัน และได้ฝังศพที่สุสานใกล้เคียงแล้ว

ลูกสาวคนที่ 4 ของครอบครัว อายุเพียง 6 ขวบ เธอดีใจเป็นอย่างมากที่สามารถเข้า โรงเรียนประถมได้ น้องเป็นเด็กที่ร่าเริงและเอาจริงเอาจังกับทุกเรื่องแต่นั้นก็กลับกลายเป็นปิด เทอมฤดูร้อนครั้งแรกและครั้งสุดท้ายของน้อง ลูกสาวคนที่ 3 ของครอบครัว อายุ 11 ขวบอยู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นเด็กที่เก่งเป็นเลิศ ถึงขนาดที่ได้รับตำแหน่งรองหัวหน้าห้องตอนย้าย โรงเรียนใหม่ และน้องผมก็พูดเองว่า “การที่ผู้ชายเป็นหัวหน้าห้อง และผู้หญิงเป็นรองหัวหน้า ห้องนั้นเป็นเรื่องที่แปลกมาก”

เนื่องจากรถไฟช่วยเหลือนำมาแถวบ้าน แม่จึงถามน้อง ๆ ว่า “จะไปไหม” น้อง ๆ ทั้งสอง ตอบว่า “ไป” และลุกขึ้นทันที “เป็นความผิดของแม่เอง แม่ไม่ควรปล่อยให้ทั้งสองไปเลย” แม่ ผมพูดและร่ำไห้ด้วยความทุกข์ทรมาน ทั้งสองคนเป็นเด็กจิตใจเข้มแข็ง อยากมีชีวิตอยู่ต่อ อยากได้รับการช่วยเหลือ และเชื่ออยู่ลึก ๆ ว่าจะต้องมีใครสักคนมาช่วยเป็นแน่ โรงเรียน ประถมที่อยู่ใกล้กับจุดศูนย์กลางระเบิดนั้นมีเด็กนักเรียน 1500 คน มีคนเสียชีวิตมากกว่า 1400 คน ทั้งที่ทุกคนยังอยากจะมีชีวิตต่อ

พวกเรา 5 คนที่เหลือใช้ชีวิตอยู่ในซอกที่เต็มไปด้วยซากปรักหักพังในโรงงานของพ่อเป็น ระยะเวลาประมาณ 10 วัน สิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตถูกตัดขาด ไม่มีแม้แต่วิทยุหรือโทรศัพท์

แม้จะมีบ่อน้ำที่ใช้ระบบสูบน้ำอยู่แต่ผมจำไม่ได้แล้วว่าพวกเราทำอาหารกันอย่างไร แต่ขอแค่มีพ่อกับแม่อยู่ข้าง ๆ ผมก็รู้สึกสบายใจแล้ว

ตอนที่มีคนมาแจ้งว่าญี่ปุ่นแพ้สงครามทำให้พวกเรารู้ว่าในบริเวณตัวเมืองยังปลอดภัยอยู่ พ่อไปเยี่ยมโบสถ์คองโคเคียว (Konkokyo) ที่เมืองอาบูรายะที่เขาเคยไปเป็นประจำและขอร้องให้พวกเราได้อพยพมาที่โบสถ์

ในวันที่ 19 สิงหาคม พวกเรามุ่งหน้าไปยังโบสถ์ ผมกับพี่สาวแบกน้องชายที่นอนอยู่ในเปล ส่วนแม่ก็เดินเท้าไป พวกเราเดินบนถนนที่เป็นทางผ่านจากจุดศูนย์กลางระเบิดในระยะทาง 5-6 กิโลเมตร ข้างทางมีแต่ซากศพไหม้เกรียมนอนเกลื่อนอยู่ ส่วนพ่อก็ตามมาหลังจากนั้น 1 วัน

พวกเราพักอยู่ที่โบสถ์ได้ 1 อาทิตย์โดยไม่ได้รับการรักษาใด ๆ วันที่ 25 สิงหาคม ก่อนฟ้าสาง น้องชายก็ได้สิ้นลมหายใจไปโดยไม่อวดครวญถึงความเจ็บปวดใด ๆ สิ่งนี้น้องชายพูดมีเพียงแค่ “ลาก่อน” คล้ายกับคนที่ละเมอสวดอ้อนวอนต่อพระเจ้า นั่นคือการจากไปอย่างมีศักดิ์ศรีโดยแท้จริง น้องชายเป็นเด็กที่ตัวเล็กผอมบางแต่การเรียนยอดเยี่ยม ในช่วงฤดูใบไม้ร่วงของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 น้องชายได้ย้ายโรงเรียนและในปีถัดไปก็สามารถสอบเข้าโรงเรียนที่เข้ายากที่สุดได้ แต่ในฤดูใบไม้ผลิของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขาถูกเกณฑ์ไปรบ ทั้ง ๆ ที่ผลการเรียนของเขาคงจะอยู่อันดับ 1 อย่างแน่นอน

ช่วงเวลาบ่าย 4 โมงครึ่งในวันเดียวกับที่น้องชายเสียชีวิต น้องชายเสีย แม่ที่นอนอยู่ก็สิ้นลมหายใจตามไปอย่างทรมานโดยไม่มีแม้แต่คำบอกลาใด ๆ แค่อคิดถึงความเจ็บปวดทั้งร่างกายและจิตใจที่แม่แบกรับมาตลอด น้ำตาผมก็ไหลออกมา คืบก่อนที่แม่จะเสียชีวิต ผมอ้อนวอนต่อพระเจ้าว่า “หากพระเจ้ามอบชีวิตให้แก่ผม ขอครึ่งหนึ่งนั้นให้กับฮารุโนะผู้เป็นภรรยาของผมเถิด” และผมก็อธิษฐานต่อจากพ่อว่า “ผมจะมอบครึ่งชีวิตของผมให้พ่อกับแม่” อย่างน้อยการที่พ่อ ผม และพี่สาวยังมีชีวิตอยู่คงทำให้แม่จากไปอย่างหายห่วง ผมคิดว่าแม่คงจะภาวนาบอกกับพวกผมว่า “แม่ต้องไปหาน้อง ๆ แล้วละ” แม่ของผมแสนดีจนถึงที่สุดเลยจริง ๆ

มัตสึอิ ฮารุโนะ (ขณะนั้นอายุ 37 ปี)

มัตสึอิ เทรุโนะสุเกะ (ขณะนั้นอายุ 43 ปี)

วันที่ 27 สิงหาคม เวลาประมาณเที่ยง 10 นาที ท้ายที่สุดพ่อผมก็เสียชีวิต พ่อนอนหนุนหมอนและเรียกชื่อบาทหลวง เขาสวดอ้อนวอนต่อพระเจ้า ผมมือแล้วค่อย ๆ หลับไป ชั่ววินาที ผมแทบไม่ยากเชื่อเรื่องการจากไปของพ่อและแม่ ผมคิดว่ามันเป็นเพียงแค่ความฝัน ถ้าเป็นฝันก็ได้โปรดลืมตาเถอะ ผมเขย่งร่างของพ่อและแม่หลายครั้ง การที่พ่อจากไปไวแบบนี้คงจะเป็นเพราะความเสียหายที่ได้รับจากระเบิดอย่างไม่ทันตั้งตัว

ชีวิตวัยเด็กของพ่อเคยพบเจอกับเหตุการณ์ตกทุกข์ได้ยากมาก่อน และเพื่อที่จะสามารถตั้งตัวขึ้นมาอีกครั้ง พ่อจึงตั้งหน้าตั้งตาทำงานในฐานะผู้รับผิดชอบโรงงานเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูจะสร้างบาดแผลให้กับร่างกายและจิตใจและเป็นโศกนาฏกรรมที่ไม่คาดคิดมาก่อน แต่ผมคิดว่าพ่อคงจะรู้สึกขอบคุณจากหัวใจที่ผมและพี่สาวรอดชีวิตจากเหตุการณ์นี้มาได้ และเขาคงจะอธิษฐานต่อพระเจ้าว่าให้อาชีพพ่อไปแทนเพื่อให้ผมกับพี่สาวได้มีชีวิตรอดต่อไป

ผมและพี่สาวช่วยกันหามเปลที่มีศพของ พ่อ แม่ น้องชาย ไปยังที่ดินโล่ง ๆ ของบ้านเรือนที่มีร่องรอยการอพยพในละแวกศูนย์การค้าใกล้กับโบสถ์ พวกเรานำเศษไม้จากซากบ้านที่พังมากองรวมกันเป็นสี่เหลี่ยม จากนั้นนำศพมาวางแล้วจุดไฟเผา เศษซากกระดูกที่โดนเผาหล่นลงมา ผมค่อย ๆ เก็บซากกระดูกใส่ลงแจกันคุทานิ แจกันเดียวกับที่มีกระดูกของน้องสาวที่พ่อเป็นคนเผา เศษเถ้ากระดูกส่วนใหญ่ถูกกองไว้บนพื้นไปแบบนั้น ที่ดินอันว่างเปล่านี้กลับกลายเป็นหลุมฝังศพไปอย่างสิ้นเชิงและถูกปกคลุมโดยเศษเถ้ากระดูกสีขาวนับไม่ถ้วน

พ่อแม่เผาศพลูกตัวเองและไม่กี่วันถัดมาพ่อก็ถูกลูกอีกคนของตัวเองเผาศพ เรื่องแบบนี้เป็นเรื่องที่ไม่ควรเกิดขึ้นเลย

ช่วงปลายเดือนสิงหาคม ลูกสองคนจากฝั่งแม่ก็ได้มาเยี่ยมพวกเรา เมื่อได้ฟังเรื่องราวการจากไปของพ่อกับแม่ทั้งสองคนก็ตกใจเป็นอย่างมาก ผมนั่งรถไฟขนส่งสินค้าจากสถานีนาซากะ ที่มุ่งตรงไปยังแถบคันไซ และนั่งรถไฟสายธรรมดาจากโอซากะไปยังบ้านเกิดแม่ที่หมู่บ้านมิมามิยามะชิระ พวกเราจัดงานศพของคนในครอบครัวทั้ง 7 คน และหลังจากนั้นผมก็ได้ไปอยู่ในความดูแลของอาที่อาศัยอยู่โกเบช่วงประมาณเดือนกันยายน

6 ปีก่อนพี่สาวของผมเสียชีวิตลงในวัย 87 ปี ในงานรวมตัวผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูจังหวัดโทคุชิมะ พี่สาวของผมได้รับความกรุณาจากคนรอบข้างมาตลอด รวมถึงช่วงวัยชราที่เช่นเดียวกัน

เมื่อ 10 ปีก่อน ผมได้รับการผ่าตัดมะเร็งต่อม้าน้ำเหลืองของต่อมไทรอยด์ข้างซ้ายที่เกิดจากเหตุการณ์ระเบิดปรมาณูในครั้งนั้นและตอนนี้ก็ยังคงติดตามอาการอยู่เสมอ ผมยังคงเก็บความรู้สึกที่ได้รับชีวิตจากเหตุการณ์เฉียดตายและความปรารถนาที่จะใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ ผมตั้งใจอย่างแน่วแน่และปฏิบัติตนด้วยการเข้าร่วมงานเด็กในชุมชน ชุมชนลูกเรือ และงานจิตอาสาต่าง ๆ เสมอมา

ส่วนในเรื่องของอาวุธปรมาณู ทุกคนพิจารณาเอาไว้ว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควร พวกเราไม่ควร
ก่อสงครามขึ้นมาอีก ในยุคเรานี้เองก็มีการใช้อาวุธใหม่ที่จะทำร้ายและฆ่าล้างผู้คน
ได้ทุกเมื่อ มนุษยชาติอยู่ในภาวะสงครามหลายต่อหลายครั้งนับตั้งแต่มีการบันทึก
ประวัติศาสตร์

พวกเรามาหยุดสงครามกันเถอะ ผมได้แต่ภาวนาขอให้ทุกคนบนโลกใช้ชีวิตอย่างมี
ความสุขจนถึงที่สุด

(เรียบเรียงการบรรยาย โดย โอตะ โคอิจิ)

วารสารสมาคมนิเชอิ เผยแพร่เมื่อวันที่ 1 มกราคม ปี 2023

“จดหมายจากผู้อาวุโสรังสี” (แต่คนหนุ่มสาวที่ไม่รู้จักระเบิดปรมาณู)

ซาตาโมริ โยโซ

สมัยที่ผมอยู่ประถมศึกษาปีที่ 2 ผมได้รับ
กัมมันตภาพรังสีที่เมืองโกอิ ห่างจากจุดศูนย์กลางการ
ระเบิดประมาณ 3 กิโลเมตรทางทิศตะวันตก ในวันที่ 6
สิงหาคม ปี 1945 ปกติแล้วเป็นช่วงปิดเทอมแต่โรงเรียน
ประถมศึกษา (ขณะนั้นเป็นโรงเรียนแห่งชาติ) ช่วงสงคราม
ไม่มีปิดเทอม นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3 จึงเรียนที่

สนามเล็ก ๆ หลังภูเขาที่ห่างจากโรงเรียนเล็กน้อย

ระเบิดปรมาณูถูกทิ้งในเวลา 8 นาฬิกา 15 นาที ก่อนเวลาเริ่มเรียนไม่นาน ครูบางคนก็
ยังไม่มาและผมก็กำลังเล่นกับเพื่อน ๆ อยู่

ที่อิโรชิมะพวกเราเรียกระเบิดปรมาณูว่า “ฟูกาดอน” เพราะเมื่อระเบิดตกลงมา “ฟูกะ
(วาบ)” สื่อถึงภาพแสงสว่างวาบของระเบิด และ “ดอน (ตุ้ม)” สื่อถึงเสียงระเบิดรุนแรง ระเบิด
ทำให้ข้าวของทั้งผ้าปูพื้น ไปไม้ และอื่น ๆ อีกมากมายปลิวว่อน พวกเราแตกตื่นตกใจมาก ตอน
แรกผมไม่ทราบเลยว่าเกิดอะไรขึ้น ทันใดนั้นครูก็วิ่งมาหาพวกเราแล้วตรวจดูว่ามีคนบาดเจ็บ
หรือไม่ โชคดีที่ที่นี่เป็นร่มเงาของภูเขาและพวกเราอยู่ในป่า ทำให้นักเรียนทุกคนที่โดนระเบิด
ไม่ถูกไฟลวกหรือบาดเจ็บสาหัส ส่วนนักเรียนที่อยู่ในสนามของโรงเรียน ทั้งที่อยู่ห่างจากจุด
ศูนย์กลางการระเบิด 3 กิโลเมตรแต่ก็มีคนโดนรังสีความร้อนและถูกไฟครอกเล็กน้อยที่คอ
แขน ขา และบริเวณอื่น ๆ ที่ไม่มีสิ่งป้องกัน

หลังจากได้สติพวกเราต่างแยกย้ายกันกลับบ้าน (ปัจจุบันแถวนี้มีบ้านปลูกสร้างใหม่มากมาย แต่เวลานั้นมีบ้านเรือนเพียงน้อยนิดและอยู่กระจายตามทุ่งนา) ระหว่างเดินกลับผมเห็นว่าประตู หน้าต่าง หลังคา ตามบ้านเรือนแตกเพราะแรงระเบิด ฝุ่นละอองคลุ้งออกมาจากบ้าน เมื่อผมถึงบ้านก็เห็นหน้าต่างและประตูหักเหมือนตัวอักษรญี่ปุ่น “<” กระຈกแตกกระจายในบ้าน ฝ้าเพดานหลุดเล็กน้อย และหลังคาบางส่วนก็เฝยขึ้น เพื่อนบ้านทุกคนต่างคิดว่าระเบิดตกลงข้างบ้านของต่นในตอนแรก

ขณะนั้นครอบครัวผมเป็นชาวไร่ พ่อแม่อยู่ที่ไร่หลังเขาจึงปลอดภัยดี พ่อแม่กับพี่สาวที่อยู่ในบ้านเก็บกรอบหน้าต่างและกระຈกที่แตก จำได้ว่าผมก็ช่วยเก็บด้วย บ้านเราอยู่ในหลังภูเขาจึงไม่เห็นตัวเมืองฮิโรชิมะ เพื่อนบ้านคุยกันว่าในเมืองสภาพแย่มากแต่ผมยังไม่รู้ละเอียดว่าเป็นอย่างไร

หลังจากระเบิดลงได้ 1-2 ชั่วโมง ผู้ประสบภัยจำนวนมากจากทางจุดศูนย์กลางการระเบิดพากันอพยพออกมาชานเมือง คิดว่าพวกเขาคงมาที่เมืองโกอิอุเอะเพราะที่นี่ใกล้กับตัวเมืองและมีบ้านเรือนที่เสียหายและถูกไฟไหม้เพียงเล็กน้อย มีโรงเรียนและศูนย์ชุมชนที่เป็นสถานที่ลี้ภัยแต่เต็มไปด้วยผู้บาดเจ็บ พวกเขาจำนวนมากเกินไป ชาวโกอิอุเอะจึงตกลงกันว่าบ้านทั่วไปก็จะช่วยรับผู้บาดเจ็บด้วย ทุกบ้านลำบากเพราะกรอบหน้าต่างประตูเสียหายและยังไม่ได้ทำความสะอาด บ้านผมก็รับดูแลผู้บาดเจ็บไว้กว่า 10 คน เป็นนักเรียนมัธยมต้นที่ถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงานในเมืองฮิโรชิมะ พวกเขาโดนแรงระเบิดรุนแรงและรังสีความร้อนโดยตรงก่อนเริ่มงาน แม้ว่าความร้ายแรงของแผลไหม้จะไม่เท่ากัน แต่ทุกคนโดนลวกทั้งตัวและเสื้อผ้าถูกเผาไหม้ติดกับผิวหนัง ผิวของมือและหน้าเป็นแผลร้ายแรงจนหนังห้อยโตงเตง มันช่างน่าเวทนายิ่งนัก

ภาพน่าสังเวชของผู้อาบรังสีที่ถูกไฟลวกทั่วร่างกายเรียงรายเป็นแถว เป็นภาพที่ผมยังจำติดตาตั้งแต่ตอนประถมศึกษาปีที่ 2 และผมคิดว่าพวกเขาเก่งที่เดินมาถึงพื้นที่ห่างไกลกว่า 3 กิโลเมตร จากจุดที่พวกเขาโดนระเบิด ทั้งที่ร่างกายถูกไฟเผาขนาดนั้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หรือ 2 ยังคงเป็นเด็กน้อย ระเบิดปรมาณูถูกทิ้งลงในเมืองซึ่งผู้เสียหายคือผู้คนที่หลากหลาย รวมถึงเด็ก ๆ ที่มีอนาคตสดใสด้วย

(ขออธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับการอพยพของนักเรียน ก่อนเกิดระเบิดปรมาณู เมืองฮิโรชิมะยังไม่เคยถูกโจมตีทางอากาศ มีการระดมนักเรียนมัธยมต้นจากทั่วเมืองให้ช่วยรื้อถอนบ้านเรือนเพื่อสร้างพื้นที่ป้องกันอค์คิภัยแถวใจกลางเมือง ผมได้ยินมาว่ามีการระดมคนประมาณ 8,000 คน และนักเรียนอายุน้อย ๆ เหล่านี้จำนวนมากเสียชีวิตแล้ว)

ผมรับดูแลผู้บาดเจ็บไว้ที่บ้านเป็นเวลา 3-4 วัน แต่ทุกคนเสียชีวิตในช่วงเวลานี้ยกเว้นเพียงไม่กี่คนที่ญาติมารับ ไม่ได้ไปหาแพทย์และวิธีรักษาเพียงอย่างเดียวคือการทาน้ำมันปรุงอาหารบนผิวที่ถูกไฟลวก แม่และน้องสาวของฉันทก็ช่วยพยาบาลพวกเขาอย่างเต็มที่ ใน

ตอนกลางคืนหลายคนพูดว่า “ขอน้ำหน่อย!” คงจะเป็นเพราะว่าถูกไฟลวกทำให้กระหายน้ำ แต่แม้จะให้น้ำพวกเขา ก็ไม่สามารถช่วยอะไรได้ มีบางคนได้ยินเสียงน้ำมาจากหลังบ้านและออกไปที่นั่นตอนกลางดึก

ผมมารู้ทีหลังว่าทั้งที่อยู่ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ แม่ของผมได้ขอจดชื่อและโรงเรียนจากผู้ได้รับรังสีทุกคน ตอนนั้นการติดต่อสื่อสารเป็นไปได้ยาก สำนักงานและโรงเรียนก็ถูกทำลายจนหมดเพราะระเบิดปรมาณู ภายหลังผมส่งข้อมูลนี้ไปยังผู้เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้จึงมีญาติของผู้ได้รับรังสีที่เสียชีวิตมาหาที่บ้านและแม่ก็คอยอธิบายสถานการณ์ตอนนั้นให้ฟังทุกครั้ง ผมจำได้ว่าครั้งสุดท้ายที่มีญาติผู้เสียชีวิตมาหาคือเกือบ 10 ปีต่อมาตอนที่ผมอยู่มัธยมปลาย

ในบ้านที่รองรับผู้บาดเจ็บมีจำนวนคนเสียชีวิตมากขึ้นในทุก ๆ วัน ผู้ใหญ่ในละแวกใกล้เคียงก็ร่วมมือกันขนศพที่ไม่มีใครมารับไปที่สนามของโรงเรียนประถม โรงเรียนประถมนั้นจึงกลายเป็นโรงเผาศพชั่วคราว ทุกวันมีการขุดหลุมจำนวนมากในสนามและเผาศพที่รวมถึงนักเรียนที่ถูกเกณฑ์ไปทำงานนับไม่ถ้วน เนื่องจากศพมีจำนวนมากเกินไปหรือบางทีอาจมีพิษหรือคนที่ช่วยเผาศพไม่เพียงพอ จึงมีซากศพที่เผาแล้วครึ่งหนึ่งเหลืออยู่จำนวนมาก โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนของพวกผม ผมจึงไปเยี่ยมเป็นบางครั้งเพราะอยากเห็นอะไรสักอย่าง นั่นทำให้เห็นวิธีเผาศพที่เราคาดไม่ถึงในปัจจุบัน

ในปีต่อมาหลังสิ้นสุดสงครามเกิดการขาดแคลนอาหารจึงทำสนามส่วนหนึ่งเป็นแปลงทำการเกษตรและนักเรียนประถมก็ปลูกมันเทศด้วยมือของพวกเขาเอง ขณะไถดินก็พบกระดูกมนุษย์จำนวนมาก ตอนนั้นตรงมุมสนามของโรงเรียนมีเนินดินที่เอาไว้ฝังศพที่ถูกเผาในสนาม ผมจำได้ว่าเคยช่วยครูฝังกระดูกมนุษย์ที่พบในสนาม ได้ยินมาว่าตอนนี้กระดูกที่ฝังในเนินดินทั้งหมดได้ถูกเก็บไว้ในหอนุสรณ์ความทรงจำในสวนสันติภาพ

ในวันที่เกิดระเบิดปรมาณู “ฝนดำ” เริ่มตกลงมาตั้งแต่เวลาประมาณ 11 นาฬิกา ในเช้าวันที่ 6 สิงหาคมยังมีอากาศดีอยู่ ดังนั้นฝนนี้จึงเป็น “ฝนสีดำ” อย่างแท้จริง มันคือฝนที่เต็มไปด้วยฝุ่นจากแรงระเบิดและอค์คีภัยจากระเบิดปรมาณู ไม่มีใครระมัดระวังเกี่ยวกับสารกัมมันตรังสี และหลายคนตากฝนขณะเข้าออกศูนย์พักพิงที่อยู่ใกล้กัน รังสีความร้อนของระเบิดปรมาณูทำให้เกิดไฟป่าลุกลามเป็นหย่อม ๆ และแผ่ขยายเป็นวงกว้าง พวกผู้ใหญ่ต่างก็ดีใจที่ฝนทำให้ไฟป่าดับลง ดูเหมือนฝนสีดำตกในพื้นที่ภูเขาของเมืองโกอิมากเป็นพิเศษ

หากใช้อาวุธนิวเคลียร์อีกครั้ง มนุษยชาติก็จะสูญสิ้น ในฐานะเป็นผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราไม่ควรใช้อาวุธนิวเคลียร์อีกในอนาคตไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม

(ความบางส่วนจากการบรรยาย)

การประชุมแลกเปลี่ยนของสมาคมอาคาชิ สมาคมคาโคะกาวะ และสมาคมนิเชอิจังหวัดเฮียวโกะ

วันเสาร์ที่ 30 กันยายน ผู้ได้รับสารกัมมันตรังสี ทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูรุ่นกว่า 20 คน มารวมตัวที่ศาลาประชาคมเมืองอาคาชิเพื่อทำกิจกรรมฟังประสบการณ์เกี่ยวกับระเบิดปรมาณูของคุณฮายาชิ คัตสึมิ หลังจากนั้นมีการฉาย DVD ที่สมาคมนิเชอิจังหวัดเฮียวโกะเป็นผู้จัดทำและมีผู้สนับสนุนให้จัดทำคามิชิโบ (แผ่นภาพเล่านิทาน) และ DVD เพิ่มขึ้นอีก

ประสบการณ์ระเบิดปรมาณูที่อิโรชิมะ

ฮายาชิ คัตสึมิ จากสมาคมเหยื่อระเบิดปรมาณูเมืองคาโคะกาวะ

1. แนะนำตัว

ผมชื่อฮายาชิ คัตสึมิ ผมเกิดที่นาากาจิเมะ เมืองอิโรชิมะ ปี 1942 วันที่ 6 สิงหาคม ปี 1945 ซึ่งเป็นวันที่ระเบิดปรมาณูลูกแรกของโลกถูกทิ้งลงที่อิโรชิมะ ผมอยู่บ้านไม้ของญาติที่เมืองเทนมะซึ่งอยู่ที่ทางทิศตะวันตกของเมืองอิโรชิมะ (ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 1.3 กิโลเมตร) ในตอนนั้นผมอายุ 3 ปี 2 เดือน สมัยเรียนผมอาศัยอยู่ในเมืองอิโรชิมะ หลังจากได้งานผมทำงานเป็นวิศวกรที่ภูมิภาคคันไซ ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่คาโคะกาวะ และเป็นสมาชิกของสมาคมเหยื่อระเบิดปรมาณูเมืองคาโคะกาวะ ผมทำงานเป็นนักถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับการสัมผัสสารกัมมันตรังสีที่โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในเมืองคาโคะกาวะโดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านสันติภาพ

2. สิ่งที่ผมอยากบอกในฐานะผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู

ในปัจจุบัน ระเบิดนิวเคลียร์น่าจะมีมากกว่า 12,000 ลูกทั่วโลกและมีพลังที่สามารถทำลายล้างโลกนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า หากใช้มันทำสงครามมนุษยชาติซึ่งมีประวัติศาสตร์ราว ๆ 5 ล้านปี ทั้งวัฒนธรรมและอารยธรรมคงถูกทำลายจนหมดสิ้นรวมถึงสิ่งมีชีวิตทั้งหลายล้วนตายหมด เราจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงสถานการณ์ในปัจจุบันนี้อีกครั้งเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสงครามอาวุธนิวเคลียร์ขึ้นอีก ขอให้ทุกคนช่วยกันปกป้องโลกด้วยการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้

3. สิ่งที่จดจำได้เกี่ยวกับวันที่ 6 สิงหาคม

ผมกำลังดูปลาการ์ปที่ว่ายอยู่ในบ่อน้ำตรงลานบ้าน ทันใดนั้นผมก็เห็นแสงสว่างวาบและได้ยินเสียงระเบิดดังสนั่น หลังจากนั้นผมจำได้แค่ตัวเองนอนอยู่ในหลุมที่มีดินสันท จากนั้นก็ไฟไหม้ซึ่งลามมาจากใจกลางเมือง เราจึงต้องอพยพไปทางทิศตะวันตก ในเวลานั้นผมเห็นรางรถไฟของสะพานรထားในเมืองถูกไฟไหม้ โดยมองจากบนสะพานฟูกุชิมะซึ่งทอดข้ามแม่น้ำ สิ่งต่อไปที่ผมจำได้คือตอนที่ไปถึงเมืองทางทิศตะวันตก ผมอพยพไปยังบ้านที่สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กซึ่งยังไม่พัง แต่แรงระเบิดทำให้กระจกหน้าต่างในบ้านทั้งหมดแตกกระจายไปทั่วพื้น สิ่งที่ผมจำได้มีเพียง 3 สิ่งนี้ ผมได้ยินว่ามีคนจำนวนมากที่อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 1 กิโลเมตร ถูกไฟไหม้อย่างรุนแรงและกำลังเดินไปตามท้องถนนด้วยสภาพที่น่าเวทนาดูไม่น่ามอง ภาพตรงหน้าราวว่าพวกเขาไม่ใช่คนบนโลกนี้ ทว่าผมกลับจดจำเรื่องนี้ไม่ได้เลย

4. โรคที่เกิดจากระเบิดปรมาณู

4.1 โรคโลหิตจาง ตอนที่ผมเป็นเด็กประถม บางทีตอนที่ผมยืนฟังคุณครูอบรมในสนามก่อนเข้าห้องเรียน บางครั้งผมก็รู้สึกไม่สบาย ซึ่งเป็นอาการโรคโลหิตจาง ผมจึงกลับห้องเรียนและนอนจนกว่าจะรู้สึกดีขึ้น

4.2 การผ่าตัดเอาเศษแก้วออกจากฝ่าเท้า

สมัยประถมศึกษาปีที่ 5 ผมปวดส้นเท้าจึงไปหาศัลยแพทย์ แล้วก็พบว่าเศษแก้วฝังอยู่เมื่อทราบสาเหตุแล้วจึงผ่าตัดออก ผมนึกขึ้นมาได้ว่ามันคือแก้วจากเศษกระจกที่กระจายอยู่บนพื้นในบ้านพักพิงคอนกรีต ซึ่งผมเดินเหยียบในวันที่โดนระเบิดปรมาณูทางตะวันตกของเมืองโคอิ

5. ชีวิตและเมืองหลังระเบิดปรมาณู

ประมาณ 1 เดือนหลังการได้รับสารกัมมันตรังสีจากระเบิดปรมาณู เราทำเพิงที่ปักในที่ที่โดนระเบิดปรมาณูและใช้ชีวิตอยู่ที่นั่น เพิงนั้นมีช่องที่ลมสามารถผ่านเข้าออกได้และในฤดูหนาวหิมะก็ลอดเข้ามาได้ เราต้องคอยซ่อมแซมบ้านมาเป็นเวลา 10 ปี โดยที่กลางบ้านมีแค่ไฟหลอดหนึ่งเท่านั้น

หลังการทิ้งระเบิดปรมาณู อิโรชิมะกลายเป็นทุ่งราบเหลือแต่ซากปรักหักพังของอาคารที่ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ว่ากันว่าแม้แต่ต้นไม้ก็ยังไม่งอกออกจากพื้นดินแห่งนี้ไปอีกกว่า 70 ปี หลังจากนั้นผู้คนค่อย ๆ สร้างเพิงสำหรับอาศัย มีเขตรวมผู้คนที่อยู่อย่างแออัดเรียกว่าสลัมระเบิดปรมาณู บ้านเมืองค่อย ๆ พัฒนาขึ้นจากการจัดระเบียบที่ดิน ก่อสร้างที่อยู่อาศัย บุรณะตึกระฟ้าและพื้นฟูจนกลายเป็นเมืองที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม ปัจจุบันมีตึกสูงมากมายกลายเป็นมินิโตเกียวก็ได้

6. ความในใจของผม

ต่อจากนี้ไป พวกเราต้องมีการรณรงค์เพื่อป้องกันการล่มสลาย โดยการยุติอาวุธนิวเคลียร์ และยุบโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ ปัญหาและความขัดแย้งควรแก้ไขด้วยการเจรจา กัน ไม่ใช่ด้วยการใช้อาวุธ ควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ เช่น กีฬา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ตอนที่เลือกผู้นำ เราควรจะเลือกผู้ที่คำนึงถึงประโยชน์และเสรีภาพของประชาชน เราแต่ละคนควรมีหูตาสว่าง พยายามทำความเข้าใจคนอื่น ควรพูดคุยและรับฟังความเห็นที่แตกต่าง ควรฟังการบรรยายและอ่านหนังสือ ผมคิดว่ายังมีคนที่เป็นอย่างนี้น้อยมากเท่าไร บ้านเมืองก็จะยังมีสันติภาพถาวรมากเท่านั้น

วารสารสมาคมนิเชอิ ฉบับที่ 30 เผยแพร่เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ปี 2023

การประชุมเพื่อรับฟัง “คำบอกเล่าของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู”

11 สิงหาคม สมาคมนิเชอิจังหวัดเฮียวโกะได้จัดการประชุมเพื่อรับฟัง “คำบอกเล่าของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู” ครั้งที่ 2 ที่ศาลาสมาคมสตรีแห่งเมืองโกเบ มีผู้เข้าร่วมงาน 80 คนในปีที่ผ่านมา มากกว่าครึ่งไม่เคยฟังเรื่องประสบการณ์ของผู้ได้รับสารกัมมันตรังสีมาก่อน คุณซาดาชิโยะ ยูริโกะ กล่าวว่า “ห้ามทำสงคราม ปฏิเสธการใช้อาวุธนิวเคลียร์ ให้มีความสำคัญกับชีวิตเอาไว้” ประโยคนี้กระทบใจคนฟังเป็นอย่างมาก เราได้จัดทำคามิชิโบ (แผ่นภาพเล่านิทาน) ตามคำบอกเล่าของคุณมัตซึอิ คิโยชิ และในการจัดทำ DVD ที่เล่าเรื่องโดยคุณมัตซึอิ คิโยชิเองนั้น ทุกคนต่างก็ชื่นชมว่า “เข้าใจง่ายขึ้นและประทับใจมาก” หลายคนมีความคิดว่า “ผู้ได้รับผลกระทบต่างก็มีอายุมากขึ้นทุกที พวกเราอาจมีโอกาสดูเรื่องราวจากพวกเขาได้น้อยแล้ว จึงอยากให้ทุกคนรักษาโอกาสนี้เอาไว้ให้ดี” ฉันได้รับแรงบันดาลใจและคิดว่า “เราต้องยกเลิกอาวุธนิวเคลียร์และถ่ายทอดเรื่องประสบการณ์การโดนระเบิดปรมาณู”

(นาคามุระ
มิจิโกะ)

ประสบการณ์ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณู

ซาดาคิโยะ ยูริโกะ

ขณะที่ทั่วทั้งญี่ปุ่นถูกโจมตีทางอากาศ ฉันอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อาศัยอยู่กับพ่อ (ขณะนั้นอายุ 43 ปี) และแม่ (ขณะนั้นอายุ 37 ปี) ในอิโรชิมะซึ่งได้รับความเสียหายค่อนข้างน้อยในช่วงเวลานั้น

เช้าวันที่ 6 สิงหาคม หลังจากการโจมตีทางอากาศตลอดทั้งคืน สิ้นสุดลง พ่อไปที่โรงงานผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ และแม่ก็ส่งฉันไปเรียนที่วัดใกล้บ้านเราตามปกติ สงครามเลวร้ายลงทำให้โรงเรียนประถมที่ฉันเคยเรียน (โรงเรียนแห่งชาติ) กลายเป็นค่ายทหารชั่วคราว เด็ก ๆ ชั้นประถมต้องอพยพออกจากเมือง เด็กชั้นประถมต้นที่มีญาติในชนบทก็ต้องอพยพไปอยู่กับญาติ เด็กที่ไม่สามารถอพยพได้ต้องมาเรียนที่วัด ฉันก็เป็นหนึ่งในนั้น เมื่อมาถึงวัดในตอนที่กำลังจะเดินขึ้นเฉลียง จู่ ๆ ก็เกิดแสงสว่างจ้าพร้อมกับเสียงระเบิดดังสนั่น ฉันถูกระเบิดความเร็ว 90 เมตรกระแทกตัวลอยเข้าไปในวัดจนหมดสติไป หลังจากนั้นไม่นานวัดก็พังทลายลงจนฉันถูกฝังทั้งเป็น พบรู้สึกตัวฉันก็พบว่าตัวเองอยู่ในซากปรักหักพัง แต่ร่างกายไม่ถูกบดขยี้เนื่องจากตัวเล็ก ฉันจึงคลานออกจากวัดไปยังบริเวณที่มีแสงลอดผ่านช่องว่างเข้ามา ท้องฟ้าภายนอกไม่ใช่สีครามอีกต่อไปแต่มีดมิดรากับพลบค่ำ อาคารโดยรอบทั้งหมดพังทลายลง เปลวไฟก็ไหม้กระหน่ำไปทั่ว ขณะที่ฉันยืนร้องไห้ฟูมฟายในสภาพที่น่าเกลียดที่สุดเท่าที่ฉันเคยเห็นมา คนแปลกหน้าคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกของหน่วยดับเพลิงละแวกบ้านก็บังเอิญผ่านมา เขาบอกให้ฉันวิ่งหนีและพาฉันไปกับเขาด้วยระหว่างทางที่เราหนีไปตามรางรถไฟ คุณป้าข้างบ้านที่ฉันพบก็เข้ามาพาฉันหนีไปด้วยกัน และฉันก็ได้พบกับน้ำโดยบังเอิญ คนจำนวนมากต่างวิ่งหนีกันจ้าละหวั่น ผิวหนังของพวกเขาดูต่างก็เต็มไปด้วยแผลไฟไหม้อย่างรุนแรงหรือบาดแผลที่เต็มไปด้วยเลือด สำหรับฉันในตอนเด็กมันน่าสยองและน่ากลัวมาก เราเดินลอดใต้ต้นไม้เตี้ยที่กำลังลูกไหม้และจับมือน้ำเดินเลียไปตามขอบถนนหลวง จนในที่สุดฉันก็ได้พักที่บ้านสวนที่รัฐกำหนด (บ้านสวนที่สามารถพักได้ในกรณีฉุกเฉิน) หลังจากนั้นฉันได้รู้ว่าพ่อแม่กำลังตามหาฉันอยู่ที่วัด จึงเดินวกกลับมาหาน้ำอีกครั้ง พ่อแม่ของฉันร้องไห้ดีใจที่ได้เจอลูกสาวซึ่งคิดว่าตายแล้ว แต่สภาพจิตใจของฉันยังตื่นตระหนกอยู่มากจากเหตุการณ์นี้ จนสูญเสียความรู้สึกและไม่มีน้ำตาไหลออกมา ครอบครัวของน้ำที่ช่วยฉันไว้ปลอดภัยดี แต่ญาติของพ่อ 9 คนที่อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางการระเบิด 500 เมตรเสียชีวิตทั้งหมด ป้าที่ฉันขึ้นขอบก็เสียชีวิตขณะอุ้มทารกอยู่ มีการพบเศษซากของกระดุก โดยบนกองกระดุกชิ้นใหญ่มีก๊ีบและเศษกระดุกเล็ก ๆ ติดอยู่ ญาติอีก 4 คนก็เสียชีวิตคาที่ เรายังไม่เจอ

ซากกระดูกของลูกพี่ลูกน้องที่อพยพไปในเขตป้องกันเพลิงเลย ญาติที่อุทิศส่าหมีชีวิตรอดมาได้ 6 คนก็ต้องทยอยเสียชีวิตไปแบบทุกข์ทรมานเนื่องจากระเบิดปรมาณู ใน 6 คนนั้นมีพ่อและแม่ของฉัน ทั้งสองคนเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งหลังจากโดนระเบิดปรมาณู โดยแม่เสียชีวิตหลังจากนั้น 7 ปีและพ่อ 8 ปี ตัวฉันเองก็เป็นทุกข์กับอาการปวดศีรษะและหูซ้ายยังไม่ได้ยินซึ่งเป็นผลกระทบจากระเบิดปรมาณู ด้วยการสนับสนุนจากพ่อแม่ ฉันมีความฝันว่า “จะเป็นแพทย์” จึงตั้งใจเรียนหนังสืออย่างเต็มที่ แต่ความฝันนั้นก็พังทลายลงเพราะการตายของทั้งสองหลังจากฉันสูญเสียครอบครัว ฉันก็ถูกญาติรับไปเลี้ยง เมื่อยังเป็นเด็กฉันเคยสิ้นหวัง ทั้งร่างกายและจิตใจต่างเจ็บปวด ประสบกับโรคต่าง ๆ หลายครั้ง แต่ก็พยายามอย่างมากที่จะใช้ชีวิตมาถึงตอนนี้ แม้จะเป็นชีวิตที่มีแต่เรื่องน่าคับแค้นใจ แต่อย่างน้อยฉันก็พอใจที่ได้มีครอบครัวเป็นของตัวเองและได้มาพบกับพวกคุณแบบนี้

ต่อไปนี้ ต้องไม่มีผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเกิดขึ้นอีก ห้ามทำสงคราม ปฏิเสธการใช้อาวุธนิวเคลียร์อย่างเด็ดขาด ขอให้ทุกคนหวงแหนชีวิตของตัวเองและคนอื่น ถ้ามีปัญหาระหว่างประเทศ ขอให้เลือกที่จะหันหน้าเจรจาแทนการใช้อาวุธในการแก้ไขปัญหา

(ความส่วนหนึ่งจากการบรรยายวันที่ 11 สิงหาคม ปี 2023 โดย เซโตะกุจิ มิวาโกะ)

翻訳を終えて

日本人留学生一同

今回の翻訳活動を通じて、被爆者2世の存在を改めて認識し、彼らが今なお受けている影響が想像以上に大きいものであることを知りました。義務教育の時から広島・長崎の原爆投下の歴史について学習し、実際に原爆資料館などに足を運んで見学したことのある私たち日本人にとっても、今回の「二世の証言」日タイ翻訳プロジェクトは、改めて核兵器の残酷さと非人道さを改めて目の当たりにする貴重な機会になりました。

またこの翻訳プロジェクトで、原子爆弾による被害や当時を知る人々の経験を世界に対して伝えることの重要性、そして難しさも実感しました。今まで授業などで原爆投下に関する資料や被爆者の方の手記等を読む機会は何度かありましたが、今回タイ語に翻訳するにあたり、これまでよりさらに深く“原爆”と“被爆者”について向き合うことができたように感じています。内容の正確さはもちろん日本語の原文のニュアンスをなるべく残したまま翻訳するために、「この方のこの言葉にはどのような真意が含まれているのか」「どのような気持ちだったのか」といった点についてしっかり読み込んで考えました。しかし、それでもやはり私たちの想像力や言葉では表現するに至れないほどだと思います。容易には想像し難い凄惨な被害と経験を他言語で正確に伝えるためには繊細な翻訳能力が必要であることを強く実感し、自身の翻訳への責任を感じました。

私たちの中には、長崎県出身で実際に祖父や祖母は原爆の被害を受けた被爆3世の学生もいました。彼女は小さい頃から原爆についての学習をしたり祖母から話を聞いたりしていたため、かねてより原爆について伝えていく活動をしたいと考えていたのですが、実際に行動に移すことはできていませんでした。原爆について長崎出身以外の人と話すことが初めてだったので、身近に被爆者がいない人に被爆者の思いを伝えることの難しさを痛感したそうです。日本人留学生一同、翻訳プロジェクトを通してタイ人学生が原爆について学習する姿に感激したので、このことは彼女の祖母にも伝えようと思います。

最後に、今回の翻訳プロジェクトを通じて私たち日本人留学生も多くのことを学び、戦争に対する当事者意識をより高めることができました。タイ人学生がプロジェクトに積極的に取り組む姿にも圧倒され、このプロジェクト

が平和構築の第一歩になったようにも感じました。被爆者の方々から受け継いだ「二度とこのような惨事が起きてはいけない」という人類共通の思いを日本に限らず世界中の人々へ伝えることが、私たち日本人の義務なのだとこのことを実感しています。このような貴重な機会に巡り合えて心から幸甚に存じます。

บทส่งท้ายจากผู้แปล

นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้แปลและจัดทำ

โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการแปลภาษาตะวันออกครั้งนี้ เป็นโอกาสที่ทำให้พวกเราได้เรียนรู้ถึงเรื่องราวของสงครามที่เกิดขึ้นในอิโรชิมะและนางาซากิมายิ่งขึ้นค่ะ ในหนังสือเรียนวิชาประวัติศาสตร์ที่เด็ก ๆ หลายคนเคยเรียนนั้นบอกแค่สงครามจบลงโดยการทิ้งระเบิดปรมาณูที่ญี่ปุ่นแต่ก็ไม่ได้ลงรายละเอียดมากนัก การมองข้ามรายละเอียดเหล่านี้ทำให้เราไม่ได้ตระหนักถึงความร้ายแรงในเหตุการณ์นี้เท่าที่ควร เราว่าการทิ้งระเบิดทำให้บ้านเรือนเสียหายและหลายชีวิตทั้งเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องต่างล้มตายมากมาย แต่หลังจากได้เข้าร่วมโครงการแปลนี้ทำให้พวกเราที่เป็นทั้งนักอ่านและนักแปลได้มองเห็นรายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น แม้จะเป็นเรื่องเล่าของเหล่าทายาทแต่ก็สัมผัสถึงความเจ็บปวดและความน่ากลัวของระเบิดปรมาณูได้ดี มันไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วจบไปเหมือนในหนังสือเรียน แต่ผลกระทบของสารกัมมันตรังสีจากระเบิดยังคงถูกส่งต่อมารุ่นสู่รุ่นไม่จบสิ้น ผู้คนที่ได้รับผลกระทบมากมายต่างต้องทนทุกข์ทรมานกับความเจ็บปวดจากการสูญเสียหรือโรคภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา พออ่านแล้วก็พลอยรู้สึกหดหู่และเศร้าใจจนถึงกับร้องไห้ตามไปด้วยค่ะ

โครงการแปลนี้เป็นผลงานที่พวกเรานิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตั้งใจทำขึ้นมา เราอยากถ่ายทอดเรื่องราวของผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูเพื่อให้ผู้อ่านที่ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์จริงได้รับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในตอนนั้น ทั้งความโหดร้าย ความรุนแรง ความทุกข์ทรมานอันเนื่องมาจากสงครามที่เกิดจากมนุษย์ด้วยกันเอง พวกเราหวังว่าผู้ที่ได้อ่านจะได้เข้าใจเรื่องราวและสิ่งที่ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดปรมาณูต้องการถ่ายทอด รวมถึงเกิดความตระหนักรู้ว่าแม้สงครามจะจบไปแล้ว แต่ผลกระทบของมันก็ยังถูกส่งต่อมาถึงคนรุ่นหลังอยู่รุ่นสู่รุ่น ทั้งบาดแผลทางร่างกายและทางจิตใจ ดังนั้นการมีอยู่ของระเบิดปรมาณูควรจะหมดไปเพื่อความสงบสุขของมนุษยชาติและโลกใบนี้

プロジェクトメンバー

คณะผู้จัดทำ

「翻訳能力向上プロジェクト」

“โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการแปลภาษาตะวันออก”

●編集者 บรรณาธิการ

ภัทร์อร พิพัฒน์กุล PAT-ON PHIPATNAKUL

●コーディネーター ผู้ประสานงาน

河口枝里子 ERIKO KAWAGUCHI

●編集チーム กองบรรณาธิการ

ณัฐรดา รุจีปัญญา	NUTHARADA RUJIPANYA
ชดากร ถาวรวิสิทธิ์	CHADARKORN THAWORNWISIT
ณกศา ทองประเสริฐ	NAPASA THONGPRASERT
พิชญ์สินี เจริญวิกรม	PHISINEE CHAROENWIKROM
อัญรินทร์ ชุมสินไทพัฒน์	ANYARIN CHUMSINTAIPHAT
เกตวรางค์ ทองพู	KETWARANG THONGPU

●表紙・挿絵 ออกแบบปกและฝ่ายศิลปกรรม

ณกศา ทองประเสริฐ	NAPASA THONGPRASERT
บุญยณณ์ นามพูน	BOONYANATE NARMPHOON

●翻訳者 ผู้แปล

中瀬風花	FUKA NAKASE
森賀あすか	ASUKA MORIGA
平井渚	NAGISA HIRAI
前澤仁那	NIINA MAEZAWA
河野朱夏	SHUNA KONO
出井悠美子	YUMIKO IDEI
菊池弘幸	HIROYUKI KIKUCHI
野口信洋	NOBUHIRO NOGUCHI

• 翻訳者 ผู้แปล

ณัฐรดา รุจิปัญญา	NUTHARADA RUJIPANYA
พิมพ์ธิดา เชาว์พัฒนากุล	PIMTHIDA CHOWPATTANAKUL
คามิน วันกนกกุล	KAMIN WANKANOKKUL
จงกลวรรณ ไตรสกุลไกววัล	JONGKOLWAN TRISAKULKAIWAL
ชดากร ถาวรวิสิทธิ์	CHADARKORN THAWORNWISIT
ณภศา ทองประเสริฐ	NAPASA THONGPRASERT
ณัฐนพิน นฤมิตญาณ	NATNAPIN NARUMITYAN
ธนพรรณ จูภิบาล	TANAPHAN JOOPIBARN
จิตามาศ คมกฤษ	TIDAMAT KHOMKRIT
ธีรเทพ พรสุรัตน์	TEERATEP PORNSURAT
นรเศรษฐ์ ทองบุราณ	NORASET TONGBURAN
บุญยณเณจณ์ นามพูน	BOONYANATE NARMPHOON
ปรารธนา ตาสวรรณ	PRATANA TASUWAN
ปิยะ ชมภูสมชา	PIYA CHOMPOOSOMSA
บุญยวีร์ มินออน	PUNYAWEE MINON
พิชญ์สินี เจริญวิกรม	PHISINEE CHAROENWIKROM
เพชรลดา พิภพวรไชย	PETHLADA PIPOPWORACHAI
ภัทธาราพิรุณ เสาร์วงศ์	PATTARAPIROON SAOWONG
ภัทรวรรณ อินทการ	PATTARAWAN INTAGARN
ภาสวิชญ์ จินดาทิพย์	PASSAWICS JINDATHIP
มิลิน สุดงาม	MILIN SUDNGAM
วราลี พัฒนพิชัย	WARALEE PATTANAPICHAJ
ศตพร จามสิงห์คำ	SATAPORN CHAMSINGKAM
ศุภณัฐ เยนจิตต์	SUPPANAT YENCHIT
สกุลกาญจน์ วิเชียรสินธุ์	SAKUNKAN WICHIAN SIN
อริยะ แซ่ไคว่	ARIYA SAEKOW
อัยรินทร์ ชุมสินไทพัฒน์	ANYARIN CHUMSINTAI PHAT
เกตุวรงค์ ทองพุ	KETWARANG THONGPU
ณัฐวศา วิจิตรวงศ์วาน	NUTVASA WIJITWONGWAN
ธัญธรณ์ ถาวร	THANYATHORN THAWORN
พัทธ์ธีรา พรหมเมืองขวา	PHATTEERA PROMMUEANGKHW

ระวีพร ชมพงษ์

RAVEEPORN CHOMPONG

วันนัฏภัทร ชาติประสิทธิ์

VANANPHAT CHARTPRASIT

วาวา อินทวงศ์

WAWA INTAWONG

ศศิพิมพ์ หิรัญโร

SASIPHIM HIRANRO

อิโรชิมะและนางาซากิ ในความทรงจำของฉัน

私の中のヒロシマ・ナガサキ

Watashi no Naka no Hiroshima, Nagasaki

编者・発行者 シーナカリンウィروت大学人文学部東洋言語学科

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

114 Sukhumvit 23, Wattana District, Bangkok 10110, THAILAND

ผู้จัดพิมพ์ “โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการแปลภาษาตะวันออก”

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

โทรศัพท์ 0-2649-5000

ติดต่อสอบถามเกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้ที่ paton@g.swu.ac.th

วันที่จัดพิมพ์ 30 พฤษภาคม 2567

発行日 : 2024 年 5 月 30 日

สงครามเริ่มต้นที่จิตใจของมนุษย์ฉันใด
ความหวังแผนสันติภาพก็ต้องสร้างขึ้นในจิตใจ
ของมนุษย์ตัวฉันนั้น

พรรคแรกจากธรรมนูญขององค์การการศึกษา
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมสหประชาชาติ
UNESCO

